ONZE MANNEN TER ZEE

IN DICHT EN BEELD

DOOR

Dr. D. F. Scheurleer

'S GRAVENHAGE MARTINUS NIJHOFF MDCCCCXII

Zijn
ex libris
A. Staal
Maatschappelijk
bepaalt den Geest
Nº 1001.

W.B. Boekh.

N.V. MARTINUS NIJHOFF'S BOEKHANDEL EN UITGEVERSMAATSCHAPPIJ

'S-GRAVENHAGE LANGE VOORHOUT 9

POSTREKENING 4165 TELEFOON 111003

's-Gravenhage, 1 Juni 1943

Zutphensche Boekhandel J. Nijkamp
Z U T P H E N.

Geachte Heer,

Naar aanleiding van Uw schrijven van 29 Mei j.l. deel ik U mede, dat door een verzuim van den drukker eenige exemplaren van het werk "Scheurleer. Onze Mannen ter Zee" niet werden genummerd.

Ik verzoek U het door mij geleverde exemplaar met nummer 186 te willen voorzien.

Met beleefden dank voor de te nemen moeite, teeken ik,

Hoogachtend,
p. N.V. Martinus Nijhoff.

186

186

ONZE MANNEN TER ZEE

Van ONZE MANNEN TER ZEE
zijn gedrukt
twee honderd dertig exemplaren op zwaar Cartridge papier
op de pers genummerd 21—250
en twintig exemplaren op groot papier Van Gelder
genummerd 1—20

No 186

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/onzemannenterzee01sche

Dus leeft de groote Tromp, die Taag en Teems deê zwichten.
Zijn Krijgsmoedt was een zuil van kooper, die de Staat
Voor 't vallen onderschraagt. Hy toonde dubble plichten;
Nu voerd' hy aan als hooft, dan vocht hy als soldaat:
Twee deugden die de zee, de keel van 't landt, herstelde.

Zoo ver als 't grofgeschut de banden overwint,
Zoo ver verwint hy door zijn daaden 't puik der Heldẽ.
Wie d'eedle Dapperheidt, roept Neederlandt, bemint,
Beschrey dien watergodt: vergeefs is 't zeegepraalen.
De lauwren zijn te dier die wy met Tromp betaalen.

I. Livius pinxit — C. D. Sculpsit — Jan Vos. — Abraham Claesß Exc.

ONZE MANNEN TER ZEE

IN DICHT EN BEELD

GEDICHTEN, PORTRETTEN, PENNINGEN EN GRAFMONUMENTEN
DOOR TIJDGENOOTEN VERZAMELD DOOR

Dr. D. F. SCHEURLEER

EERSTE DEEL

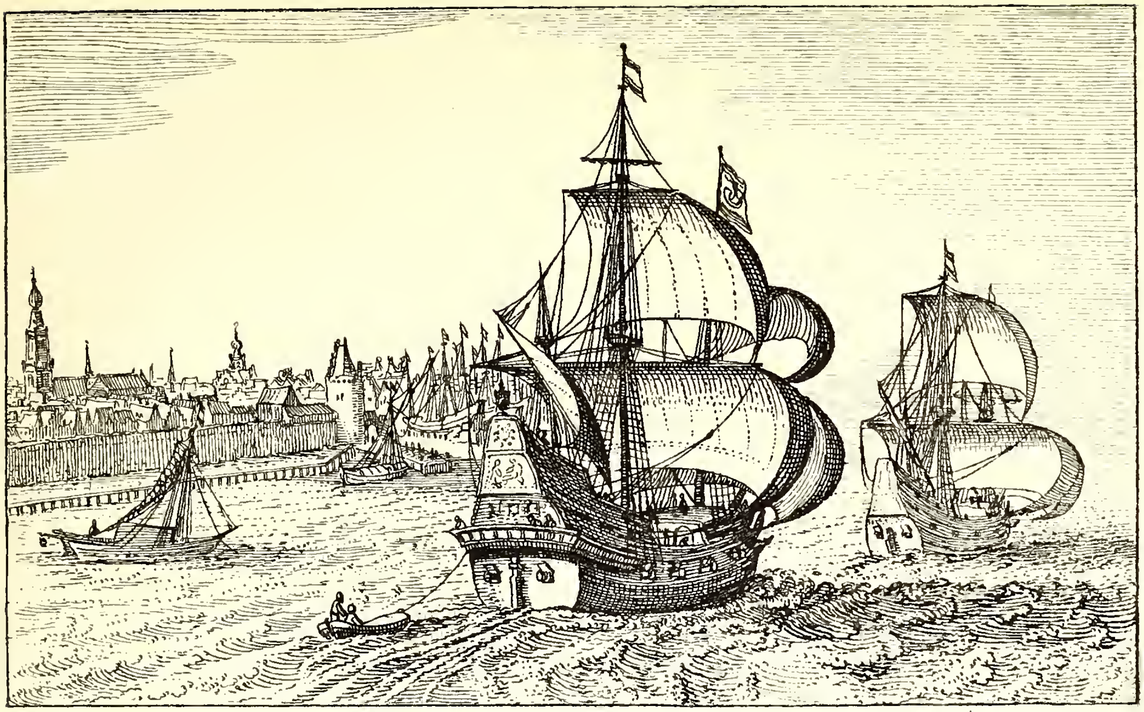
1572 — 1654

'S-GRAVENHAGE — MDCCCCXII — MARTINUS NIJHOFF

Van mannen in oorlog, van mannen in vrêe,
Oud Holland! daar mag je van spreken.

HEYE.

N.V. DRUKKERIJ V/H KOCH & KNUTTEL — GOUDA

VOORREDE.

Het denkbeeld een geschiedverhaal niet neer te schrijven in deftig proza, maar in plaats daarvan een reeks samen te stellen van gedichten, gewijd aan bekende gebeurtenissen en aan de personen, die daarin de hoofdrol vervulden, is volstrekt niet nieuw.

Om dit beweren te staven wil ik niet teruggaan tot overoude tijden. Ik zal Homeros en de Eddasagen laten rusten en mij bepalen tot een schrijver, die juist drie eeuwen geleden hier te lande leefde, Pieter Bor Christiaenszoon, Historyschrijver, een man, wien het voorzeker niet aan ernst ontbrak.

In 1617 gaf hij een geschrift uit getiteld:

„Den oorspronck, begin ende aenvanck der Nederlandt-
„scher oorlogen, geduyrende de Regeringe vande Hertoginne
„van Parma, de Hertoge van Alba, ende eensdeels vanden
„groot Commandeur . . . . ., nu . . . . in Liedekens vervaet."

In de opdracht aan „Mijn E. Heeren, Mijn E. Heeren de Regeerders ende Magistraten van 's Gravenhage" deelt hij mede hoe hij in zijn „ledighe tijdt" zijne uitgegeven geschriften „in Liedekens vervaet" heeft, „ende dit tot vermaeckinghe der Nederlantscher vrouwen ende jeucht, de welcke „meestendeel het hooft ende sinnen ongeerne met veel leesens quellen". Hij haast zich hier onmiddellijk bij te voegen: „daer in ick hebbe naer gevolcht de oude maniere „onser voorvaderen, die veel tijts de geschiedenisse haers tijdts in Liedekens „vervaet hebben, ende bysonder in dese ende noord-waerts geleghen Landen".

Ik laat in het midden of Bor's liedekens de Nederlandsche vrouwen en jongelingen dikwijls aan het zingen hebben gebracht; ik wil alleen er op wijzen hoe oud het pogen is door bundels gedichten het verleden in herinnering te roepen.

Het Geuzenliedboek heeft als zoodanig jaren lang dienst gedaan, in elke nieuwe uitgave verrijkt met liedjes, betreffende hetgeen in den jongsten tijd was voorgevallen. En nog negen jaar na Bor verscheen de „Gedenkclanck" van Valerius, een geschiedverhaal in proza, dat lang voor goed vergeten zou zijn, indien het niet ware opgevuld met de Liedekens, die door de tijdgenooten ter eere van belangrijke gebeurtenissen waren gezongen.

En zelfs in de 19de eeuw heeft niemand minder dan Mr. G. Groen van Prinsterer de historische dichtkunst te hulp geroepen, ten bate van de beoefening der vaderlandsche geschiedenis. Zijn bundel „Vaderlandsche Zangen" is eene poging om zijn „Kort Overzicht van de Geschiedenis des Vaderlands", door middel van gedichten als het ware te verluchten.

Daar hij evenwel met het tijdvak begint, waarin de Nederlanden bezig waren te ontstaan uit aanslibbingen en bezinkingen en hij zoowel de Batavieren als de Noormannen en de Grafelijke huizen behandelt en dit alles door verzen den lezer nader wil brengen, was hij verplicht, in plaats van ooggetuigen, dichters uit den nieuweren tijd te hulp te roepen.

Sedert jaren heb ik bij het doorlezen onzer oude liederenboeken aangeteekend wat ik vond, betrekking hebbende op de geschiedenis van ons zeewezen en op deze wijze is eene verzameling gedichten bijeengebracht, die (naar mijne meening) eene eigenaardige bijdrage vormt tot de kennis onzer geschiedenis. Aan het woord zijn uitsluitend tijdgenooten, van allerlei rang en stand. Broederlijk zijn naast elkander komen te staan mannen als Hooft, Vondel, Antonides, Huygens, Cats, Westerbaen, de Decker en rijmelaars van den derden en vierden rang, vele anonymi, vaak eenvoudige zeelieden.

Naast verzen, waarvan de dichter, hoogdravend, de grootheden der Grieksch-Romeinsche fabelleer zooveel als doenlijk te pas brengt, staan de producten van den rijmelaar der liedjes, die op straten en bruggen werden te koop geboden.

Naast fraaie dichtregelen veel kreupelrijm en bombast. Dit laatste groeit natuurlijk op onrustbarende wijze aan naarmate de kracht en de frischheid van het volk afneemt. Toch zal men in de eenvoudige volksliedjes der 18de eeuw nog uitdrukkingen en vormen aantreffen, die aan vervlogen eeuwen herinneren, laatste overblijfselen van vroegeren eenvoud, naast eerste opflikkeringen van een nieuwen volksgeest.

Mijn oorspronkelijk plan is geweest mij te beperken tot liederen. Van dit plan ben ik afgestapt om verschillende redenen. Ten eerste is het vaak ondoenlijk uit te maken of een gedicht als lied kan en mag worden beschouwd en ten tweede komt er onder hetgeen ongetwijfeld geen lied is zeer veel voor, dat m. i. hier niet mocht worden gemist. Ik heb hierbij in de eerste plaats het oog op de grafschriften en bijschriften van de historieprenten en portretten. Hoeveel gebral ook hier onder door loopt, een bundel verzen, betrekking hebbende op het Nederlandsche zeewezen, zou zonder deze verzen hoogst onvolledig zijn.

Men verwachte dus hier geen keur van verzen van hooge dichterlijke waarde. De verzameling is bedoeld als bijdrage tot de kennis van den ontwikkelingsgang van ons volk.

De geschiedkundige zal er weinige feiten uit leeren kennen, die hem niet reeds van elders bekend zijn en er zonder moeite grove historische fouten in kunnen aanwijzen. Toch geloof ik dat men deze bronnen niet minachtend over het hoofd moet zien.

Reeds Jacob van Lennep heeft den bekenden geschiedschrijver van ons zeewezen J. C. de Jonge gewezen op het belang der gedichten van tijdgenooten. Aanvankelijk wilde deze er niet van weten, maar kort voor zijn dood: „bekende hy nu in te zien, hoe somtijds ook by dichters byzonderheden te „vinden waren, die men in staatsstukken en archieven vruchteloos zoeken „zoû, en stelde hy zich voor, met dat oogmerk ook by onze bloot letter- „kundige schrijvers eens naar nieuwe bouwstoffen voor zijn arbeid om „te snuffelen." (Uitgave van Vondel's Werken, Amsterdam 1869. Dl. VII. Blz. 745).

Men moet niet te lichtvaardig met Jacob van Maerland smalen op die

. . . . valsche poëten,
Die meer dichten dan si weten,

want wij hebben in elk geval te doen met uitingen van tijdgenooten, niet zelden van ooggetuigen. Meestal zijn dit eenvoudige zeelui, maar soms stuiten wij op rijmwerken van lieden, die zich als dichters beschouwden, en bij wie men eene ontwikkeling kan verwachten, boven het gewone peil. Balthazar Bort, die drie jaren in de Chineesche wateren doorbracht, had zekeren Matthijs Cramer aan boord, die geregeld de bijzondere gebeurtenissen ter plaatse bezong. En even als in de Engelsche oorlogen Willem van de Velde mede uitzeilde om van de belangrijkste bedrijven schetsen te maken, ging in 1672 met de Amsterdamsche schepen iemand mede, die zich ten doel stelde: „spyt storm en oorloghsgevaer, my selve te vermaken in het melden „van de roem mijner lantsgenooten en de dapperheidt van onse ontsterffelijcke „en weergadeloose waterhelden". Het was dus aan boord dier schepen dat Ocke Jeyes Coopman, die zich zelf den titel van Zeepoëet toelegde, zijne verzen maakte, die hij later vereenigde onder den titel van Zee-clio. Wel leverde hij hiermede het bewijs, dat onze zeepoëeten als kunstenaars volstrekt niet op één lijn kunnen worden gesteld met onze zeeschilders, maar de geschiedschrijver mag zulke gedichten, echte documenten uit den tijd, niet negeeren.

In elk geval vindt men er een gemakkelijk middel in om de wijze te leeren kennen, waarop tijdgenooten over belangrijke gebeurtenissen dachten en welken indruk zij op hen maakten. De volksgeest spreekt in den regel zeer duidelijk in die liederen en rijmen. „In niet meer dan 25 regels daagt „plotseling een geheel tijdvak der vaderlandsche geschiedenis en een van het „hoofd tot de voeten geharnast voorgeslacht voor u op," zegt C. Busken Huet, sprekende van het gedicht van Revius over het ondergaan van het Spaansche schip „De Heylige Gheest" in 1624. (Litt. Fantasiën en Kritieken, Haarlem 1881. Dl. 1. Blz. 50).

De bundel bevat een brok beschavingsgeschiedenis. Een enkele oogopslag op de liedjes uit het begin van den tachtigjarigen oorlog doet menschen kennen, ernstig, vastberaden, godsdienstig maar toch vol lust tot spotternij met den vijand. Soms blijkt het hun bang genoeg om het hart te zijn, maar het volgende oogenblik breekt weer een frissche opgewektheid door, gevoel van eigen kracht, doch steunend op God.

In de tweede helft der 17de eeuw begint het gebral en gerijmel bedenkelijk te worden. De pittigheid der jeugd gaat allengskens verloren.

Om te weten hoe het in de helft der 18de eeuw geworden was leze men b.v. wat Feitama dichtte op den tocht van Hendrik Gravé en men gevoelt aanstonds hoe bedenkelijk het met de frischheid van den volksgeest stond. Voortreffelijk spreekt de algemeene stemming in de verzen van den patriottentijd. Schetteren, snoeven, schreeuwen, pochen en schelden geen gebrek. Een groot aantal dier verzen kan slechts een glimlach afdwingen, veel is hinderlijk opgeblazen, of opgevuld met gal en venijn. Het doet denken aan de brooddronkenheid en toomeloosheid van kwajongens, te vroeg aan de leidende ouderlijke hand ontsnapt. Het is eene weinig aantrekkelijke reactie op de dufheid en saaiheid der voorafgaande tientallen van jaren.

Gelijktijdig komt er evenwel hier en daar verbetering. In sommige der laatste 18-eeuwsche liedjes, is het alsof men den dageraad van betere tijden bespeurt. Er komt een natuurlijker toon in die uitingen van opwinding. Het is niet meer het gebral en geraas, geboren en groot geworden in vergaderingen, koffiehuizen en clubs. Men voelt dat men aan het begin is gekomen van een nieuw tijdvak, waarin men zich heeft losgemaakt van veel wat in den loop der tijden tot groote misstanden en misbruiken had gevoerd, een nieuw tijdvak, waarin men zich de slaap uit de oogen had gewreven.

Naar volledigheid is bij het samenstellen dezer verzameling niet gestreefd. Zij moet een bloemlezing zijn. Er is zóó veel gedicht, dat er niet aan valt te denken alles bijeen te brengen. Bovendien zou ik dit ongewenscht achten. Er is àl te veel gedicht, dat terecht in vergetelheid rust en den omvang van dit boek onnoodig zou vergrooten.

Ik erken dat het schiften mij veel moeite heeft veroorzaakt. De verzamelaar is allicht geneigd aan het minderwaardige een belangrijken kant te ontdekken, doch die kennis van zijne zwakke zijde mag er hem daarentegen niet toe voeren het onbeduidende te veel te weren. Is het b.v. niet de moeite waard te zien welke liedjes op straat werden verkocht toen de Ruyter grafwaarts werd gedragen, al maakt men daar kennis met gebrekkig gerijmel? Moet men zich door de lengte van een gedicht van het opnemen laten weerhouden, indien wij daarin kunnen lezen hoe het volk dacht over de kaapvaart? Moet men tal van grafschriften uitsluiten omdat zij naar ons gevoelen in strijd zijn met den goeden smaak en vooral met de regelen der dichtkunst?

Moet een liedje worden ter zijde gelegd omdat er voor onze ooren ruwe uitdrukkingen in voorkomen? Moeten schimpdichten op Johan en Cornelis de Witt, Graaf van Bylandt, Hartsinck en anderen achter worden gehouden, omdat men er niets dan laster in ziet? Al die vragen heb ik gemeend ontkennend te moeten beantwoorden. Ik acht het de moeite waard te laten zien hoe onze voorouders zoowel in het tijdvak van hun opkomst, hun bloei als van hun verval hun helden en dooden huldigden, hun groote daden in verzen herdachten, hun vijanden bespotten, te keer gingen tegen wat hun onrecht scheen, in dagen van angst uiting gaven aan hun gemoedsstemming. Daaruit weg laten wat naar hedendaagsche opvatting smakeloos of ruw is, zou vervalsching der geschiedenis zijn. Men dient kennis te maken zoowel met de angstkreten der oogenblikken, waarin voor vernietiging gevreesd werd, als met den feestroes bij overwinningen, met de uitgelatenheid der aan wal komende zeelieden en de haat, den vijand toegedragen, met de vergoding der helden, die de overwinning bezorgden en het geraas en getier tegen hen, aan wie de nederlaag werd geweten.

De gedichtenreeks is opgeluisterd door een aantal portretten van groote mannen en afbeeldingen van grafmonumenten en gedenkpenningen.

Ook hier is slechts een greep in het overvloedige materiaal gedaan. Het doen eener keuze was hier echter veel gemakkelijker dan bij de gedichten. Ten eerste is de voorraad niet zoo onafzienbaar groot en ten tweede is de kunstwaarde dezer portretten, gravures en penningen in den regel ver verheven boven die der verzen. Het is gemakkelijker zich op te werpen als dichter dan als schilder, beeldhouwer, graveur of medailleur!

Ik heb de teksten overgenomen zooveel doenlijk zonder iets aan schrijfwijze en interpunctie te veranderen. Op een zeldzame uitzondering na ben ik ongevoelig gebleven voor de verleiding om de vaak verminkte of onbeholpen versregels op te knappen. Waar men hier veelal te doen heeft met dichtwerken voor en door het volk, weet men wel waar men met zulk een zuiveringswerk begint, niet waar men belandt. Ook zouden de verbeteringen allicht afbreuk doen aan het karakter dier gedichten.

De stof is zoo veel mogelijk chronologisch gerangschikt. Daar de helden in den regel eerst bij hun dood werden gehuldigd is bij voorkeur in hun sterfjaar bijeengebracht wat op hen betrekking heeft. Bij de allerberoemdsten, Tromp, van Wassenaer, de Ruyter, b.v., was er gereedelijk gelegenheid de stof te verdeelen.

Aan het einde van elk deel zijn enkele aanteekeningen bijeengebracht. Het slot van het derde deel wordt gevormd door een algemeen register der namen.

De hier achter volgende afkortingen geven de bronnen aan, waaraan de gedichten ontleend zijn.

Op den valreep mag ik niet verzuimen hartelijk dank te zeggen voor de, zoowel van particulieren als van beheerders van openbare verzamelingen, ondervonden welwillendheid en hulp. Alleen daardoor is het mogelijk geworden dit boek samen te stellen en de reproducties van zoo vele kunstwerken te geven.

v. L. III. 373.

Gouden eereteeken, verleend door de Admiraliteit van Amsterdam.

INHOUD

VAN HET

EERSTE DEEL.

TIMIDE AC PRUDENTER.

CHRONOLOGISCH REGISTER

DER

GEBEURTENISSEN EN PERSONEN.

REGISTER

DER

AFBEELDINGEN.

LIJST DER BRONNEN WAARAAN DE GEDICHTEN ZIJN ONTLEEND.

I. Verloo, Fr., D'Amstelsche Zang-goddin. Amsterdam, 1660. 12mo. obl.

II. Veen, J. v. d., Overzeesche zege-, en Bruylofts-zangen. Amsterdam, 1644. 12mo.

III. Overbeke, A. v., De geestige werken. Amsterdam, 1678. kl. 8vo.

IV. Appollo's Harp. Amsterdam, 1658. 8vo.

V. Bloemkrans van verscheiden gedichten. Amsterdam, 1659. kl. 8vo.

VI. Klioos Kraam, vol verscheiden gedichten. Leeuwarden, 1656/1657. 2 dln. 8vo.

VII. Goes, J. Antonides v. d., Gedichten. Amsterdam, 1685. 4to.

VIII. Vreughde-Stroom. (Amsterdamsche) Amsterdam, 1654. 2 dln. 12mo obl.

IX. Abrugge, M., Mengel-moes. 's-Gravenhage, 1669. kl. 8vo.

X. Speel-werck. (Het Nieuwe Hoornse) Tweede druk. Hoorn, 1732. 8vo.

XI. Olipodrigo, ofte Dordtrechts vermakelyckheydt. 8e druk. Dordrecht, 1676. 12mo obl.

XII. Pels, A., Minne-liederen. Amsterdam, 1684. 8vo.

XIII. Drieduim, F. G., d'Enchuyser Ybocken. Enchuysen, J. Lely-velt. Z.j. 12mo obl.

XIV. Vos, Jan, Alle gedichten. Amsterdam, 1662. 4to.
XV. Geuzen-Lied Boek. (Nieu) Bijeenverz. d. H. J. v. Lummel. Utrecht. z. j. 8vo.
XVI. Valerius, A., Neder-landtsche gedenck-clank. Haerlem, 1626. 4to obl.
XVII. Apoll. (Den Lacchenden) Amsterdam, [1669] 1670. 2 dln. 12mo obl.
XVIII. Nassouze Trompetje. (Het Nieuwe) Amsteldam, Barent Koene, 1765. 12mo obl.
XIX. Nephtunis Zee-Wagen. Leyden, 1667. 12mo obl.
XX. Konincklijk Lied-boeck. (Nieuw vermeerdert) 6de druk. Amsterdam, 1703. 8vo obl.
XXI. Denik, C. L., Het nieuw Maas-Sluysche hoekertje. 10^{e} druk. Amsterdam, 1755. 12mo.
XXII. Groenlandse Walvis-vangst. (De nieuwe) Amsterdam, 1776. 8vo.
XXIII. Buys-man. (De vermakelijcke) Amsterdam, 1703. 12mo obl.
XXIV. Bidloo, G., Mengel Poëzy. Leiden, 1719. 4to.
XXV. Sandtvoorder Speel-wagen. (De Oprechte) Amsterdam, I. v. d. Putte. z. j. 8vo obl.
XXVI. Delfsche Helicon, of Grooten Hollandschen Nagtegaal. Amsterdam. z. j. 8vo obl.
XXVII. Geuse Lied-Boek. (Het nieuwe Bossche) Amsterdam, 1752. 8vo obl.
XXVIII. Opper Admiraal van Holland. (De) 6^{e} druk, Amsteldam, B. Koene. z. j. 8vo.
XXIX. Karottetrekkers. (De aardige en vermakelijke) 2^{e} druk. Rotterdam, J. Ruys. z. j. 8vo.
XXX. A la Zoutmans Victorie. 8e druk. Amsteldam, S. & W. Koene. z. j. 8vo.
XXXI. Dansschool. (Het nieuw vermakelijk) N. druk. Amsterdam, S. & W. Koene. z. j. 8vo.
XXXII. Lapmantje. ('t Haeghsche) z. p. e. j. 12mo obl.
XXXIII. Makrollitje. (Het Nieuwe Gevondene) Amsterdam, 1678. 8vo obl.
XXXIV. Speelwagen. (De nieuwe Dirklandse) Amsteldam, 1767. kl. 8vo.
XXXV. Trompet des Oorloghs door J. P. Tulp. Amsterdam, 1675. 8vo obl.
XXXVI. Opdisser. (Den koddigen) en Den vermakelycken opdisser. Amsterdam, 1677. 12mo obl.
XXXVII. Britsche Psalmen. (De) z. p. e j. 8vo.
XXXVIII. Bootsgezel. (De groote nieuwe Hollandsche) Amsterdam. z. j. 8vo.
XXXIX. Keurdigten. (Nederduitse en Latijnsche) Rotterdam, 1710. 8vo.
XL. Ingen, S., Eenige gedichten door S. v. I. z. p. e. j. (Amsterdam, 1658) 8vo.
XLI. Oranje Vreugde-Maal. (Het) Amsterdam, 1747. 6 st. 8vo.
XLII. Praal-tooneel. (Dichtkundig) Embd. [Amsterdam] 1748/54. 7 dln. 8vo.
XLIII. Olipodrigo. (De) Amsterdam, 1654. 2 dln. 12mo obl.
XLIV. Neyn, P. de, Vrolijke uuren. Amsterdam, 1681. 8vo.
XLV. Le Bleu, F., Minne-vlam. Amsterdam, 1659. 8vo.
XLVI. Rijssen, C. van, Vervolg van snel-, punt- en mengel-digten. Amsterdam, 1719. 8vo.
XLVII. Bruno, H., Mengel-moes. Leyden, 1666. 8vo.
XLVIII. Berg, J. v. d., Het gestoffeerde winkel en luyfen banquet. Amsterdam, 1693. 8vo.
XLIX. Soet of Zoet, J., Digt-kunstige werken. Amsterdam, 1675. 8vo.
L. Focquenbroch, W. v., Alle de werken. Tweede druk. Amsteldam, 1723. 2 dln. 8vo.
LI. Hooft, P. C., Gedichten. Uitgave F. A. Stoett. I. Amsterdam, 1899. 8vo.
LII. Schelte, D., Rijm-werken. Amsterdam, 1714. 4to.

LIII. Vondel, J. v., Poëzy. Franeker, 1682. 4to.
LIV. Huygens, C., Gedichten. Uitgegeven door J. A. Worp, Groningen, 1892/1899. 9 dln. 8vo.
LV. Haerlems oudt Liedt-Boeck. 27e druk. Amsterdam, 1716. kl. 8vo.
LVI. T'Vermaeck der Jevght, bijeen vergadert door B. J. Wellens, Leuwarden, 1616. 4to.
LVII. Klein Jan. (De nieuwe) 4e druk. Amsterdam. z. j. kl. 8vo.
LVIII. Bagyn-hof. (Het vermaakelijk) 1e druk. 's-Gravenhage, 1708. kl. 8vo.
LIX. Mersch, I. v. d., Tgroote Raedtsel-Boeck. Amstelredam, 1614. 8vo.
LX. Buyten-Singel. (De nieuwe Amsteld.) 5e druk. Amsterdam. z. j. 8vo.
LXI. Erf-Stadhouder. (De nieuwe doorlugtige) Rotterdam. z. j. kl. 8vo.
LXII. Thirsis Minnewit. Amsterdam. z. j., kl. 8vo.
LXIII. Vrouwen-tuyntje. (Het vermakelijke) 1e druk. Amsteldam, 1786. kl. 8vo.
LXIV. Matroozen-liederen. (Opwekkende) Amsterdam. z. j. kl. 8vo.
LXV. Overbeke, A. v. Rijm-wercken. Amsterdam, 1678. kl. 8vo.
LXVI. Speel-wagen. (De nieuwe Domburgsche) Amsterdam, 1767, kl. 8vo.
LXVII. Theeboom. (De Oostindische) z. p. e. j. kl. 8vo.
LXVIII. Gekroond Batavia. Amsterdam. z. j. kl. 8vo.
LXIX. Heinsius, D., Nederduytsche poemata. Amst. 1616. 4to.
LXX. Decker, J. de, Oorspronkelijke dichtstukken. Amsterdam, 1827. 2 dln. 8vo.
LXXI. Hoogstraten, D. van, Gedichten. Amsterdam, 1697. 8vo.
LXXII. Cupido. (De vermakelijke) Amsterdam, 1767. 8vo.
LXXIII. Theeboom. (De Oostindische) Deventer. z. j. kl. 8vo.
LXXIV. Boerenbruiloft. (De vermakelijke) Amsterdam. z. j. 8vo.
LXXV. Muyderpoort. (De nieuwe) 6e druk. Amsteldam, 1777. 8vo.
LXXVI. Kleyn Jans Konkelpotje. Amsterdam, 1714. kl. 8vo.
LXXVII. Goese Nachtegaal. (De dubbelde en vermeerderde) Rotterdam. z. j. kl. 8vo.
LXXVIII. Genever-stoker. (De nieuwe Schiedamsze) 9e druk. Amsterdam, 1770. kl. 8vo.
LXXIX. Rooze Boom. (De Nieuwe Oost-Indische) 11e druk. Amsteldam, 1802. 8vo.
LXXX. Kermisvreugd. (De Amsterdamsche) Amsterdam, 1793. kl. 8vo.
LXXXI. Feitema Jr., S., Nagelaten dichtwerken. Amsterdam, 1764, 4to.
LXXXII. Pan's fluitje ofte Heydensbanket. Amsterdam. z. j. 8vo.
LXXXIII. Opschriften. (Koddige en Ernstige) Amsterdam, 1709. 8vo.
LXXXIV. Brandt, G. Poëzij. Amsterdam, 1725. 4to.
LXXXV. Brandt, K. en J., Poëzij. Amsterdam, 1725. 4to.
LXXXVI. Arends, de Jonge, R., Gedichten. Amsterdam, 1757. 4to.
LXXXVII. Arents, Th., Mengel Poëzij. Uytgeg. door M. Brouërius van Nidek, Amsterdam, 1724. 8vo.
LXXXVIII. Sylvius, S., Gedigten. 's Gravenhage, 1729. 2 dln. 4to.
LXXXIX. Oudaan, I., Gedichten. Uitgegeven door H. K. Poot. Delf, 1724. 8vo.
XC. Oudaan, I., Poëzy... door D. v. Hoogstraten. Amsterdam, 1712. 3 dln. 8vo.

XCI. Verscheyde Nederduytsche Gedichten. Amsterdam, 1659. 8vo.

XCII. Apollos Harp. (Den Herstelden) z. p. 1663. kl. 8vo.

XCIII. Stellingwerff, A., Stigtelyke Zeeman. Amsterdam, 1708. 8vo.

XCIV. Moonen, A., Poëzy. Amsterdam, 1700. 8vo.

XCV. Dullaert, H., Gedichten. Amsterdam, 1719. 8vo.

XCVI. Lijck-reeden, Eer-dichten, en Graf-schriften . . over de beroemde daaden en doodt van Michael de Ruiter.... Amsterdam, 1677. kl. 8vo.

XCVII. Liederen. (Bataviesche) v. d. Vrye Nederlanders. Amsterdam, 1785. 8vo.

XCVIII. Munckerus, S., Rijm-proeve. Gouda, 1688. kl. 8vo.

XCIX. Boere-dans. (De) Derde druk. Amsteldam, 1789, kl. 8vo.

C. Tengnagel, M. G., Afgeslagen bloemsel van de Amsterdamsche lindebladen. Aemsterdam, 1641, kl. 8vo.

CI. Bake, L., Mengel-poëzy. Amsterdam, 1737. 4to.

CII. Revius, J., Over-ysselsche sangen en dichten. 2e druk. Leyden, 1634. 4to.

CIII. Six van Chandelier, J., Poësy. Amsterdam, 1657. 8vo.

CIV. Westerbaen, J., Gedichten.... 's Gravenhage, 1672. 2 dln. 8vo.

CV. Montanus, A., Het leven en bedrijf van . . Joan van Galen. Amsterdam, 1654. 12mo.

CVI. Haagse Bos. (Het vermakelijke) Amsterdam, Erve H. Rynders. z. j. kl. 8vo.

CVII. Matrooze liedjes of Vervolg op de Econom. Liedjes. Uitgegeven door E. Bekker, . . en A. Deken. Amsterdam, 1781. 8vo.

CVIII. Scheveningsche Marsch. (De Nieuwe) 's Hage, B. Vermeulen. z. j. (1781) plano.

CIX. Boon van Engelant, C., Gedichten... Leiden, 1832. 4to.

CX. Rotterdamsche Faem-Bazuyn... Rotterdam. z. j. (1649). 12mo obl.

CXI. Itenerario,... van Jan Huygen v. Linschoten... Amstelredam, 1596. fol.

CXII. Journael ofte... Reyse.. van W. Ysbr. Bontekoe. Amsteldam, 1648. 4to.

CXIII. Lescailje, K., Mengel-poezy. Amsterdam, 1731, 3 dln. 4to.

CXIV. Bucquoy, Jac. de, Zestien jaarige Reize naa de Indien. 2e druk. Haerlem, 1757. [Hierachter] de Waterweereld... Haarlem, 1752. 4to.

CXV. Lennep, J. v. en ter Gouw, De Uithangteekens.. Amsterdam, 1868. 8vo.

CXVI. Le Francq van Berkhey, J., Zeetriumph. IIe deel. Amsterdam, 1783. 8vo.

CXVII. Le Francq van Berkhey, J., Gedichten... Amsterdam, 1776. 8vo.

CXVIII. Spilbergen, J. van, Oost- ende West-Indische Spieghel... Amstelredam, 1621. 4to obl.

CXIX. Centen, S., Vervolg der Historie van Enkhuizen... Hoorn, 1747. 4to.

CXX. Apolloos Minne-sangen. Amsterdam, 1663, 12mo obl.

CXXI. Boxhooorn, G. L., Nieuw Liedt-Boeck 't Maes-sluysche tydt-verdryf.. Delff, 1671. 12mo obl.

CXXII. De nieuwe Rotterdamse Nachtegael.. Z. j. (Amsterdam, J. C. Stichter) (c. 1665). 12mo obl.

CXXIII. Matroosen vreught.... 6e druk. Amsterdam, 1696. 8vo obl.

CXXIV. Het nieuwe Princesse-Liedt-Boeck. Amsterdam, 1681. 8vo obl.

CXXV. Het Prince Liet-boeck ... Amsterdam, 1675. 8vo obl.
CXXVI. De la Rue, P., Staatkundig en heldhaftig Zeeland. Middelburg, 1736. 4to.
CXXVII. De nieuwe Hollandsen Boots-gesel .... Heeren-Feen, 1704. kl. 8vo.
CXXVIII. De pleysierige Amsterdamsche Malie-baan ... Zwolle. D. Rampen. z. j. kl. 8vo.
CXXIX. Vloten, J. v., Nederlandsche geschiedzangen. IIe deel. Amsterdam, 1864. 8vo.
CXXX. Cramer, M., Borts Voyagie. Amsterdam, 1670. kl. 8vo.
CXXXI. Beschrijving v. d. voyagie v. Olivier van Noort. Rotterdam, J. Waesbergen. z. j. 4to obl.
CXXXII. Ampzing, S., W. I. Triumph Basuyne. Haarlem, 1629. 4to.
CXXXIII. Gaauw, H. v. d., Rym Journaal .. v. h. . schip de Juffrouw Johanna. Delft. z. j. (1783.) 8vo.
CXXXIV. Mey-Blom. (De) of de zomer-spruyt ... Amsterdam, 1762. kl. 8vo.
CXXXV. Brender à Brandis, Lierzang aan de Britten. Amsteldam, 1780. 8vo.
CXXXVI. Gaare-keuken. (De nieuwe vermaaklyke) van de gekroonde A. Amsterdam, 1746. kl. 8vo.
CXXXVII. Marsdrager. (De) of nieuwe Toverlantaren. Amsterdam, 1754. 8vo.
CXXXVIII. Mercurius. (De Nieuwe Amsterdamse) Amsterdam, 1743. kl. 8vo.
CXXXIX. Koopman. (De Amerikaanse) Amsteldam. z. j. S. en W. Koene. 8vo.
CXL. Soldaat. (Den vrolyken) Amsterdam, 1750. 8vo obl.
CXLI. Triomf van Nederlandt. 's Gravenhage, 1734. 8vo.
CXLII. Geusen Lieden Boecxken. (Een nieu) Amsterdam, Broer Jansz. (1603). kl. 8vo.
CXLIII. „ „ „ „ „ , 1616. 8vo.
CXLIV. „ „ „ „ „ , 1620. 8vo.
CXLV. „ „ „ „ „ , 1645. 8vo.
CXLVI. Cats, J. Spiegel van den Ouden ende Nieuwen tijdt. 's Graven-Hage, 1632. 4to.
CXLVII. Groningsche Volksalmanak. Groningen. 1900. 8vo.
CXLVIII. Zaender Bloeme-stralen. Wormerveer, W. S. Boogaert, 1649. kl. 8vo obl.
CXLIX. Lange, P. de. Batavise Romeyn. Amsterdam, 1661. kl. 8vo.
CL. Nyenborgh, J. van. De weeck-wercken. Groningen, 1657. 4to.
CLI. Bruin, Cl., Zeede-dichten. Amsterdam, 1726. 2 dln. 8vo.
CLII. Lod. Meyer. Verzameling van minnedichten, lof-, eer-, lijk-, en grafdichten, deels gedrukt, deels eigenhandig geschreven. 1651—1671. Univ. Bibl. te Leiden.
CLIII. Minnaar (De Vrolijke Openhartige) Eerste Deel. Amsterdam, 1768.
CLIV. Wellekomst (De Oost Indische.) Amsterdam, Wed. Hendrik Rijnders. z. j.
CLV. Wellekomst-Drinker (De Vrolijke Oost-Indische). Amsterdam, Joannes Kannewet. z. j.
CLVI. Halma (F.) Hollandt aan de voeten des Konings, door den Heere van La Volpiljere, Leeraar in de Godheid. Uit het Fransch in ondicht vertaalt en met eenige Tegenzangen en andere Stukken verrijkt. Amsterdam, 1707.
CLVII. Nederlandt ('t Verheerlijckt) door de Wapenen van de Ho. Mogende Heeren Staten Generael der Vereenigde Nederlanden, onder 't Opperbeleijt van den Edelen Gestr. Heere, de Heere Cornelis de Witt. Z. p. 1668.

Kn. Catalogus van de Pamfletten-Verzameling, berustende in de Koninklijke Bibliotheek. Bewerkt door Dr. W. P. C. Knuttel. 's Gravenhage, 1899—1910. 6 dln. 4to.

v. L. Beschrijving der Nederlandsche historipenningen door Gerard van Loon. 's Graavenhaage, 1723/1731. 4 dln. fol.

M. P. Beschryvende Catalogus van 7000 portretten van Nederlanders. Verzameld en beschreven door Frederik Muller. Amsterdam, 1853. 8vo.

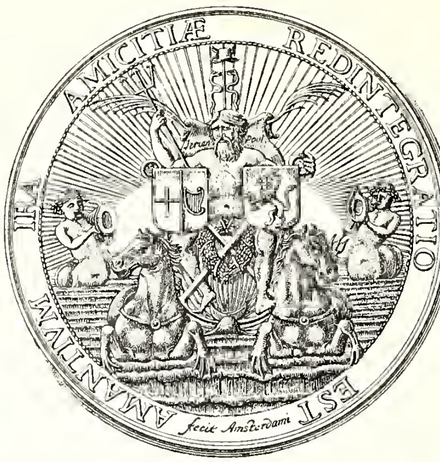
M. Beredeneerde Beschrijving van Nederlandsche historieplaten. Verzameld, gerangschikt, beschreven door F. Muller. Amsterdam, 1863/1882. 4 dl. 8vo.

P. Bibliotheek van Nederlandsche Pamfletten. Beschreven door Louis D. Petit. 's Gravenhage, 1882—1884. 2 dln. 4to.

v. S. Beschrijvende Catalogus van gegraveerde portretten van Nederlanders bewerkt door J. F. van Someren. Amsterdam, 1888/1891. 3 dln. 8vo.

v. St. G. van Rijn, Atlas van Stolk. Amsterdam, 1895—1908. 9 dln. 8vo.

T. Bibliotheek van pamfletten, plakkaten enz. (Verz. F. Muller). Beschreven door P. A. Tiele. Amst., 1856—1861. 3 dln. 4to.

Gedenkpenning op den vrede van Westminster, 1654. v. L. II. 383.

WILLEM BLOYS VAN TRESLONG † 1594. BEVELHEBBER DER WATERGEUZEN. VICE-ADMIRAAL. ONDERSCHEIDDE ZICH IN VERSCHILLENDE GEVECHTEN MET DE SPANJAARDEN. HET WAS OP ZIJN AANDRINGEN DAT LUMEY BESLOOT DEN BRIEL BEZET TE HOUDEN.

GEGRAV. PORTRET DOOR I. H. W(IERIX). M. P. 5396[1].

Penning geslagen op de heffing van den Tienden Penning en de inneming van den Briel. n. v. L. I. 148.

Inneming van den Briel. 1 April 1572.

Stem:
Op de Engelsche Foulle. Of: *Walsch Wallinneken.*

Laet sang en spel, tambour en fluyt,
Nu klincken tot Gods eer;
Dat Orgel, Chiter, Harp en Luyt,
Oock opgae voor den Heer,
Die haest wel van „Ons keeren kan
Duc d'Alve den Tyran.

Gods goetheyt wesen moet vertelt,
Die noch so voor ons sorgt,
En ons den Briel en Mase stelt
Als tot een vaste borgt,
Die haest wel van „Ons keeren kan
Duc d'Alve den Tyran.

De Spanjaert wert nu een gebit
In sijnen muyl geleyt;
God sy, die daer om hooge sit,
Gedanckt in eeuwicheyt,
Die haest wel van „Ons keeren kan
Duc d'Alve den Tyran.

Ghy Princen, Heeren van ons Land,
Maeckt ons de Spanjaert quijt,
Malcand' ren trouw'lyck biet de hand,
In Godes vrees' altyt,
Die haest wel van „Ons keeren kan
Duc d'Alve den Tyran.

XVI. 33.

Op de wijze:
Ick ginck eenmael spaceren.

Wy Geuskens willen nu singhen,
In dese Meyes tijt,
En van vreuchden opspringhen,
Dat ons Godt ghebenedijt
Nu heeft ghegheven reyn,
Sijnen Seghel machtich,
Daerom wy sullen eendrachtich,
Den lof Godt gheven certeyn.

Den Briele wy inne creghen,
In April den eersten dach,
Als Mannen sachmen ons pleghen.
Die Zuydtpoort sonder verdrach
In brandt wy staken aen.
De borghers zijn gheweken,
Een yder om hem te versteken,
Tghinck al buyten haer waen.

Den Edelen Heer verheven,
Van Lume seer wijs,
Met Crijchshandel weet hy te leven
Dryhondert sonder ghetrijs,
Aen die Noortpoort hy sandt:
Over die Mueren sy clommen,
Die Poorte inghenomen,
Daerna quam soo menighe quant.

Hoort eens watten cluchten,
Doen den gantschen hoop,
Niet sonder grooten gheruchten,
In quamen met soeten loop:
Terstont moest loopen aen,
Baals Tempel ghepresen,
Melis most verlost wesen
Al in de halve Maen.

Die Voerder van Melis Bende
Die grooten Christoffel waer,
Die Geusen als de behende
Hem deden duycken daer:
En al dander over hoop,
Sy daer ghinghen legghen,
Sonder haer wedersegghen,
Met eenen haesten loop.

Al op de Mase gheleghen
Den Briele, gheheeten wert
Een nieu Rotsel te deghen
Om met moet end hert
Te houden voor tghewelt,
Voor Duckdalve crachtich,
Daeromme sy eendrachtich
Die Bolwercken hebben voorstelt.

Wt Wtrecht die Catijven,
Trocken na den Bril,
Om de Geusen te verdrijven,
Tghinck niet na haren wil,
Te Schepe trocken sy ras,
Tusschen weghe sy vernamen,
Dat der Geusen Schepen quamen,
Twelck haer gheen blijschap was.

De Geusen dapper schoten,
De Spaengiaerts namen de wijck,
Aen Landt sy onverdroten
Liepen door den slijck,
Te Dort al voor die Ste:
Sy saghen als Morianen,
Doen sy wt den dreck quamen,
Haer Vaenkens sleepten sy me.

Hoe sy te Rotterdam binnen
Quamen met ghewelt,
Een yder cant wel versinnen
Hoe dattet was ghestelt,
Men sachse groote Moort begaen:
Dus Steden hout u vasten,
Neemt niet in sulcke Gasten
En spieghelt u daer aen.

O Princen, die wt u landen
Al om de Waerheyt claer,
Verlost wt Herodes banden
Ghevluchtet zijn voorwaer:
Valt Godt den Heere te voet,
Dat hy Victory wil gheven,
En wy soo moghen leven,
Om te beerven teewighe goet.

XV. 32.

Gevecht te Sluis. 11 Juni 1572.

Het eskader van den Hertog Medina Celi door de Geuzen zwaar gehavend. Vlissingen, Veere en Zierikzee vielen af van Spanje.

Stem:
Bransle Guinee.

Com nu met sang van soete tonen,
En u met snaren-spel verblyt;
Sing op, en wilt alom bethonen,
Dat ghy van herten vrolyck syt.
Juycht God ter eer „Syn lof vermeer,
Die sulcken grooten werck
Gedaen heeft voor syn Kerck.

WILLEM GRAAF VAN DER MARK, HEER VAN LUMEY † 1 MEI 1578.

ADM. DER WATERGEUZEN. DEN BRIEL.

GETEEKEND PORTRET IN O.-I. INKT. ANON.

Guillaume de Lumay.
Comte de la Marcq,
Admiral des Gueux de mer.

In Israel was dat een wyse,
Valt met haer oock den Heer te voet;
Dat elck nu toch God roem' en prijse,
Die ons soo veel weldaden doet.
Roep over al „Met groot geschal:
Lof, prys en danck alleen
Sy God, en anders geen.

De Heer heeft eertydts synen volcke
Geholpen uyt veel ancxt en pyn,
Hy geeft ja wel een duyster wolcke,
Maer weer daer na schoon Sonnen-schyn.
Lof sy die Heer „Die ons oock weer
Geeft, na veel smert en druck,
Veel segen en geluck.
XVI. 37.

Gevecht bij Rammekens. 1572.

Verovering van Spaansche schepen, tot ontzet van het belegerde Middelburg gezonden.

Stem:
Fransche Courante.

Die vast'lyck op den Heer
Stelt zijn vertrouwen neer,
Syn druck en smert,
In vreucht verandert wert.
Tot 't uyterst' wert hy noyt benout
Die op den Heere grondig bout.
Die het goet „Geerne doet
En het quaet „Tegen staet
Sal op 't lest „Hebben best.
XVI. 52.

Gevechten voor Middelburg. Februari 1573.

De Spanjaarden trachtten uit Antwerpen hulp te verleenen. De Zeeuwsche Admiraal was Ewout Pietersz. Worst.

Van Capiteyn Worst. Een nieu Liedeken.

Op de wijze:
Van Haerlinghen.

Wie wil hooren een nieu liet,
Wat int Jaer dryentseventich is gheschiet,
Hoort toe ick salt u verclaren,
Van die Antwerpers, hoort mijn bediet,
Hoe dat sy zijn ghevaren:

Die Spaeniaerts hebben gelt wtghesant,
Int Sticht van Bremen wel bekant,
Dit hebben die Bremers vernomen,
Twee Croonen gafmen daer op die hant,
Al om Tantwerpen te comen.

Dit heeft verhoort een Capiteyn vaeliant
In Zeelant is hy wel bekant,
Te Vlissinghen binnen der Steden
Hi is ghetoghen in Brabant
Aldaer quam hy met vreden.

Hy quam Tantwerpen aen dat Landt
Als Bootsman, so was hy onbekant,
Hy heeft Maentghelt ghecreghen,
Al op den Ammirael vaeliant,
Hoort wat hy heeft bedreven.

Die Antwerpers waren wel bedacht,
Met die Spaeniaers seer hooch van pracht
Tsestich Schepen sy daer toerusten,
Daermede te comen in Zeelant,
Moest haer niet wel ghelusten.

Die Schepen waren nu toegherust,
Met vijfhondert metalen stucken met lust,
Alsoo men mocht aenschouwen:
Maer het gheschiede in corter stont,
Dat sy quamen int benouwen.

Sy hebben daer bedreven groote pracht
Met Vlagghen en Topstanders wt aller macht,
Een Cat was daerin gheseten,
Tot spijt vande Vlissinghers veracht
Dat sy de Worst souden eten.

Als dese Schepen waren bereyt,
Capiteyn Worst nam een afscheydt,
De Catte woude hy verwachten,
Hy heeft tot die Weerdinne geseyt,
Na den Capiteyn mach ick niet wachten.

Capiteyn Worst was seer wel bedacht,
Hy heeft de Weerdinne een brief ghebracht
Opdattet soude comen int openbaren,
Dat hy den Ammirael hadde toegherust,
Na Vlissinghen is hy ghevaren.

Het gheschiede in eenen corten tijt,
Hoe dat Thantwerpen quam een groot gecrijt,
Van alsoo droeven maeren,
Hoe dat Capiteyn Worst haren vyant,
Naer Vlissinghen was ghevaeren.

De Vlissingers hebben haer toegerust,
De Cat te verwachten met aller lust,
Op de Schelde zijn sy ghetoghen,
Of de Catte mocht zijn belust,
Want het was in haer vermoghen.

De Catte tooch wt met aller pracht,
Om de Worst te crijghen met al haer macht
Godt weet hoe sy zijn ghevaren,
Doe sy quamen ter halver Schelt,
Dat werden sy wel gheware.

De Worst die lach daer wel seer heet,
Tot vechten was sy wel bereet,
Met ketten end oock met clooten,
Dat de Catte den brandt verdroot,
So heeft die Worst gheschooten.

Die Worst brande daer met sulcken cracht,
Dat de Catte was seer qualijck bedacht,
Haer halve Jonghen zijn nae Bergen gheweken,
Daer is de Worst met aller macht,
De jonghe Catten naghestreken.

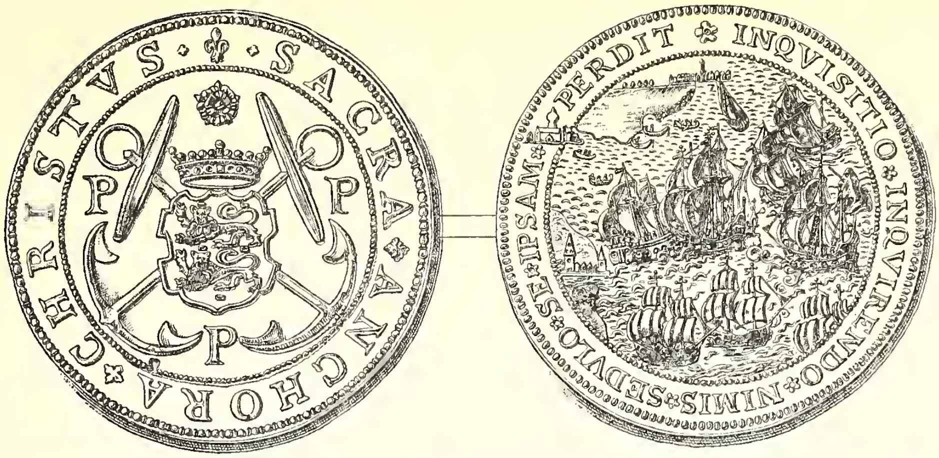
Nu rade ick alle Catten stout,
Dat sy niet meer en comen so bout,
Om de Worsten te verslinden,
Want sy zijn daer de Catten te sout,
Dat sullen sy wel bevinden.

XV. 35.

Zilveren halve manen door de matrozen van Boisot aan hunne hoeden gedragen. v. L. I. 192.

Penning op den Slag van de Zuiderzee. v. L. I. 169.

Slag op de Zuiderzee. 11 Oct. 1573.

De Noordhollanders rustten schepen uit onder Corn. Dirks om den toevoer van Amsterdam af te snijden. Daartegen zond Alba een vloot van ruim 20 schepen onder Bossu, doch deze werd verslagen en gevangen genomen.

Op de wyse:
Vanden slach van Dueren.

Een Liedt sal ick u singhen,
Hoort toe Man ende Vrou,
Ter Zee meynt ons te dwinghen,
Die Grave al van Bossu,
Duckdalve was hy seer ghetrou,
Zijn Ammirael, dat segh ick u,
Dit was nu zijn Officy,
Zijn Schip hiet Inquisicy.

Op de Zee is hy ghecomen
Met alle zijne macht,
De Geusen al sonder schromen
Die hebben daer op gheacht
Ons edele Ammirael wijs bedacht,
Die heeft al na Bossu ghewacht,
Om teghen hem te campen,
Hem lustich aen boort te clampen.

Als de Papisten vernamen
Dat de Geusen haer waeren ontrent,
Oft als sy by haer quamen,
So hebben zijt afghewent,
Sy waeren bevreest voor dit elent,
Maer Schuylenburch, tzy u bekent,
Die en mocht dat niet ontdrijven
Ghevanghen moest hy daer blijven.

In October den elfsten daghe,
Hoort wel na dit bescheyt,
De Geusen die daer laghen
Tot Enteren wel bereyt:
Maer die Papisten, voorwaer gheseyt,
Sy hebbent liever afgheleyt,
Want sy haer meest verlieten
Al op haer stercke schieten.

Die leste aen malcanderen togen,
Die Geusen smeten van boven neer:
De Potten met Calck die vloghen,
Wten Meerssen, hoe langer hoe meer,
Int Spaeniaerts ooghen was dat een sweer
De Calck die stoof hoe langer hoe meer,
Haer Schepen men wit sach weerden,
Met die Calck men haer verveerden.

De Papisten, hoort mijn ghewaghen,
Lieten Bossu al int verdriet,
Maer de Geusen al sonder vertsaghen
Besweken malcander niet,
Alsoot daer claerlick is gheschiet,
Twee vrome Capiteynen, hooret bediet,
Onsen Ammirael bystonden
En dreven met hem aende gronden.

Men ginck daer met gheschut in klincken
Om de Spaeniaerts te maken tam:
Capiteyn Vesten schip deden sy sinken
Eer tspel ten eynde quam:
De ander seylden na Moordam,
Hierom soo was Bossu soo gram,
Dat sy hem lieten verloren
Die hem trouwe hadden ghesworen.

Sy worden daer bestreden,
Bevochten aan elcken cant,
Bossu heeft ghenade ghebeden
Onsen Ammirael triumphant:
Zijn Signet streeck hy van zijn hant,
Zijn Gulden Vlies, vaet dit verstant,
Dat heeft hij overghegheven,
Om te behouden zijn lijf ende leven.

Men sach daer domineren
De Geusen met blijden gheluyt,
Voor Hoorn ook triumpheren,
Al met so schoonen Buyt,
Van Metalen geschut, end oock van cruyt,
Moortdam coemt morghen weder ut,
Te Hoorn binnen de palen
Om u Inquisicy te halen.

XV. 44.

Een Claegh-Liedeken van den Grave van Bossu.

Op de wijze:
Alsoot begint.

Maximilianus de Bossu,
Ben ick een Graef geheeten,
Duc d'Alba diend'ick seer getrou,
Die heeft my nu vergeten,
Ick heb geweest sijn Admirael,
De Geusen te dooden principael,
Dit had ick my vermeten.

Mijn vast betrouwen was mijn schip,
God had ick gantsch verlaten:
My docht het was een harde klip,
Daer moghten geen pompen op vaten,
Maer daer quamen vande Pompen inde Vloot,
Die Hendrick van Trier van Klocken goot,
Sy maeckten groote gaten.

Ick meynde te wesen der Geusen dwanck,
Die kans die liep verlooren,
Ick wert gevangen tegen mijnen danck,
Sy brachten my te Hooren,
Aldaer ben ick in een Clooster geraeckt,
En hebben een Pater van my gemaeckt,
Mijn Cruyn niet eens geschooren.

Hoe 't is, ick ben in tegenspoet;
Maer het moet zijn geleden,
Ick moetet reeckenen voor goet
Dat ick ben hier ter Steden,
Veel liever hier als te Rotterdam,
Want daer is de Borgher op my soo gram,
Om de moort dien ick daer dede.

Waer is de Paus de heylighe Man,
Kond' ick by hem geraecken,
Ick lietse hem doen al in de ban,
Die my dit Schip deden maken,
De Hel roep ick tot deser uur,
Met Sinte Patricius Vagevyer,
Al over haer ter wraken.

Sy hebben my dit Schip geschenckt,
Ick soud' den krijgh beginnen,
Dit heeft my aldermeest gekrenckt,
Nu icket gae versinnen,
Wat schippers of stuerluy dat ick vraegd'
Sy spraken also het my behaegd'
U schip kan niemant winnen.

Maer doen ick quam voor 't Hoorner Hop,
Worde ick wel anders gewaren,
Dat sal my steken in mijn krop,
Al leefd' ick noch vijftigh jaren,
Want Geus leerde my op 't selfde pas,
Wat schoonder geneuchte dat het was
Op Zuyder Zee te varen.

Jan Symonsen Rol, ghy lichte quant,
Waer zijn u schoone woorden,
Die ghy my loofde aen mijn handt,
t' Welck menigh man aenhoorden,
Ghy soudt my inder noodt bystaen,
Maer ghy zijt my haest'lijck afgegaen,
Het welck my meest verstoorden.

Schoone woorden vullen geen sack
Dat heb ick wel bevonden
Hulp en bystant my gebrack
Als ick dreef aen de gronden,
Elck een voer daer zijner vaert,
En lieten my aldaer beswaert,
Bedroeft ten selver stonden.

Och daer ick plagh een Heer te zijn,
Daer ligh ick nu gevangen,
Na Amsterdam op dit termijn
Waer beter mijn verlanghen,
Gy Geus laet my doch uyt dit gat,
Ick sal u loonen die schoone weldaet
Met moorden en met hangen.

Oorlof Bossu wreedt ende fel
Met al u Spaensche knapen,
Ghy maeckt des Conings Landen rebel
Ter liefden Monnicken en Papen,
Die altijt zijn verdorst na bloet,
Gelijck een Visch na 't water doet,
Nae 't Christenbloet sy gapen.

CXLII. 48.

Tijdvers.

Gedicht op een bord in de Groote Kerk te Hoorn onder de veroverde vlag van den Spaanschen Admiraal.

11 October 1573.

DOOR LOVTER GHEWELT
VAN MENICH HELT.
DER VRYE WESTVRIESCHE NATIE
WERD. BOSSOV GEVELT.
DIT HIER GESTELT.
TOT LOFTEKEN VAN
GODS GRATIE.

v.L.I. 170.

Spotlied.

Antwoord op het minachtend gezegde der Spanjaarden dat de Geuzen op hun kleine schepen slechts pompen hadden in plaats van kanonnen.

Van de houte Pompen.

Op de wijse:
Sy lieten my daer alleyne staen.

Hoort ghy mannen ende vrouwen,
Jonck, out, arm ende rijck,
Wilt op den Heere betrouwen,
Zijn woort is autentijck,
Hierom so neemt van hem gheen wijck
Zijn wonder mocht men aenschouwen,
Voor Alckmaer clarelijck.

De stadt die was beleghen,
Tis elck man openbaer;
Maer Godt door sijnen zegen,
Die namse in zijn bewaer,
Alsoot daer is ghebleken claer,
Aldoor een grooten reghen
Ende vloet so vroech int jaar.

Sy meynden de stadt te vernieten,
Als sy daer quamen ontrent,
Met stormen ende schieten,
Te brengen in torment,
Maer Godt die alle herten kent,
Begon dit te verdrieten,
Heeft de vyanden afghewent.

Sy meynden de zee te verwerven,
Te brenghen in haer ghewelt,
Noorthollant te verderven,
Daer waren sy op gestelt,
Zy hadden de geusen so gheern ghequelt
Van hongher te doen sterven,
Te versmachten, tzy u vertelt.

Sy ginghen malcander toeschrijven,
De zee die waer ons nut,
De geus kan niet bedrijven,
Houte pompen is sijn gheschut
Haer volck is weynich, haer macht is rut,
Wy sullense haest ontlijven,
Maer haer meyning die is misluct.

Sy quamen door de wraken,
Op Zuyderzee met voorspoet,
Hoochmoedich dat sy spraken,
Ons saken die staen seer goet,
Doe quamen haer sulcke pompen te moet,
Die gingen haer dapperlick raken,
Ten smaecten haer gants niet soet.

Papouwen liet ghy u mompen,
Of bruycte ghy een quaet advijs
Dat ghy van houten pompen,
Liet nemen so schoonen prijs?
Een schip ghelijck een Paradijs,
U spotten ende schompen
Maecten u die pompen wel wijs.

Waer is u Inquisicy,
U aldermeeste betrou?
Ghemaect op die condicy,
Die geusen te bringhen in rou?
Waer is die grave van Bossou?
U Heer groot van officy,
Sit te Hoorn in de kou.

Sijn sy niet vroom van daden,
Die ghy noemt Lutriaen?
Sy doen u beter ghenaden,
Als ghy Rotterdam hebt ghedaen,
Zutphen en Naerden, hoort mijn vermaen,
Oock Haerlem zwaer beladen,
Meyneedich ende valsch verraen.

Oorlof ghy Christen Nacy,
Weest vroom in woorden en daet,
De Spaengiaert is eylacy,
Meyneedich en obstinaet,

Dus wilt niet volgen haren raet,
Maer bidt den Heer om gracy,
Dat hy ons beschermt voor tquaet.
XV. 45.

Slag bij Bergen op Zoom. 31 Jan. 1574.

De Zeeuwen onder Boisot verslaan de Spaansche vloot onder Romero, die Middelburg wilde ontzetten.

Op de wyse:
Jonck dom herteken wat cont ghy maken, etc.

Wilt met Processy nu altesamen
Uwen nieuwen Gouverneur vermaert,
Groot Commandeur van Castilien met namen
Inhaelen met synen hoop vergaert.

In Antwerpen is hy gecomen druypen
Als een Haen die vanden reghen is nat,
Die Burghers gingen te samen sluypen
Vraghende wat mocht beduyden dat?

Den lesten January voorleden,
Is de tijding gecomen int openbaer,
Tot Antwerpen als binnen der Steden,
Hoe dat die slach met haer verloren waer.

Te Loddijcks hoek hy Berghen sy laghen,
Aen haren anckeren, die Papouwen snel,
Die Geuskens quamen haer verjaghen,
Aen boort clampten sy haer wel.

Tgrof gheschut aen alle zijden
Ginck daer af als een donderslach,
De Roers die knapten te dien tijden,
Twelck velen was een hardt gelach.

Die Schepen onder den anderen dreven,
Die Geuskens leyden al aen boort,
Papouwen te vluchten men sach aenheven,
Tot onder Berghen seer verstoort.

In grooter noot zy lieten steken
Thien van haer beste Schepen vaelliant;
Alsoot daer clarelick is gebleken,
Catte noch Hont quammer van te Lant.

Spaeniaerts, Walen, Italianen mede,
Menighen roep men hoorde daer,
Misericordia roepen, dat was haer zede,
Maer gheen ghenade en was aldaer.

By de twee duysent zijnder ghebleven,
Van die Papouwen, en dat is waer,
En op de Schepen die na Berghen dreven
Wasser seer vele ghewont aldaer.

De Gouverneur van Vlissingen moedich
Monsuer Boysot gheheeten is,
Zijn broeder was Ammirael hoochmoedich
Die volbracht heeft dit Feyt ghewis.

Papisten wilt doch eens overdencken,
Dat God de Heer boven u regeert,
Daer hy mede is, mach niemant krencken,
Twelck die Schriftuere ons oock wel leert.

Al binnen Vlissinghen soet uytvercoren,
Daer worden op een tijt binnen ghebracht
Vier Schepen van de Papisten verloren,
Welck waren die principaelste van macht.

Die ander vyve die sachmen blijven
Ter Veere binnen met groot gheluyt,
Twas al verblijt, Mannen ende Wijven,
Al van die groote schoone Buyt.

Met neghentien Schepen sy volbrachten
Desen Tocht, teghen den vyant verwoet,
Welcke Victory groot is te achten,
Die ons ghegheven heeft de Heere seer soet.

Laet ons den Heere dancken en loven
Voor zijn groote ghenaden niet cleyn,
En groot maken onsen Godt hier boven,
Met Lofsanghen ende Psalmen reyn.
XV. 51.

Een nieu Liedeken, vanden Slach voor Berghen.

Hoort alle gaer,, int openbaer,
Hoe dat men claer,, sach comen daer
Int vierentseventichste Jaer,
Duck Dalfs groot Armeyen,
Met trompetten en schalmeyen,
Seer coragieus voorwaer.

Seer triumphant,, voeren sy vant Lant,
Van Berghen want,, met een cloeck verstant
Elck Schip seer vroom ghemant,
Met Spaengiaerts en Walen,
Meenden sy prijs te halen,
Maer deus aes viel op de hant.

Als zy nu reen,, groot ende cleen,
Quamen by een,, om haer te verbreen
Voor Remmerswael hielden sy ghemeen,
By haren eedt ghezworen,
Den Admirael moest vooren,
Hem moeste beswycken gheen.

Capiteyn Juliaen,, de Romero saen
Deed een vermaen,, willet wel verstaen
Lieve Crijsluy wilt ontfaen
Den wijn die ick u hier schincken,
Daer by sult ghy ghedincken
Dat ghy Ketters sult verslaen.

Al in ootmoet,, valt nu te voet
Als Christen bloet,, u ghebedt nu doet
Voor dit heylich Cruyce soet
Van onser Liever Vrouwen
Dit Beelt dit wilt aenschouwen
Die neem ons in haer behoet.

Met dit ghebet,, naer haer opset
Meenden sy net,, sonder belet,
Te comen deurt perket,
Maer het was al qualijck ghebeden
Sy mosten leeren smeden,
Op Sinte Stevens wet.

Hoveerdigh stout,, riepen sy bout
Draghende hout,, de Geus die schout,
Ons ghewelt seer menichfout,
Vene vous canaille,
Luthranen ende rapaille,
Dit is den dach die u berout.

Als leeuwen vry,, die Geusen bly,
Quamen haer by,, clampen onder de Ly,
Papou waer sijde ghy?
Seer vreeslick sachmen schieten
De Spaengiaerts haer schepen verlieten,
Schampado speelden zy.

Een vrijmoedich accoort,, de Geusen voort
Quamen aen boort,, den Admirael verstoort
Groot gheschrey was daer ghehoort,
Papou tmoet u verdrieten,
Tonnoosel bloet te verghieten,
Dat binnen Haerlem is versmoort.

Een vlietsche Boot,, seer vreeslijck schoot,
Soo dat elck vloot,, zijn ghewelt seer groot,
Jan van Spaengien viel seer bloot,

Men hoorde roepen en kermen,
Misericordie wilt ons ontfermen
Maer de loose was: slaet doot.

Sonder verdrach,, ghelijck voor den slach
Op een vrydach,, twelck men heughen mach,
Al die dit spel aansach,
Veel Edelen Cruysheeren
Mosten daer sterven leeren,
Met gheschrey en groot gheclach.

Dees tyding mal,, met blyd gheschal,
Quam overal,, met groot ghetal,
Te Berghen op de wal,
Ons schepen niet en wijcken.
Sy doen de Geusen strijcken
Tot ses al int ghetal.

Mijn Heeroom verblijt,, met groot jolijt
Boodschapte dijt,, sonder respijt,
Den Gouverneur verblijt,
Hy is op zijn Peert ghetreden,
Al na zyn volck gereden,
Maer seer cort was daer sijn tijt.

Als hy daer quam,, vier ende vlam,
Tgheschut vernam,, sijn volck dat clam
Over den dijck creupel en lam,
Ellendich quamense hem teghen,
Sijn ghesellen seer versleghen
En riepen met luyder stem.

O grand seigneur,, le Gouverneur,
Adieu bonneur,, hier gaen wy deur
Verlooren ist partuer,
Men sach hem wederom rijden
Van lachen wel vermijden,
Ghestelt was hy te leur.

Mijn Heeroom voorseyt,, siende dit leyt,
Sijn vrolickheyt,, is in druck verspreyt,
Over de gantsche Stadt verbreyt,
Mijn Heeroom onverduldich
Met tranen menichfuldich
Heeft de Spaengiaerts doot beschreyt.

Als de Philisteen,, voor Israel deen
Haer hoochmoedige seen,, daelden beneen,
Alsoot hier claerlijck scheen
Met claghen ende suchten
Seer dapperlick sachmense vluchten
Die Spaengiaerts voeren heen.

Als Pharao versaecht,, int Roo-Meyr geplaecht
Soo ist hier gheslaecht,, twordt u bedaecht
Al die dit spel behaecht,
Soo zijn oock dees Papisten
Dees wreede Antechristen
In haer selfs strick ghejaecht.

Oorlof Admirael,, Officieren reael
Capiteynen verbael,, Bootsluyden altemael,
Soldaten int generael,
Wilt Godt de eere gheven
Van dat hier is bedreven,
Als David doet verhael.

XV. 52.

Gebed in Nood.

1574.

Stem: *Engels Farwel.*

Almachtig God! ghy die ons met u hand
Geplant hebt tot u volc hier in dit land,
Help! help! ons toch eer lang
Uyt Spanjaerts dwang,
Die u lieve kerc, Machtig synd, en sterc,
Die u lieve kerc so plaget,
En langer nergens meer na vraget.

Merck Heer! hoe seer,, V volck nu tot u schreyt,
Wilt t'uwer eer,, En onser saligheyt,
Eens maken toch een end',, Van ons ellend,
Soo sal elck, bevryt
Synde, gantsch verblyt,
Soo sal elck, bevryt van smerten,
V singen lof en danck van herten.

'Tis waer ons sond„ Heeft wel verdiend dees
[straf,
Ons hert en mond„ is overtuygt daer af:
Maer Heere wilt toch niet„ in dit verdriet,
Gaen in u gerecht,
Met u armen knecht,
Gaen in u gerecht gestadig,
En zijt u kind'ren, Heer, genadig.

XVI. 68.

Slag bij Lillo 30 Mei 1574.

De Zeeuwen overwonnen 23 Spaansche schepen.

Op de Wijse:
Den lustelicken Mey Christus playsant.

Den dertichsten Mey op Pincxterdach,
Creghen die Vlissinghers wat te doene,
Teghen die van Antwerpen met ghewach,
Ontrent Saeftinghen na de Noene,
Sy waren weder ghecomen wt,
Maer haer Cruyden waren van geen virtuyt,
Dat mochtense wel beclaghen,
Godt woudese ten lestemael plaghen.

Op de Scheld voorby Rommerswael,
Quamen die van Zierickzee aensetten:
Die van Antwerpen saghense altemael,
Riepen, tzijn Vrienden om ons te ontsetten
Daermede waren sy in een Val,
Want die van Vlissinghen met groot ghetal
Den Hont kwamen opdringhen,
Sy conden na Antwerpen niet weder springhen.

Papou wel vierendertich int ghetal,
Wel ghemonteerde Schepen,
Met die te Lilloo laghen al,
Sy waren daer metten anderen benepen,
Tgrof gheschut gaf soo grooten gheluyt,
Die Vlissinghers riepen: Dit is onsen Buyt,
Clamp aen, clamp aen als Mannen!
Papou stont of bescheten waren de handen.

Op Pinxterdach eert doncker wert,
Creghen sy met vrome daden,
Elf schepen, met vroom ghemoet en hert,
Voor de Vyant was gheen ghenaden:
Tzij Duyts, Spaeniaert ofte Wael,
Sy spoelden haer de voeten altemael,
De reste ghinghen sy besetten,
Om des morghens haer tanden aen te wetten.

Pinxter Maendach smorgens vroech,
Waren de Vyanden meestal verloopen,
Neghen maecten haer coers recht als een ooch
Thantwerpen was al haer hoopen,
De ander lieten sy inde Pan,
Maer sy warender meest al daervan,
Met haer Bootkens daer vvt ghevaren,
Op d'Eylanden sachmense paren.

De Schaepstallen gheheeten zijn
De Eylanden daer sy op sworven,
Wel achthondert daerop quamen fijn,
Meest van hongher sy daer op storven;
De ander die daer worden ghevaen,
Inde Schelde sy moesten te water gaen,
Met de Vloet sy tot Antwerpen dreven,
Grooten rou in de stadt worde bedreven.

Vijf inde gront, dry in den lichten brant,
Met vijftien Prijsen quamen sy aensetten,
Voor Vlissinghen seer triumphant,
De Heere van Heemstee sonder letten,
Vijs-Ammirael van de Papisten vloot,
Wert ghesonden na de Prince Minioot,
Honderttwee metalen stucken,
Sachmen van de Papen Schepen rucken.

LODEWIJK VAN BOISOT, ADMIRAAL VAN ZEELAND. REIMERSWAAL. LILLO. ONTZET VAN LEIDEN. SNEUVELDE 28 SEPT. 1575.

GEGRAV. PORTRET DOOR C. VISSCHER M. P. 526 [1].

LVDOVICVS BOISOTVS, PRÆFECTVS MARI.

Pictura ad Vivum expressa extat apud Petrum Scriverium Lugduni Batavorum

Peſte laborantes & anhelo pectore cives,
Jamque Saguntinâ corpora victa fame,
Indoluit Princeps: quid enim non ille doleret,
Quem pius in cives extimulabat amor!

Subſidium terrâ cùm nôn licet, Æole ſpira;
Diruat Hiſpanas Tethyos unda minas.
Dixerat: annonamque vehit Boiſotus in urbem:
aº 1574. 3. Octobris. Multùm agris, hoſti plus nocuiſtis, aquæ.

PETRVS SCRIVERIVS.

Corn. Vyscher sculpsit
Petro Soutmanno dirigente et excudente Harlemi 1649.

Cum Privilegio

Oorlof, zijt allegader onversaecht,
Al wil Pierre de Valentes comen
Wt Spaengien, Godt het seker niet behaecht
Sijn snorken en hoogh beromen:
Sulks als hy in Indien heeft ghedaen,
Ende meynt ons nu oock soo te verraen,
Om Hollant en Zeelant te doen sterven,
Ende gants inden grondt te bederven.

Ons Opperste Prins in 's Hemels firmament,
Sal ons Nederlant wel bescharmen,
Ons tot Slaven te maken sonder ent,
Daertoe sy ons willen bringhen, och armen:
Daerom laet ons met hert end moet,
By malcanderen opsetten lyf en goet:
Daer sy zijn, sy doch voor ons beven
Want Godt zijn handt over haer heeft gheheven.

XV. 57.

Luidewijk Boisot. Zee-voogd.

Oranjens Vorst ley op het hert, met onbenoegen,
Het deerlijck wesen van de Leydse Burgery,
Pest, Honger, Tweedracht (ah!) wat zou dien
[Vorst niet wroegen,
Vol Burger-min, in sijne hoochste Heer-
[schappy.
O Wind-god: (sucht hy) stoock den Zee-god,
[vol vermogen,
Het hert op, dat hy schut der Spanjaarts
[overhand.
Uyt had hij: en Boisot quam Stee-waerts
[ingevlogen,
Met lijf-tocht: 't Water schou den Vyand
[meer, als 't Land.

Uyt 't Latijn vertaelt by Daniel van der Meer.

M. P. 526. Naar P. Scriverius.

Inval der Spanjaarden op Schouwen. 28 Sept. 1575.

De overwinning der Spanjaarden was vooral gewichtig door het daarop volgende innemen van Brouwershaven, Bommené en Zierikzee. Boisot sneuvelde.

Een Nieu Liedeken.

Op de Wijse:
Het daghet uyt den Oosten.

Och Godt wilt doch vertroosten,
De benaude ghemeente seer,
Gheen hulp van Zuid noch Oosten,
Dan alleen van God den Heer.

Antechrist met zijn ghesellen,
Rasen en woeden heel verwoet,
Gods uytvercoorne, sy quellen,
En storten 't onschuldigh bloet.

Ghelijck men mach aenschouwen,
Aen den nieuwen Commandeur,
Die 't Landt brenght int benouwen,
Sijn Rijck heeft niet langh gheduert.

De Zee heeft hy verlooren,
Met haer steden groot van macht,
Sijn Schepen geen victory oorboren
Teghen der Vlissinghers kracht.

Een aenslach dede hy maecken,
Op 't Eylant van Schouwen fijn,
Om een hoecxken in de Zee te raeken,
Maer ten sal niet wel gewonnen zijn.

Ten eersten heeft hy ghenomen,
Brouwershaven de Schansse groot,
Daerna heeft hy sonder schromen
Belegert Bommene minjoot.

Binnen Bommene drie Vaendels laghen,
Al van des Princen Heyrcracht,
Die 't niet met wille opgaven
Maer wederstonden met macht.

De Spaengjaerts lagen daer lange veur,
Om dat zy niet konden winnen voort,
Zy stormden een gheheel dach deur,
Daer gheschiede soo grooten moort.

Met gewelt sy invielen,
Bommene die Schansse groot,
Sy moorden daer alsoo veele,
Men sach noyt meerder noot.

De Spangiaerts raesden soo seere
Om haerder Soldaten verlies,
Daerom en spaerden sy niemant weere,
Maer jaeghden de Geus door de spies.

Prince wilt een exempel nemen
Aen dese Soldaten goet,
Die daer lieten haer leven,
Voor 't Vaderlant ghestort haer bloet.

CXLII. 68. Staet nae 't beste.

Penning op de nederlaag van de Onoverwinnelijke Vloot. v. L. I. 390.

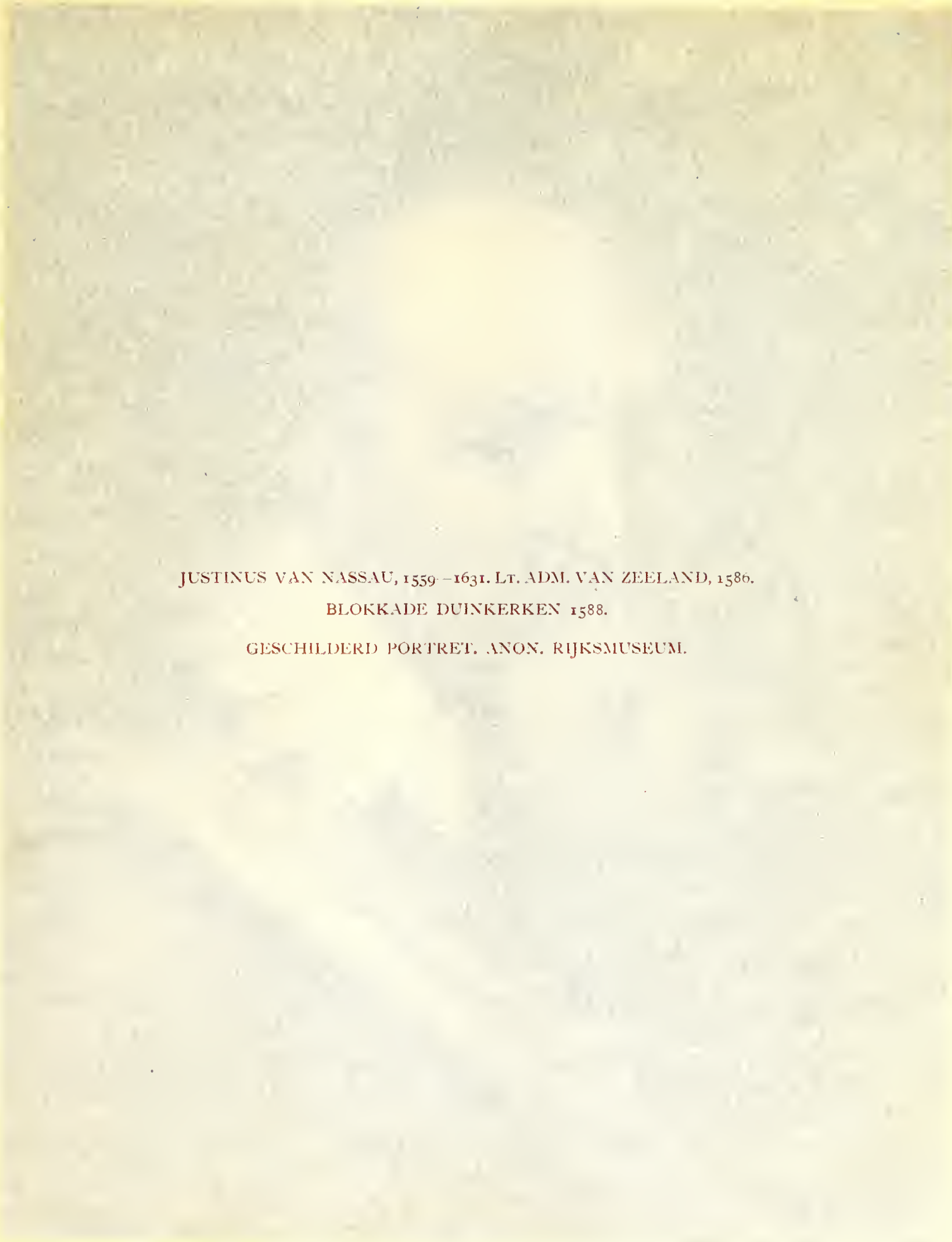
Ondergang van de Onoverwinnelijke Vloot. 31 Juli—2 Aug. 1588.

De Nederlandsche vloot stond onder Justinus van Nassau, Johan van Wassenaar—Duyvenvoorde, Pieter van der Does en Joos de Moor.

Lofsangh ende Dancksegginghe.

Na de wijse van den 50. Psalm: *God die der goden, etc.*

Die sterke God eeuwich end' sonder ent,
Heeft zijn kracht hier in gemaeckt bekent,
Dat hy ter schand' en gantschelijck onder de [voet,
Nu heeft ghebracht des Spangiaerts hooge [moet,
Haer wreet opset heeft hy zijn naem ter eeren
Door zijne macht tot niet gedaen verkeeren.

JUSTINUS VAN NASSAU, 1559–1631. LT. ADM. VAN ZEELAND, 1586.
BLOKKADE DUINKERKEN 1588.
GESCHILDERD PORTRET. ANON. RIJKSMUSEUM.

IUSTINUS. NASSOU.

O ghy Godts volck die op der aerden leeft,
U herte end' mont, tot zijnen lof begeeft,
Ghy Engelsch volck die Godt groot gunst [bewijst,
Danckt hem hooghlijck, met luyder stem hem [prijst,
Ghy Nederlandt, met Engelant verbonden,
Wilt over al van lof en danck vermonden.

Int Jaer eenduysent vijfhondert tachtich acht
Wonderlijck Jaer, by alleman gheacht,
Isser een dier van vier Jaren een dracht
Van een Spangiaert in Zee ter werelt gebracht,
Vreemt van fatsoen, in sterckte groot en [heerlijck,
Ende om te sien seer wonder en verveerlijck.

Dit Monster was des Scheepstoerustingh groot,
Die d'aerd en locht ghedreycht heeft metter [doodt,
Jae opentlijck dorst segghen op dat pas
Dat hy geheel des werelts vreese was,
End' dat niemant (soo stoutelijck dorst hy [spreken)
Sou dorren doen van tegenstant een teken.

O Hemelen als ghy aensaeght dees Vloot.
Van hondert vyf en dertigh Schepen groot,
Op 'swaters rugh, elck geleeck een Casteel
Vol van gheschut, cruyt, loot en volcks seer [veel,
Meynde ghy niet datmen haest sou aen- [schouwen
Der kinderen Gods verderf en swaer benouwen.

O groote Zee ick bid dy seght my van als,
Dees sware last lach op dijn natte hals,
Sijn dijn schoudren alsdoen niet moede ghe- [weest,
En van verdriet gehadt een swaren geest,
Woustu dy niet alsdoen wel onderwinden,
Om schip en volck in dijn balgh te verslinden.

Hemelen en aerd' seght my als ghy daer [saeght
Aen d'ander kant noch een dier onvertsaeght.
d' Welck al gereet met yver ende vlijt
Om hem byeen te voeghen, niet dan tydt
Verwachtende: Hebst niet willen setten
Om dat alsdoen oock mede te beletten.

O Coningen die God den Schepper vreest,
Die sonderlingh gedreyght heeft dit tempeest,
O Coningen, den vreemden goedertier
Die boven al gestaen heeft dit dangier,
Dochte ghy niet dat Gods hant almachtigh,
Alleen gheweest is dijn bewaringh crachtigh.

Ghy volckeren die't Meyr alweeghs bepaelt,
End' ghy Staten die Christo niet en faelt,
Staten verknocht soo vast met goet eendracht,
Tot wederstandt des Spaenschen Coninghs [macht,
Seydy niet aldaer is geen hoop voor handen
Dan alleen God tegen onse vyanden.

Ghy jonge spruyt van hoochberoemden stam
Waer deur dit Land in voorspoet meer toenam,
Kint dat zijn Vader in alles wert ghelijck,
Peynsde ghy niet dat God in goetheyt rijck
Alleen vermach ons dit gewelt afweeren,
End' dat noyt weer in calmte doen verkeeren.

Als nu de Zee niet seer met haren danck
Gedragen had dees vrucht twee maenden [lanck,
Heeft sy daer na, maer vaeck met wint [gequelt
Dees Schepen al op goeden ree ghestelt,
Ontrent de Stadt van Calis dat sy waren,
Hebben daerom vreucht willen openbaren.

Ontrent hun was alreets verdeylt het goet
Van Engelandt, en van dees Landen soet,
Mijn is, seyd een hier van 't Gouvernement,

Mijn is dees stad sey d'ander, hoort hoe jent,
Yegelijck van hen (maer al te vroegh) vertelde,
Sijn staet, sijn lant, goederen en zijn gelde.

Maer principael die Coninck dachte te zijn
Alreets gecroont, wat coste tot dien fijn
Heeft hy gedaen, zijn voorgaende geluck
Gaf hem oorsaeck te dwalen in dit stuck,
Denckend' dat als nu tot zijnder vromen,
Die schoone Roos van Engelant was gecomen.

Maer God die't al uyt den hemel door-ooght,
Den stouten druckt, den nedrigen verhooght,
Die van zijn volck goedichlijck hoort te clacht,
Als sy benaut hem bidden met aendacht,
Heeft haestelijck over dit Heyr hoochmoedich
Nederghestort zijn toorn en gramschap gloe-
[dich.

Want d'Engelsche gelijck als honden snel
Dapper en kloeck tegens de Beyren fel,
Hebben ghedaen met haere cleyne boots
Dees Kraken hoogh met schieten veel aenstoots,
En hebben hen so vromelijck ghedragen.
Dat desghelijcx noyt is ghehoort zijn dagen.

Die van Hollant en Zeelant seer vermaert,
Sijnd' alsdoen oock by mal cander vergaert,
Hebben d'uytganck van Duynkercken soo beset
Dat de Prince van Parma wert belet
Met zijn Schepen ende volck in groote hoopen
Aldaer versaemt, alsdoen in Zee te loopen.

End' mitsdien dat des anders meyninghe was
Hem oock hier by te voeghen soo't gaf pas
Heeftse verwacht, maer metter tijt doch hoort,
Heeft d'Engelsman gesonden aen hun boort,
Voor wint, voor stroom, veel branders die hun
[deden
Nemen de vlucht, noyt meerder schanden sy
[leden.

D'een metter haest, zijnde voor brandt verveert,
Hout af zijn tou, volck en Schip hy salveert,
D'ander oock met zijn Ancker stracks oplicht,
En om 't ontgaen zijn zeylen hy ontswicht,
Ende soo verbaest hen op de loop t'saem stellen
Langhs Engelant, de wint neemt oock te quellen.

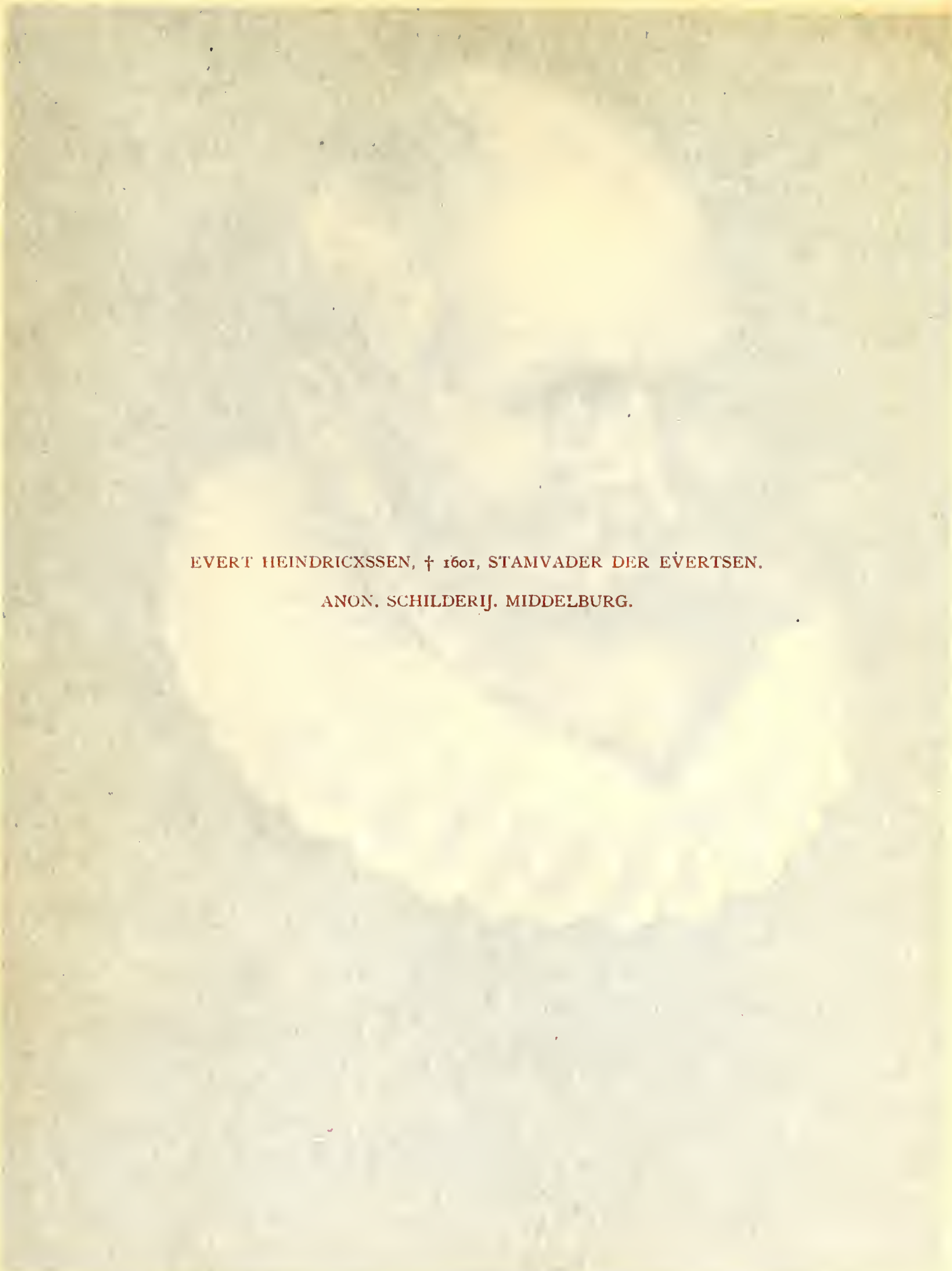
Van wint ghejaecht, van d'Engelsche vervolcht,
Oock van Gods hant, seer zijnd' op hen verbolcht,
Naer 't Oosten nu, dan loopen sy naer 't Noort,
Heel Schotlant om, wie heeft desgelijcx gehoort,
Een groote deel op d'Yrsche custen stranden,
Een groote deel ook comt in 's vyandts handen.

De rest haer cours naer Spangien heeft geset,
Maer al vergeefs want Godt heeft het belet,
Gheen bequaem weer noch wint hy hen verleent,
Sulcx dat daerom sy wierden seer vercleent,
End' soo daer t'huys mach yemant zijn ghecomen,
Dat hy niet weer hem gheeft op onze stromen.

Gruwelijck gericht van God gebenedijt,
Waerop wel staet te letten in dees tijdt,
Een wonderwerck getuyght seker en wis,
Dat als een mensch vol van trots Godt tegen is,
Schickt Godt alsdan dat hy moet schande dragen,
Naer hy groot is, daerna meet hy zijn plagen.

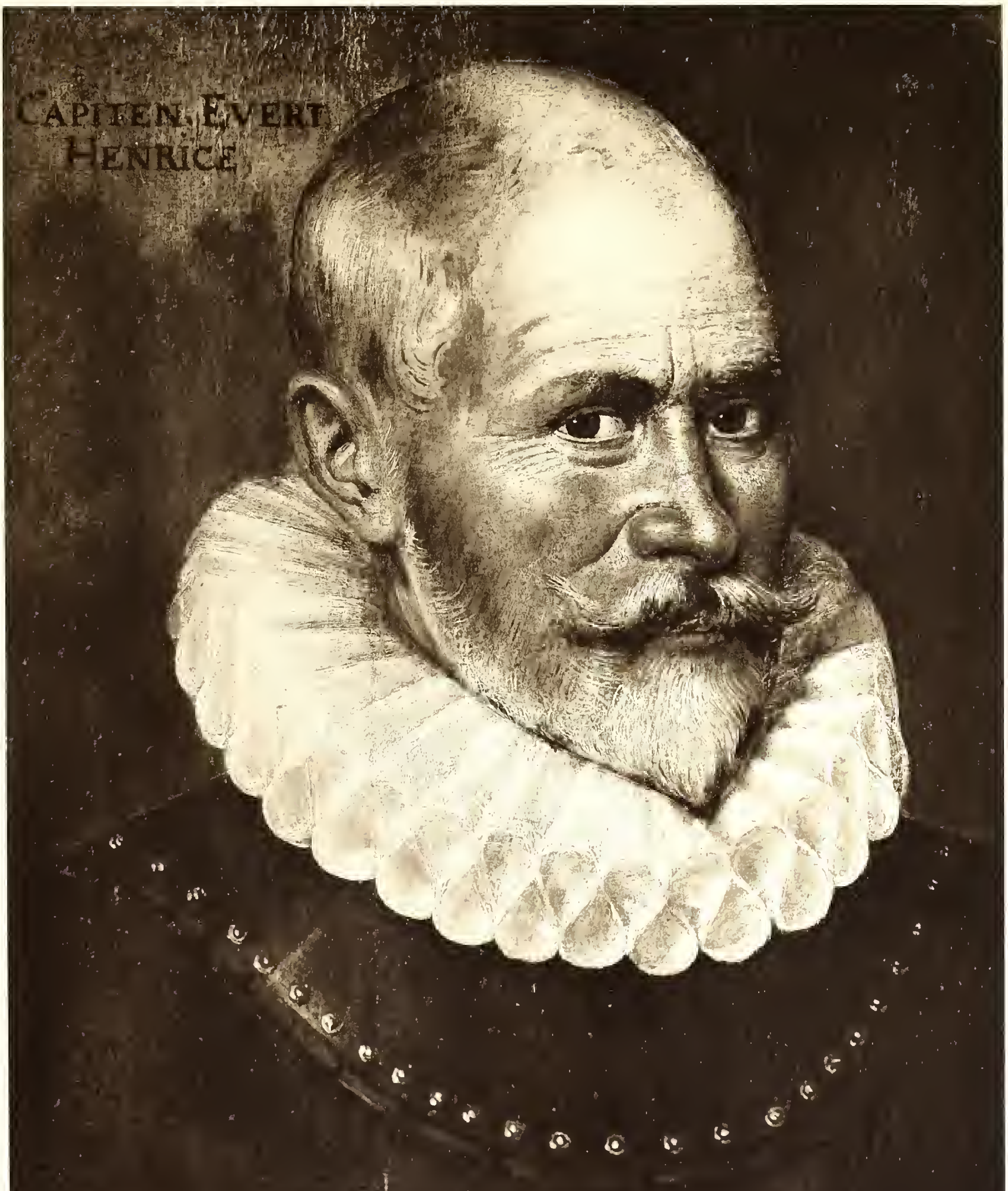
Maer ghy Gods volck door zijne macht behoet,
Van dit gewelt, u monden open doet,
Ontsluyt u hert, wilt hem geven die eer,
Dat van Spangien verwonnen is het heer,
Maeckt dat zijn lof ende naem vol van weerden
Over al groot gemaeckt wert opter eerden.

O ghy Gods volck, den welcken seer veel quaets,
Veel leets, veel pijns, veel arbeyts, seer veel
[smaets
Toebereyt was: hier van zijnde bevrijt
Den Losser prijst nu en tot aller tijt,
En siet wel toe, dat ghy dees wonder dinghen
In gheen vergheet of onacht latet bringhen.

EVERT HEINDRICXSSEN, † 1601, STAMVADER DER EVERTSEN.

ANON. SCHILDERIJ. MIDDELBURG.

CAPITEN EVERT
HENRICE

Cudde van Christ, die metter waerheyt wel
Nu segghen mocht, God van Israel
Hoe wonderlijck hebstu ons vander doot
Des lijfs ende ziels bewaert in desen noot,
Singht van herten de weerdichheyt verheven
Van zijn goetheyt en sterckheyt daer beneven.

Seght o mijn God Vader in Hemelrijck
Mijn rots, mijn borght, wie is doch dijns gelijck?
Ghelucksaligh, gelucksaligh is hy
Die voor zijn schilt en steunsel hevet dy,
Almachtigh God geen quaet en can benouwen
Den vromen die vastelijk op dy betrouwen.

Godt is die de Winden hout in zijn macht
Die tot zijnen dienst staan dach en nacht,
Hy is diegeen die doet wat hij wilt,
In den Hemel ende op de Zee seer wilt,
t' Gantsch aertsche dal, sonder te murmureren
Met dienstbaerheyt volbrenght al zijn begeeren.

Dees Coningen en deze Princen siet
Sijn by den Heer der Heeren gantschelijck niet,
Dees moedighe Pofhansen sijn voorwaer,
Als stroo voort vyer voor onsen God lofbaer,
Want tegens God, sijn Soon en zijnder Kercken
Helpt geene raet, aenslach noch 's menschen
[wercken.

Vreest dan niet meer ghy volck van God
[bemint,
Den sterflijcken mensch te schenden gesint,
Aenroept den Heer en bid hem vyerichlijck,
Betrout in hem, verwacht stantvastelijck,
Die mensch en is niet meer dan stof der eerden,
't Welc van Gods wint lichtelic verstuyft can
[werden.

Dat zijn goetheyt, genaed' en vriendlijckheyt
Dijn Ziel en hart ontsteeckt met vyericheyt
Op dat hy mach van dy naer lyf en geest
Werden bemint, gedient en recht gevreest,
In hem alleen stellende dijn vertrouwen,
Hem biddende dus steets sonder verflouwen.

O Godt die van ons vyant dickwils hoort
Tot u oneer dit quaet lasterlijck woort,
Haer God is God over water en wint,
Op't lant en heeft hy gesagh oft bewint,
Toont dat voortaen ghy zijt in den crygh bloedich
So wel te Lant als ter Zee ons God goedich.

CXLII. 79.

Legpenning op de nederlaag van de Onoverwinnelijke vloot. v. L. I. 390.

Vreugdezang.

Stem:
d'Engelsche klocke dans.

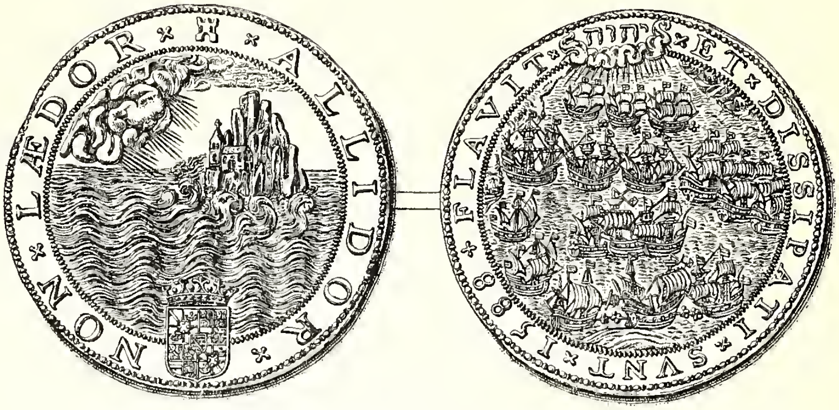
Ick meyn g'u veeren „Vry vind gekort,
Hoogmoedig Spaensch tyran,
So sal m'u scheeren „Als u wat schort,
Comt weder eens maer an.
Seg my „Meynt gy „Te dwingen alle man
(Men acht niet uwen ban)
Neen vriend, ghy moeter van.
Als God der Heeren Heer
„U tegen is so seer
„Wat kont ghy maken dan?

V quaed'aenslagen „Die sullen niet
Altyt gelucken wel.
God heeft mishagen „Die 't alles siet,
Aen u soo wreet opstel.
Want hy „waer 't zij „'t recht voorstaet en
[bemint,

En is der vroomen vrint,
Die hy soo heeft gesint,
Dat niemand haer en hayr
Kan krencken hier off daer,
Als hy 't niet goed en vint.

Vervreuchde sielen „Staet op nu ras,
Verbreyt Gods lof en eer.
Die 't wou vernielen „Al watter was,
Leyt selve nu ter neer.
Wie sou „Den rou „Daar konnen af verslaen
Die wel was by Maraen,
Als hy most vluchten gaen,
Die op de lichte wint
Syn toevlucht stelde blint,
Die heeft hem 't quaet gedaen.

XVI. 150.

Penning geslagen op den ondergang der Onoverwinnelijke Vloot. v. L. I. 392

Huldebetoon aan Evert Heindricksen.

De Raad der Admiraliteit van Zeeland schenkt een zilveren drinkschaal aan Evert Heindricksen, den stamvader van het geslacht Evertsen.

Opschrift der drinkschaal.

Deur Godts Ghenade + als de expaerde +.
Heeft Evert Heindricksen Tlant voorghestan met den swaerde 1590.

Op d'Oost Indische beschrijvingh van Ian Huyghen van Haerlem

Sonnet.

O Veel-tongheghe Faem (diens Trompetten [gheklanck
Des Menschen lof verbreyt over al s' Werelts [wijcken)
Roept en kondicht seer snel met eeuwich soete sanck
Van hier Ian Huygens naem tot de Zuyd- [poolsche rijcken;
Zijn doorsichtighe oogh' heeft neerstich gaen [doorkijcken
Al d'Oost-Indissche schat wel twee seven [jaer lanck:

JAN HUYGEN VAN LINSCHOTEN, OMSTR. 1563—8 FEBR. 1611. WOONDE TE SEVILLA EN LISSABON. NAAR INDIË 1583. TE GOA 1589. DAARNA LISSABON EN ENKHUIZEN. SCHREEF ZIJN „ITINÉRARIO VAN OOST OFTE PORTUGAELS INDIEN" 1594. REIZEN 1594—1595 VOOR DE N. O. DOORVAART.

GEGRAV. PORTRET DOOR L. C(ORNELY). M. P. 3241[1].

Eoum nobis hîc dat Lynſcotius Orbem,
Lynſcotum, artifici ſculpta tabella manu.

Die hy tot onse nut door Pithoos const doet
[blijcken
Met d'uytbeeldinghe schoon van 't gheheel
landts omvanck.
Hier door gaet zijn lof veer des loosen Griecx
te boven
Die reysend' Circe sach, Cyclops, Calypso
[schoon,
D'half-hondighe Scylla, Charybdis en Syrenen.
Want 't schat-rijcke Goa, Cananor, waert om loven,
Iava, Cochin, Pegu, Ceilan vol edel Steenen,
Stelt dees (met and're meer) als in Spieghel te
[toon.

In Amor'perseverando.

C. T.

CXI.

Legpenning met het wapen der Admiraliteit van Zeeland. 1593. v. L. I. 442.

Op de Noordtsche ondeckinghe van Ian Huyghen van Linschoten.

Der wapenen roem in heerlijcke verthoone
Heeft langh' ghevoert de Spaensche Soldaet,
Stout in 't ghemoet, dringhend' aen, snel van
[raet,
En gheworden dwanck van Europa schoone,

Was tot een schrick de Barbarische Croone
Als d'Hollander uyt noot heeft aenghevaet
't Swaert inde vuyst om te vryen zijn staet
Liet hem niet lang' zijn eyghen daet te loone:

En bont vrees met vrees, des roept Vive
[Orangien
't Martiaelsch' hert, eere van Alemangien,
't Lof van 't opdoen der onbeseylde Beken

En rijcken ver gheplant was noch by Spaen-
[gien;
Maer Linschoten coen heeft haer af ghestreken
Den ranck: des blijft by Magellaen gheleken.

Schaemt u niet te beteren.

CXI 6.

Ander Sonet totte selve.

Waer set ghy nu u cours? met yvers lust
[bevanghen.
Door 't vvoedende ghedruijs datmen vallend'
[siet rysen?
En doen u niet, vermenght Ys, Haghel, Sneeu,
[eens grysen?
Oft hebt gh' om te sien 't begin des Noordts
[verlanghen?

Maer neen, de groote raet Neptuni heeft
[ghehanghen
De triumphelijcke crans die met seer groote
[prysen
Sall ghejont vvorden dien, die cloecklijk can
[bewysen
Te zijn een vverelt nieu, ontdeckt door
[nieuvve ganghen.

Palinurus, Typhis, Peter die van Medynen,
Neptuni Waghenaer, noch Magelanes cloeck
Noch dien, die oock in 't ront, Tethim sloot
[door 't versoeck.

Maer Linschoten u, die voorsichtigh deet
[verschynen
Het ongebaende pat, daer de Tabin den
[hoeck
Daegh'lijcks van den Tartar doet meeren en
[verdwynen.
't Strect al tot een.
CXI 6. H. Compostel.

Aen Ian Huyghen van Linschoten, op 't ondervinden ende vernemen van Vaygats.

Soo langh als sal de wijt-vlieghende fame
uytroepen snel over water en velt
't Nassausche bloet voor een cloeck strijtbaer Helt
Voortdringhend' vroom en van seden bequame

Wiens d'hooghe stam van Orangien niet schame
Linschoten sal u lof worden ghemelt
Die ons den ganck onder 't Beerckens ghewelt
Ontdeckt en stelt een onsterflijke name

Des sal eer langh Spaengien hooren met rauwe
Dat een plomp Volk door de Straet van
[Nassauwe
Eermael Vaygats met uytghestreckte seylen

Ghedronghen spoort al door de Cathaysche baren
Sonder verlet, nae de soet-reucke waren
Om Ganges voort u stranden te bepeylen.
CXI. Schaemt u niet te beteren.

Penning geslagen op de vernieling der Spaansche Vloot bij Cadix. v. L. I. 487.

Slag bij Cadix. 1 Juli 1596.

De Spaansche vloot vernield door de Engelschen en Nederlanders, laatstgen. (24 schepen) onder Jan van Duyvenvoorde. Hier werd het eerst een vlag met het Generaliteitswapen gebruikt.

Historie Liet vant innemen van Calis Malis.

Op de wijse:
Wilhelmus van Nassouwen, etc.

Int jaer negentich zesse
Hoort toe 't wert u verclaert
Sijn ghecomen expresse,
Tot Vlissingen vergaert,
Vierenvijftigh schepen schoone,
Uit Hollant ende Zeelandt;
Om de Engelsche Croone
Te doen goet onderstant.

GERARDUS MERCATOR, 5 MAART 1512—2 DEC. 1594.
WISKUNDIGE, KAARTENTEEKENAAR, ONTWERPER
VAN DE WASSENDE ZEEKAART.

GEGRAV. PORTRET DOOR H. GOLTZIUS. M. P. 3568.

ÆTATIS SVÆ LXII.
Magna Pelusiacis debetur gratia chartis: Magna tibi priscum tandem superasse laborem, Mercator. tractusque nouos, terræque, marisque Monstrasse, et magnum quod continet omnia cælum.
I. Viuian. ludeb:
GERARDI MERCATORIS RVPELMVNDANI EFFIGIEM ANNOR. DVORVM ET SEX - AGINTA, SVI ERGA IPSVM STVDII CAVSA DEPINGI CVRABAT FRANC. HOG. CIↃ. IↃ. LXXIV.

Sijn Excellentie verheven
Met Heeren end Edellien,
Heeft hemselven begheven,
Om te comen besien,
Graef Lodewijck van Nassouwe
Track met ons principael,
Jonckheer Jan als die getrouwe,
Die was ons Admirael.

Den eersten Mey verheven,
Sijn wy het Seyl gegaen,
Die Wielingh uytghedreven,
Ende quamen onbelaen,
Voorspoedigh sonder veel slaven
Eer den vierden dach quam om,
Tot Pluymuyden in de haven,
Daer wast al wellecom.

Wy liepen in thien dagen
Die Barrelts int ghesicht,
Des anderen daeghs wy sagen
Den Vyghenbergh seer dicht
Die Caep Vincent Marie
Sijn wy voorby gherunt,
En quamen soo op zye
Daer wy 't hadden ghemunt.

End' zijn alsoo voorspoedigh
Den lesten Junij devijn:
Comen met herten moedich,
Ontrent d'Eylant van Codes fijn,
Nu Calis Malis gheheeten
Den Speck was seer gestoort,
Als hy het quam te weten
Wy wouden hem aen boort.

Nu moet ick oock verclaren
Binnen de haven breet
Lach een vloot om te varen
Naer Indien al ghereet
's Conincks geweldige Schepen,
Hadden sy tot Convoy
Sy waren daer benepen,
Twas al hackelderoy.

Die Engelschen met hoopen,
Schepen seer wel ghemant,
Quamen daer oock aenloopen
Vergaerden aen alle kant,
Selfs quam daer in persoone
Den grooten Admirael,
Oock den graeff Essex ydoone,
Was onsen Generael.

Als wy nu altesamen,
By een waren vergaert,
De soldaten oock quamen
Te Schepe onbeswaert,
Sy waren int ghetale
Ontrent thien duyst gesien,
Wy waren int Generale,
Wel achthien duysent lien.

In Junius dertiene,
Is dees Armade veyl,
Triumphant heerlijck om siene
Vertrocken onder zeyl,
Hondert tsestich schepen sane
Seer weynich meer noch min,
Sijn met goey wint ghgane
Naer Spangien t'Zeevaert in.

Nochtans al sonder meyen,
Waren sy seere prat,
Haer Schepen en Galeyen,
Brachten sy in het gat
Sint Philippus so sy dachten
Met seven hondert man,
Die souden ons wel verwachten
End' keeren ons daer van.

Wy als die onvervaerden
Sijn ghecomen bet naer,
Ten ancker by de Spaengiaerden
Schoten die avont daer,

Een deel geweldighe schoten
Dit was niet haren sin,
Smorghens heeftet haer verdrooten
Ruymden sy dies bet in.

Bet in zijn sy gheloopen,
Beneffens het poinctael,
De Galeyen zijn ghecropen,
Onder Stadt altemael
Maer wy sonder verdrieten,
Loefden sterck aen met gewelt,
En drevense daer van met schieten
Zoo datse ruymden t'velt.

De Galeyen moesten vluchten
Al schooten sy seer sterck,
Oock vreesselijck sonder duchten
Uit de Stadt end' Bolwerck,
Haer schieten was niet te weghen,
Want waer sy schooten een schoot,
Daer schooten wy weer tegen
Soo dat haer haest verdroot.

Doen zijn wy voorghevaren
Volchden de Galeyen cort
Die by haer Schepen waren,
Onder 't poinctael ende 't Fort,
Geweldich ginckt daer aen't schieten,
Daer vlooch soo menigen cloot,
Wel twee uren sonder verdrieten,
Soo menigen hondert schoot.

De Spaengiaerts moesten wijcken
Al schooten sy seer lanck,
De Galeyen ginghen strijcken
Al wast teghen haer danck,
Wat conde vluchten met beven,
Verlieten haer Schepen met schant:
Ses groote zijnder ghebleven,
En drie staken sy in brant.

Sint Philippus was den eenen,
Met noch twee andere groot,
Den Vies Admirael tot verclenen
Wert ingenomen bloot,
Sijn Vlagh 't mocht hem wel spijten
Wert afgheruckt metter daet,
Doen hoorde men roepen ende crijten
Over de gantsche Armaed.

Wy Duytschen als d'onvervaerden
Schietende nae 't Poinctael,
Soo ginghen die Spaengiaerden
Schampado altemael,
En hebben het fort verlaten
't Was voor de Stadt een grou,
Wy planten t'onser baten
Orangie, blance, blou.

De soldaten met troepen
Nu zijnde onbelaen,
In Jachten en in Sloepen
Met haer Oversten saen,
Cregen hier deur couragie
En voeren stracx aen landt,
By 't Fort sonder quellagie,
Oft eenigh wederstant.

Aen landt zijn sy ghecomen,
En stracks voort gemarcheert,
Nae de Stadt toe als die vromen
Die sy onghecesseert,
Met vlieghende Vaendels ghetrouwe
Geweldich namen ras,
Daer 't Edel bloedt van Nassouwe
D' Eerst ter mueren was.

d'Edel bloedt van Nassouwe,
Met den Graef ons Generael,
Als Helden goet ghetrouwe,
Waren die principael,
De Spangiaerden moesten wijcken
Al schooten sy seer verstoort;
Naer 't Casteel gingen sy strijcken,
Dat gavens op met accoort.

JHR. JAN VAN DUIVENVOORDE, 1547—15 APRIL 1610.
INNEMING VAN DEN BRIEL 1572. ONTZET VAN LEIDEN 1574.
ADMIRAAL 1576. BLOKKADE VAN DUINKERKEN 1588. CADIX 1596.
SPAANSCHE GALLEIEN 1600.

GEGRAV. PORTRET DOOR H. GOLTZIUS. V. S. 1554.

HGoltzius fecit
EFFIGIES V.N. IANI A DVVENVOORDEN, VARAMVNDÆ DOMINI, BATAVICÆ CLASSIS PRÆFECTI AGGERVM RINLANDIÆ CVRATORIS A. ASSERTÆ SALVTIS CIƆ IƆ LXXIX. ÆTATIS VERO XXXII.
Janus ego, Duvenvorda de gente, Jacobo
Patre satus: Dominum me Varamunda vocat.
Hæc eadem Natalis humus, contermina Leidæ,
Cuius cum Dôuzis obsidium tulimus;
Quanta animi virtute, grave est iactare modesto:
Sed Præfecturam mi dedit illa maris.

Dus wert de stadt gewonnen
De Vaendels daer gheplant,
Gheplondert en deurronnen,
De Spaenjaerden tot schant,
Een wonderwerk verheven,
Is daer doen noch geschiet,
Ten selven dach voorschreven
Den eersten July siet.

t' Sanderdaeghs 't heeft ghebleken
Syn die Galeyen ree,
Voorts door Herodes treken
Wech geruymt tot in zee,
Heur Schepen moesten daer blijven
Die zy verlieten met schant,
Ontrent derthien en vijve,
Staken sy selfs in brandt.

Dus lagen wy daer gestreken
Ick seght u overluyt,
Ontrent twee vollen weken
Veel cregen goeden buyt,
Soo werden huysen en sloten,
Daer over al int Landt,
Met de Stadt onverdroten,
Geplondert en verbrandt.

Soo quamen die Soldaten,
Doen wederom aen boort,
Hebben de stadt verlaten,
Om dat sy was verstoort,
Den toorn wert afgeschoten,
't Was om die Clocken goet,
Veel Metalen Schuts ghegoten
Werter vercreghen soet.

Den vijfthienden July reene,
Sijn wy vertrocken bly,
En quamen aent Lant ghemeene
By de Caep Sint Mary,
Ick seght u sonder liegen,
Ons legher sloech daer neer,
Daer sachmen 't Vaendel vlieghen
Oraengien van der Veer.

De vaendels lustich vlogen,
En zijn voort onvervaert,
Naer die stadt toe ghetogen,
Van Pharao sterck vermaert,
Dry Jachten cloeck van sinnen,
Met Nederlanders gemant,
Hadden die Stadt al inne
Die Vaendels daer geplant.

Wy vonden die stad open,
Die Spangiaerden vileyn,
Waren daer uytgeloopen,
Schampado groot en cleyn,
Wast niet een groote schande,
Te verlaten sulck een Juweel,
Staken daer in den brande
Die stadt met haer Casteel.

Doen Pharao nu (wilt mercken),
Was gherooft en verbrant,
Met huysen, Cloosters, Kercken
Rontsomme daer int landt,
In July twintich en seven
Quamen wy weer aen boort,
Des anderen daechs verheven,
Sijn wy gheloopen voort.

Wy ginghen dus spanceren,
De Cape Sint Vincent,
En quamen soo laveeren,
De Finisterre ontrent,
Voor de Crongie wy quamen
Tvoorhol lach dichte voor,
Doen wenden wy al tesamen,
Al van de Caep Prijor.

Doen wy nu soo met luste,
Verstaet wel mijn bediet,
Over al de Spaensche Custe
Hadden door loopen siet

Geen Schepen daer en vonden,
Zoo lieten wyt voortgaen,
Naer Pleymuyden tot dien stonden
Daer quamen wy onbelaen.

Augusti den dach achtiene,
En schooten seer playant,
Triumphen heerlijck om siene,
En quamen triumphant
Voorts in Duyns met hoopen,
Daer hielden wy ghemeen,
En syn doen voort geloopen
Schooten adieu int scheen.

Looft Godt den Heer verheven,
Crijchslieden triumphant,
Dat hy ons heeft ghegeven
Victorie en bystant,
Strijt als vrome Crijchsknechten,
Dient Godt van herten bly,
Laet ons cloeckelijck vechten
Tegen Spaens Tyranny.

CXLII 85.

Legpenning op de vernieling van de Spaansche Vloot door stormwind. v. L. I. 501.

Eerste Nederlandsche reis om de wereld door Olivier van Noort. 1598—1601.

Drie soortgelijke reizen door niet-Nederlanders waren voorafgegaan.

Sonnet.

De laeste is dese, van vier kloeke Zee-Hanen,
Die de Werelt omvaren, het Aerdrijck hebben [omringt,
Met opghespannen Zeyl, opt dryven vanden wint:
Door stormen en tempeest, schromelijck te vermanen.

Fernandes d' eerste was, Magelaen, die de [Straet vint,
Noch nu na hem ghenoemt, met syn Schip de [Victory,
Al bleef hy op de Reys, hem blijft nochtans [de glory:
Van d' eerste dieder oyt, van sulcks nam het [bewint.

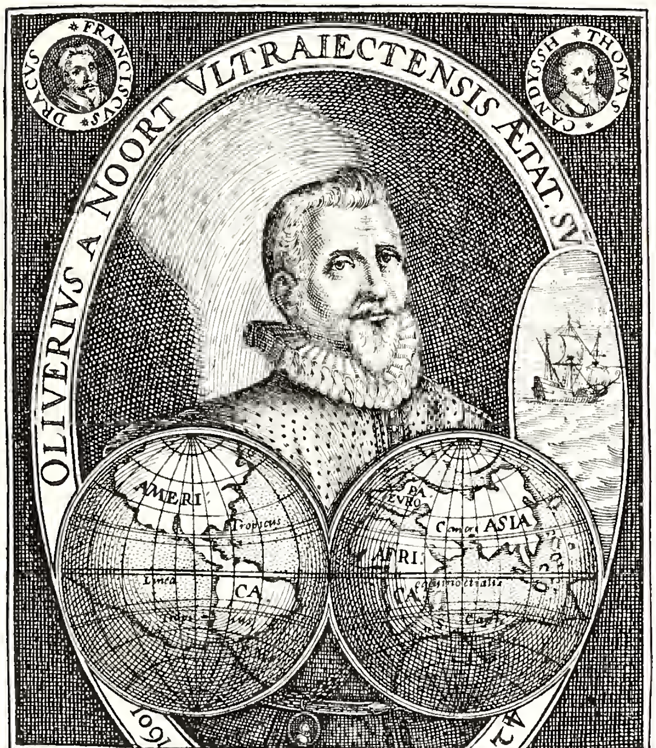
D' onsacchelijck Franchoys Draeck, de tweede [int versoeck
Gheluckelijck volbracht, alsulck een omvaert [mede,
Verkryghende groot goet, also de derde oock [dede.

Thomas Candisch ghenoemt. Dan dees Zee-[Ridder cloeck.
Soo elcks Hollanders Handt, niet had weten [d'onvrede,
Van thien Spaengiaerts te straffen, waerder [ghebleven mede.

CXXXI, 93.

OLIVIER VAN NOORT, 1559—1627.

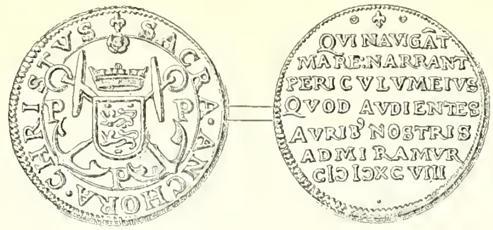
GEGRAV. PORTRET DOOR C. DE PAS. v. S. 3936.

Olivarius Noortius, qui Oceanum terræ globum circumluentem navi lustravit: ex Hollandia olvens XVII kal. Sextil. CIↃ. IↃ. XCVIII; Roterodamum revectus pridie kal. Sept. CIↃ.IↃ. CI.

GRAFZERK VAN OLIVIER VAN NOORD IN DE HERV. KERK
TE SCHOONHOVEN.

DIT GRAF
HIC ILLE EST TOTVM VEL
QVI CIRCVIT ORBE
QVARTVS OLIVERIVS

Legpenning geslagen op de terugkomst der schepen uit Oost-Indië in 1597. v. L. I. 503.

Sonnet.

Waer nu Homerus hier, wat waer hem noot
[te droomen,
Vlisses uyt syn hooft, die hy so verre
[bracht,
Onder wilde Menschen wreet, daermen nu
[mede lacht:
Met zijn Ciclopse holen, tis niet om te
[verschoonen.

Iae Hercules waer hy hier, syn Colommen
[groot geacht
Die hij tot Cadiz plante, hy souse nu weer
[halen,
De plaets is seer vergroot, over de nauwe palen:
Die sy d'Aertbodem gaven, met dwalende
[ghedacht.

De waerheyt van dees Reys, haer stormen en
[tempeesten,
Vremdicheden van Volck, van Steden en van
[Landen,
Nieuwicheden onghehoort, van onbekende
[Stranden.

Perijckels van Landt, Zee, en Martiale feesten,
Zijn weerdigher ghelesen, dan die Ciclopse
[tanden,
Fabulen van Circe, Charibden en quaey Sanden.

CXXXI. 93.

Legpenning geslagen op den buit, behaald in Spanje en West Indië door Peter van der Does. 1599. v. L. I. 532.

De bemanning der door de Spanjaarden veroverde Nederlandsche koopvaarders en visschersbooten werd naar de galeien gebracht. 1600.

Klaaglied 1600. Stem: *Fransche Gaillarde.*

Siet toch Heer, Hoe dat weer, Alsnu de
[Spanjaert woed,
End'uyt haet, Wreed'lyc slaet, Het arm onnosel
[bloed.
Het slecht Zeevarend'volck hy moord en
[drenckt,

Dat hen toch noyt misdaen heeft noch ge-
[krenckt.
Dese moort, ongehoort, die sal (ja) t'aller tyt
U Maraen, Tegen gaen, En dienen tot verwyt;
End' of u so soet'lyck sal vergaen
Dat sult ghy noch wel proeven en verstaen.

Maeckt o God! Eens tot spot, Toch desen
[Goddeloos,
Met syn raed, Want syn daet, Is niet als quaet
[en boos;
Hy soeckt ons al te villen en te braen.
Help ons o Heer! eer dat wy al vergaen.

XVI. 189.

De Zwarte galei van Dordrecht neemt voor Antwerpen het Admiraalschip en nog een aantal andere vaartuigen weg. 29 Nov. 1600.

Triumph-Liet, ofte 't Romeynsche feyt, dat die van de Swarte Galleye voor de Stadt van Antwerpen aengherecht hebben. Op de wijse: *Schoon Jonckheerken heus en trouwe.*

Luystert toe men sal u singen
Watter nu corts is geschiet
Hoe ons Galley ginck bespringen,
d'Admirael t' Antwerpen siet,
En oock 't Marck-Schip van Brussel,
Met vijf ander schepen snel,
Die daer fraey, aen de Kaey
Sonder dringen,
Vast gemaeckt lagen, seer fraey.

Dees Galley, soo men mocht mercken,
Is ontrent de Schelt gebracht
Wel gemonteert tot verstercken,
Met geschut en roeyers macht,
Hondert Muskettiers daer by,
En matroos die was oock bly
Om te gaen, onbelaen,
Tot dees wercken,
Want sy steldent op geen waen.

Noch dry Sloepen daer beneven,
Werden hier oock by ghebracht,
Om dit garen af te weven,
't Welck zij oock hebben volbracht
Tis een stuck aerdig beleyt,
Want men niet veel sulck een feyt
Heeft ghesien, corts gheschien,
Wilt d' eer geven,
Die dit werck eerst ging bespien.

Den lesten November even,
Op St. Andries nacht lest-leen,
Zijn sy de Scheldt opgedreven,
Met de vloedt, sonder ghesteen
Stillekens en wel tevreen,
By des vyandts schantsen heen,.
Tot dat sy, quamen by,
Sonder sneven,
Voor de stadt Antwerpen bly.

Flucx sy d'Admiraal inroeyde,
Ons Matrooskens rat ter hant,
Die op sulck spel niet vermoede,
Want zijn volck was meest aen 't Lant,
Dies zyt moesten geven dra,
Want men gaf haer geen genae,
t Schieten fel, van dit spel,
Dapper loeyden,
't Maekten ind' stadt groot gequel.

Ses-en-twintich schoone stucken
Geschuts, heeft d'Admirael op,
't Is een Bloemken weerdt om plucken,

JACOB CORNELISZ. VAN NECK, 1565—1638. COMMANDEERDE DE BEROEMDE EN VOORDEELIGE REIZEN VAN 1598 EN 1600 NAAR OOST-INDIË.

TEEKENING VAN J. DE GHEYN.

JACOB CORNELISZ. VAN NECK. OPPERBEVELHEBBER DER OOSTINDIESCHE VLOTE. ANNO MDXCVIII.
HG.

't Is een Eytgen met een dop,
't Moeyt de Spangiaert, opt Casteel,
Want sy schooten nae 't Juweel.
Maer 't was niet, 't is geschiet,
't Doet haer jeucken,
t' Antwerpen was groot verdriet.

't Was daer overal in roere,
Monnick, Paap ende Bagijn,
De Klocken maeckten groot rumoere,
Alarm, alarm, mijn Cozijn:
Lieve buur wat ist te doen?
Laet ons doch daer henen spoen,
Om te sien, nae 't bedien,
Van dees loeren,
Die ons dus comen bespien.

Ons Matroosen aen 't Lant waren,
Manden daer vijf schepen of:
Gingen daermee henen varen,
Sonder vragen of verlof,
Oock het markt-schip van Brussel,
't Convoy-schip van Mechelen snel,
Docht haer goet, metter spoet
Om te maeren,
Aen de Zeeusche dijcken soet.

Niet seer lang sy daer en bleven,
Doe sy haer werck hadden volbracht,
Met de Ebbe sy wech dreven,
Voor de wint 't is waert belacht,
Op de Schanssen kreet men seer
Maer 't was voor ons al moy weer:
't Was roeyt an, als een man
Adieu neven.
D'Admirael is ons gespan.

Prinse, dit zijn Romeynsehe daden
Waerdigh in Cronijck ghestelt,
't Is een stuck niet om versmaden,
Eer moet hebben desen Helt,
Die dit heeft gepractiseert,
Hy behoort te zijn ge-eert,
Met al zijn Gasten fijn,
Voor dees daden
Schenckt haer vry de koele wijn.
CLXIII. 97.

Gedenkpenning op het nemen van het rijk beladen Spaansche Galjoen, de St. Jacob. 1602. v. L. I. 564.

Zes Spaansche galeien, op de Vlaamsche kust overzeild. 3 Oct. 1602.

De Spaansche Galeien.

Nu loeft den Heer met hert ende met sinnen,
Al die hier binnen woont in het Zeeuwsche
[pleyn,
Wilt lancks soo meer zijn ghenade bekinnen,
Die hy wt minnen ons bewijst in 't ghemeyn;
Zijn kercke reyn hy vaderlijck bewaert,
Voor Spaensche bloethonden fel,
Die ons tot alle stonden snel,
Meynden te wonden wel, Na haren bosen aert.

Sy sonden hier galleyen, groot van machten,
Daer door sy dachten ons te vernielen al,
Na 't Zeeus quartier was altemael haer trachten,
Om dat te smachten en brenghen gansch
[ten val;
Ses int ghetal, quamen sy stercklijk aen;
Maer God toonde zijn wondren claer,
En liet zijn winden dondren daer,
Om wt te sondren gaêr Die ons wilden verslaen.

Met vreese groot werden sy al bevanghen,
Men sacher stranghen dry aenden Vlaamschen
[cant,
Veel bleeffer dood, dander namen haer ganghen,
Met groot verlanghen om te comen aen 't lant,
Maer Godes hant conden sy niet ontvlîen,
Storm en wint, zijn dienaren, gaf
Hy bevel om te varen af,
En al dees scharen straf Te doôn, na zijn
[ghebîen.

Twee van den hoop werden van d'oorloch
[schepen
Cloeck aengegrepen en in den grond gheseylt;
Seignor gaf coop, om ghenade sy pepen,
Want inde nepen waren sy ongefeylt;
Hun wert ghedeylt sulcken ghenade slecht,
Ghelijck sy ons volck gheven, siet,
Want die laten sy leven niet,
Hier om met beven stiet Hen elck ins doots
[ghevecht.

De seste quam tot Calis met benouwen,
Anckers en touwen was wech met al den bras.
Spinola vernam, dat die een was behouwen,
Hy dochte trouwen die wel te crijghen ras;
Maer siet, sy was al daer sy blijven most,
So wert hy zijn galleyen quijt,
Prijst God in dees contreyen wijt,
Die nu van schreyen zijt Seer crachtelijck verlost.

CXXIX. 368.

Gedenkpenning op de vernieling der Spaansche galeien, 3 Oct. 1602. v. L. I. 571.

JHR. PIETER VAN DER DOES, 1562—1599. IN 1588 VICE-ADM. VEROVERDE HET SPAANSCHE GALJOEN, WAARVAN DE WIMPEL TE LEIDEN BEWAARD WORDT 26 JUNI 1599. EXPEDITIE NAAR SPANJE MET EEN VLOOT VAN 73 SCHEPEN EN ± 8000 KOPPEN. TE CORUNHA WAS MEN EVENWEL VOORBEREID. DAAROM WERD EENE LANDING OP DE CANARISCHE EILANDEN BEPROEFD EN ALLEGONA VEROVERD. ZIEKTE ONDER DE BEMANNING NOOPTE TOT TERUGTOCHT. OVERLEED TE S. THOMAS.

GETEEK. PORTRET DOOR JACOB DE GHEIJN
(GEM. ARCHIEF DORDRECHT).

PETRI DOVZÆ, PRAEFECTO MARIS, IN EXPEDITIONE NAVALI VERSUS HISPANIAM, CUM LXX NAVIUM, Aº. MDXCIX.
IG.

Legpenning ter gedachtenis aan de vernieling der Spaansche galeien, 26 Mei, 1603. v. L. II. 5.

Inneming van Sluis. 19 Augustus 1604.

Een Spaansch roofnest. Een vergoeding voor het verlies van Ostende.

Een nieu viktorie liedt.

Op de wijse·
Van den Grave van Bossu.

Verblijdt u nu al int Nederlant
Mijn broeders wtverkoren
Luystert nu doch toe al met verstandt
Men salt u laten hooren
Hoe Mauritzius des Edelen Graef:
Met alle zijn soldaten braef:
Den vyand gaet na spooren.

Ghelijck men can bevinden klaer
Hier in alle quartieren:
Doen men schreef sestien hondert Jaer
En daer tot oock noch viere
Doen vergaderden vroech ende laet
Edel Heeren met den gantschen Raet
Met den Nassouschen stamme fiere.

Den Raet die vont een wijsheyt zaen
En dat met goeden vrede
Men soude de schepen doen beslaen.
In Dorpen end' in Steden
Sy quamen wt allen Steden stout
Kleene Schepen groot nieu ende Oudt
Matroos was stracx ghereede.

Doen sondt Graef Mauritz posten jent
Voor Godts wijsheyt seer koene
Die Capiteynen kreghen Pottent
In allen Garnisoene
wt alle Schanssen verstaet den thoon
werden die Soldaten op ontboon
want sy warender wel van doene.

Vier duysent en ses hondert Schepen rat
Door bevel al van mijn Heeren.
Sy quamen meest na Willem stadt
In den wint op laveeren
Men sachse met die Chrijchs lien zaen
Dry daghen wilt dit wel verstaen
Voorby Dordrecht passeeren.

Daer was ghekriel ende geschil
In die groote Armade
Den dry en twintichsten April
Doen voeren sy seer drade
Die Soldaten met de Heeren Eel
Te Rammekens voor dat Casteel
Moesten sy malcander verbeyden.

Den xxiiij. April minjoot
Sach men die Schepen met hoopen
Veel gasten die liepen om broot
En ander spijse koopen
T'savonts deed'men de Trommelen slaen
Die Soldaten moesten te schepe gaen
Twee poorten bleven te Middelburch open.

Graef Mauritz met zijn Heyr-kracht
En liet het hem niet verdrieten
Te twaelf uren al in der Nacht
Hoorde men dry scheuten schieten
Die schepen lichten die Anckers ras
want het als doen hooch water was
Daer henen ghingen sy vlieten.

Die op Godt betrout hy wort bemint
Dat merckt men hier met verstande
Godt sondt daer een zuyd-Oosten wint
Doen wy scheyden wt Zeelande
Die Schepen voeren voort seer rat
Voor t'Kercken en voor t'zwarte gat
Quamen int landt al van Casande.

Ons volck quam met Jacht en Schuyt
Seer stoutelijck te lande
Spaenjaert liep van Schans en Reduyt
En liepen voort met schande
Het volck worden aent landt gheset
Men sloech Trommen men blies Trompet
Al in die Vlaemsche landen.

Men stelde het Krijchsvolck in de ghelee
En dat met blijden schijne
Wy kreghen in de Schans te Hof-stee
Doen toghen wy na Lippijne
Dat kreghen wy met Accoort in
Het was wel zijn Excelences zin
Sonder slach stoot ofte pijne.

Den vyant kreech dat in den Neus
Hy was soo seer belane
Om datmen riep Vive le Geus
Het kosten hem veel tranen
Hy zwoer by Cruys en sinte Vincent
Hy nam veel volcx al van Oostent
En woud' ons volck soo slane.

Sy quamen met al haer ghespuys
Aen die West-zijd' van Sluys vrije
Zijn Excellency dede by Sluys
Maecken een Baterije
Soo datter niet een spaensche guyt
Met Galeyen niet en sou comen uyt
Dede zijn schepen zoo bevrijen.

Zijn Excellencie niettemin
Die poochde na den drooghen
Cocxie heeft hy ghekregen in
Doen ghinck hy hem voort poogen
Na sinte Flippe alsoo men sach
Het geschiede wel op den Meydach
Papou moest dat ghedoogen.

Op den selven Dach als de Schans hiet
Soo heeft hyse in ghekregen
Met goet Accoort seyt ons dit Liedt
Godt die ghaff doen zijn zegen
Den vyant moest daer trecken uyt
Wy dancken Godt voor sulcken Buyt
Die ons wijst sulcke weghen.

Sinte Cathelijn was ons oock nut
Ten heeft ons niet verdroten
Op beyde Schanssen met gheschut
Hondert schoten geschoten
Wy planten onsen Mey ten schans
Wy wonnen daer eene schoone krans
Met onse koghels ende klooten.

Sy lichten zijn Legher haestelijck
Niemant en sachmen schromen
Soo is hy flucx voor Ysendijck
Die stercke schans ghecomen
Met batterije onghelaeckt
Seer haestelijck en wel ghemaeckt
Als Paepou heeft vernomen.

Een Trompetter seer triumphant
Sondt den Helt van Nassouwen
Oft sy die Schans in onse handt
Niet op gheven en wouwen
Sy schoten den Trompetter doot

JOOS DE MOOR, 15 . .—10 FEBR. 1618. VLISSINGEN 1572. ROEMERSWAAL. LEIDEN. VICE-ADMIRAAL 1588. BLOKKADE DUINKERKEN. GALEIEN 1603. GEWOND.

GESCHILDERD PORTRET. RIJKSMUSEUM.

JOOS DE MOOR, † 10 FEBR. 1618. VLISSINGEN 1572. ROEMERSWAAL. LEIDEN. VICE-ADMIRAAL 1582. BLOKKADE DUINKERKEN. GALEIEN 1603. GEWOND.

GESCHILDERD PORTRET. RIJKSMUSEUM.

T'was een Italiaen en moorder snoot
Als men daer mocht aenschouwen.

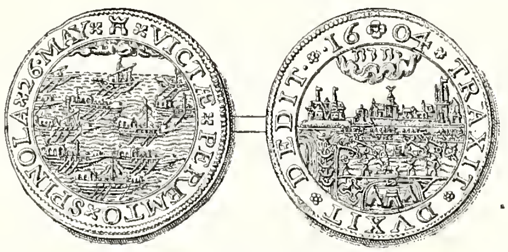
Als zijn Excellentie dat vernam
Van zijn trouwe dienaren
Doen sprack hy met moede gram
Niemant in die schans te sparen
Hy wou hebben die Soldaet ras
Die zijn Trompetters oorsaeck was
Ghinck den Tamborijn verklaren.

Twee Capiteynen quamen oock ree
Om te parlementeeren
Sy brochten den Italiaen mee

Met zijn Krijchs volck cloeck en vailjant
Albertus kondt niet keeren.

Hertoch Albertus verstaet wel mijn
Is met veel Krijchsvolck ghecomen
Om de stadt Sluys t'ontsetten fijn
Weynich tot zijnder vromen
Om de stadt te victaeljeren dit wel verstaet
Dan Albertus quam al veel te laet
Dat hebben die van Sluys wel vernomen.

In de stadt Sluys verstaet wel mijn
Waren vijf duysent Soldaten
Met noch thien stercke Galleyen fijn

Legpenning op de Inneming van Sluis. 19 Aug. 1604. v. L. II. 12.

Al voor die vrome Heeren
Hy wordt daer ghevangen voort
Die Capiteynen spraken van Accoort
Om met ons te Accordeeren.

D'Accoort ghinck voort en seer fraey
Wilt dit te recht verstane
Den thienden Dach al van den Mey
Soo zijn sy daer uyt ghegane
Ses hondert Mannen hoort hier naer
Die vendels moesten blijven daer
Gheen Trommel hoorde men slane.

In de maent Mey den twaelfsten Dach
Dat men Graef Mauritz sonder Cesseeren
Die Stadt van Sluys beleghreren sach
Met allen zijn Krijghsheeren
Hy heeft zijn Legher daer voor gheplant

Die moesten sy alle daer laten
Noch ontrent vier hondert Slaven minjoot
Moesten sy vry gheven cleyn ende groot
Seer weinigh tot haerder baten.

Binnen Siuys was seer grooten Noot
Van zout en ander spijs mede
In derthien Dagen hadden sy gheen broot
Oock alle de Soldaten en Slaven mede
Soo dat sy waren in zwaer Dangier
En maeckten daer al een groot ghetier
Ter Sluys binnen der Stede.

Doen hebben die van Sluys gelijcker handt
Eenen Raedt tsamen ghesloten
Om hun te geven in Graef Mauritz handt
Dat brengt Albertus in groot verzeeren
Twee Capiteynen wt Sluys seer zaen

Zijn tot Graef Mauritz int Leger ghegaen
Om met hem te Accordeeren.

Den XX. Augustus verstaet wel mijn
Sach men int Legher seer triumpheeren
Om dat die Soldaten groot ende cleyn
Wt der stadt Sluys souden Marceeren
Met haer volle gheweyr seer Abondant
Oock met vliegende Vendels in de handt
Soo sachmense Convojeeren.

PRINCE.

Danckt Godt voor dese Victorie schoon
Mijn broeders hooch verheven
Die Godt ons Edele Princen zoon
Met zijn Soldaeten heeft ghegeven
Spanjaert moest daer van stonden aen uyt
Wy dancken Godt voor sulcken buyt
Amen so spreken wy even.

Kn. 1274.

Gedenkpenning op de Inneming van Sluis. 19 Aug. 1604. v. L II. 15.

Slag bij Gibraltar. 25 April 1607.

De Nederl. vloot, sterk 26 schepen, onder bevel van Jakob van Heemskerk, vernielde de Spaansche, sterk 21 schepen, in de baai van Gibraltar. Aan beide zijden sneuvelde de opperbevelhebber.

Triumphe van den Slach van Heemskerck.

Op de wys: *vande 68. Psalm.*

Ontwaeckt ghy helden triumphant
Om strijden voor het Vaderlant,
Volght naer Heemskerck ghepresen
In 's vyants macht maect kleyn gheschil,
Vertrout Godt die ons helpen wil
Als hy meer heeft bewesen:
Voor Gibraltar nu oock int lest,
Heeft hy verstoort de Spaenschen vest

Twaelf Galioens daer waren:
Met noch meer schepen t'haerder baet
Om rooven, dat in Zee noch Straet,
Geen Hollants Schip sou varen.

Heemskerck als admirael ghestelt,
Vrywillich niet om goet noch gelt,
Maer 't Vaderlant ten dienste,

WILLEM DE ZOETE, GENAAMD HAULTAIN, LT.-ADM. 1602. OPVOLGER VAN JUSTINUS VAN NASSAU. VERNIELEN VAN SPAANSCHE SCHEPEN MET HULPTROEPEN BIJ DOVER AUG. 1605. EXPEDITIE NAAR SPANJE 1606. ZEEROOVERS 1618. ROCHELLE 1625.

GESCHILDERD PORTRET. RIJKSMUSEUM.

MONSr DE HOLITIN

Met een scheepsvlote toegherust,
Zeylende langhs de Spaensche Cust,
Om Eer, en niet om winste:
Als hy dees tyding hadt ghehoort,
Deed den Crychsraet comen aen boort,
Om hun te resolveren:
Dat hy van wille was gheheel,
De Spaens Armaed' onder 't Casteel,
Inde Baey t'aborderen.

Desen raet soo besloten bal,
Capiteyns, Officieren al,
Bootsvolck, en trou Soldaten,
Beloefden daer met lijf en bloet,
Om krencken den vyandt verwoet,
Malkandren niet verlaten,
Heemskerck kloeck, deed hun dit verhael,
Hy sou den Spaenschen Admirael,
Met moy Lambert aentasten,
En voort ons Schepen elcke twee
Een Spaens Galioen daer op die Ree,
T'aenboorden hy belasten.

Met sulcken orden Resoluyt,
d'Admirael sprack, vaer an dat stuyt,
Laet dan ons Ancker vallen,
Den Spaenschen Admirael verbaest
Siende zijn komste met der haest,
Gingh dryven nae de Wallen,
Maer Heemskerck voer hem rustich by,
Met staende Zeylen op zijn zy
Clampten aen boort ghestreken,
Met moy Lambert achter aen,
Schoten dat Seignor niet kond' gaen
Om sijne Biecht te spreken.

Den strijt heftich aldus begost,
Met schieten, slaen, elck soo hy kost,
't Was vreesselick t'aenschouwen:
Den Spaenschen vies-Admirael hert,
Oock in den brant geschoten wert,
Conden qualick vry houwen,
Ons Schepen, Zeylen, Touwen, Wandt,
Meer Galioens, raeckten in brant
Door 't Cruyt-springen ghesoncken
Veel Aflaten kreech Seignor hier,
Soo dat zy meest door 't Vaghevier
Int Wy-water verdroncken.

Den Spaenschen Admirael verheert
Wert door veel schietens ghematteert
Liet een vree-vaen wtwaeyen:
Maer onse schoten even sterck,
Om wreken die doot van Heemskerck,
Lieten hun soo niet paeyen:
Capiteyn Lambert, end Verhoef,
Harten int Spel viel haren troef,
Clavren Seignor niet baten,
Want schoppen quelden hem te fel,
Dus koos Seignor dat Ruytenspel,
Sprong uit door die Busgaten.

Vier uren lang of daer ontrent,
Vochten sy, eer de stryt nam ent:
Tsavonts ter Sonnen peylen,
Van vier duysent Man in hun vloot,
Is meer als twee duyst bleven doot,
Van een en twintich Zeylen,
D'Admiraels seven hondert man,
Zijnder weynich ghecomen van
Hy selfs is oock doot bleven:
Don Jan Alvares Davila,
Ons Vrouw van Scherpenheuvel dra,
Bracht er daer veel om 't leven.

d'Admiraels schip St. Augustijn,
d'Vies-Admiraels schip hiet divijn,
Delvega Nostra Dona:
Madre de Dios, St. Anna,
Met Nostra Dona del Regia,
Oock la Conceptiona:
S. Christoffel, S. Nicolaes,
El Dona de Rosaros dwaes,
El Dona des Doloros,

Met Nostra Dona de la O.
Het twaelfste hiet St. Pedro,
Al Galioens vol Seignoros.

Hondert stucken van achten klingh,
Trompetter van Cleynsorgh ontfing,
Die 't Spaensche vlagh afhaelde:
Noch vyftich stucken men oock gaf,
Die d'Vies-Admiraels vlagh brocht aff,
Eerlijck men hem betaelde:
Magellani, Candis, en Draeck,
U vlaggen strijct voor Heemskercx saeck
Noyt sulcken Eer verworven,
Seignoor salt lang ghedencken koen,
Met Heer-oom, voor die zielmis doen,
En sonder Biecht daer storven.

Prince, Heemskerck Admirael reet,
Dijn doots beschrijven is my leet,
Met hondert man daer boven,
Tsestich ghequetst, dits 't getal wis,
Daer van ons vloot beschadicht is,
Eeuwich sal men hem loven,
Soldaets, Maetroos, wacht u d'abuys
Hiervan te singhen int hoerhuys,
Looft Godt van desen wercke,
Misbruyckt niet ydel Godes Naem,
Maer eerbiedigh alle tesaem;
Singt Loff den Heldt Heemskercke.
CXLIII. II. 76.

Een Liedeken, van den Zeeslach, geschiet in die baye van Gibraltar.

Op de wijze:
Maximiliaans de Bossou.

Looft Godt nu al Man ende Vrou
Van zijn groote weldaden
Die hij heeft bewesen ghetrou,
Door zijn groote ghenaden,
Hy heeft ons wonderlijck bewaert,
Teghen ons vyanden wijt vermaert,
Zijn hulp quam ons in staden.

Wy zijn ghekomen inde Straet,
In April twintich daghen
En noch vijf, mijn wel verstaet
Dat wy de hoecken sagen,
Op de Reede van de Stadt
Van Gibraltar verstaet wel dat,
Daer de Spaensche schepen laghen.

Neghen Gallioens saghen wy daer
Met noch meer ander schepen,
Ten oorlogh gewant wel net en klaer
Alsoo 't wel heeft ghebleken,
Noch seven Schepen aenghehaelt
Teghen ons te vechten onghefaelt,
Vol soldaten ghesteken.

Want dieselve dach seer vroech
Van Calis sy kontschap kreghen,
Die Hartoch na zijn ghevoegh
Heeft van zint Lucas schreven,
Sy souden op haer hoede zijn,
Want der ketteren fenijn
Comen met Schepen dryven.

Ons Admirael seer wel ghemant,
Heemskerc seer cloeckmoedich,
End'ander Capiteyns vailliant
Met onse schepen spoedich,
Spoeyden haer lustich ande man,
Ons Admirael die klamten an
Den Spaens Admirael woedich.

Zijn Ancker hy stracx vallen liet
Het ghinck op een abordeere,
Men sach vechten en groot geschiet
Veel Spaengjaerts vielen neere,
Daer raeckten negen schepen in brant
Die Spaengjaerts haelden groote schant
Die gront die gingh haer deren.

Na den noen verstaet wel mijn
Die Clock ontrent drie uren

Een nieu Vicktorie Liedt van zijn Princelijcke Excellentie Graef Mauritz van Nassouwen / eñ van de groote Armade van Schepen / eñ oock van de overwinninge der schanssen / eñ van de groote Vicktorie ende overwinninghe der stercke stadt Sluys in Vlaendren / die welcke zijn Princelijcke Excellentie wt ghe-hongert ende den vyant also overweldicht eñ ontnomen heeft / Op de wijse: van den Grave van Bossu.

VErblijdt v nu al int Nederlant
Mijn broeders wtvercoren/
Luystert nu doch toe al met verstande
Men salt v laten hooren/
hoe Mauritzius den Edelen Graef:
Met ale zijn Soldaten braef:
Den vyant gaet na spooren.

Ghelijck men can bevinden klaer
Hier en in alle quartieren:
Doen men schreef sestien hondert Jaer/
En daer toe oock noch viere/
Doen vergaderden vroech ende laet/
Edel Heeren met den gantschen Raet/
Met den Nassouschen stamme fiere.

Den Raet die vondt een wijs heyt zaem
En dat met goeden vrede/
Men soude de schepen doen beslaen
In Dorpen end' in Steden/
Sy quamen wt allen Steden stout/
kleene Schepen groot nieu ende Oudt/
Matroos was steacx ghereede.

Doen sonde Graef Mauritz posten snel/
door Godes wijsheyt seer koene/
Die Capiteynen kreghen Pottent/
In allen Garnisoene/
wt alle Schanssen verstaet den thoon/
werden die Soldaten op ontboon/
want sy warender wel van doene.

Vier duysent en ses hondert Schepen tat
Door bevel al van mijn Heeren.
sy quamen meest na Willem stadt/
In den wint op laveeren/
Men sachse met die Chrijchs lien zaen/
Drie daghen wilt dit wel verstaen/
voorby Dordrecht passeeren.

Daer was ghekrel ende geschil
In die groote Armade/
Den drie en twintichsten April/
Doen voeren sy seer drade/
Die Soldaten met de Heeren Eel
Te Rammekens voor dat Casteel/
Moesten sy malcander verbeyden.

Den xxiiij. April minjoot/
sach men die Schepen met hoopen/
Veel gasten die liepen om broot
En ander spijse koopen/
T'savonts deed' men de Trommelen slaen
die Soldaten moesten te schepe gaen/
twee poorten bleven te Middelburch open.

Graef Mauritz met zijn Heyr-kracht
En liet het hem niet verdrieten/
Te twaelf uren al in der Nacht
Voorde men drie scheuten schieten/
Die schepen lichten die Anckers ras
want het als doen hooch water was/
Daer henen ghingen sy vlieten.

Die op Godt betrout hy wort bemint/
Dat merckt men hier met verstande/
Godt sonde daer een zuyd-Oosten wint
Doen wy scheyden wt Zeelande/
die Schepen voeren voort seer rat/
Voor t'Kercken en voor tzwarte gat/
quamen int landt al van Casande.

Ons volck quam met Jacht en Schuyt
seer stoutelijck te lande/
Spaenjaert liep van Schans en Reduyt
En liepen voort met schande/
Het volck worden aent landt gheset/
Men sloech Tromme/ men blies Trompet/
Al in die Vlaemsche landen.

Men stelde het Krijchs volck in ghelee
En dat met blijden schijne/
Wy kreghen in de Schans te Hof-stee/
Doen toghen wy na Lippijne/
Dat kreghen wy met Accoort in/
het was wel zijn Excelences zin/
sonder slach stoot ofte pijne.

Den vyant kreech dat in den Neus
Hy was soo seer belant/
Om daer men riep Vive le Geus
Het kosten hem veel trouwen/
Hy zwoer by Cruys en sinte Vincent/
Hy nam veel volck al van Oostent/
En woud' ons volck soo slane.

Sy quamen met al haer Geesjuys
Ken die West-zijd' van Sluys vrije/
zijn Excellency dede vp Sluys
Maercken een Batterije/
soo datter niet een spaensche guyt
Met Galeyen niet en sou comen uyt/
Dede zijn schepen soo berijen.

Zijn Excellencie niet te min
Die poochde na den droaghen/
Cortie heeft hy ghekregen in/
Doen ghinck hy hem voort poogen
Na sinte Flippe alsoo men sach/
Het geschiede wel op den Meydach/
Hapou moest dat ghedoogen.

Op den selven Dach als de Schans hiet/
so heeft hyse in ghekregen/
Met goet Accoort sept ons dit Liedt/
Godt die ghaff doen zijn zegen
Den vyant moest doer trecken uyt/
Wy dancken Godt voor sulcken Buyt
Die ons wijst sulcke weghen.

Sinte Cathelijn was ons oock nut
Een heeft ons niet verdroten/
Op beyde Schanssen met gheschut
Hondert schoten geschoten/
Wy planten onsen Mey een schans
Wy wonnen daer eene schoone krans
met onse koghels ende klooten.

Sy lichten zijn Legher haestelijck
Niemant en sachmen schromen/
Soo is hy flucx voor Ysendijck
Die stercke schans ghecomen/
Met batterije onghelaeckt/
seer haestelijck en wel ghemaeckt/
Als Ygeyou heeft vernomen.

Een Trompetter seer triumphant
sonde den Helt van Nassouwen/
Ofte sy die Schans in onse hande
Niet op gheven en wouwen/
Sy schoten den Trompetter doot/
T'was een Italiaen en moordersnoot/
Alsmen daer mochte aenschouwen.

Als zijn Excellentie dat vernam
Van zijn trouwe dienaren/
Doen sprack hy met moede gram
Niemant in die schans te sparen/
Hy wou hebben die Soldaet ras/
Die zijn Trompetters oorsaeck was/
ghinck den Tamborijn verklaren.

Twee Capiteynen quamen oock ras/
Om te parlementeeren/
Sy brochten den Italiaen mee/
Al voor die vrome Heeren/
Hy worde daer ghevangen voort/
Die Capiteynen spraken van Accoort/
Om met ons te Accordeeren.

D'Accoort ghinck voort en seer snaep
Wilt dit te recht verstane/
Den thienden Dach ol van den Mey
soo zijn sy daer uyt ghegane/
Ses hondert Mannen hoort hier naer/
Die vendels moesten blijven daer/
Gheen Trommel hoorde men slane.

In de maent Mey den twaelfsten Dach/
daer men Graef Mauritz sonder Cesseeren/
die Stadt van Sluys beleghren sach
Met allen zijn Krijghs heeren/
Hy heeft zijn Legher over voor gheplant/
Met zijn Krichs volck cloeck en vailjant/
Albertus konde niet keeren.

Hertoch Albertus verstaet wel mijn/
Is met veel Krychsvolck ghecomen/
Om de stade Sluys t'ontsetten sijn/
weynich tot zijnder vromen/
Om de stade te victaeljeren dit wel verstaet/
dan Albertus quam al veel te laet/
Dat hebben die van Sluys wel vernomen.

In de stade Sluys verstaet wel mijn/
Waren vyf duysent Soldaten/
Met noch thien stercke Galleyen fijn/
Die moesten sy alle daer laten/
Noch omtrent vier hondert Slavē minjoot
moesten sy vry gheven cleyn ende groot/
seer weynich tot haerder baten.

Binnen Sluys was seer grooten Noot
Van zout en ander spijs mede/
In derthien Dagen hadden sy gheen broot/
Ooch alle de Soldaten en Slaven mede/
soo dat sy waren in zwaer Dangier/
En maeckten daer al een groot ghetier/
Ter Sluys binnen der Steede.

Doen hebbē die vā Sluys gelijcker handt
Eenen Raedt tsamen ghesloten/
Om hun te geven in Graef Mauritz handt/
Dat brengt Albertus in groot verzeeren/
Twee Capiteynen wt Sluys seer zaen/
zijn tot Graef Mauritz int Leger ghegaen/
Om met hem te Accordeeren.

Den XX. Augustus verstaet wel mijn
sach men int Legher seer treumpheeren/
Om dat die Soldaten groot ende cleyn/
wt der stade Sluys souden Marceeren/
Met haer volle ghewer seer Abondant/
oock met vliegende Vendels al in de handt/
soo sach mense Convojeeren.

Prince.

Danckt Godt voor dese Victorie schoon
Mijn broeders hooch verheven/
die Godt ons Edele Princen zoon/
Met zijn Soldaten heeft ghegeven/
Spaenjaert moest daer vā stonden aen uyt/
Wy dancken Godt voor sulcken buyt/
Amen so spreken wy even.

F I N I S.

Quamen die Spaengjaerts int gepijn
Die doot mosten zy besueren,
Dry uren duerden desen slag,
't Welck haer oock wel heugen mach,
Papou moest daerom treuren.

Haer Admirael die bleef daer doot,
Met veel Capiteyns verheven,
Met haer Vice-Admirael minjoot
Vier duysent man daer neven,
Dat is vooral, 't minste ghetal,
Die zijn daer doodt gebleven al
Verbrandt en in 't water bleven.

Waer is gebleven haer hooge moet,
Daer sy soo seer op pochten,
Haer Admirael sprack metter spoet,
Waert dat ick alleen vochte,
Met mijn schip S. Agustijn,
Sy souden altemael mijn zijn,
Op God hy niet en dochte.

Loven wy God en dancken den Heer,
Van zijn groote weldaden,
Dat hy heeft ghebrocht te neer,
Haer hooghmoet gebrocht tot smaden,
Haer quaet opset heeft hy beledt,
Sy meende ons schepen brengen int net
Ons Straet-vaerders beschaden.

Princelijcke Straet-vaerders goet,
Wilt u met ons verblijden,
Vaert nu naer Straet om wijne soet
Tot des Vyants benijden,
Haer Armaed is ghebracht ter neer,
Looft Godt den almachtigen Heer,
Wilt met Nassou verblijden.

CXLIV. 50.

Gedenkpenning op den Slag bij Gibraltar, 25 April, 1607. v. L. III. 30.

Victory-Liet. Op de wyse:
van den 68 Psalm: Staet op Heer thoont u onvertsaegt.

Vervroolyckt u t'saem inden Heer,
Gheeft Godt Alleen prijs ende Eer,
Van zijn heerlycken Zeghen,
Die nu 't vereenight Nederlandt
Teghen hun alghemeyn Vyandt
Stoutmoedich heeft verkreghen.
Door 't wijs beleyt en kloeck verhael
Der E. Heer Staten Generael,
Die wel konden bespeuren,
Datmen den Spaenschen Koningh groot
Geen meer afbreuck deed', dan zijn Vloot
Van Indien te scheuren,

Dies zijnder door expres bevel
Inde Maes, Wieling en Texel,
Toe-gherust dertig Schepen,
Alles ter Oorloch wel ghemant,
Uytgheseyt eenigh met Provant,
Daer mede in begrepen,
Hebben voor Admirael ghestelt,
Den Ed'len vroom Manhaften Heldt
Jacobus van Heemskercken,
Die sijnen dienst heeft aengeboon,
Meerder door liefde, dan om loon,
Soo men heeft konnen mercken.

Dees heeft sijn Vloot bijeen vergaert
Den seven-en-twintichsten Maert,
Duysent ses hondert seven
Daar hyse vant wel toe-gherust,
Omtrent Wicht, langs d'Engelsche kust
Die tot zijn komst daer bleven,
Is na twee daghen voort ghezeylt
Hebbende zijn koers recht ghepeylt
Na Portugael en Spangjen,
Voor de Revier van Lisseboen,
Daar Signoor Jean haest kon vermoen
't Waren die van Orangjen.

Den Generael met sijnen Raet,
Die resolveerden metterdaet
Die Revier in in te loopen,
Om 's Konings Schepen algemeyn
Kraecken en Gallioens niet kleyn
Te lichten, was zijn hoopen,
Maer sijnde naerder onderricht,
Dat somm 't Ancker hadden ghelicht
D'Ander reddeloos lagen,
Heeft zijnen Raedt gheretracteert,
En eyndelijck gheresolveert
Den vyant naer te jaghen.

Des hy vaeiliaent volchde op 't spoor,
Creech contschap van som'ge die door
De straet Gibraltar quamen,
Datter neghen Galioenen cloock
En ander Oorloghsschepen oock
Sijnde twintich een t'samen
Lagen braveerden, lustich fraey,
Voor Gibraelter in de Baey
Om de Hollanders te wachten,
Die wt Itaelien soude gaen.
Off derwaers gheladen met Graen
Om d'Honger te versachten.

Dees daet by den Koninck ghepleeght
Heeft d'Admirael Heemskerck beweeght,
Ter zeewaers in te varen,
Langs de Condaet en Sint Lucas,
Tot dat hy verby Calis was
Daar sijn vyanden waren,
Van als ten Oorlogh wel versien
Vol Ammonity en Crijghslien
En swaer metaele Stucken,
't Minste van Galioenen dan
Hadden twee hondert vijftich man
Meenden 't sou nu wel lucken.

Ghecomen zijnd' dees plaets ontrent
Heefter den Admirael ghewent
Sijn Raet aen boort doen comen,
Ordre ghestelt, met cloeck vermaen
In 't Aborderen ende slaen
Sulckx hy had voorghenomen,
Dats, dat hy selfs, met den Capiteyn,
Moey Lamberdt d'Admirael alleyn.
Des Vyandts zoud aenvallen,
En d' vijs-Admirael Alteras,
Met den vromen Capiteyn Bras,
De naest sterckste van allen.

Voorts d'ander scheepen twee en twee,
Souden te samen op de ree
Aan een Galioen haar voeghen,
Den Konstabel ded'hy ghewach
Gheen schoot te schieten voor hy sach
't Wit van syn vyants Ooghen,

Daer naer hy tot de Stierman voer;
Beval hem selfs te gaen aen 't roer
En den bough wel te raken
Dat ook den schipper ancker vrough
Sout' laten druypen voor den bough,
Als hy 't wel hoorde kraecken.

Den Admirael hadt ook belast
Zyn vlagghen wel te maecken vast,
En die nae eer soud' trachten
Haelen des vyants vlaggen of
Soud' men vereeren tot sijn lof,
Hondert stucken van achten,
't Welck een Trompetter stout en coen
Hem niet ontsach vroomlyck te doen
Als oock een ander mede
Die 't vyants vys-Admiraels vlag
Oock boven van de Stanghe brack,
't Welck hem vereeren dede.

Den vierden maent dach twintig vijf
Als 't gantsche scheeps-volck ziel en lyf
Tot Godt hadt opghegheven,
En om syn hulp geroepen aen
Malckander troulijck by te staen,
Elck een dronck wijns ghegeven,
Den Admirael stout vooruyt liep,
Volcht my lief Chrijgsluyd' dat hy riep,
Nu moeten wy verwerven
Voor Godes Woort en t' lants vrijheyt
Prijs ende eer ons toegheleyt
Of op zee eerlijck sterven.

Hiermede seylde hy lustich voort,
Klampten 't Hooft zijns Vyants aen boort
Dat al kraeckten en bersten,
Capiteyn Lambert van Rotterdam
Flucx met zyn schip daer tusschen quam,
Die hem hert drang en persten,
d'Ander twee en twee ghelijck,
Aen een Galioen roepende stryck,
Daer schrickelyck wert gheschooten,
En lang ghevochten hant voor hant,
't Stont al in vier, vlam ende brant,
Soo 't scheen in bey de vlooten.

Trom en Trompet sloeghen allarm
Daer was gekrijt en groot ghekarm,
d'Een socht d'ander te krencken,
's Vyants Vys-Admirael werd moe;
't Schip brand hem aff tot 't water toe,
't Most al branden of drencken
d'Ander begaeven haer in zee,
Maer werden haest terzelfder stee,
Doorschoten met Musquetten,
't Welck die van de stadt Gibralter
En van 't Casteel, siende van ver
Niet en konde beletten.

Den spaenschen Admirael ontpaeyt
Was soo ghemaertelt en doornaeyt,
Dat hy begon te flouwen,
In 't lest geen naerder raet en vont
Heeft (om te drijven aen den gront)
Sijn Cabel afghehouwen,
Maar d'onse schootender niet min
Met grof gheschut zoo dapper in,
Dat zy waren ghedwonghen
Te laten wayen een wit kleed,
Want 't was Singioer daer al te heet,
Misericord sy songhen.

Denckt oft niet was een grote spijt
En voor den spangjaert een verwijt,
Dat sy mosten ghehengen,
Recht voor haar stadt onder 't Casteel
Daer zy uyt schooten coghels veel
Haer Vloot in brant te brenghen,
Vyve Orangie was het woort,
't Werdt al doorschooten of versmoort
Diet niet conden ontlegghen,
Want 't was terecht Sant Marcus dach
Elck voor hem selven, soomen plach,
Voor een spreeckwoort te segghen.

Haer Admirael lagh reddeloos
Waer in, door nyt, den spangiaert boos
Selfs den brandt heeft ghesteken,
Soo datter zijn verbrandt ghekielt
Veerthien van haer schepen vernielt,
d'Ander red'loos ontweecken,
't Spaens bloet men daer tot wraeck vergoot,
Van die onlangs waren ghedoot
In West Indjen onschuldich,
Meenden te hand'len met accoort,
Sijn gheworght en deerlijck vermoort
Door wreetheyt mennighvuldigh.

Want in min dan vier uyren tijt
Bleven verslaghen in den Strijt
Meer dan twee duyst spangiaerden
Haer Admirael bleef daar oock dra
Don Juan Alvarez Davila,
Want men niemant en spaerden,
Vys-Admirael en mennich vroom
Capiteyn, die ick al niet noom
Hoe wel som deerlijck saghen,
Sant Jagho heeftse niet bewaert,
Maar zijn door 't Vier, Water en 't swaert
Verbrant, versmoort, verslaghen.

Daar bleef vander Staten ghewelt
Den Heros Heemskerck voor vermelt,
Met Capiteyn Hendrick Janssen
Hondert dooden vont men terstont
En ontrent sestich seer ghewondt
Met 't schut, heel en half lanssen,
Dus kreech der Heeren staten macht
d'Overwinninge, door Godts Kracht
Van 's Koninge groot armade
Soo dat hy qualijck in twee Jaer
Verhalen sal konnen voorwaer
Sijn gheleden Scheepsschade.

Wil nu Godt den oppersten Prins
Hem voor ons stellen allesins;
Van waer can men ons hindren.
Yvert dan met de Machabeen.
Stryt voort Oprecht gheloof alleen,
Soo oock voor wijf en kinderen,
En thoont doch gheen gheveynsden schijn,
Laat ons vrolyck en danckbaer zijn
Van dees groote Victory:
Eendrachtigh sijnen name romt,
Emanuel alleen toekomt
Rechtveerdigh d'eer en glory.

CXLV. III. 15. Liefde baert pays.

Op de Schipstrijdt voor Gibraltar geschildert door last vande EE. HH. Raeden ter Admiraliteit binnen Amsterdam in 't glas inde suiderkerck.

De pijlvoerende Leeuw bespringt de Wester [stranden,
En hout het groote veldt. Dat was, met [braeve toon,
Den Vorst des onderganckś gevloghen in sijn croon,
En van 't vermetel hooft de pracht gemaeckt [te schanden.
Hoe bleeck is Gibraltar bestorven! Door uw [handen,
De blixemdraegers vlug haers afgods zijn gevelt,
O seghens God, wien dit te lof den Zeeraedt stelt.

LI. 122. P. C. HOOFT.

Zee-Gevechten van Heemsderck tegen de Spaensche Armade voor Gibraltar.

Stemme:
De Engelsche Fortuyn.

Nu sien ick Heemskerck vast van 't zuyden, [noordwaerts klav'ren,
Diens selfs beploegde roem, 't metalen huys [doet dav'ren
Van 't vliegende gerucht, so wel in 't zuyd [als noordt.
Wat helpet? noch en ist niet al gelijck 't behoort.

Hy moet den Spanjaert noch 't hartjen van
Euroopen,
Ja in sijn eygen huys ten strijde overlopen.
Want so hy seyldt voorby het dubbelt pylaert
[strand,
Ontfonckt hen 't helden-hart te vyandtwaert
[in brand.

Aensiende 't hakelt kruys in Avilas baniere,
Bloetroot voor Gibraltar van de opperstenge
[zwieren,
Die (seght hy) moet daer af, en wel op 't
[stuyren past.
Met zwayd hy hem aen boort, en maeckt
[de dreggen vast.

Hij wil niet Alteras in 't loopen voor hem
[wijcken,
Hij liever is gesint te sterven dan te strijken,
Maer stapt na boven toe, gewapent en bekleedt
In 't yser, 't stondt alwaer 't hem om het
[lijf gesmeedt.

Den zabel zwaeyd hij om; Don Avila die
[schuymden
Van gramschap, onder des 't benauwdt sal-
peter ruymden.
Gegoten yser met een donder barsting uyt
Daer af den Spanjaert 't hart in bange boeyens
[sluyt.

Recht in den eersten storm, soo Mulciber dee
[raken
Van Lemnos spalckten op en uyt metale kaken,
Malkander op het lijf met ronde ysers braeckt:
Soo werdt den Admirael op 't heftighste
[geraeckt,

Been onder 't lijf van daen; nochtans hy
[even dapper
Sijn gasten moedight aen; maer soo hem
['t bloeden slapper
En flauwer maeckten, segt hy, mannen 't is
[geen noodt:
Houdt moet, ontset u niet, al nadert my de dood,

Die 'k noyt en heb ghevreest, het dient voor
[eerst geswegen,
Doot synde, sal ick noch u kroonen met de zege.
Met zwijmt die brave heldt, diens dapper ziel
[vertreckt
't Wijl yder vroom Soldaet, met arm en en
[beenen rekt.

De vyand werd, vergramt, met steeken, houwen,
[schieten;
Men sagh ten spygat uyt een Spaensche bloet-
[stroom vlieten:
Moy Lambert insgelijcks geklampt aen de ander zy
Van Avila, bespringt hem door de galdery

En dwingt het achter-schip, gelijk ook de
[andere allen
Door last van Heemskerk, zijn den vyand aen
[gevallen,
Ten waer dat yemant mocht vertsagen, Alteras,
Bleef buiten perijkel tot den slagh gewonnen was.

Den Spanjaert hoog van moed, stond dapper
[op 't verweeren.
Diens snorcken, pochen, schier de duyvels sou
[verveeren,
Maer siende, dat matroos op 't vloecken niet
[en past,
Dier doen voor 't seggen gaet, doen leen de
[baren last.

Zy vlogen over boord, met krijten ende
[schreeuwen
Het water krielt van doon, gelijk als koppen
[meeuwen,
De Scheepen zwemmen na; schoon dat Gibraltar
[schoot
Van uyt haer Torens, in de Nederlandtsche Vloot.

Het was haer lief, of leet, se moesten tot de
[kielen.
Haer 's Koninghs Scheepen sien verbranden,
[en vernielen.
Dus eindigde 't gevecht, diens sege-kroone
[kleeft,
Op Heemskerck's doode kruyn, diens name
[eeuwigh leeft:

't Lijf brenght me te Amsterdam, met droef-
[heyt en met vreughde;
Midts elck sijn doot beklaeght, maar roemen
weet syn deughde.
Daer elck de Lijck-pracht volght, tot eere
aan dien Held,
Diens graf-schrift van sijn deughd' den wande-
[laer verteld.

CXXIII. 70.

Lofzang op Heemskerk.

Stem: Ballet.

O Heemskerck! noyt u kloecke daet
Uyt ons gedachten gaet,
Die met lust „Na de kust
„Gibraltar „Voert so var,
Om Maraen „Daer wat op te slaen,
Met menich kloecken Held,
Die u te schepe was besteld,
Elck geaerd. „Als een Leeu"
Onvervaerd „Voort geschreeu
Van het snoode Spaensche gedrocht:
't Was een wonder soo elck vocht.

Doe g'op den blaeuwen Occeaan
Liet waeyen Staten vaen;
Al 't gebras „datter was
Moste voort „Over boort
Daer versoop „Schier meest al den hoop
De Vlotten dreven seer
Vol Castiljanen heen en weer,
Groot krioel „En gewoel
Sachmen daer „Voor en naer;
Die best konde, packt hem dra
Op de vlucht, of tot gena.

Daer bleef den trotsen Arragon
Grenaden en d'Leon;
Haren roem „Haer geweld
Als een bloem „Lag geveld,
Al haer macht „werd meest om gebracht.
De lust vant Spaensch gebroet,
Die werd so lustig daer geboet,
Dat haer trots „Hogen moet
Doe lag plots „Onder voet;
Daer van d'hoogste God en Heer
Toequam lof, en prys en eer.

XVI. 202.

Op de doot en de treffelicke victorie van de mannelicken helt Iacob Heemskerck, Admirael, begraven binnen Amsterdam.

Hier binnen in dit graf, o Vrienden licht gesloten
Den onbeweechden helt van Amsterdam ge-
[sproten,
Die vol van manlick bloet, onwinbaer onversaecht,
Heel Spanjen op het lijf de koortsen heeft
[gejaecht.
Naer dat hy van te voor was door het ys
[gebroken,
En buyten Son en Maen een weereldt hadd'
[ontloken,
Daer niemant was geweest, noch Liber, noch
[den helt
Die aen des werelts endt twee paelen heeft gestelt.
Al ist dat zy nu bey, by Iupiter geseten,
Bevrijt sijn van de doot, en met de Goden eten,
Het is nochtans bekent, dat haere kloeckste daet
En haeren groote roem beneden dese staet.
Die komend aen de kant van Hercules bevaeren,
En noch naer hem genoemt, daer vele schepen
[waeren,

JACOB VAN HEEMSKERK, 1 MAART 1567—25 APRIL 1607. TOCHT NAAR HET NOORDEN 1595. NOVA ZEMBLA 1596. ADM. O.-I., 1603. VEROVERING PORTUGEESCHE KRAAK 1604. SNEUVELT TE GIBRALTAR.

GEGRAV. PORTRET DOOR C. VAN SICHEM. V. S. 2323.

Effigies Vera Nobilitate Præstantis Architalassi
IACOBI HEEMSKERCKII AMSTELODAMENS:

Bichem sculp.

De meester van de zee, voor d'oogen van de [stadt,
Int midden van zijn volck heeft by de kop [gevat,
Gevolcht, aen boort geklampt, den ancker [uytgesmeten,
Hem vast daer aen gemaeckt, opdat hy sou [vergeten
Te keeren wederom, en stekend' in den brant
Al dat int water lach, gaen branden af het [lant.
Gelijck de dolle Mars, de breker van de steden,
Eer Tydei groote soon quam tegen hem gereden
Stont boven op zijn koets, gewapent, en soo vast
Als eenen staelen muyr: so stont hij voor de [mast.
Het sweert was in de vuyst, het lichaem was [omgoten
Van yser en metael, en rontom toegesloten,
Het hert spranck uyt het lijf, en overliep hem [schier,
Zijn aensicht was vol moet, zijn oogen vol [van vier.
Soo stont hy sonder vrees, en yewers op te [dencken,
Als om des vyants macht te schenden en te [krencken,
Te volgen waer hy vloot, tot dat hem is de voet
Genomen van het lijf. Noch stont hij met de [moet.
Noch brocht hy aen het volck, vermaend' haer [te bespringen
Het schip van alle kant, den brant daer in te [bringen,
Int midden van de doot noch even onbevreest,
Niet voelende de pijn, en gevende de geest.
Die vliegend' uyt het lijf wiert dadelick ver- [heven
Int midden van de locht daer al de helden leven.
Van daer keeck hy om leech, en sach de werelt [staen
Beneden onder hem, die hy was omgegaen,
Hy sach ons ydelheyt, en al de sotte wenschen,
Het draven en het gaen, het loopen van de [menschen.
Maer keerde meest zijn oog naer 't Indiaensche [goet,
Dat onse deucht bevecht, en die vergeten doet.
Hy sach de sneeu, het ys, hy sach de witte beeren,
Maer boven al de maets haer op het water [weeren:
Den Spaensen Avila vol vrees en schrick: hy sach
Een klimmen op de mast, en nemen hem de vlach.
Hy sachse man voor man, uytvoeren sijn bevelen
En in Neptunus baen staen kaetsen ende spelen
Met ballen van metael, die vlogen alsoo dick
Als hagel ende sneeu, en maeckten groote [schrick.
De donder met gewelt, quam breken door de [baeren,
Of Iupiter selfs hadd' op 't water komen vaeren,
Gewapent met de vlam, die Brontes moeder- [naeckt
En Steropes zijn maet, en Mulciber hem maeckt.
De schepen spogen vier, dat even quam ge- [dreven,
Gelijck doen Terrae volck den hemel dede beven,
Doen Ossa met gewelt en ongehoorde kracht,
Wiert boven op het hooft van Pelion gebracht.
Neptunus swam int bloet, men sach zijn baren [rollen,
En steygeren om hooch, van dooden opgeswollen.
De zee was heel ontstelt, de menschen op het [landt
Vergingen half van vrees, en storven half van [schandt
Zy stonden als beroest van voeten en van handen,
En sagen tot de gront haer eygen schepen branden
Den armen Admirael veranderde te spae,
Vuytstekende de vaen, en biddend' om genae.
Een van den Spaenschen hoop, int nemen van [de schepen,

Bejegend' een maetroos, die op hem hadd' [geslepen
Zijn mes en zijn gemoet: dat siende de Maraen,
Spranck schielick buyten boort, om hem alsoo [t' ontgaen.
Maetroos die volcht hem na, niet denckend' op het sterven,
Maer besich met den spek te volgen en te [kerven:
Hout hem int water vast, en druckt hem daer [soo stijf,
Tot dat hy hem de siel geperst heeft uyt het lijf.
Noch was dat niet genoech, begost hem te [verscheuren,
Te schudden met de mont, te trecken en te leuren:
En heeft hem self geleyt, in slorpende zijn bloet,
Tot aen den kouden stroom van Acheron de [vloet.
Men secht dat Charon self, alsoo hy maet [sach komen
Van vrees en groote schrick de vlucht heeft [aengenomen,
En siende zijn gesicht soo leelicken gestoort,
Beducht was dat hy self sou raken buyten [boort.
Doen sach de Spaenjaert eerst, dat doot en [helsche krachten,
En Styx en Phlegeton sijn minder als de [machten
Van een hoochmoedich hert, gewapent met zijn [recht,
Dat voor het vaderlandt, en voor de vryheit [vecht.
Doen heeft hy eerst gesien, doen heeft hij [moeten mercken,
Waer onse sterckten sijn en rechte bolle-[wercken.
En dat de muyr, de wal, seer weynich daer toe [doet,
Maer dat de vreyheit licht gegraven int gemoet.
Gelijck de wreede wolf is op het schaep gebeten,
De koninck van de locht, sijnd' op een duif [geseten,
Verscheurt haer met de klau, soo schijnt het [oock te gaen,
Marane neemt ons wech ons landen daer wy [leven,
Wy sullen sonder vrees ons in de zee begeven.
Daer nu de schepen gaen, daer sullen wy tot spijt
Van uwen trotsen moet sijn even wel bevrijt.
Aldaer den hemel streckt en daer de wolcken [drijven,
Ist even waer men woont, als kinders ende [wijven
Sijn buyten slaverny, sijn verre van u handt.
Al daer ghy niet en sijt, daer is ons vaderlandt.
De vogel is alleen geboren om te snijden
Met vleugelen de locht, de peerden om te rijden,
De muylen om het pack te dragen, of de lijn
Te trecken met den hals, en wy om vry te sijn.
Doch du geswinde helt met voorspoed over-[leden,
Woont beter als wy doen, en gaat daer boven [treden
By Bruti groote siel, by Cato, by de man
Die aldereerst ons landt gebrocht heeft uyt den [ban.
Gestorven voor u volck, vol lof, vol eer, vol [weerde,
Begraven en bedeckt van vrygevochten eerde.
En dat de vyant is noch d'aldermeest' ellendt,
Niet lange naer u doot, heeft hy dat self bekent.

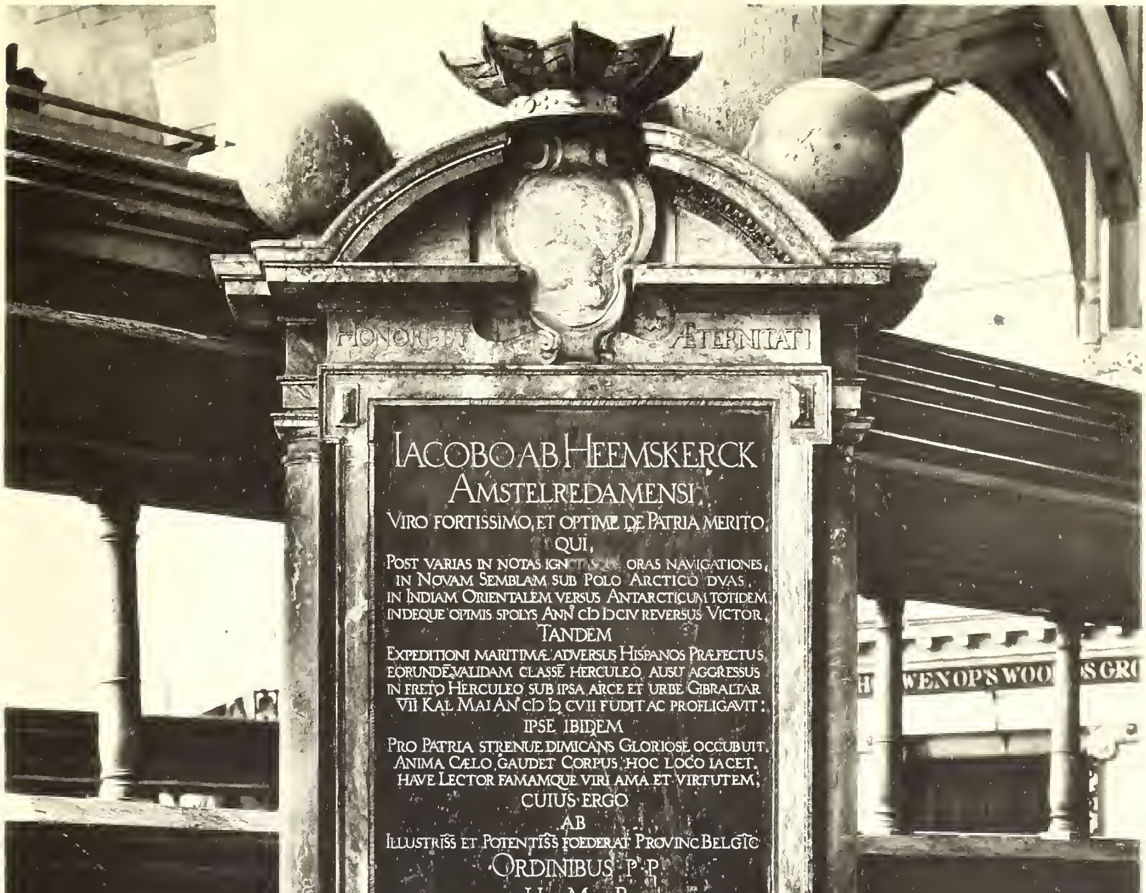
LXIX. 3. D. HEINSIUS.

Epitaphium.

H eems-kerck, ghy vrome Held! leyd' hier in [d'aerden schoot,
E n dijn Ziel rust by GOD, al is dijn Lichaam [doot,

MONUMENT VOOR JACOB VAN HEEMSKERK IN DE OUDE KERK TE AMSTERDAM.

HONORI ET
ÆTERNITATI
IACOBO AB HEEMSKERCK
AMSTELREDAMENSI,
VIRO FORTISSIMO, ET OPTIME DE PATRIA MERITO,
QUI,
POST VARIAS IN NOTAS
ORAS NAVIGATIONES,
IN NOVAM SEMBLAM SUB POLO ARCTICO DVAS,
IN INDIAM ORIENTALEM VERSUS ANTARCTICUM TOTIDEM,
INDEQUE OPIMIS SPOLYS ANN CIↃ IↃCIV REVERSUS VICTOR,
TANDEM
EXPEDITIONI MARITIMÆ ADVERSUS HISPANOS PRÆFECTUS,
EORUNDĒ VALIDAM CLASSĒ HERCULEO AUSU AGGRESSUS
IN FRETO HERCULEO SUB IPSA ARCE ET URBE GIBRALTAR
VII KAL MAI AN CIↃ IↃ CVII FUDIT AC PROFLIGAVIT:
IPSE IBIDEM
PRO PATRIA STRENUE DIMICANS GLORIOSE OCCUBUIT.
ANIMA CÆLO GAUDET CORPUS HOC LOCO IACET.
HAVE LECTOR FAMAMQUE VIRI AMA ET VIRTUTEM;
CUIUS ERGO
AB
ILLUSTRISS ET POTENTISS FOEDERAT PROVINC BELGIC
ORDINIBUS P P
H M P
VIXIT ANN XL MENS I
XII.
Heemskerck die dwers door 'tys en tyser dorste stieven
Liet deer aen 't land
voor Gibraltar het leven.
WENOP'S WOO

E euwich dijn Daden vroom, sullen prijs-
[waerdigh leven:
R oemen sal-men van dijn, Cloeckmoedigh
[stout exploot:
I n gheen Hystorie groot, vint-men sulcx
[gheschreven.
A ls Machabeus vroom, zijt g'in den strijdt
[ghebleven,
C loeck voor dijn Vaderlandt, der Batavieren
[reyn,
O m Eer en niet om schat, vrywilligh u be-
[gheven;
B evonden waert een Trouw', Cloeck, Vroom,
[Wijs Capiteyn;
V Boots-volck en Soldaets, Lieftalligh groot en
[cleyn,
A ch! (ligdy hier in 't graf) sullen u dick be-
[claghen,
N aer-dien ghy zijt door-raect, soo menigh leet
[certeyn,
H et briesschen vande Zee, Clippen, Stranden
en Vlaghen.
E del Heems-kerck, ach! hoe waert ghy soo
[haest verslaghen.
E n vocht noch naer dijn doodt, vast metten
[Sweerde niet,
M et dyne Reden cloeck, benemend' het ver-
[tsaghen;
S oo dat Victory ons, is door GODS hulp ghe-
[schiet.
K roont dan met Lauwerier, Heems-kerck wel
[waerdigh siet:
E ven zijn paden volgt, hout dees daet in
[memori:
R ust hy verworven heeft, naer alle sijn ver-
[driet.
C lagende troost u dan; looft GOD van zijn
[Victori:
K eert als Verwinner weer, Heems-kerc met
Christ in Glori.

Kn. 1378.

Incarnacie.

naer dat hI In zIIn LeVen tWee LofLICke
[VICtorIen heeft VerWorVen,,WIs.
tWIntICh en VIIfsten aVrIL In zIIn Wapen
[VrooM ghestorVen,,Is.

Kn. 1378.

Heems-kerck een Phoenix recht, mach men u
[vergelijcken:
Den Phoenix willich sterft, welrieckend'hem
[verbrant,
Een ander Phoenix comt, weer uyt sijn asschen
[strijcken.
Den Phoenix stervend' leeft, so doet ooc Heems-
[kerck: want
Welrieckende met Eer, ghestorven is vailjant:
Sijn doot sijn leven is; sijn vrome doodt ver-
[coren,
Een ander Heems-kerck baert, weer 't lieve
[Vaderlant:
Te vergeefs hem verblijt, in zijn doot sijn
[Vyant:
Hy en sterft nemmermeer, die stervend' wert
[geboren.

Mausoli om zijn graf, ghesticht seer sumptueus
Verworven heeft een naem, die hen sal erflijk,,
[zijn:
Heems-kerck om zijn vroomheyt, en hert
[couragieus
Met reden sal dijn Naem, en Faem onsterflijck,,
[zijn

Kn. 1378.

Naer zijn weerdicheyt en staat is tot Amster-
[dam ghebracht,
In d'oude Kerck begraven in Iuny acht.

Kn. 1378. F. P. O. D.

Grafschrift.

Ghy Heemskerck diemen sach Mars over Thetis [bringen
En op zijn eigen stroom den Spanjaert gingt [bespringen
Al liet ghy daer den geest soo is de eer be-[waerd;
En ghy ligt nu bedect met vry-gevochten aerd.
XVI. 201. P. SCRIVERIUS.

Grafschrift voor Jacob van Heemskerck, Amsterdammer.

Noch Zee, noch Crijch noch Doodt verschrickten Heemskerx moedt,
Die 't ijs, en 't ijser fors, dwers deur, heeft [streven darren
Om 's landts baet; tot hij voor diens vrijheit [storte 't bloedt
Doe swol sijn siel van vreucht en coos de wech [der starren
Singende: nu ben ick voor 't Aertrijck al te [goedt.

Of dese twee versen alleen:

Heemskerck die dwers door 't ijs, en 't ijser [dorste streven,
Liet d'Eer aen 't landt, hier 't lijf, voor Gibraltar [het leven.
LI. 70. P. C. HOOFT.

Op de Koegel daer den Admirael Heemskerck voor Gibraltar met geschoten wierd, nu hangende in 't Toorentjen te Velsen, daer die gebruyckt werdt om Mostart meê te malen.

Ick die wel eer de schrick aen Spanjen heb [benomen,
Toen Heemskercks Helden-daet het gantsche [Landt deed schromen,
Hangh hier nu tot gerijf van yeder boeren hut,
En mael de Mostart kleyn die 't Velser Am-[bacht nut;
Uyt een Biscayer bergh daer ben ick uyt [gebooren;
Een land daer Spanjens Vorst, als hy daer [komt, moet hooren,
Dat yder Edelman sich kent zoo goed als hy,
En elcke inboorlingh sijn Adel draeght op zy.
Maer wat mijn landt sich roemt van sijn voor-[leden daden;
Is nooyt het Moorsche juck op sijnen hals te [laden;
Mijn daden en mijn eer die overtreffen 't al
Ick heb den Taegh behoedt, ick was sijn donderbal,
Ick sloegh den Heldt ter neêr, die sijn bebloede [deegen
Met lust dacht aan het Vlies der Phlippen af [te veegen;
Die mijner Ridd'ren moedt deê sincken in den [schoen,
En den Castiliaen naer het geberght deed spoen:
Door eene doodt alleen was 't groot besteck [gebroken,
En Spanjen sijn verderf geluckighlijck ontdoken,
Soo dat ick vrees, en vlucht, en moort en brant,
Heb veyligh afgekeert van 't angstigh Vaderlandt.
Fy dan dat ick hier blijf dus schandelijck [vergeten,
Vergaen in mijne roest door weêr en windt [versleten,
Mijn vyandt bouwt een graf tot sulck een [Zeemans eer,
En sijn verdiende lof verdonckert nimmermeer.
Maer ick sloof als een slaef en moet nu Mostert [malen:
Die sijn gebeente maeld', eer 't Spanjens trots [deê dalen,
Hanght hier den Boer ten spot. die op sijn [Kermis-ham,

WILLEM JANSZOON BLAEU, 1571—1638. UITGEVER VAN ZEEVAERT- EN STERREKUNDIGE WERKEN, AARD- EN HEMELGLOBES.

GEGRAV. PORTRET DOOR J. FALCK. M. P. 446.

Hipparchos antiqua suos si prædicat ætas,
Sosigenem Memphis relligiosa colit:
Cantaber Alphonso, Cimber Tychone superbit,
Atque aliquid tantæ Sarmata laudis habet:
Blavius hoc omne est Bataris quem fulgida dudum
Vraniæ lumen credidit esse suum,
Et toties istis nixus cervicibus Atlas,
Vestaque, quam tabula jam manus una gerit
Ære emitur parvo mundus. quis venditor? hic est
Hic minima docuit sidera puppe vehi;
Portari Oceanum ratibus, portusque viasque,
Littora, et immensis dissita regna plagis:
Navita, quid noctu gelidas inquiris in Arctos?
In puppi ante oculos Arctos iterque patent.

Barlæus.

Nu uyt juycht, dit 's de Kloot die Heemskerck ['t leven nam.
Daer ick met recht behoor in louter goudt be- [slagen,
Den danck van al mijn dienst naer Spanjen weg [te dragen;
En tot een eeuwigh blijck van sulcken wonder- werck,
In 't groote Escuriael te hangen in de Kerck.
XCI 163.

Willem Janszoon Blaeu. (1571-1638.)

Uitgever van zeevaart- en sterrekundige werken en aard- en hemelglobes. Was zelf sterrekundige. In 1608 verscheen te Amsterdam de eerste druk van zijn atlas „Het Licht der Zeevaert", later in het Engelsch en het Fransch vertaald.

Op 't licht der Zeevaert van Willem Janszoon.

En was den Leeuw sijn hart niet groter als [sijn nest,
Neptunus had hem goet door noodrufts noot [te temmen,
Maer sijn verstaelde borst sich barnen creunt, [noch bremmen
Van Scylla' of haer gebuir; springt uit der [duinen vest
Om onvermoeijelijck, Noord, Suiden, Oost en [West
D'onburgerlijcke zee, sijn aes nae, door te [swemmen.
Den vorck des Zee-godts, om de' oneffen vloên [te kennen,
O Prins der dieren, drijft hier aen u strandt [in 't lest
Dit boeck. Dat wijst, om u int vaeren, vaer [t' ontslaen,
Der klippen dreigen, en der bancken lagen, aen;
Het leert uws hemels oord bij menich helder [teken.
En weet men van haer wech en tredt geen [wis bescheid,
De starren sijn in zee nau meer als duister- heit;
Soo wert dan door dit licht des hemels licht [ontsteken.

LI. 69. P. C. HOOFT.

Vondel noemde Blaeu een leerling van Tycho Brahe en vermeldt hem in zijn Lof der Zeevaart als volgt:

Zijn leerling komt oock lof, die geen bancket [van taerten
Noch marssepeinen schaft mijn' Ridderen, maer [kaerten,
Graedbogen, Astrolaebs, en klooten hol en bol,
Met tekenen vermaelt, en beelden overvol;
Die boeken brengt in 't licht, waer voorze [hem bedancken,
Als hy de gronden peilt, en waerschouwt voor [de bancken,
Inhammen, ruim van schot, en hoecken, krom [van boght,
Waer doorze zeker gaen braveeren door het [vocht.

LIII. I. 159. J. V. VONDEL.

Gedenkpenning, geslagen op het Twaalfjarig Bestand. 1609—1621. v. L. II. 55.

Gevechten tegen Zeeroovers. 1614.

De Kapiteins Jacob Janssen van Edam, Moy Lambert, Cleuter en Pellecoren.

Triumphliet over de victory vercreghen teghen de Zee Roovers.

Op de wyse:
Wilhelmus va Nassouwen

Loff cloecke Boots-ghesellen
Die altoos met voordacht
V gaet te weere stellen
Teghen d' Roovers gheslacht,
Alsmen heeft sien gheschieden
In Yrlandt nu ter tijt,
Die voor u ghinghen vlieden
Verstroyt ghy door den strijt.

Al van Edam verheven
Den Vromen Capiteyn,
Moy Lambert daerbeneven
En hun Bootsvolck ghemeyn,
Die Coeghels lustich vloghen
Door crachtelijck firtuyt,
De Roovers zijn bedroghen,
Den brandt quam in haer Cruyt.

D'overloop en Compaigne
Tsaem vloghen inde locht,
Gheen meerdere Calaigne
Een Mensche hooren mocht,
Die hun wilden salveeren
Met zwemmen nae het Landt
Dees moesten sterven leeren,
Men sloeghse doot met schant.

Die stoutharte Matroosen
In sulcken kloeckicheyt,
Malkandren wel verpoosen
Alst tot het strijden leyt.
De Zee die moetmen schuymen
Ghelijck nu is ghedaen
En doen die Roovers ruymen
Jae nae hun kerckhof gaen.

Capiteyn Cleuter koene
En Pellecoren vroom,
Hebben in dit saysoene
Den Nooreweeghschen Stroom
Mee soecken te bevrijden,
Met Schepen ghemonteert
't Bootsvolck tot allen tijden
Haer hebben kloeck gheweert.

Een Zee Roover boosdadich
Voor Berghen op de Ree,
Hem weerden onghenaedich
Maer namen hem noch mee,
Hoe wreet sy schenen even,
In dit seer stout bestaen
Moestent int laetst opgheven
Maer gaven hun ghevaen.

Den tweeden dach in Meye
Quamen tot Amsterdam
Dees Roovers met gheleye
God weet hoet hun bequam,
Die als Tyghers en Beeren
Tvolck Roofden op de Zee,
Gheketent vol oneeren
Ghevanghen moesten mee.

Nae haer ghepleeghde wercken,
Den loon staet voor de deur,
Dees Goddeloose Clercken
Haest krijghen haeren keur,
Om nae hun Graf te klimmen
Met eene Ladder hoogh
T'moet doch met haer verslimmen
Dan worden sy haest droogh.

Loff kloecke Bootsghesellen
Manhaftich wilt u spoen,
Dan salmen meer vertellen
Van uwe Feyten koen,
Hout Manlijck u nae desen
Als ghy deed't t'elcken keer,
Wilt gheen Zee Roovers vreesen
Maer vangter tienmael meer.

P. 983.

Willem Cornelisz Schouten en Jacob le Maire.

Reis van 1615, omzeiling van Kaap Hoorn. Ontdekking van Straat Le Maire.

Lof van Willem Cornelisz Schouten, die eerst de Straet van Le Maire ontdeckte.

Toen over Horen blies de Faem haer' gulden [horen,
Hoe Schouten om den kloot der weerelt was [gegaen;
Niet als zijn ouder door de Straet van Magelaen,
Maer d'engte van Le Mair, daer niemant voer [te voren;
Nu is, sprack Ferdinand, mijn waterkrans [verloren:
De Draek spoogh vier, en vlam, en Thomas [zagh men staen
Verbaest uit wangeloof: van Noort sprack: [nu welaen,
Dit 's Oly in het Vier, om naer iets nieuws te spooren:
En Spilbergh alzoo ras dees Maer hem quam [verrassen;
Nu leggen, riep hy, al mijn spillen in der asschen.
O Magelaen, vaer wel, Draeck, Kandisch, Olivier,
En Spilbergh, die uw eer te water woudt bewaren;
't Is uit; want Schouten is ons nu voorby gevaren.
Men strijck' de vlagh: hem komt de water- [lauwerier.

LIII. I. 303. J. V. VONDEL.

Anagramma
ofte Naem-Spreuck van den Welgheoeffenden en dapperen Hoornschen Zee-Ridder Willem Korneliszoon Schouten

HOORENSE WILCOMT
SNELLIK V ZON

Kn. 2494. J. v. VONDEL.

Op de victorie van den Admirael Schouten.

O Schouten dat u Jacht, daermee ghy hebt [geslagen
Het Spaensche gallioen men Davids naem sach [dragen
Quam wonder wel te pas. Want recht als Davids [hant
Den grooten Goliath dee byten in het sant,
Soo heeft u scheepken oock een schip de vlag' [doen strijcken
Waer by het niet en was in grootte te gelijcken.

CII. 267. J. REVIUS.

Klinck-ghedicht. Op de vreemde Reyse van Willem Cornelisz. Schouten van Hoorn.

D'eergier'ge Portugees, hooghmoedigh, preuts [en prat,
Zijn zeylen om en om den aerdkloot heenen [reckte,
En door een Magellaen de kromme Straet [ontdeckte,
Waer van hy roem en lof, heeft wijt en breet [ghehadt,
Dees' volghden Brittanniers en Batavieren radt,
Die als Neptuni soons ghelijcke koerssen hielden,
En met een houten paert, rondtom de werelt [wielden:
Maer eynd'lick sprak le Mair, ey vrienden wat [is dat,
Den Spaengiaert tot zijn roem nu vijfdemael [te volgen?
Com soecken w'eenen wegh door onbekende [golgen,
Naer 't zuyd woest werelts-deel, 't geen [g'luckelick betracht
V kloecken Palinuyr, ô Hoorn, dien Willem [Schouten,
(Die geen ghevaer ontsach) hem willich gingh [verstouten
Om soecken 't geen hy vond, en loffelijck heeft [volbracht.

Vierlingh.

G'lijck Adriaen de jonghe maeckt
O Hóórn! u hóórn! zijn eere erflijck
Alzoo door Willem Schouten raeckt
V naem door zijne Reys onsterflijck.

Kn. 2494. Blijft volstandich.

Vreugde zang.

Door het vertrek der Engelsche garnizoenen, die sedert 1585 hier hadden gelegen, en in Juni 1616 door terugbetaling der verstrekte voorschotten heen gingen, werd de Republiek geheel onafhankelijk van vreemde vorsten.

Stem:
Pots hondert duysent slapperment.

Waer datmen sich al keer of wend,
End' waermen loopt of staet;
Waer datmen reyst of rotst, of rend,
End 'waermen henen gaet.

JACOB LE MAIRE, 1585—1616. REIS VAN 25 MEI 1615. OMZEILING VAN KAAP HOORN.

GEGRAVEERD PORTRET, ANON. OP DE KEERZIJDE VAN DEN TITEL VAN ZIJN „SPIEGEL DER AUSTRALISCHE NAVIGATIE".

Qui Freta lustravit Batavis incognita Nautis,
et non visa prius per Gallos, atque Britannos,
ac Lusitanos Indorum nomine claros,
Christicolasve alios, sulcantes aequora velis,
sic sua Iacobus Lemaerius ora ferebat.

Daer vintmen, 'tsy oock op wat Ree,
d'Hollander end'de Zeeuw',
Sy loopen door de woeste Zee,
Als door het bosch de Leeuw'.

In koud' en heete Landen al,
Gelegen Zuyd'of Noord,
Of Oost, of West, op berg'en dal,
Men van haer spreecken hoord.
Sy krijgen menig Schip en Boot
Wt 't Indiaensche Ryck.
Daer zyn geen Volcken, oock hoe groot,
In veelen haers gelyck.

Het dryft haer alles op de hand.
Hoe menig Schip en Schuyt
Beseylter wel dit soete Land?
Of tyd'van hier oock uyt?
Wat vaerter menig of en an?
Wat komt haer niet al voor?
Daer met s'haer handel dryven dan
De heele Werelt door.

't Vereenigd' vry-gevochten volck
Maeckt Spanjen d'oorlog' moe,
Sulcx dat hy zijnen vreden tolck
Dit Land moet senden toe.
Wie soud' oyt hebben dit gedacht,
Dat d'hoogmoet van Papou,
Dat soo een groote trotse macht
So buygsaem worden sou?

Venetiaen en Savoyard,
Met and're volck'ren veel,
Hadd' Spanjen oock al me verward,
En sat haer op de keel;
Hy meynd' hy soud' se slocken op,
Gantsch dempen en verslaen:
Maer 't Staten volck op Spanjaerts kop
Daer selfhaest heeft gegaen.

O Neerland! so ghy maer en bout
Op God den Heer altydt,
V pylen vast gebonden hout,
End' t'saem eendrachtig zyt;
So kan u Duyvel, Hel, noch Doot,
Niet krencken noch vertreen,
Al waer oock Spanjen noch so groot,
Ia 's werelts machten een.

XVI. 222.

Tweede Nederlandsche Wereldreis. 8 Augustus 1614—1 Juli 1617.

6 schepen onder Joris van Spilbergen. Naar Brazilië, Chili, Peru (waar 17 Juli 1615 een zeeslag bij Callao tegen de Spanjaarden geleverd werd) en Oost-Indië.

Eer-Dicht op de tegenwoordighe Nieuwe Navighatien.

Als Ceres 't voorschijn quamp gecroont met [rijpe aren
En vruchten veelderley de schuer gaf te be- [waren
Als noch Autumnus stondt besmeurt van 't [druyven treen
En met zyn lieflijck sap verheughen deed elck een
D'armaed was toegherust om des Meyrs blauwe [baren
Te gaen doorsnijden en de aerde om te varen:
O overgroot begin! O triumphante daedt
Die so een langen wech so vroom betreden [gaat!
Om 's weerelts hoecken al tot Godts eer te [aenschouwen

Hoe wonder ist om sien d'aerdbodems schoon [Landouwen?
Verciert met vruchten soet ghedierten veel- [derhant
Met berghen bosch en dal so ongelijck beplant
Die de Natuer constrijck verscheyden doet [voortcomen:
Siet d'Magalaensche straet wiens doorganck is te schromen
Daer menich heeft ghesneeft haer bedriech- [lijcke Rhee
En wech vol van ghevaer die ons oock [schricken dee.
D'altijt bytende coud'quamp onse huyt door- [vinnen
Maer door vroomheyts gheduer so can ment [al verwinnen.
Barbarich Reusen wreet uytspringen quamen [hier
Die hadden niet menschlijcks dan een ghe- [daente fier.
'T gheraes van wint en storm en swaer tem- [peesten mede
In d'incompst van dees straet ons groot belet [aan dede.
Om ons te rooven d'eer maer de minst met [den meest
Seer kloeck en mannelijck daer teghen is gheweest:
Soo dat wy haest daer door passeerden met [Godts gratie
Tot grooten eer en loff van ons'Neerlandtsche [natie.
W'inzeylden de Zuyt-Zee, daer ons den [Spaengaert sach
Die s'Conincx armaed'heeft seer haest ghe- [bracht aen dach.
Van ammonitie sterck van Donnen en Cornellen
Soldaten toegherust haer piecken sachmen vellen
Om van haer custen ons te weeren en te slaen.

Maer groote macht en cond'haer baten yet [daer aen.
Sy gaen seer blyd'lijck t'scheep het Sacrament [ontfangen
Om met victori ons te slaen en op te hangen;
Maer d'yd'len hoop haer dreef door eenen [dommen sin;
Die voor een ander graeft een put valt selfs [daer in.
Doent nu op aerden al sich tot rust hadd' begeven
Wiert des nachts duysterheyt door 't geschuts [licht verdreven.
Midts dat den Generael Rodrigo de Mendossa
Den selven nacht te slaen niet wilden laten nae:
Daer wy den hoochmoet trotz hem deeden [haest verkeren
Door 't schieten inden grondt dry vyftich [Cavailleren.
T'welck ginck so grouw'lijck aen dat door [sulck helsch geschal
De Elementen haer t'ontsetten schenen al.
Geen manhaft noch hert stout ontbrack aen [beyde zyden
Elck ginck seer dapper om de victori strijden.
Als des nachts donckerheyt door Auroors [glans verdween
Maer woedende als oyt met huyl gecrijsch geween
Ginck aen 't gevecht met schand'haest weecken [de Spangiaerden;
Daer bleef haer meeste macht en rijckdom [groot van waerden.
De Schepen diemen won de Steden plaetsen al
Land-tochten diemen deed'ick niet verhaelen sal.
T'Casteel Acapulco ons tol en cijns betaelden.
Daer sy t'ghemeste Vee en vruchten rijp ons [haelden.
Doen hebben wy met vreught ons zeylen toegerust
Den cours ghenomen lancx de Califurni cust.
Godt gaf ons weer en wint dat wy niet conden [seylen
d'Eylanden Ladronis in corte te beseylen.

Men brocht ons hier aen boort veel fruyts
[waer med'terstont
Ons'siecken zyn verquickt gheworden en
[ghesont.
Aent Eylant Capul (t'welk subject is t'Spaens
[geslacht)
Verversing ten behoef ons elck inwoonder
bracht.
Voorts zijn wy gepasseert met spoet d'Manilla
[straet
Ghecomen inde baey triumphlijck t'onser baet
Ontfingen den tribuyt der Spaengiaerts ons
[versaden
De Joncken Champans met goed'vivres wel
[geladen:
Daer mede was de Vloot veel maenden het
[voorsien,
Te Mindenao wy aenquamen waer de lien
De Spangaert vyandt zyn: maer van ons seer
[begeerden
Gunst vrientschap en faveur die wy haer oock
[niet weerden
Ververssingh brochten sy van hoenders ende
[fruyt;
Als wy ontrent tweemael thien maenden
[waren uyt
Gheweest zyn eyndtlijck in Ternaten naer
[verlanghen.
Seer blijdelijck te saem en vriendelijck ont-
[fangen.
Ons welcom bood' als vriendt d'Heer Gouver-
[neur Reael
In Maleye de stadt Godt lof die ons dit mael
Tot hier toe heeft bewaert die ons niet meer
[vercleynde:
Maer ons genadich heeft gebracht tot een
[goet eynde
Met wonder vonden ons en waren seer verblyt
Te sien een vloot aldaer door Magalaen soo wijt.
In Juli kreech den last Speilbergh den Com-
[mendeur
Te gaen naer Iava door Reael den Gouverneur.
Is alsoo met het Schip Zeelandt en Amsterdam
Ghecomen voor Iapar, Iacatra en Bantam.
Hoe uyt ons' landen daer veel schepen quamen aen
Met volck en rijckdom groot t'Iournael sal
[doen t'vermaen.
Van Zumatra, Iapan, Arabia en landen
Van Indien, met winst en Schat tot s'vyants
[schande
Voor Iacatra, Bantam dry maenden meer of min
Naer dat wy laeghen stil ons lading cregen in
Naer wensch ons ancker in december wy
[opwonden
En setten seylen by: op dat ter goeder stonden
Wy sagen t'Vaderlandt t'welck ons heeft Godt
[de Heer
Ghenaedelijck vergunt hem sy lof prijs en eer.

CXVIII. A. L. Z.

Slag bij Malakka. Dec. 1615.

Een eskader onder Adm. van der Hagen, uitgezonden door G. G. Reynst, vernielde de Spaansche galjoenen in de haven van Malakka.

Stem:
Te Mey als de Vogeltjes zingen.

Ontwaekt myn Batavieren koen,
Die strijden met Oranjen groen,
Voor 't Vaderland getrouwe,
Die wagen 't Lijf avond en noen,
Voor 't Huys al van Nassouwe.

Als men nu korteling heeft gezien,
In 't Jaer al doe men schreef zestien,
En zestien honderd mede,
Gingen wy ons vyand bespien
Voor Malakke die Stede.

Tot Bantem quam de tijding gou,
Hoe dat de Kranen uit Makou,
Vast voor Malacken lagen;
Terstont ons Generael getrouw
Nam voor haer te verjagen.

Gerrit Rugs ons Generael valjant
Vijf schepen hy straks henen zant,
Met nog twee kloeke Jagten,
Met Steven Verhagen zyn Luytenant,
Om haer te gaen bevegten.

Tot Bantem zijn wy gevaren uyt
Matroos die vlamde vast op de Buyt,
't Was scheiden blydelyk scheiden,
Van Trommels Trompetten wat groot geluit
In onze Scheeps Armeyde.

Wy zetten ons coers regt Noordewaert aen
Regt door de Straet van Balanbaen,
Langs Sumatra gingen wy gieren,
Tot dat wy quamen met alle Man
In de straet van Sinckepien.

Wy zettent daer in de Strate regt,
Om te verwagten den Spaenschen knegt,
Want men had geen zeeker maren,
Of zy lagen voor Malacke slegt
Ofte onderwege waren.

Onzen Admirael zeer wys vermaert,
Heeft doen den breeden Raet vergaert
Om t'zaem te rezolveeren,
Of wy daer zouden blyven wagten gepaert.
Ofte na Malacke keeren.

Den breden Raet die vond doen goet,
De Ankers te winnen metter spoet
En Zeylen te ontbinden,
Matroos had doen zoo goede moet
Om spek in 't nest te vinden.

Den agtsten december 's morgens vroeg,
Doen kregen wy de Stad in 't oog,
Niemand was doen verslagen,
Twee Galjoens met een Kraeke hoog,
Daer op de Reede lagen.

Het bloedig Kruys van Portugael,
Woey op den Spaenschen Admirael,
De Vies-Admirael desgelyke,
Haer Boorden blonken van Metael,
Nogtans moesten zy stryke.

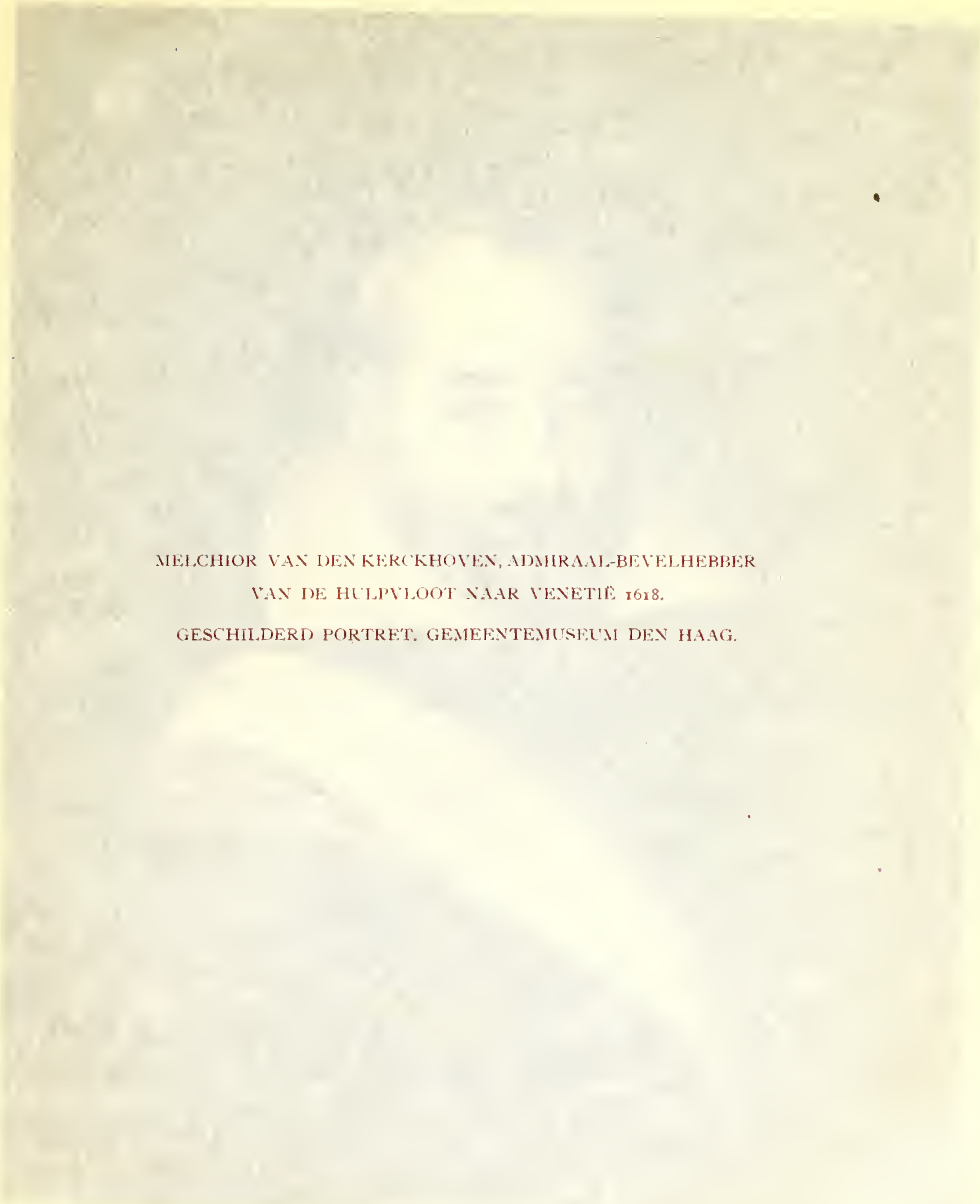
Wy liepen 's avonds digt onder 't Land
En namen onze Zeylen in den hand,
Lieten ons ankers vallen,
Zy schooten zoo dapper aen ons kant
Al van de spaensche wallen.

Den thienden dag Decembris hoort
Doen gaf den Admirael het woord,
Om den Spanjaert te bordeeren,
Wy Matrosen stelde ons in slagoort
Om ons lustig te verweeren.

Schipper Adriaen als een Krygs-man,
Brogte het Jagt Nephtunus an,
Digt onder de Spaensche Boorden:
Hy schoot zoo vreesselyk onder Spek-Jan
Dat men ze kryten hoorden.

d'Ander zes Schepen deen ook haer best,
Om Sinjoor te krygen uit den nest,
Maer door loop van de stroomen,
Den Wind failgeerden ook op 't lest
Dat ze aen Boort niet konden komen.

Van 's Morgens tot den Avond quam
En zag men niet dan vier en vlam
Tusschen Hemel en Aerde,
Wy maekten dien dag Sinjoor zo tam,
Dat hy bystand begeerde.

MELCHIOR VAN DEN KERCKHOVEN, ADMIRAAL-BEVELHEBBER
VAN DE HULPVLOOT NAAR VENETIË 1618.

GESCHILDERD PORTRET. GEMEENTEMUSEUM DEN HAAG.

Des avonds schooten zy met los kruyt
En gaven te kennen wy scheyder uyt
't Was al genoeg gevogten.
Wel tagtig dooden met boot en Schuyt,
Dien dag aen 't Land zy brogten.

's Nagts quamen ons de schepen beter te baet,
Matten Keyers een vroom Soldaet
Setten 't by Nephtunis beneven,
Om 's morgens in den dageraet,
Wel lustig vonk te geven.

's Morgens vroeg doen 't worden dag,
Borgonjen men nog vliegen zag
Maer ten deurden niet lang met Spanjen,
's Middaegs betaelden zy 't gelag
Doen planten wy Oranjen.

De leste schoot die de Spangjaert schoot,
Bleef onzen vroomen Schipper dood
Adriaen Jansz den Held verheven,
't Welk menig goet Bootsman verdroot,
God geeft hem 't eeuwig Leven.

Doen de Spanjaerts vlugten met schant
Staken wy by de Galjoens in brand,
En de Kraeke bleef behouwen,
Die levendig waren vlugten aen 't Land,
Met Schuyten en met Prauwen.

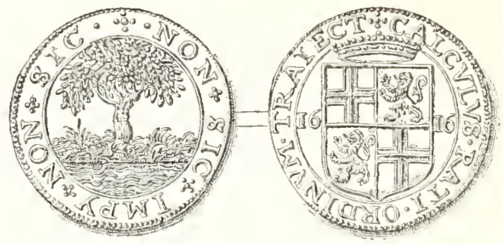
Met zeyd dry hondert Spanjaarts schier
Zijnder gezonden na 't vagevier,
Om haer te laten purgeeren,
Dat Sinte Pieter na d'ou manier.
Bij de Pauzen zal logeeren.

Wy dankten Godt van zyn genade groot
Van d'onze blevender zestien dood,
Op den Neptunus bleeffer zeven,
En zoo nog hier en daar in de Vloot
Zyn d'ander ook gebleven.

Prince Godt onze Vader goed,
Wy danken u t'zamen met ootmoet:
Voor dees Victory verheven?
En vallen u Majesteit te voet,
Dat gy ons d'ander ook wil geven.

Oorlof Malakke wy scheiden van hier
Om ook te zoeken d'ander Revier,
Die nog komen uit Makouwen:
Om ook met haer te maken goed cier,
Op Godt staet ons vertrouwen.

XVIII. 80.

Penning, geslagen op den Voorspoed der Noord-Nederlandsche provinciën 1616. v. L. II. 95.

Nieu liedt ghenaemt 't Schip der minnen.

Proeve van dichterlijke beeldspraak met scheepstermen. 1616.

Op de voys:
Vant belgh, van Geertruyden-Bergh

Ick heb een schip der minnen
Seer lustich toe ghevoudt,
Wel betimmert van binnen,
Beset met dennen houdt.
Soldaten en Crijsknechten,
Daer ick op ben vertroudt,
Om onder my te vechten,
Int Amoreuse woudt.

Pallas is Admirale,
En Mars mijn Gouverneur.
Cupido Ghenerale:
Hoogh-bootsman is doleur

Mijn stierman is ioyjesse:
Mijn schipper is faveur.
Mijn liefste is matresse,
En ick self serviteur.

Rust toe hoogh-bootsman coene,
Rust toe mijn schip met hast,
Met een zeyl vermilioene,
Van roode neemt de mast.
De spriet neemt vanden groene,
De kabels purper vast,
Soo draecht de liefste coene,
Die my troost alst haer past.

Drie Anckers int balance,
Brenght vry te voort met vreucht
Het eerste noemt constance:
Het tweede eer en deucht.
Het derde goet en haven,
Ghenoech tot mijn gheneught,
Dat my de Goden gaven,
Daer toe mijn jonghe jeught.

Drie slanghen oyt voor-onder
Ghestelt int water-pas,
Ghelaen met vier en donder,
Teghen de rovers ras,
Op dat ick mijn vyanden
(Die met een boos opstel,
My geern brachten te schanden)
Mach brenghen int ghequel.

Basuynen en trompetten,
Maeckt drie, van claer crijstal,
Daerop speelt de sonnetten
Die ick u segghen sal.
Wilt hier op triumpheren,
En singhen met gheschal,
Dat wy niet en begeeren,
Dan de liefst'boven al.

Een vlag end'een baniere
Stelt op de spriet playsant,
Verdeelt in zijn quartieren
Een Aren, en Leuw valiant
Een Swane sonder croone
In d'mids stelt triumphant,
Die ick tot mijn beloone
Creegh, uyt des Keysers hant.

Stellet oock Cupid'nis stralen
Rontom der vlagghen rant.
Een velt van groen doet malen,
Tot lust mijns Vaders-lant:
Mijn adwijs laet niet veylen,
Op dat elck sy becant,
Dat wy met lusten zeylen
Al nae vrou Venus strant.

Ballast mijn schip met liefde:
Met trouw becleedt het want,
Op hoop oft my gheriefde
De schoonste van het landt.
Victaly zy patiency:
Municy scherp verstandt,
De loose, deligency,
En mijn hert haer constant.

Nu wel aen, coragieus
Los t'Anker, om ghewin
Laet varen mijn schip amoreus
De wilde zeewaert in,
Om een die ick beminne
Met hert, ghemoet en sin.
Och wist toch mijn vrindinne
Op wat pas dat ick bin.

Loef op om ons vertroosten,
Loef bet de zuyder zy,
De wint waeyt uyt den oosten,
Hy valt ons heel perty.
En mist van quae rapoorte,
En nevel van veny
Verdonckert mijn confoorte,
En maeckt de zee onvry.

Valsheyt en jalousie,
Die comen ons aen boort.
Suspiti en invye
Maken ons seyl distcoort.
Zeylt op naer het zuydoosten,
Soeckt daer haven of poort,
Daer woontse, die my troosten
Can, en mach met accoort.

Laet my eens climmen ind'mars,
En eens noordwaerts uyt sien,
My dunckt ick hoor al vant advars
Hoveren, k'weet niet wien:
Het is de Nachtegale,
My lust te hooren dien,
Wat voor de laetste male
Mijn lief my sal ontbien.

LVI. 132.

Willem Ysbrandts Bontekoe begint zijn spreekwoordelijk geworden ongelukkige reis naar Oost-Indië. 28 Dec. 1618.

Op de beschrijvinge van de Reyse van W. Y. Bontekoe.

Wat voordeel geeftet aen 't Gemeen,
Dat yemant heeft veel ramps geleên,
Dat hy door allerley gevaer
Heeft langh gesuckelt hier en daer,
En wonderlijck door Godts bestier
Gered uyt Water, Moordt en Vyer;
De doodt ontworstelt voor een tijdt,
En noch in rust sijn Jaren slijt:

Soo niet de Pen, tot meerder nut,
Noch van de Druck-konst onder-stut,
Dit aen de Werelt bracht in 't licht;
't Welck yder met vermaecken sticht:
Waer uyt oock de nakomelingh
Mach weten sulck een wonder -dingh,
En leeren dat des Heeren Handt
Is krachtigh boven 't aerdtsch verstandt.

I. W. P.

CXII.

SONNET. Op de wonderlijcke Reyse van W. Y. BONTEKOE.

Nieusgierigh-volck, dat stof soeckt tot ver- [wonderingh,
Waer toe te rugh gesien, wat in voorleden Jaren,
Uytheemschen is gebeurt, oft vreemts is [weder-varen:
Ziet hier hoe BONTEKOE beschrijft hoe [zonderlingh

Dat Godt hem heeft bewaert, en in zyn hoede [nam,
Toen 't scheen of 't Water haer al t'zamen [zoud' vernielen.
Hoe wonderlijck, toen 't Schip met meer als [hondert Zielen
Door 't vuur aen stucken sprong, hy 't on- [geval ontquam.

Hoe dat hy met de Boot gebergt wordt. Hoe [sy swerven
Alleen op Godts genaê, en 's levens nootdruft [derven.
Hoe Godts Almogentheydt de Visschen uyt [de Zee

Doet springen in de Boot; en Vogels in haer [handen
Doet vliegen. Hoe dat sy by Moordenaren Landen
En hoe na veel gevaer, hy komt op Hoorens-Ree.

A. B.

CXII.

Bijschrift.

Dits 't beelt van Bonte-koe dien Godt, op [sijne vaert
Tot elckx verwonderingh, heeft wonderlijk [bewaert;
Mits hij de Doodt ontgingh, self midden in [de Doodt;
In 't water, vuer, in Moordt, in Dorst en [Hongersnoodt.

M.P. 544. J. J. D.(eutel?)

Grafschrift.

Hier leid die Willem, Zoon van Ysbrand [Bontekoe,
Die met zijn Schip eens sprong tot d'eerste [Hemel toe:
Nu leid het lijf in 't graf: zijn ziel vloog [van der Aard
Ten derden Hemel, door een tweede Hemel- [vaart.

LXXXII. 130.

Overwinning door kapitein Cornelis Daniels, gezegd Brackman, bij Rochebernard en Nantes. 31 Mei 1619.

De Fransche zeeroover la Chenay verloor zijn eigen schip en zijn buit, bestaande uit twee schepen, een Vlissingsch en een Lubecksch.

Ghedicht op de Victorie.

Zeeusche Leeuwen uyt haer cust
Maken Neptun nu ongherust,
't Wijde woeste water wilt
Nimmermeer en wort ghestilt,
't Roerend rollend stroomich velt
Dat nu desen Zeeuschen Helt,
Capiteijn Brackman verstaet,
Met sijn Schip en Schippers Maet
Wel versien met mannen clouck
Zeijlt hier uyt den Veerschen houck:
Derden Mey t'jaer neghenthien
't Monsteren men heeft ghesien,
En vertrock doe metter spoet,
Goeden wint en vollen vloet,
Is ghecomen bij 't Conquet,
't Ancker is daer uijt gheset
Scheyden van hier na Rochel,
Hoorde daer van't Rooversspel,
In Bretaignien laghen stil,
Doende daer groote moetwil,
Een Revier Villaine daer
Brackman brochtse in ghevaer,
't Schieten van sijn groff gheschut
Heeft dees Roovers hier ghestut,
Maeckten hier soo groot ghetier,
En Musquetten klinckten hier,
De Trompetten overluyt,
Vochten om een goede buyt,
Slaen de Roovers op de vlucht,
't Schieten maeckte groot gherucht:
Twee mael sij haer Cabel tou
Aff ghesneden tot berou
En vloden al metter haest
Alle gader seer verbaest,
Capiteijn is La Chenai
Van dees Roovers allebey,
Die het lant daer overal
Brochten in groot ongheval
Met ghenomen schepen twee,
Hoorde men daer op de ree
Van den Franschen Timmer-man
Die daer quam gheroeyt an,
En rappoort daervan ghehoort
Want men hielt hem binnen boort,
Noch hadden dees Roovers hier

WILLEM YSBRANDSZ. BONTEKOE, 1587 – NA 1647. BEROEMD DOOR ZIJNE REIZEN, VOORAL DOOR ZIJN SPREEKWOORDELIJK GEWORDEN ONGELUKKIGEN TOCHT VAN 1618.

GEGRAV. PORTRET ANON. M. P. 544 A.

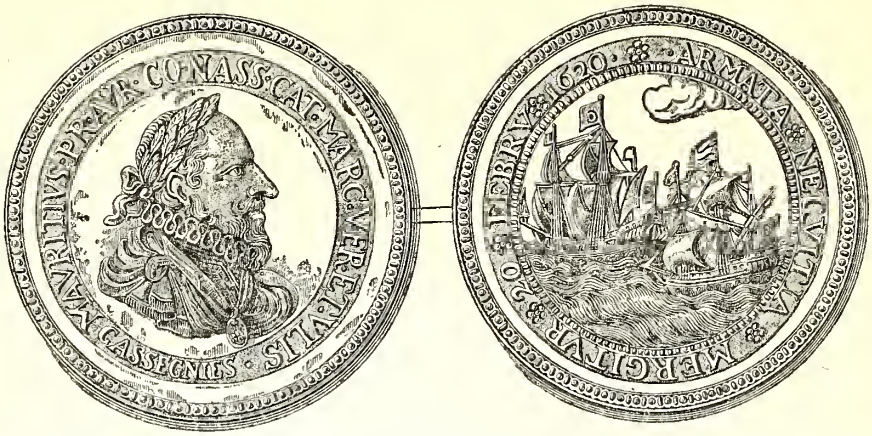
Dits 't beelt van Bonte-koe *dien Godt; op syne vaert*
Tot elckx verwonderingh, heeft wonderlijk bewaert;
Mits hij de Doodt ontgingh, self midden inde Doodt;
In't water, Vuer in Moordt in Dorst en Hongers noodt.
I.I.d

Een Carvel in de Revier
Was ghenomen in der zee,
Bleef hier oock al bij de twee,
Aen de kant van 't water claer
Sachmen daer al comen naer
Groot en cleyn, te voet, te paert,
Vrouwen, Kinders, mee vergaert,
Riepen, Courais bon Flaman,
Het Schip-volck ginck lustich an,
Honderd tachtich schoten ras
Schoot Brackman al op dit pas,
Oock de Roovers schoten dicht,
Maer de Coghels waren licht,
Schade daer niet aff ontstont,
Brackmans volck bleeff al ghesont,
Dese Roovers zijn ghestrant,
T'Rosebernart gelant,
Met haer sloep aen lant gheroeyt,
Seer ghequetst en heel vermoeyt.
Hondert dertich int ghetal
Sachmen daer comen ten val,
Brackman nam dees prijsen bey,
Ging doen t'zeyl van dees Contrey:
De Carvelle die daer lach,
Wert verbrant ghelyck men sach:
Dees victory heel vermaert
Aldoor Bretaignien verclaert
Van dees Capiteijn Brackman,
Van Nantes doen quamen dan
Veel persoonen groot van staet,
Danckbaerheijt en bly ghelaet
Lieten blycken metter stont
De Gouden Keten swaer en ront,
Schoncken Brackman metter daet
Grooten loff daer doen ter baet,
En Bretaignien was verblijt
Dat de Roovers breet en wijt
Verstroyt waren als het stoff,
Gaven Zeelant grooten loff.
Dus nam onsen Capiteijn
Sijnen prijs uyt 't Fransche pleijn
En vertrock na 't rijck Zeelant
Trompetten, schieten abondant.
Voor den stroom al van der Veer,
Triumphe deed' hij noch te meer,
En syn Vlagghen stonden op,
't Prince-wapen in den top,
Met slepend' Vlagghen achter uyt,
Van de schepen, van dien buijt.
Loff ghy Zeelant nu ter tijdt,
Loff Zee-Leeuwen zijt verblijdt,
Loff ghij vrome Bataviers,
Door de zee maeckt veel ghetiers
Met dijn Schepen sterck en stijff,
Met u macht en rijck bedrijff
Met dijn cloucke Helden stout,
Dat het U vyanden rout.
Nu geeft Gode loff en prijs
En de eere tot bewijs
Dat hij met sijn stercke hant
Toch bewaer cns Vader-lant.

M. 1406.

Versje, opgeschreven omstreeks 1620.

Ons leven is een schip,
d'Weerelt is de zee,
d'Bybel 't peylcompas,
Maer 't Hemelrijk de Ree.

Gedenkpenning op de tuchtiging der Algerijnsche zeeroovers door Mooy Lambrecht, 20 Febr. 1620, v. L. II. 127.

Hervatting van den oorlog met Spanje na het 12-jarig bestand. 1621.

Krijgslied.

Stem :
Courante Serbande.

Ghy heerscher van het Spaensche bloedig Ryck,
Ghy zyt terecht den Achab gantsch gelyck,
Ghy die niet als met loosheyt omme gaet,
End pleegt, als hy, met valsche luyden raet;
Hy nam onwettig'oorlog aen,
Het welck hem niet is wel vergaen;
End hoe ghy varen sult op 't lest,
Dat sult ghy selfs gevoelen best.

Hoe moogt ghy noch so boos syn en verkeert,
Ghy sult toch noyt verkrygen u begeert,
Ghy kont de vroom', ô snoode Goddeloos!
Niet dempen toch, al waert ghy noch so boos,
De Heer is haer een stalen muer,
Die haer oock niet verlaet een uer;
Dies zy niet eens versuft en staen,
Maer tegen u de trommel slaen.

Ons vryheyd hier, die God de Heer ons geeft,
Elck voorstaen sal so lang hy adem heeft;
Wy sullen voor ons vrou en kind'ren staen
So lang wy op ons beenen konnen gaen;
So lange dat, die daer so dorst
Naer onse bloet, door d'Opper-Vorst
Selfs omme kom, en henen vaer
Daer hy ons wenschet alle gaer.

XVI. 238.

Oprichting der West Indische Compagnie, 1621.

Sedert 1606 was hierop o. a. door Usselincx aangedrongen. Het duurde twee jaren eer het vereischte kapitaal van 7.000.000 gld. bijeen was.

Stem
Courante Seignor.

Opwekking ten strijde.

Wanneer een heerschend man,
Syn herte trecket van Sijn volc,
En word haer een tyran;
So mach men hem wel wederstaen,
End lustig oock om d'ooren slaen.

PETRUS PLANCIUS, 1550—25 MEI 1622. HERV. PREDIKANT EERST IN VLAANDEREN, 1585 TE AMSTERDAM. RECHTZINNIG CALVINIST. BEOEFENDE TEVENS STERREKUNDE, AARDRIJKSKUNDE EN ZEEVAARTKUNDE. RAADSMAN EN ONTWERPER VAN VERSCHILLENDE ONTDEKKINGSREIZEN. TEEKENDE KAARTEN.

GEGRAV. PORTRET DOOR W. DELFF. M. P. 4220 B.

Te maris et terræ scriptorem, PLANCE, vagique
Aeris, admirans ora Batava videt.
Cœlestisque viæ doctorem voce pijsque
Exemplis, summâ cum ratione probat.
Undis et terris cœloque Batavia fœlix
Monstratas à te si scit inire vias.

Genevâ ad Petrum Plancium virum mittebat
Antonius Fayus, Ecclesiæ Genevensis Pastor
et S.S. Theologiæ ibidem Professor

Batavia, ghy doet,
Seer wel dat ghy den bloet
Van Spanjen niet en wyckt een voet,
End naer gaet int West-Indisch oord,
'tWelck wraeck roept van zyn helsche moord.

En twyffelter niet aen,
Of God sal noch Maraen
Doen ruymen daer eer lang de baen:
Want die gerechtigheyt bemint,
Het boos volck t'syner tydt wel vint.

Die voor de waerheyd stryd,
Schoon of hy vele lyd,
Sal boven leggen t'syner tyd,
Al waert oock noch so ongesien,
'Ten kan niet laten te geschien.

Vry Nederlanders, vry,
Gaet wel gerust en bly,
End stut de Spaensche tiranny,
Doch krygt ghy flocx geen goeden spoet,
Geeft daerom niet eens op de moet.

XVI. 250.

Op Petrus Plancius 1550—1622.

Dit is des Hemels, Aerds en Zees beschryver [daar
Het Nederland door vlieght van 't eene Ryck [in t'aar;
De wijser vande wegh des Hemels soo door leer,
Als leven, daer van geeft hem alleman de Eer.
Int Hemels, Aards, ter Zee, wel luckich [Nederlant
Indien het volgde maer dat Plantius inplant.

MP. 4219.

Byschrift op het Roode Paert.

Met zijn metaele kanon, uit den overwonnen Duinkerker in de locht vliegende, in Hopman Volkaert Kanonijx oorloghschip overgesprongen, in den jaer 1622 den 22 van Wijnmaent.

Het Roode Paert spreekt:

Ik holp op zee Duinkerken oorelogen:
Maer Volkaert leerde ons Hollantsch schut- [muzijk.
Mijn meester quam ten hemel opgevlogen.
Toen koos ik 't schip des vyants tot een wijk,
Laet Grieken met Pegazen elk verguizen:
Het Roode Paert, dat heldendichters teelt,
Verwekt een bron in 't wijdtbefaemde [Enkhuisen:
Daer bloeit Parnas: out Grieken zit misdeelt.

LIII. II. 585.

J. v. VONDEL.

Aan de edele mogende Zeeraeden t'Enckhuisen.

Wat heeft de stoffery der ouden ons vervaert
Met Perseus, en Pegaes, die, over zee gevlogen,
De weerelt sloegh voor 't hooft met een gedichte [logen,
Een logen, in 't gestarnt gesteigert hemelwaert!
Het brave Enckhuizen draeft, vol moedts, op ['t Roode Paert,
Met zijnen kopren mont, dat gloênde blixems [braekte.
En donderklooten, daer Noortzee en lucht af [kraekte,
Een Paert, op 't Princenhof in eeuwigheit [bewaert.
Het quam, toen Volkaert dien Duinkercker [had gedrongen

Uit 's meesters zeekasteel, in 't Hollantsch slot [gesprongen.
De zeehelt greep het by den zeetoom zonder [last.
Het opent met zijn hoef een Bronâer voor den [zanger.
Wy drincken op Parnas noch Helikon niet langer,
Dit is ons paerdebron. Hier is geen droom [aen vast.

LIII. I. 307.

J. v. VONDEL.

Bededag, uitgeschreven door de Staten-Generaal, tot boetedoening voor zonden. Febr. 1623.

Boete-lied.

Een stierman, die daer seyld na wyd'gelegen [Landen,
Neemt altydt oogen-merck op caap, en klip, [en stranden,
En bakens van de locht, neemt mede boog en [kaert,
Compas, en wat hem al mocht dienen op de [vaert.
Op dat hy schip en volck te beter mochte vueren,
End' door Gods hulp in een behouden haven [stueren.
O mensch! saegt g'oock soo toe voor uwe diere [siel.
Sulcks dat sy toch door sond tot schip-breuck [niet verviel!

XVI. 253.

Groote voordeelen door scheepvaart op Oost-Indië behaald. 1623.

Danklied.

Stem :
Pavane d'Espagne.

Als Christi Bruyd was in den nood,
End'als benout werd totter dood,
't Welc menig hert bedroefde seer,
So heeft zy noch op God de Heer
Gestelt al haer vertrouwen neer,
End' hy heeft haer geholpen weer;
Syn goetheyt en genaed,
Haer altyt open staet.

Wanneer wy zyn in druk en pyn
God is alleen ons Medecyn,
Hy helpet seker en gewis,
Als tyd en stond gekomen is,
Hy doet het boos volck haest ter schand
End' kort'lyck ruymen 't gantsche Land,
Als hy maer spreekt een woord,
Soo moet ons Vyand voort.

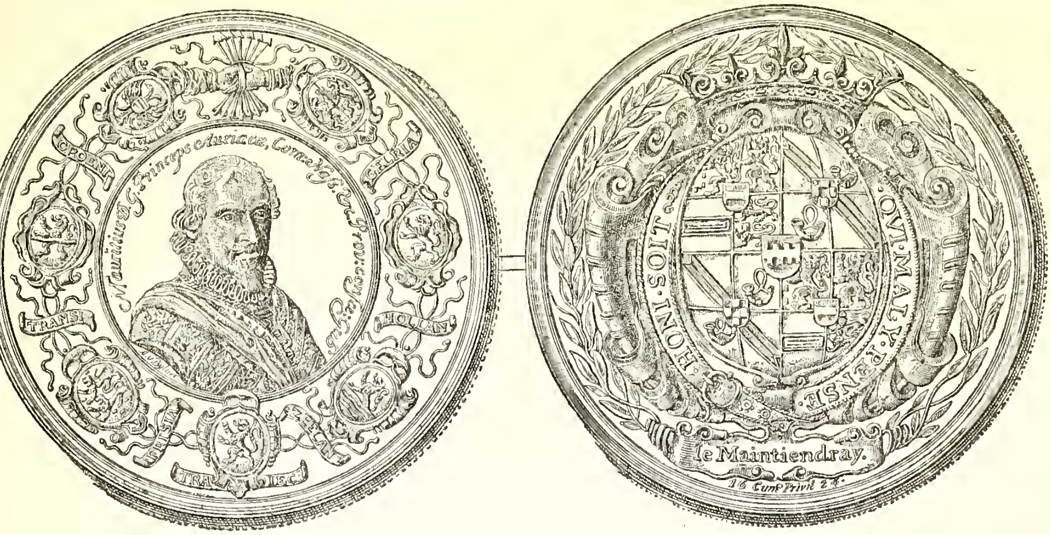
Och! of (gelyck de Key op 't strand
Geeft van de Son een weder-brand)
De Sonne van Gods goedigheyd,
In ons verweckt' een weder-steyt
Van danckbaerheyt en ware deucht,
Wat soud't ons Ziele syn een vreucht!
En wat soud' ons de Heer
Al goet doen meer en meer!

XVI. 258.

JOCHEM HENDRICX SWARTENHONDT, 1566—1627. BLOKKADE DUINKERKEN 1588. HUWDE 1596 MET LYSBET BAS (DOOR REMBRANDT GESCHILDERD). DUINKERKEN 1598. TOCHT V. D. DOES 1599. VICE-ADMIRAAL 1603. TOCHT P. VAN CAERDEN. MIDDELLANDSCHE ZEE 1620. LUIT.-ADM. 1621. GIBRALTAR 1622. OVERLEDEN 1627.

GESCHILDERD PORTRET. ANON. RIJKSMUSEUM.

Gedenkpenning geslagen op de overwinningen behaald op de kusten van Peru en Brazilië, 1624, v. L. II. 109.

Vertrek eener vloot der West-Indische Compagnie naar Brazilië, Jan. 1624.

Adm. Willekens, Vice-Adm. Piet Hein, 26 schepen, 300 kanonnen, 3300 koppen. In Mei werd S. Salvador in de Allerheiligenbaai veroverd.

Geluckwenschinge aan de West-Indische Vlote, afghevaren uyt Nederlandt inde Maent Ianuario des Iaers 1624.

Gheluck Neptunus volck, die midden in de baren,
End' Tethys ruyme schoot versleten hebt uw' jaren,
Die liever in de Zee, end' Æolus gedruys
Vw stouten adem trect dan dat ghy sijt by huys.
Gheluck Maatrosen kloeck, knaphandigh, knap [van voeten,
Verfoeyers van het Land, voor wien de Spaen- [gaarts moeten
Beswijcken inde strijd, bekenders van den grond,
Afpeylders van de Son, Maarsklimmers op een [stond.
Seylstrijckers, Anckeraars, belegghers, die de [schoten,
Dan viert, dan weder treckt, Seylspanners [onverdroten,
Kou-lijders onversaaght, end' hit verachters stout,
Steeds Borghers van de Zee, bewoonders van het [sout.
Bestierders van het roer, ghesworen grutten-eters,
Bepeylders van de strand, end' Noorde Sterren [meters,
Ick segh u met dit dicht geluck uyt Nederland,
End' leyd u met mijn hert daar na u 't herte brand.
Siet Æolus ontsluyt de winden die u konnen
Door 't groote blauwe diep een snelle bane gonnen,
De blasers rijsen op van daar de Son op rijst,
End' Eurus naar het VVest u goede streken wijst.
De Vloot is van het Land, de waterdriftigh' [huysen
Sijn inde Zee geraackt, ick hoor de stevens [pruysen,
Dezelven staan ghebuyct, de schooten hangen uyt,
T' beginsel is gheluct, gheluckigh sy 't besluyt.

Wy hebben langh ghenoegh te lande nu ghe- [streden,
End' 'sviands machtigh heyr nu hier, nu daar [gheleden.
VVy hebben door Gods hand ghebroken sijn [bestaan,
VVy hebben sijnen roem end' dreyghen doen [vergaan.
'Tis beter eens versocht in 'sviands verre Landen
VVat dat de Leeuvv vermagh verlost van [Trevesbanden,
'Tis beter datmen brenght sijn Legher in het veld
Op 'sviands bodem veer, dan hier te zijn ghequelt.
De landen dicht beset met domme blinde keere,
In 's Duyvels dienst verdwelmt, versteken van [Gods eere,
Vercrijghen nu het licht, end' Christi ware vvoord,
In Indien voortaan sal Gods stem sijn ghehoort.
Dit moet het eerste wit, end' rechte ooghmerck [wesen
Van dese nieuwe tocht, end' reyse wijd ghe- presen,
Op dat soo menigh ziel versmoort in duysternis
Magh eenmaal worden wijs wat God in Christo is.
Sy dwalen sonder God, versteken van sijn weghen,
Berooft van zielen troost, tot 't Heydendom [gheneghen,
Sy legghen in haar buyck den mensch als in een [Kist,
Der menschen hongher word met Menschen- [vlees gheslist.
Voor dit arm domme volck sal dan de Ster op [rijsen
Van Iacob tot haar heyl, om haar den wegh te [wijsen,
VVaar door sy konnen gaan van 't leeghe [aardsche dal
Tot boven daar ons God sal wesen al in al.
Het tweede dat ons moet tot dese reys beweghen,
Moet medelijden sijn met Landen, die gheleghen
In svvare slavernij nu buyghen haren hals
Al onder 't Spaansche jock, end' heerschappije [valsch.
Ghedenckt de Moorden vvreed, de strenh', end' [felle handen
Des Spaangaarts doe hy quam te vvinnen dese [Landen,
Geen Scepters sagh hy aan, geen Kroonen, noch [geen Bloed,
Veel Coninghen (eylaas!) die vielen hem te voet.
Noeyt Nero heeft ghepleeght de vvreedheyd [binnen Roomen,
Noeyt heeft de Phalaris de vvreedheyd konnen [droomen,
Die hier het arme volck ghesmaackt heeft van [Pisard
Die eerst dees Landen heeft ghebracht in druck [end' smart.
Der Indianen bloed van Kinders, ende Vrouwen
Noch steeds om vvrake roept, vvat tonghe kan [ontfouwen
De onghehoorde pijn van Sulpher, Vier, end' [Svveerd
VVaer voor soo menigh Heer end' Coningh vvas [verveert!
Sy brachten haren schat, haar goud' end' silvre [vaten,
Haar Steden gaven sy, haar Muyren, ende Straten,
End' noch soo kond dit al dat boos Maraansche [bloed
Niet breken haren toorn, niet stillen haar gemoed.
Verlost dit arme volck die naar u komste hopen,
O Nederlandsche Vloot, op dat u eer magh loopen
Oock in dit nieuwe rijck end' dat dees weereld wijd
Haar vryheyd eens magh sien, end' Arragon sijn [quijt.

De derde nuttigheyd die wy van u verwachten
Is vrede voor ons Land, Castilien moet haar [krachten
Nu spitten hier, end' daar, end' bieden tegen- [stand
In beyde Indiens soo verre van ons Land,
Te minder sal hy ons op onse palen quellen,
Soo wy in Indien de VVet hem konnen stellen,
De kamers van sijn schat berusten in dat perck,
Het Indiaansche goud dat maackt hem stout, [end' sterck.
Dat geele kostlijck slijck gedolven uyt der [eerden
Dat wapent al sijn volck, dat scherpt sijn stale [sweerden,
Ontneemt hem maar dit slijck, de oorlogh is [gedaan,
Sijn hooghmoed leyt ter neer, sijn krachten sijn [vergaan,
Door 't Indiaansche goud, end' Peruaansche Mijnen
Heeft hy sijn rijck vergroot, end' naam seer [wijd doen schijnen,
Dit is sijn Samsons hayr, hier in soo leyd sijn [kracht,
Snijd af dees goude lock, soo leyd hy gansch [veracht.
Dit goud heeft ons soo lang doen sitteren, end' [beven,
Dit goud heeft menigh Land, end' Coninckrijck [doen sneven,
Milanen, Napels sterck, hetPortugaalsche rijck,
Het dal van Veltolijn moet buygen voor dat slijck.
VVat heeft nu onlanvx noch in Duydsland doen [vervallen
Der Beëmen vrije Kroon? wat brack de stercke [VVallen
Van Manheym inden Pals? 't was alleen het goud
VVaar door het Spaansche heyr was willigh, [ende stout.

Van dese vreese nu, soo kond ghy ons bevrijden,
End' maken door dees tocht dat rontsom haar [verblijden
De landen, die door macht, end' 't Oostenrijckx geweld
Steeds suchten in ellend, end' slavernij gestelt.
Gaat dan voorspoedigh voort, vergadert u dan [schatten
Die noch ons eygen Land, noch Kisten konnen [vatten,
Verwint end' stier, end' draack, end' haalt het [gulde Vlies,
End' u end' 't Land tot winst, end' Spaangen tot [verlies.
'T hanght al alleen aan God, hier is uw heyl [gheleghen,
Bereyd de paden Gods, verbreyd hem sijne weghen,
Verlost dit arme volck, brengt ruste voor ons Land,
T'is seker al u doen sal wel slaan van uw hand.
My dunckt ick hoor alree der Heydenen Afgoden
Vervallen uyt haer plaats, de volckeren u nooden
Met armen uytgestreckt, waar Christi leere komt
Moet wijcken 's Duyvels dienst, end' 't Pausdons [leer vermomt.
De schrick is in het land, de Castilianen vluchten
Voor 't hooren van u komst, de Faam met haar [geruchten
Heeft Peru gansch verbaast, siet Mexico nu beeft,
Cuzco de groote Stad in groote vreese leeft.
Avana soeckt alreeds haar havens te besetten,
End' Cartagena moet nu op haar Vloote letten,
Panama seer vermaart, end' Porto Belo sterck
Nu haest vernemen sal dit aangevangen werck.
God die de vvinden kan bedvvingen, end' [bestieren,
God die de baren kan met eenen wenk manieren,
God die de Landen gheeft, end' weder nemen kan,
Gheleyd' u ginsch, end' weer den Noortschen [Ocean
Hy gheve u het Land selfs sonder krijgh te [winnen,

Hy gheve dat ghy mueght in sijnen naam be-
[ginnen,
Hy gheve dat sijn woord door 't middel van uw
[hand
Magh schijnen in het VVest, magh lichten in
[dat land
Vaart wel vermaarde Vloot, verschrickinge van
[Spaangien,
Der Nederlanden kracht, end' luyster van
[Orangien,
Vaart wel, end' draaght u soo dat door u doen
aldaar
Des Spaangaarts kracht alhier verdwijne gansch,
[end' gaar
Op 't VVesten staet sijn roem, sijn kracht, sijn
[strijd, sijn leven,
Van 't westen koomt sijn Vloot, die ons alhier
[doet beven,
Set uwen voet int VVest ghelijck in 't Oost
[gheschied,
Soo leyt haast neer ghevelt het trotsche Spaansch
[ghebied.

A. H.

K. 3538.

De Kapiteins Cornelis Danielsz. Brackman en Wale tegen de Duinkerkers gesneuveld. 1624.

Klaaglied.

Laet blasen 't Faems trompet; laat alle tongen
[melden
Het stout en vroom gevecht van onse kloecke
[helden,
Druckt haren naem int stael; en haerder noyt
[vergeet,
Die 't Land doen so veel goet, ons vyand so
[veel leet.

O wel geluckig Land! dat voort brengt sulcke
[vromen,
En ongeluckig weer! Wanneer s'ons zyn ont-
nomen.
Een teecken van de straf die ons hangt over
'thooft.
Doet boet' in tyds, o mensch! in Christi woord
[gelooft.

XVI. 285.

Klaaglied. Stem: *Almande Monsieur.*

T'is een groot en heerlyc goet,
Dat ons God den Heer al doet,
En als 't volck een tyt beleeft
Dattet goe Regenten heeft,
Die daer met een goet beleyt
Oeff'nen rechts gerechtigheyt,
't Volck in deuchden voren gaen,
End' 's Lands vyand tegen staen.

Maer wanneer ons God de Heer
't Vroome volck ontrecket weer,
Dat is onser sond en schult,
Daer het Land af is vervult,
En dan komen ons daer af
Slagen, plagen, groote straf:
Want als God wil plagen 't Land
Neemt hy d'Heeren haer verstand.

Mensche wacht u van de sond
Bid den Heere t'aller stond,
Dat van allerley gevaer
Hy ons lieve Land bewaer;
End' ons sulcke Helden geef
Dat heel Spanjen daer van beef,
T'r eeren van Gods Majesteyt,
En tot onser saligheyd.

XVI. 286.

Op het vergaen vant Spaensche Schip genaemt den Heyligen Geest. 1624.

Het domme by-geloof geeft schepen en ga-
[leyen
Den name van de goo'n die haer in see geleyen.
Soo droech wel eer het schip daer Paulus inne
[voer
Na Rome toe, den naem van Castor en sijn broer.

Den Spanjaert speeltet na sijn lastige caraken,
Sijn grove gallioens, en al wat hy laet maken
Den tijtel hebben moet van een gewijde sant
Op dattet veylichlijck mach comen aen het lant.

Het eene wordt gedoopt Maria Godes moeder,
Het anderen Nicolas der schipperen behoeder,
Het derde vormtmen met den name van Clement
Die alle sonden weet, en alle diepten kent.

Wast niet een raserny dat in de west-armade
Den onder-admirael die gout en silver laedde
Den name voeren dorst van God den Heyl'gen
[Geest?
Hoverdiger bestaen is, dunckt my, noyt geweest.

Geen wonder isset oock dat God, die sulcke sonde
Niet lijden can, hun heeft doen sincken inden
[gronde
Met takels en geschut, met menschen ende vracht,
Dat yemant die het hoort met recht daeromme
[lacht,

En segt: de Heyl'ge Geest wel eer opt water
[sweefde
Doe God de werelt schiep en maeckte al wat
[leefde.
Maer onder 't water duyckt der Spanjaerts
[Heyl'ge Geest.
Soo isset dan voorwaar den rechten niet geweest.

CII. 449. J. REVIUS.

Een derde vloot naar West Indië gezonden. 1625.

Vermaanlied.

Stem: *Chi guerregiar desia, &c*

Wat heeft God wond're daden
Tot aller tyd gedaen?
Wat heeft de mensch genaden
Steets vanden Heer ontfaen?
Wat doet hy voor ons land,
Al goeds aen allen kant,
Door syne stercke hand?
Hy geeft ons inder yl
Oock victori,
Tot sijn glori,
Selfs op de kust Brasyl.

De schepen quamen varen
Door 't grondeloose veld
Der blaeuwe water-baren,
Van storm en wind gequeld;
Maer hebben ongeschend
Haer swaren loop geend,
En flocx de Bay berend,
Daer nae te Salvadoor
In geloopen,
't Stont al open.
Danckt God den Heer hier voor.

Wat hebt ghy in genomen,
Een Wel gelegen plaats,
En wat een schat bekomen,
O Nederlantsche maets?
Siet onse God en Heer
Smyt Spanjen voor ons neer,

Geeft hem alleen de eer,
En dient hem oock altyd
Met u handel
Ende wandel;
Op dat ghy seker zyt,

XVI. 274.

Mooi Lambert. Omstr. 1550—17 Maart 1625 Vice Admiraal. Nam den Duinkerkschen admiraal gevangen. 1605. Gibraltar, 1607. Algerijnsche Zeeroovers 1614, 1618. Calais 1622.

Den Eed. Heer Lambert Hendriksz. anders Mooi Lambert, L.-Amiraal der water-vlooten van haar Hoog. Mog.

Dus ziet men Lambert, die getergt tot oorlogs- [daaden,
Zyn vyanden besprong, in 't aanzien van de [Moordt.
Wie heldenroem bemint heeft zucht tot lauwer- [bladen.
Hy klampt den Taag en Turk in 't west en oost [aan boordt,
In spyt van 't dondrendt schut en blixemende [klingen.
De dapperheidt ontziet noch vuur, noch staal, noch loodt.
Wie dat om zeege vecht is moedigh in 't be- [springen.
Hij vondt zich meenigmaal in 't heetst van 's vyandts vloot:
Maar hy verwon 't Geweldt, of deedt de zeepest [wyken.
De scheepskroon is voor 't Hooft van die de vlag [doet stryken.

XIV 119. JAN VOS.

Opschrift van de grafzerk van Mooy Lambert in het koor der Groote Kerk te Rotterdam.

Hier leid in 't graft, een held manhaft.
Moy Lambert Henrikszoon
Die in zijn tijdt, tot Spanjaers spijt
Haer trots heeft 't hooft geboon.
Zijn deftigheyd was ook verbreyd
Onder de Turken nacy.
Die hij dikmael met sijn metael,
Verwon in korten spacy
Naer vriend van Mars en Neptunus bars,
Een kaatsteen van den donder:
Kanary tuygt, Sint Thomas buight
Gebraets Dunkerkers wonder.
Peylder der Son, die niemand won,
Maer altoos heeft verwonnen;
Door schoot nogh stoot maer d'alder dood,
Heeft hem op 't lett verslonnen.
t' Gebied der Zee, was hij na mee,
Vice-admirael kloeckhertig,
Heeft trouw het lant, gedient Constant.
De jaaren Ses en dertig,
Doch doen hij heeft, alhier geleeft,
't Seventig en vijf jaren
Naer Goode faem, is uyt lichaem
De Ziel bij Godt gevaren.
Maert Seventien, in 't jaer Sestien
Hondert en twintig vijf,
Gerust eerbaer, ende daernaer
Int graf gelegt het lijf.

Dood van Prins Maurits. 23 April 1625.

In 1585 Admiraal van Holland en Zeeland, 1588 Adm.-Gen. der Vereenigde Nederlanden, 1597 Voorzitter en Hoofd van de 5 Adm. Coll. Daardoor de band tusschen deze geheel zelfstandige lichamen. Nam een werkzaam deel in het beramen van ontdekkingsreizen.

Scheeps-praet, ten overlijden van Prinz Mauritz.

Mouring, die de vrije schepen
Van de Seven-landsche buert
Veertigh jaren, onbegrepen,
Onbeknepen heeft gestuert,
Mouring, diese door de baren
Van soo menigh tegen-tij
Voor den wind heeft leeren varen
All en was 't maer wind op zij.

Mouring, Schipper zonder weergae,
Die sijn' onverwinlickheit
Waer de Sonn op, waer sij neer gae
T'aller ooren heeft gespreit,
Mouring, die de Zee te naw hiel
Voor sijn' zeilen en sijn wand,
Die de voghelen te gau viel
All bezeilden hij maer 't sand.

Mouring was te koy ekropen,
En den endeloose slaep
Hadd sijn wakker oogh beslopen
En hem leew gemaekt tot schaep,
Reeërs en Matroosen riepen,
Och! de groote Schipper och,
Wat sou 't schaen of wij all sliepen,
Waeckte Schipper Mouring noch!

Schipper Mouring, maer je leghter
Maer je leghter platt evelt,
Stout verweerer, trotz bevechter
Beij te Zeeword en te veld,
Kijck de takels en de touwen
En de vlaggen en het schutt
Staen en pruylen inden rouw, en
Altemalen inden dutt.

Dutten? sprack moy Heintie, dutten?
Stille maets, een toontje min,
Dutten? wacht, dat most ick schutten,
Bin ick angders dien ick bin,
Khebb te langh om Noord en Suijen
Bijden baes te roer estaen,
'Khebb te veul genorr van buyen
Over deuse mutz sien gaen.

Kselt him lichtelick soo klaren
Dat ick vlaggen, schutt en touw
En de maets die met me varen
Vrijen sel van dutt en rouw.
Reeërs, (jouwerliefde mien ick
Die van vers op 't kusse vicht)
Wiljer an? kedaer you dien ick,
You allienich by dit licht.

Weeran, riepen de matroosen,
'Tis een man oft Mouring waer,
En de Reeërs die him kosen
Weeran, 'tis de jonge vaer.
Heintgie peurde strack an 'tstuer, en
Haelde 't ancker uyt de grond,
'Tscheepje gingh deur 't zee sop schuren
Offer Mouring noch an stond.

Maer hij stond so dra 't stuer niet,
'Tscheepje vlootte niet so dra,
Off de doot die altyd suer siet
Treften him mit niewe scha.
Goeije Ian die all syn heul was,
Die hem nergens en begaff
Die sijn weinich en sijn veul was
Viel van voor sijn voet in 't graff.

Tquam hem wonder ongelegen
Ian te delven in een kerck
Iuyst in 't dichtste vande regen
Van sijn ongeweune werck,
Ian kon schrijven, Ian kon lesen,
Ian kon rekenen mit krijt,
Ian was minnelick van wesen,
Voll van trouw en sonder spijt:

Goeje Jan was alle dingen,
En now was hy nimmendall;
All die Heintjes haert begingen
Treurden over 't ongevall.
Heintje self uyt sijn beleeftheit
Voor sijn leste en beste loon
Tuygde dat hij vroom eleeft heit,
Met een traentgien op sijn kroon.

C. Huygens.

Kapitein Cleuter verovert een Duinkerker. Mei 1625.

Op de victorie van Cleuter tegen t'schip genaamd het Cleyn duyvelken.

Comt duyvel gaet met ons en segt u cameraden
Eer dat ghy van haar scheyt dat zy haer het [beraden
En senden beter hulp haer vrienden die met pijn
Int Scheurken of in Duyns alsnoch besloten [zijn.

Segt dat de Bataviers u hebben aengegrepen
En indien ban gedaen, segt datse op haer schepen
Wy-water hebben van soo sonderlinge cracht
Dat een cleyn duyvelken by haer niet is geacht.

CII. 268. J. Revius.

Philips van Dorp. Als Vice-Admiraal in 1621 naar de Middellandsche Zee.

Gevecht tegen Duinkerkers, 31 Maart 1625. Beleg la Rochelle, 1625. Lt. Adm. 1627. Uit's lands dienst 1637, na eenige jaren te voren, beschuldigd van lafheid, tijdelijk ontslagen te zijn geweest.

Onderschrift van het portret door Rembrandt van 1634.

Hy die van al de wer'lt onschuldigh wort gehaedt
En lydent lyden can sijns Haters lasterlooghen,

Die wordt van 't Heyligh Recht gevoerdt tot hooger staedt,
Syn vyandt tot een spydt en blixem in haar ooghen.

M. 1358.

Legpenning, geslagen op de tegenspoeden in 1625. v. L. II. 164.

JHR. PHILIPS VAN DORP, 1587—1652. TOCHT TEGEN DUINKERKEN 1621 EN 1624. ROCHELLE 1625. LT.-ADM. 1627. ONTSLAGEN 1637.

Jonck:r Philips van Dorp Ridder etc. L'Admirael van Hollandt ende Westvrieslandt.
Hy die van al de werelt onschuldigh wort ghehaedt:
En lydent lyden can syns. Haters laster looghen.
Die wordt van t'Heyligh Recht gevoerdt tot hoger Staedt.
Syn vyandt tot een spydt en blixem in Haer ooghen.
A.o 1634.
S. Savry ex.
Remb. van Ryn

Willem Graaf van Nassau la Leck, Luit.;Admiraal van Holland, Natuurlijke zoon van Prins Maurits. Sneuvelde 18 Aug. 1627 voor Grol.

Lyckdicht.

Hoe meugt gy (Hollands hart!) u hart met rou [doorploegen,
En treuren om mijn Doodt die u soo dapper [raakt?
Hoe wel ick hebb' geleydt een leven vol [genoegen,
Nu proev' ick yets dat my noch al veel soeter [smaeckt.

Mijn afkomst vol van glimp, deed' dat mijn [jeugdigh leven,
Van Princen was geacht, van Koningen [gestreelt,
Door dien in 's Vaders kroost soo aerdigh was [gedreven
Die deughdelijcke swier van 't Princelijcke [Beelt.

Die treffelijcke haev' uyt vromer handt genoten,
Ter deughden aengeleydt van mijne milde [handt.
Gaf my een levensloop met lusten overgoten,
Die 't eêl gemoedt vermoght te nutten sonder [schandt.

De woeste wijde zee my tot mijn deel gegeven,
Voor mijn manhaftigh hart te smal haer open [doet:
Ick werd' op hooger trap te lande noch ver- [heven,
En sagh met soete hoop yets grooters te [gemoet.

Maer boven all' soo was mijn Min met Min [bejegent
Van eene die mijn hart ter wereldt best beviel,
De schoonste die' er ooyt den Hemel had gezegent
Met lichaems gaven en met gaven van de ziel.

Ghy wist mijn deughden nae verdiensten te [waerdeeren,
Ey Lief! beheerst den rouw' die u soo dapper [smacht,
Denkt dat ik eeuwigh leve, en toont tot mijn'er [eeren,
Dat ghy yets meer in my als 't lichaam hebt [geacht.

Stam, Rijckdom, Eer en Deught, maer boven al [het Minnen,
Dat ons gemoedt ontstack met onderlingen [brandt,
Gaf een volkomen vreught in mijn vernoeghde [sinnen:
Maer soeter was de doodt voor 't waerde [Vaderlandt.

Gy die u daer voor waeght, dees les moet ick [u geven,
Die niemandt wert ontdeckt als in den laetsten [noodt,
Om dat men niet soo licht zou walgen van het [leven,
Dat niet soo saligh is, als mijns gelijcke doodt.

Graf-Schrift.

Dewijl Zee tegen Landt,, Om Nassou is gekant,
Komt haer den Hemel scheiden,, En gunt hem [geen van beiden,

VI. 302. L. REAEL.

Gevecht tegen Duinkerkers. Oct. 1627.

Eer-Dicht,
Op de vrome Scharmutsinge
Van den Manhaften See-Capiteyn
GERRIT VAN SWOL
Tegens twee Duyn-Kerckers. Geschiet nae by der Schellinge, Anno 1627, in October
Nae de maete van 't Sapphicum,

— v | — — | — v v | — v | — —
— v | — — | — v v | — v | — v
— v | — — | — v v | — v | — —
— v v | — —

Sange-Goddintjes, nemet u Papieren,
Dichtet en speelt op Bataviersche Lieren,
Stemt met u tongh daer mede lieflik onder,
Van 't vroome Wonder,
Datter heeft onlanx in u oor ghebrullet,
Datter heeft van Zee al u oogh ghevullet,
Want ghy hoeft hier niet nae hoore-segghen,
't Werck te beleggen:
Volget u selven, wat y hebt bevonden:
Hoe den Held Swol van Geschrick onghebonden,
Ongejaeght, struyfd' hem tege' twee Vyanden
By dese Stranden,
Ist dan alsoo? dat noch is aerd behouwen,
Van 't edel Bloed, daer men hem op betrouwen
Plaghte wel voortijds? Ic had al ghe-achtet,
Datse becrachtet
Van de dood, voor-langs lagen al begraeven,
Welcke beschermden 't Water en de Haeven,
Welcke in nood voor 't leven eere koosen,
Trouwe Matroosen!
Nu heb ic niet, vrom Capiteyn, te seggen;
Nu men aldus gaet lof om in te leggen,
(Clio van Swols Feyt over al de Duynen,
Blaest de Basuynen)
V geluyd was schrickelik aen te hooren,
Als een storm-wind schiëlick te vooren
Breeckt, ja g'lijck d'raen comt craken harde Donder
Van boven onder:
Soo dat uyt schricken de ghewelfde Mijnen,
Beefden en leefden, met al hun conijnen,
Datse schier mistrouweden haere Kuylen,
Omme te schuylen.
Voor de Vloot is soo vromelik ghevochten:
Schoon de Duynkerckers in hun herte dochten:
Hercules selff laet 't wel al haeste glijden,
Twee te bestrijden:
Maer ghy en liet niet d'rom het herte vaeren,
Met de moed', achtend' de Vyandsche Paeren
Gantschelick niet. Want even als de straete,
Gaet nae de maete
Een edel Jacht-Hond stadelijck betreeden:
Schoon hem aen-commen boven en beneeden,
Ende vertoonen, vele Paeren Hondjes,
Bitsige mondjes:
Hy behoudt sijnen tred, al on-ge-achtet
Haer kif en kef: niet te min, als he wachtet,
Dat-se wel laeten moghen hem gheworden,
Gaende in orden:
En se bestaen 't noch grover, en te bont te
Maecken, hy spert op dan e'n helsche stondte,
Geeft enen grauw, soo dat he past te raecken,
Omme te maecken
Ruyme-straet: siet daer mede heb-je 't hincken
Droef gecrijt op den wege hoor-je klincken,
Soo was het doemaels met u ook geschaepen,
Vlaemische Knapen,
Musa voortaen slaept wel en onbersorget
's Nachtes; en voort 's daegs, wat y hebt geborget
Aen de Luyt, wilt dat wederom nae halen,
Laet-se betalen,
Wat sy heeft soo lange gehouden onder,
Zijnde bevreest voor 't na-ge-aep' de Donder;
Datse soo doof en carigh heeft gehangen,
Van de Gesangen.
Den Vyand in Duyn wederom te Kercken
Loopt, hy en comt niet weder uwe wercken

WILLEM GRAAF VAN NASSAU LA LECK, LUIT.-ADMIRAAL
VAN HOLLAND 1625. Sn. 1627.

GEGRAV. PORTRET DOOR W. HONDIUS,
NAAR E. VAN DER MAES. v. S. 956.

WILHELMUS NASSOVIUS, DOMINUS LECKÆ ETC.
HOLLANDIÆ ATQ OCCIDENTALIS FRISIÆ RERUM MARITIMARUM
PRÆFECTUS VICARIUS, COHORTIS PEDITUM, IN EXERCITU CONFŒDERATI
BELGII, DUX ETC.

Everard. vander Maes pinxit, Wilh: Hondius cælavit, Cum privil: Illust: D.D. Ord: Gen: foed: Belg: Hagæ Comit. 1628. Ih. exc:

Krencken, ooc geensins de geringste vesel.
Een groven Esel
Is wel ooc soo wijs, hy en heeft behaegen,
Daer hy ontfingh een val of harde slaegen,
Daer te zijn, of daer wederom te keeren,
Hem te bezeeren.

Schipbreuk der Batavia. 4 Juni 1628.

Het verblijf der schipbreukelingen op twee kleine eilanden kenmerkte zich door afschuwelijke moorden.

Een droevich jammerlijck liedeken, van de deerelijcke moorderij, die bedreven is in Oost-Indien.

Voyse: *Hoort toe nae dit verstant.*

Aenhoort dit droevich Liedt,
Watmen u sal ghewaghen:
Groot jammer is gheschiet
Tis wel om te beklaghen,
Wie heeft met onvertsagen
Van sulcken strijdt ghehoort:
Wie las oyt van syn daghen
Van sulcken grooten Moort.

Ghelijck met onghena
Seer schricklijck is bedreven,
Op het Schip Batavia
So u hier wort beschreven,
Veel Matroosen zijn om 't leven
Vermoort en omghebracht
Vrouwen Kinderkens beneven
Och hoort eens nae dees' klacht.

Door groote Jalousy
Is desen Moort gheresen,
En met verradery
Sochten daer veel mits desen
Het Schip meester te wesen
Maer door Gods stercke handt
Is Batavia met vresen
Den vierden Juny ghestrant.

Als sy waren ghestrant
En jammerlijck ghebleven,
Elck een pooghde na 't Landt
Om te berghen haer leven,
Achtenveertich zielen even
Hebben haer door Gods ghena
Met Sloep en Boot begheven
Nae de Ree Batavia.

Noch twee hondert bekant
Die van het Schip oock quamen,
En dat op een Eylandt
Als Vrienden altesamen,
En swoeren daer by namen
Malcanderen by te staen,
En middelen te ramen
Om te komen daer van daen.

Wy maeckten daer seer bly
Een schuytje t' saem mitsdesen
Maer door verradery
Is daer weer haet gheresen
Door ons Coopman mispresen
Die heeft er veel toeghekocht,
Tot desen Moort met vresen
Hoort hoe het is volbrocht.

Als 't Schuytje was ghemaekt
Den Koopman met der ylen,
Heeft bloedtdorstich ghehaeckt
Met syn ghekochte fielen
Liet boven vyftich zielen
Aen 't Robben Eylant verstoort
Die heeft men gaen vernielen
En seer tyrannich vermoort.

Doch vyf Matrosen goedt
Hebben de vlucht ghenomen,
En zyn met alder spoet
Op 't hoogh Eylandt ghekomen,
Daer vonden sy met schromen
Noch veertich Maets beducht,
Dat waren van de Vromen
Die mee waren ghevlucht.

Sy klaeghden daer malkaer
Hoe sy waren bedroghen
En vielen oock te gaer
Op hare knien gheboghen
Tot den Hemel haer ooghen
Baden ghelijckerhandt
Dat Godt door syn vermoghen
Haer wilde doen bystant.

Dees Moordenaers Godloos
Om haer moetwil te wreken
Kleene Kinderkens seer broos
Hebben sy oock doorsteken,
Swangbaer Vrouwen t'is gebleken
De Borsten afghesneen,
Tis qualijck om te spreken,
Wat grouwel sy al deen.

Sy waren noch veertich Man
Die quamen ons bestrijden
En vielen seer dapper an
Maer wy om te bevryden,
Weerden ons sonder mijden
Soo op 't hooghe Eylant
De Moorders tot gheen tijden
Kosten komen aen strandt.

Terwijl wij dus beswaert
Te samen vochten bloedich,
Pieter Lambersz vermaert
Toonde sijn vroomheijt goedich,
Quam overvaren spoedich
Al met de Schuijt verblijt,
En die hulp ons wel moedich
Dat was voor haer een spijt.

Hoe wel de derde mael
Sij ons bestrijden quamen,
En swoeren sonder fael
Te vermoorden al te samen
Wij hebben t' haer blamen
Vijf Moorders selfs verrast,
Den Coopman oock by namen,
En bonden hem seer vast.

Den lesten aenval snoot
Die sy op ons bedreven,
Bleeffer van ons een doodt
Drie ghequetsten daer beneven,
Doe saghen wy komen streven
De Zeylen triumphant,
Van de Commandeur verheven
Die quam om 't hooghe Landt.

De Moorders zijn seer swaer
Gheboeyt ende ghevanghen,
Den Coopman is daer naer
Men noch ses opgehanghen,
De reste met verstranghen
Sitten swaerlijck ghevaen
Hoe 't daer me is verganghen
Salmen wel haest verstaen.

Oorlof ghy vroome Lien
Dit Liedt doet u verklaren,
Van 't gheen men sach gheschien
In Oost-Indien met beswaren.
Die met Batavia sijn ghevaren
Hoe 't met haer is vergaen,
Men sach noyt vreemder maren
Inde Cronijcken staen.

Kn. 3828.

Gevechten nabij Cuba 1628.

Jan Pieters, Zeeuwsch Kapitein in de West-Indische vloot onder Ita, sneuvelde nabij Cuba tegen de Spanjaarden.

Ter eere en gedachtenisse van Capit. Jan Pietersz. uitgevaren na de Westindien, onder 't beleid van den Kloekmoedigen Pieter Adriaensen, en gestorven den 1 August. des jaars 1628.

Gy die hier gaat voorby, om dit of dat t'aan- [schouwen,
Wilt by dit droevig Graf uw' treden weder- [houwen.
En met een stil geswyg, verwondert wat hy [doet.
Die 't hert draegt in zyn lyf en God in zyn [gemoet.
Jan Pieters was de man, die dit heeft konnen [eeren:
En tonen metter daad dat hy ook was een Held,
Die voor Maraens gedreig, noch wreedheid [was ontsteld.
Jan Pieters was die man, die na voorgaande beden
Zes uuren achter een kloekmoedig heeft [gestreden,
En tegen meer dan tien; die, van de Spaansche [magt
Rondom en vast bezet, niet dan om God en dacht:
Die niet en had geleert te konnen zyn verwonnen,
Maar herde tot de dood, in 't geen hy had [begonnen.
Zet Spanjaards uit den zin het gantsche [wereldsryk;
Al is Jan Pieters dood, daar leeft noch zyns gelyk.

CXXVI. 199.

Piet Hein verovert de Spaansche Zilvervloot in de Baai van Matansas, een buit ter waarde van ongeveer 15 millioen gulden. 8 Sept. 1628.

Triumph-Lied. Op de wijse: *van den LXVIII. Psalm.*

Geluck! geluck! o Heyn, en Lonk!
Voor wie de magt van Spanjen sonk,
Als gy die Vloot van schepen,
Die met dien schat was vol gepropt,
Die Spanjen hadde ingeropt,
Hebt by het hoofd gegrepen.
Verblijd u Holland voor den Heer,
Geeft God hier van de hoogste eer,
Stookt vreugden-vueren-vonken,
En maekt een dankbaer speel-geluyd,
Juycht om den roof der Spaensche Bruyd,
Die God ons heeft geschonken.

CXXXII. 24. SAMUEL AMPZING.

Op de veroveringe van de Silver-vloot.

Iason het gulden vlies, verworf edoch! niet sonder,
Groot p'rijckel en gevaer, doch dat is meerder [wonder,
Dat onsen Admirael, Piet Heyn de Silver vloot,
Verkreegh sonder gevaer, en sonder slagh of stoot.

CL. 229. JAN VAN NYENBORGH.

Gedenkpenning op Piet Hein wegens het veroveren der Spaansche Zilvervloot. 1628. v. L. II. 173.

Een nieuwe Liedeken, ter Eeren van den Generael Pieter Pietersz. Heyn, over den grooten schadt die hy op de Zee bekomen heeft.

Op de Stemme:
Wilhelmus van Nassouwen.

Alsmen schreef sesthien hondert,
En acht en twintigh jaer,
Was menigh mens verwondert,
Als men sach openbaer
Sulcken Armade scheepen
West-Indisch Compagny,
Elck heeft een moet ghegrepen,
Men was vrolyck en bly.

De reys heeft aenghenomen,
Den Generael Piet-Heyn,
Met sijn Capiteyns vol vromen,
En Officieren reyn,
Zijn uit Tessel ghevaren,
Mey den twintighsten dagh,
Godt, die wil haer bewaren,
Voor jammer en gheklagh.

Met voorspoet en verblyden,
Langs Engelant ghelaveert
Kreghen de Barrels bezyden,
Madera ghepasseert,
Sint Vincent onser vromen,
Quamen wy vrolijck aen.
Daer water inghenomen,
Zeylden daer weer vandaen.

Quamen na ons behagen,
Aen Plie blance doen,
Gingen daer Bocken jaghen,
Al op de Bergen groen
Zoo veel na ons begheeren,
Brochten wy daer van daen,
't Was om te lammenteren,
Een Jongen bleef daer staen.

Doen wy nu ververst waren,
Zeylden wy weder voort,
Quamen hoort mijn verklaren,
De Spangjaerden aen boort,
Langhs de Kuste wy voeren
Van Kuba na West-ent,
Trompetten en Tamboeren,
Hoorde men excellent.

Daer vonden wy twee schepen,
Van onse Company,
Wy hebben moet ghegrepen,
Matroos was lustich bly.
Elck wenschte met verlanghen,
Al nae de Zilvere vloot.
Wij namen onse gangen,
Na kaap Antony bloot.

Daer hebben wy ghehouden,
Op de Kust van Cuba,
Op Godt was ons vertrouwen,
Allen tijdt voor en na,
Twee Visschers daer ghekregen,
Vraeghden na de Vloot haer,
Die hebben ons verslegen,
Dat zy niet in en waar.

Den Generael onverdrooten
Als een Heldt delicaet,
Heeft eenen schoot gheschoten,
Al om den breeden raet,
Om eenen Raet te sluyten,
Tot dienst vant Vaderlandt,
Om maecken goede buyten
Al uyt der Spangjaers hand.

Daer nae al sonder feylen
Zeylden wy metter spoet
Wy sagen weer ses seylen,
Men hadde goede moet,
Ons docht hier sullense komen,
Verblyden al te mael,
Maar het was sonder schromen,
Onsen Vijs-Admirael.

Oock het Schip van Enckhuysen,
De Groeninghers bekent,
Die quamen daer aen bruysen,
Wy hebben weer ghewent,
Des nachts hoort mijn verklaren,
Voor den morghen-stont root,
Doen quamen wy ghevaren,
Recht inde Zilvere vloot.

Jan Cornelissen moedigh,
Ons vromen Capiteyn,
Sprack zijn matroosen goedich,
Goe-moet aen groot en kleyn,
Hier mee sprack hy ghepresen,
Sijn wy al tsamen Ryck,
Wy riepen sonder vreesen,
Couragie alle ghelyck.

Rept handen ende voeten,
't Was overal te doen,
Den buyt sal het versoeten
Elck als een Campioen,
Eer den middach was ghekomen,
Laghen daer acht int Sout,
Wy trachten 't onser vromen,
Nae haar Zilver en Gout.

Ses Gaillioens daer waren
Te loever van ons plat
Wenden sonder beswaren
Terstont al na haer gat,
Zy zijn daar heen gheloopen,
Al nae de Bay montant,
Meenden te zijn ontsloopen,
Wy hebbent by haer gheplant.

Den Generael kloeckmoedich
Heeft haer terstont beknelt,
Want zy vluchten spoedich,
En vreesden ons ghewelt,
Lieten den Buyt in handen
Van den Ed'len Generael,
Fy u wat groote schanden,
Ghy Specken allemael.

Wie heeft oyt sulcks bedreven,
Sirre van Hankes niet,
Noch draeght ghy moet verheven
Lord Commerland daer siet,
Sijn Vijs-Admirael aerdich,
Moest blijven metter daat
Lof onse Generael waerdigh,
Soo langh de wereld staet.

Die matroosen ghemeene,
Op 't enteren ghesteldt,
De Schepen groot en kleene,
Quamen in ons gheweldt,
Den Generael verheven,
Die sach den schoonen buyt,
De Schepen daar beneven,
Haelden het goet daeruit.

Gout, Silver ging men laden,
't Was eenen lust om sien,
Daer wy soo langh om baden
Dat sachmen daer gheschien,
Concenillie seer schoone
En Indigo heel goet,
Wy waren 't onghewoone
't Gaf de Matroosen moet.

Hoe soumen konnen swijgen
Die groote kostelyckheydt,
Dat men daer uyt sagh krijgen
Vant Zilver daer gheleyt,
Seer groote Zyde balen,
Seer groote Zijde Rollen schoon,
Ick moet het u verhalen,
Met eenen Koninghs Croon.

De slechtste waer ghepresen,
Dat was Campechyhout,
En Huyden uytghelesen,
Soo gingen wy int Wout,
Orientaelsche steenen
Werden gevonden mee,
Den Kooningh mach wel weenen,
Sijn herte doet hem wee.

Soo langh des weerelts gronden
De gulde Son omkruyt,
Soo is tot geenen stonde,
Ghekregen sulcken buyt,
Als daer nu heeft ghekregen
Den Generaal Piet-Heyn,
En niet daer voor gheslegen
Looft Godt vry alghemeyn.

Ghy Neptuna seer vlugge
Verblijdt u 'teene mael,
Ghy draeght op uwen Rugge
Den Ed'len Generael,
Eenen Zee-Heldt verkooren
Die gheen ghelijck en heeft,
Van die oyt is gheboren,
Of teghenwoordig leeft.

Bidt nu doch allegader
Voor den Generael bemint,
Die ons als een vader
Doet voor sijn eyghen Kindt,
Dat Godt hem lanck wil sparen,
Met ghesondheydt heerlijck,
Ende hierna vergaren,
Al in het eeuwich Rijck.

Wy zijn nae huys ghevaren,
September seventhien,
Ick hoop Godt sal bewaren,
Ons Scheepen alghemeen,
Vyf gaillioens mee ghenomen,
Den Plat-luys in den brandt,
d'Ander zijn sonder schromen,
Al in den gront gheplant.

In Januari verheven
Den thienden dagh voorwaer
Sagh men Piet-Heyn ghepresen
Tot Rotterdam seer klaer,
Aenkomen met zijn Scheepen,
En den Admirael Loncq,
'T gheschut wiert aenghesteken,
Men gaf daer lustigh vonck.

Zo haest in 's Graven-Haghe
De tijdingh was verstaen,
Dat den Generael brave
Daer was ghekomen aen,
Den Prins (wilt hier op letten),
Heeft zijn Garnade gheree,
Terstont met haer Musquetten,
Daer Salvo schieten dee.

Prijst Godt den Heer ghestadich,
Oudt, jonck, groot ende kleen
Die ons tot noch ghenadich
Bewaert heeft alghemeen
Wilt hem Lof-Zanghen zinghen,
Wt dieper herten gront,
Nu hy ons heeft gaen bringen,
In rust op deser stont.
CXLIV. III. 127.

Ziegh-Zangh, over de veroveringhe, van de Silvere Vlote des Coninghs van Spangien; door, en onder 't beleydt, van den Manhaften Generael Pieter Pietersz. Heyn, van Delffs-Haven, Anno 1628.

Wat donder! Heyn is t' zee. De spoore-loose [southeyt
Van Mar del Nort en Zud verschrickt voor sijne [stoutheyt;
Maer knickt hem even toe, als of sy seyde, Ia!
Wy zijnder mé te vré, set toe, klamp an en sla!
Dies Cuba schudd en beeft: Jucatan is ver- [wondert
Wat drommel datter dreunt, wat donder datter [dondert;
Maer neen, daer 's niet te doen: de Stucken [leggen stil,
De lonten die zijn doodt, want Pieter heeft sijn [wil.
Hoe dus? het is gedaan. Stil, Stil, het lijf [behouwen,
Sijn leven goedts genough: en goet voor onse [Vrouwen
En kleyne kinderen. Maer siet, het tegen-vocht
Dat dringht tot tranen uyt, en biggelt inde locht.
Dan, 't is te laet geschreyt, die kans is al [verkeken,
Daer baet te dreygen niet, te bidden noch te [smeken,
Marraen, ey lieve swijght, of kapt en deckt [de sot,
Of smoort u t' eene-mael in eygen nock en snot;
Want foy, het is te kindts. Maer hola, sonder [gecken
Daer is te veel aen vast: de binnen-heden strecken
Te krachtigh tot het goedt: te meerder, daer [het is
Verlooren en gebreck, gerekent en juyst mis.
Dit prévelt vast Seignoor, dus staet hy vast en [mijmelt,
Maer of hy 't vaentje strijckt, de Bruydt is al [verfijmelt,
De Beuyt is al gebeuyt. Neptun' en weet niet [wat;
Maer Phoebus brengt de kaers en glinstert door de Schat.
Daer ist: de Goden bey die lacchen datse gapen
In spijt van al den hoop der uyt-gevluchter Papen
En Papen-Biechtenaers: in spijt van al die geen
Die liever zijn aen landt, dan t' eynden a'em [gestre'en:
Die liever sien haer goedt dan bloedt in zee [verdroncken,
En liever al haer eer, dan leven wech gesoncken.
In spijt van Spangjen selff' dat geenen beter raet
En weet, dan dat het nu voor silver kooper slaet.
De Zee dan, en de Son, die hebben een behagen,
Dat hem Seignjoor soo licht de proye laat ont- [jagen,
Sy lacchen, ja met ons, om dat de Pieter-Man
Het Zee-Paerdt heeft getreft, soo dat het niet [en kan
Meer springen op de Meer en jonge veulens [maken,
Die's Vaders swier en sweem soo hengstelijcken [raken
Als hy wel heeft gedaen: Hoe dus? want zeen' [en aer'
En alle musculen die staen in groot gevaer:

De steeck is te vernijnt, de wond' is aen het [swellen,
't Gevoelen kranckt en manckt, daer is geen [gelt te tellen,
De stoff is sonder kracht, de kracht is sonder [bloedt,
En wat hy Neyt en Springt, de kunst en valt [niet goedt.
Hola Seignjoor! dat's mis, soo moet het altijdt [treffen,
Soo sal dat op dat neer, dat neer wat op ver- [heffen
En op die P'rusche salff oock eens een [Leeuvvtjen staen,
Die al te dég'lijck is om Houven aff te slaen.
Het weet wel beter wegh: de kloucke Schepe- [timmers,
De Kennip-kabel-luy', de vlugge-vlagh'-be- [klimmers
(Als uwen denningh berst) die willen noch [al gelt,
Die geeft men noch al loon, op dat u 'tuwe quelt.
De gieters van 't geschutt, die laet men noch [al gieten,
't Is waer; maer siet, men sal voortaen u nu [beschieten
Men loot uyt uwen vorm, en met u Munnicks- [kruyt
U eygen kamer in, u eygen koker uyt.
Hola! soo 't God bevalt, wy willen oock wel [vrede;
Behoudelijck met u aen Landt en op de Reede,
Daer ghy 't al noemt: al u, maer dat gewis
U te verliesen staet, alsoo 't gewonnen is.
Off, soo ghy hebt gedaen, dat niemant lijff [noch leven,
Noch goedt, noch bloedt en laet? wy zijnder [mé te vre'en;
Dat silver is ons lieff, en liever als 't u scheen.
Daer eyst geen puuren meer, geen dreck uyt [gout te siften,
Geen parels uyten slijm, noch goet uyt quaet [te schiften;
Dat vuyl is al voor off, dat Cooren al gekrenst
De schimmer is getuygh, 'tis 't eygen dat men [wenst,
't Is 't eygen dat de Geus soo langh al heeft [bewoogen
Te kruyssen Zee en Ree, te wagen en te doogen
Al wat Matroos begon: en (ongeveynst geseyt)
Daer 's West-aen Reedend' volck op hebben [toe-geleyt.
En hebje meer van dat, t'ontvrachten off te [quijtten?
Noch isser moet en bloedt om u daerom te smijten,
En Slagh te leveren. Noch zijnder met dien last
En Schepen in de zee, en zeylen aende mast.
Noch isser voet-gejeuck, om met u in Matançen
Off elders eenen dans om sulcken Bruydt te [danssen,
Want s'is te wonder schoon, te bijster hubs en fijn
Voor sulcken geepzen Volck gelijck de Span- [jaerts zijn.
't Is haer te pijne-waert een Speel-man voor [te huyren,
Want kindert-se wat haest, de suycker en de [luyren:
Die brengtse voor haer mé, dat 's werckjen al [gedaen,
En wat haer tael belangt die salmen wel verstaen:
Wy weten al-sulck volck naer onse spraeck te [breken,
Al-waer het inde munt daer s'al goet Hollandts [spreken,
Die swaricheyt is kleyn: Maer, alle gecken off,
De reden vordert ons tot heerelijcker stoff.
Daer eyst een danckbaer hert. Ey lieve Neder- [landers;
Leer dan (het is u goet) te zijn geen Alexanders,
Maer stijft u Christenheyt: ghy hebt nu stoff: [Ick Raedt,
Comt met u overschot de suchtende te baet.

En hoort niet meer verhart de naeckten sitten [steenen,
En d'arme soo sy zijn verkommert leggen [weenen.
Maer mooght ghy 't niet alleen? spant met een [ander t'saem,
En geeft een swanger wijff, de suycker tot-'er [kraem.

Kn. 3862.

Gedenkpenning op Piet Hein, wegens het veroveren der Spaansche Zilvervloot, 1628. v. L. II. 173.

Triumph-Lied op de Scheeps-Victorie der West-Indische Compagnie.

Op de wijse: *van den LXVIII. Psalm.*

Hoe lang is Christus Bruyd geplaegd!
Hoe lang Gods volk verstroijd, verjaegd!
Hoe lang so hard geslagen!
Hoe lang ook salmen al dien druck,
Hoe lang dat quaed, dat ongeluck,
Met tranen noch beklagen!
Wanneer sal God die scherpe roe,
De plage van zijn kind'ren moe,
Wanneer die roe verbranden
Wanneer sijn lieve Kerk behoen,
En sijnen kind'ren 't goede doen,
In alle Christen-Landen?

Sal dan het Roomsche Satans wicht,
Die dese moord dat bloed-bad sticht
So langen tijd van jaeren,
Sal dan de Keyser, sal Maraen,
Die onder 't hoofd van Romen staen,
Staeg voor den wind so varen?
Hoe lang blijft naer Gods raed-besluyt
Des Antichrists verderf noch uyt?
Wanneer toch sal hy vallen?
Och brak des Heren heyl eens aen!
Och wilde God dien drijver slaen!
Dien drijver van ons allen!

Is Spanjen niet de trouste boel
Der groote Hoer, der Roomsche stoel,
Door haeren wijn betoverd?
Is Spanjen niet de stijl, en stut,
Is Spanjen niet de scherm, en schut
Des Roomschen Reus, en groverd?
Waer Spanjen dan ter neer geveld,
'tTwaer ook met Room en Oom besteld,

So kond't niet langer duren;
So sou Gods Kerk sijn wrevel-moed
Met haerer kind'ren goed, en bloed,
Ook langer niet besturen,

Bestaet de Spaensche trotz en pracht
Niet in het geld, niet in de magt
Die sy met kragt van Schepen,
Van 't rijke westgewest, en kant,
Uyt Indien 't goud-dragend land,
In 't Spaensche nest gaen slepen?
Het geld heeft ons de roe geknoopt,
Het geld heeft ons het vel gestroopt,
De moeder der ellenden:
Dus stort Maraen het Christen-bloed,
Dus heeft Maraen den krijg gevoed,
Die nimmer so kan enden.

Hoe wijslijk ist hoe kloek bedacht!
Hoe wacker ist in 't werk gebragt!
Voor rijpen raed van Staeten,
Dat daer na werde meest getracht,
Het Spaensch geweld, die hooge magt,
Die goude aer te laten,
Ook na dat land en goud te slaen:
Want, lieve toch, hoe is Maraen
Aan Indien gekomen?
Hy heeft dat land met kragt, en moord,
Het land dat hem niet toebehoord,
Met roven ingenomen.

Wie kan den handel met de lien
Naer rechten ons met recht verbien,
Staet ons de See niet open,
De toegang en de deur van 't Land
En ons en hun de vrije hand
Om kopen, en verkopen?
Dit is een wet die niet en slijt,
Die even oud is als de tijd,
Geboren met de jaeren,
So Spanjen sich daer tegens set,
Hy doe sijn best dat hy 't belet,
Wy denken daer te varen.

En denkt hy ons met sijn geweld,
En met sijn goed, en met sijn geld
Te dwingen, en te plagen:
Wy sijn den Spanjaerd wel getroost,
En vragen na sijn silver-oogst,
Om hem daer af te jagen.
Die weg die is de kortste spoed,
De beste raed om hem den voet
(Met God) wel haest te lichten,
Het eenig middel om Maraen
So tusschen hals en neck te slaen,
Dat hy wel haest sal swichten.

So heeft Heyn hem een steek gebragt,
So heeft Heyn hem na 't hert getracht,
Dat hy begint te sijgen:
Krijgt hy te met noch sulken tast,
En komt Matroos so meer te gast,
Hy sal sijn loon wel krijgen.
O Heyn! dij komt een lauren-kroon
Voor dese daed, tot eenen loon,
Die nimmer en sal sterven:
En dit is ook een eren-vonk,
Een eren-tack voor dij, o Lonk!
Dien gy met recht sult erven.

Gy toogt ter See met uwe vloot,
En swomt daer in haer blaeuwen schoot
Na 't Indisch Fort Havanen,
Tot dat de silv're buyt en roof
Voor dijne magt als stof verstoof,
Met hun geweld, en vanen.
Io triumph! io! Maraen
Ontsiet sich met Matroos te slaen,
En geeft sich aen hem over:
So word gy dan ook weer geroofd,
Als God dat in sijn woord beloofd,
O groote Spaensche Rover.

Denkt vrij des Heren wraek is rijp,
Dat hy dij by de krage grijp,
Om dijnen stock te breken.
Wat hebt gy daer een bloed gestort!

Van niemand ook in 't minst verkort!
Sal God dat quaed niet wreken?
Wat hebt gy met dijn Aerdschen God
Den God des Hemels ook bespot,
En Christen-bloed vergoten?
Sal God dan ook de Spaensche kroon,
Sal God dan ook den Roomschen troon,
Te samen niet verstoten?

Nu treedt tot Godes Tempel in,
En maekt aldaer een vreugd-begin,
En dankt den Heer des Heren,
En doet dan vreugds-bewijs door vier,
En klocken, naer triumphs manier,
En naer des tijds begeren.
Juycht Zion, o ia overal,
Daer dit gerucht sich spreyden sal,
Juycht midden in uw treuren,
Veel-licht wat u in uwen dwang
In uwen druck hier door eer lang
Voor troost ook kan gebeuren.

O God wy danken dijne magt,
Die gy hier hebt te weeg gebragt
Voor ons gesicht, en ogen.
Wat deeld gy hier een schat en buyt
Aen dijne Kerk en kind'ren uyt,
De Spaensche magt ontogen!
Siet ons so voords genadig aen,
En wilt den Draek te gronde slaen,
En sijnen trotz beschamen,
Bespoedigt (Heer!) dit groote werk,
Tot heyl van dijne lieve Kerk,
En dijns naems ere. Amen.

CXXXII. 1. SAMUEL AMPZING.

Spotlied.

Siet den Ghetaanden Speck Jan dwarsvoet den [Seinjoor,
Don pock-mock den Maraan, den halfge- [wasschen Moor,
Heeft snyingh in den buyck, Pie'r Hein ver- [krijght zyn schatten,
Door dien hy hem clisteert, nu kackt hij [Spaensche Matten.

Ja Seinjoor kondt ghy soo kacken,
Schijt vry in mijn léghe sacken,
En Matroos zyn mutsje vol,
'tZal niet kleven aan de wol.
Ja Seinjoor is dat purgeeren?
Daar kan Geus-neef 't moes me smeren,
Dat's een dreck die niet en stinkt,
Dat's een drekje dat wel klinckt,
Dat's een stront van d'ander werrelt,
Schoon van luyster, hupsbeperrelt,
Ghy doet rijcklijck u gevoegh,
Druck nogh wat dan ist genoegh.
O Seinjoor, weest niet verlegen,
Nu ghy stoolganck hebt gekregen.
Lijdt met ons de saeck geen last,
Meester Pieter is een gast:
Meester Pieter is geschapen,
Om u gantsch den darm te schrapen,
Sonder eenigh Jopen bier,
Want hy is een Scheeps-Barbier:
Die maackt door zijn Solpher-poeder
(Spijt sint Felten of zyn Moeder,
Spijt Toledo en Madriel,
Spijt sint Achten onder-ziel.
Spijt sin Joris of zyn swager,
Spijt den Roomschen sleutel-drager,
Ja in spijt van al de spijt)
Dat heel Spanje kryght de schijt,
Dux Hidalgos Cavaljeros,
Con vos poutos vos Macheros,
Abten, Priesters, Jesuwijt,
Enge Nonnen, vaeck gewijt,
Leke Broeders Pape Wyven,
Gaat den eers nu heel op schryven,
Ja soo overvloedigh, dat
't Vuyr raackt in 't Maraansche gat,

Dat deur brant soo is aen 't smoken,
Datm'er sou een Ey in koken,
Datm'er sou een Worst in braan,
Met een Callekoenschen Haan,
Met een paar douzijn Sausysen;
Met een koppeltje Patrysen,
Met een pan vol Fricadil
't Lust my niet, hy proef die wil.
Hoort hoe vloeckt den straten proncker,
Den saffraan-oogh, varkens Joncker,
In zyn uytterste verdriet,
Kryt hy dus, schier anders niet,
O Flamingos Lutrianos
Trahidors des Castilianos,
Pedro Heyn Catsiorro Can
Dat den Speck wordt hees daer van.
Meester Pieter neemt in 't goede
't Klagen van Cabre Carnoude,
Och den armen horen beest
Is soo dor gelijck een geest,
Want zyn schyven zyn vervlogen,
En zyn veeren uytgetogen,
En zyn hart berooft van moet,
Raat wat rest hem van zyn goet?
Raat wat heeft hy noch behouwen:
Wat Juwelen vande Vrouwen.
Maar 't zyn schatten (dat ghy 't weet)
Diemen Spaansche pocken heet:
Zoo hy die wel wil bewaren
Tot in 't ende van zyn Jaren,
Heeft den geel-huyt, den Tiran,
Alle tydt het smeer daar van.
Doch ick gun hem dese suyvel,
Meester Heyn die noemt hy Duyvel,
En hy seyt seer wel daaran,
Want zyn droes is Heyntjeman.
Nu Marane ick wil swygen,
Om geen Vijgh van u te krygen,
Die ghy fray te koken weet,
Voor die u doet eenigh leet
Peys dan sonder te krakelen
'k Wil Lucifer bevelen,
Die soo graaghjes op u past,
Die Duc d'Alba heeft te gast,
Die van aansicht en van wesen,
Schijnt u Vader wel te wesen,
Want u huyt is als een Zeelt,
Even als het helsche Beelt;
Ghy en hy die weet te vleyen,
Om een yeder te verleyen
Die oyt in u stricken viel
Kosten 't leven ofte ziel.
Dies, om u verraet t'ontvlieden,
Kom ick u de vreed' anbieden,
Doet ghy 't niet, soo roep ick staack
Schoorststeen-veeger, Bulleback.

STUERT RECHT. J. v. VEEN.

II. 15.

Gedenkpenning ter herinnering aan Piet Hein, v. L. II. 1629. 186.

Protest ofte Scherp Dreyghement, 't VVelck den Coninck van Spagnen is doende d'Heeren Staten Generael, den Prince van Oragnen, als Admirael vande Zee, d'Heeren Bewinthebbers vande Oost ende West-Indische Compagnien: als oock mede alle Capiteynen, Reeders, ende Participanten Vande Vrye-vaert. Ter occasie van 't veroveren vande Silver-Vlote. Met de antvvoorde op het selve Protest Als oock Een Liedt daer op passende.

Wy, Don Phillippus stock, als Coninck van [Hispagnen;
Belasten op den ban, de Staten, en Oragnen,
Int vrye Neder-landt: en dan noch boven dien
Die Bewint-hebbers zijn van bey de Com- [pagnien;
Als oock de Capiteyns, mitsgaders al de [Reeders
Die vande vrije-vaert zijn Hoofden en Be- [leeders,
Ia altemael die geen die eenich part of deel
Genieten: aen het goet daer van nu is crakeel,
Het goet (seg ick nog eens) het welck my [en de mijne
Doet suchten menichmael met weedom ende [pijne,
Het goet dat in mijn zee, al van 't Iaer twin- [tich een
Van u is aengehaelt en makte als' ghemeen;
Dat wil ick dat ghy sult, stracx sonder lange [dralen
My senden wederom; soo niet, ick sal 't doen [halen,
Met eenen het verloop; dus past op dit Protest
Dat aen u wort gedaen, ick radet u voor 't best
Hoe? sal soo een Monarch 't Hooft vande [Castillanen
Dien hem schrijft Joel Rey, van dese Luthera- [nen,
Dat mijn Rebellen zijn, hem laten dwinghen? dat
Sy mijne rijcke Vloot, met 't samen al den [schat,
Nu keer ick my tot u ghy Donnen en [Singnoren,
Die op het Sacrament, ten heyl'ghen hebt [ghesworen,
Nu noch oock nimmermeer te laten inden noodt
Mijn schepen met den schat, ja selfs niet inden [doodt,
Maer sout haer blijven by, en loopt nu wech [als hinnen,
Al eer ghy wort ghejaecht, en laet mijn sche- [pen winnen,
Met samen al den schat, van Silver ende Gout,
Ia sonder slach of stoot: had' ick u dat betrout?
Mijn groote Gallioens, mijn Schepen als Casteelen
Die worden wech gevoert, met alle mijn Iuweelen,
En in des vyants landt triumphelijck ghebracht
Daer den ghemeynen man met mijn verlies noch [lacht,
En roepen over luyt, siet daer de spaensche [Matten,
Siet daer een part en deel van onses vyants [schatten,
Sy hebben 't Silver oock onthaelt ghelijck een [bruyt,
Daer over bly gheviert, gebeyaert, en gheluyt,
Het grof geschut gelost, en al om s'vreuchts [bedryven;
Voorwaer ick ben beducht ten salder niet by [blyven,
Maer comen wederom, en halen al de rest
Wat helpt dan mijnen Ban, wat helpt dan mijn [Protest?
Sy sijn daer door gestijft om schepen toe te rusten,
Iae sullen metter tijt my drijven uyt mijn custen,
Soud'ick u bloodicheyt dan laten ongestraft?
O neen: ick heb u recht in Spagnen al beschaft;
Ghy Gheestelijcke oock, hebt u niet wel [ghequeten
Die wonder hebt int hooft, was doen u ampt [vergeten?

Gy moest hun aen den man (door deftich [scherp vermaen)
Cloeck hebben aengevoert, gedreven tot het [slaen,
Met veel beloften schoon van Beevaert en [van Missen;
En Roose-cranskens, om het Vage-vyer te [slissen,
En dat elck een van mont ten hemel varen sou
Door de verdiensten van dees of die Lieve-vrou,
't Was hier voor mijnen dienst, 't was hier (seg ick) te doene,
Maer neen: den schrick doe't hert haest sincken [in den schoene:
Nu zijt ghy oock ghevoert in uwes vyants lant,
En al u heylichdom is inder Geusen hant,
Die zijnder mé voorsien, ghelijck den hont [met vloyen,
Ghy meugt om u rantsoen wel op den breedrick [schoyen;
Want mijne copre munt en wort daer niet [ghesocht,
Sy hebben 't selfs alhier met tonnen vol [ghebrocht:
Wat sal ick nu gaen doen met mijn negocianten?
Als die van Genua, en aen meer andre canten,
Want al haer hoop en troost op dese Vlote stont,
En juyst het is gemist (och laegse inden gront!)
Daer en sal geen geloof by hun of andre wesen,
Ick mach mijn daghen wel gaen maken, als [voor desen
Don Phlippus, mijn Groot-heer, wel tweemaal [heeft ghedaen,
Ten waer dat mijnen Vaer, ter noot, mij wou [bystaen;
Ick ben doch zijnen Zoon, den alder- [catholijcksten,
Waer ick zyn erfghenaem, ick ware wel den [rijcksten
Van alle mijn geslacht, hy maeckt van Loot [sijn Gout,
En Zilver van root Was, hy is (my dat betrout)
Den besten Alchemist, den Lapis heeft hy vonden,
Den welcken datter veel na 't Gast-huys heeft [ghesonden.
Maer segt my Geusen, seght: hoe? salder wat [weerom
Noch comen van den schat, en mijn ghereede som.
Of sal 't silver en gout, in hout al transformeren,
In schut, in cruyt, in loot, oock transsubstantieren,
En dan het Hol gemant met veel Zee-hanen cloeck,
Mijn Castiljanen al, die voeyren dan haer broeck;
En daerom waret best dat ick my gingh bekeeren,
En die vant Vrye-landt, doen haren loff vermeeren,
Want haren Bulle-man my al te seer verschrickt
Ten waer dat Salvador my hadde wat verquickt,
Totos los Sanctos oock, die quamen my wat helpen;
Sant Jago andersints die laghe in sijn schelpen;
Maer dese laeffenis dede my groote baet,
Hoewel dat hare hulp my vry wel diere staet:
Nu dan tot een besluyt, ghy Heeren, pays wilt [maken,
Gheloofft ghy wat ghy wilt, en laet my in mijn [saken,
Ick sal u wederom erkennen voor vry volck,
Ia, soo vry alsser een, is onder s'hemels wolck,
Laet dese Coopvaerdy, besoeckt der Turcken [steden,
Laet Nova Spagne met sijn silver wat in vreden;
Voor al, en sent niet meer d'Heer Pieter Pieters [Heyn,
Noch Bancker vander Veer; want niet een gat, [hoe cleyn
't Sy Haven (ofte Bay) 't sy droochten sanden [clippen,
Sy kennen altemael, wie soud' hun dan ontslippen?
Daer by een Leeuvven Hert, om vechten wel [ghemoet
Matroos oock van gelijck, den buyt die maket [bloet
Cloeckmoedich onvertsaecht, dan isser eer te [winnen,

Dit maeckt het volck soo stout om alles te [beginnen.
En dan light haer int hooft, de vryheit, van [outs heir
Die mijn Groot-vader heeft besneden met sijn [scheir,
Op dat hy mocht alleen Monarche sijn en [blyven,
Maer dat punct heeft ghecost veel Millioenen [schyven,
Ia 't heele Neder-landt dat staet ons wel [soo dier
Alst Oost en Westen doet, en noch en ben [ick schier
Half Meester van het landt, want alle de Zee- [stranden
Daer sijn sy Heer en vocht, en dwingen noch [mijn landen
Alsoo 't nu heden blijckt, dat sy den Occeaen
Door ploegen met gewelt, om my daer uyt [te slaen;
Sints dat voor Gibraltar, Heems-kerck ons [quam bespringen
Sint hebben wy ter Zee a Iube moeten singhen,
Hoevvel haer Coopvaerdy een weynich is [gecort,
En dat veel volcx en goet doort mijn, genomen [wort
Mijn groote Zilver-vloot die moetet al betalen,
Mischien waer ick de schaed' eens weder sal [verhalen,
Men seght: hy heeft soo veel die na als voren [lacht
Houdt daerom dit Protest, van my, in u [ghedacht.

Kn. 3861.

Antwoorde op het voorgaende protest.

De Staten Generael der vrye Nederlanden,
Ontbieden Coninck Philips (die in sijn Spaen- [sche stranden
Hem draecht als een Monarch, hoochmoedich [met ghewelt)
Dat sijn bevel en last, by ons hier niet en gelt;
Noch Ban noch oock Protest, het sy in wat [mannieren,
Wy achtental voor nul, en doen als goe Scholieren,
Ghy hebbet ons gheleert, ghy sijt ons voorgegaen,
En siet wy volghen u al soetjens achter aen;
Int Iaer van twintich twee, de maent ghenaemt [October,
Doen gaeft ghy een gebodt; 't was vry voor [ons wat sober,
d'Inwoonders van ons landt die stelde ghy tot [buyt,
Haer leven en haer goet, haer huys, hof, schip [en schuyt,
Te water en te land', waert elck een cons' be- [comen,
Het was al vryen buyt, alst op ons was ghenomen,
Maer ghy vercocht de huyt aleer den Beir int net
Of oock gevangen was, hy is u noch ontset:
Wat was de redenen doch? 't was alleen u [believen,
Om dat wy boven 't schaep den wolf niet en [verhieven,
U tyrannie is daer een oorsake van,
Dat wy sijn altemael gedaen in uwen Ban,
Maer wy en hebben noyt die lesse gantsch [vergeten,
Met sulcken maete als ghy meet sal elck u meten:
Waerom is lijf en goet, meer als het u verbeurt,
Sijn wy niet een vry volck, en vry by u ghekeurt?
Ontkent ghy 't Christenrijck dat sal 't u over- [strijen;
Sijn wy dan een vry volck, hoe cont ghy ons [ontvrijen?
Soo langhe als ghy dan gheeft lijf en goet tot roof,
Soo langhe sullen wy (hebt vrylijck dit gheloof)
Het uwe (waermen can) voor vryen buyt aen- [tasten,
En ons Inwoonders oock dat allesins belasten,

Het spaensche groot Arrest, 't Iaer 't neghen-
[tich en een
Is ons noch wel bekent, wy achtent vry niet
[cleen;
d'Een smeetmen in een gat en d'andre op
[Galleyen
Schip en goet was verbeurt, dat vele noch
[beschreyen;
Maer al u tyranny, en al u woeden straf,
En heeft ons niet gedempt, want Godt uyt-
[comste gaf,
d'Oost-Indien creech de vaert, ghy moest
[schampado spelen,
Uyt veel Eylanden goet, die niet zijn om
[verelen,
Wy hebben onsen stoel van d'oorlogh daer
[gheplant,
Coophandel en traffijc, den Spangnaert tot een
[schant,
Wy planten daer Gods kerck, en 't suyver
[woort des Heeren
Om al d'Inwoonders blint, haer salicheyt te
[leeren;
En voor de jonge jeught, zijn scholen boven
[dien,
Met vrome Mannen en School-meesters wel
[voorsien,
Dien handel maeckt ons Lant van neeringh
[overvloedich,
Door 't wijs en cloeck beleyt der Bewint-
[hebbers goedich,
Die als de Vaders zijn, en hoofden van 't beleyt,
En gheven yder een zijn deel met goet bescheyt,
Sy brenghen groot ghewin, d'oorlogh' te helpen
[voeren,
Tot teghenstant van die den staet des Landts
[beroeren,
En dit al door de gunst en segen Godts bemint,
Want sonder hem ist niet al watmen oock
[begint:
Nu, op dien selven voet, is dese Compagnie
Die op West-Indien vaert, oock neerstich als
[de bie,
Tot voorstant van het Landt, sy sal ook
[swichten niet,
Maer varen altijt voort, tot dattet Godt verbiet;
De eene op Giuné en d'andre op d'Amasonis,
Som op de Virginis, al daer elck een ghewoon is;
De vierde op Brasil, de vijfd' op Cabo-veerdt,
En halen daer goet sout, oock veel ducaten
[weerdt:
Nu heeft de Compagni het Nova Spagnen vonden,
Daer een seer groote Vloot sal worden heen
[ghesonden,
Sy weten nu den wech, veel connen oock de
[spraeck;
Dit alles segh ick dient tot eene weder-wraeck,
Van al het groot ghewelt en moetwil hier bewesen,
Waer van men dierghelijck in gheen Cronijck
[can lesen;
Nu comt den grooten Godt en gheeft u 't
[selve sop,
Daer van ghy ons gheschoncken hebt, uyt
[Babels cop,
U Silver ende Gout de Heer gheeft inde grabbel,
Aen ons, die ghy berooft hebt door het roomsch
[gebabbel,
Men schenckt u weder in, soo ghy ons hebt
[ghedaen,
Maer 't grontsop en den droes die volgt noch
[achter aen,
Want Godt begint zijn straf wel aan zijn huys
[te voren,
Maer zijn vyanden plaecht hy met seer grooten
[thoren;
Doch 't is langh voorseyt; aen Keyser Carel is
Een Boeck ghedediceert; want het ghetuyghenis
Van uwen Bisschop comt, die met zijn eyghen
[ooghen,
De wreetheyt heeft ghesien; om Carolus te
[tooghen,
Ick hoop Philippus sal het eynde daer van sien,

Den spaenschen val die naeckt, het mocht wel
[haest geschien,
Want Godt de Heere wijst den wech daer toe
[te comen;
Den wech is al gebaent, ghy mochter wel voor
[schromen,
Wel hem, die Edom sal verghelden al het quaet,
Dat hy des Heeren erf ghedaen heeft t'zijner
[smaet:
Wel op dan Bataviers, wel op dan cloecke
[Helden,
Wel op ghy Zeeuwen vroom, die u eerstmalen
[stelden,
Om het spaens wreede jock te worpen vanden
[hals,
En hebt dat boos ghespuys, met d'Inquisyti
[vals,
Manlijcken uyt u stadt met yver groot ghe-
[smeten,
Die daet; die cloecke daet, sal nimmer zijn
[vergheten;
Volcht nu den Generael den cloecken Capiteyn
Den tweeden Gedeon, d'Heer Pieter Pieters
[Heyn,
Hendrick Cornelis Lonck, en Bancker vander
[Vere,
Die als Vic-Admirael, wel weerdich is die eere,
Hy heeft den Admirael der spaenjaerts aen-
[gherant,
En overwonnen oock, sy; den Maraen tot schant
Maer God (voor al) sy lof, die 't hert door
[schrick vertsaechde
Dat sy meest liepen voort, al eer datmen haer
[jaechde,
Ia voor een ruyschend' bladt, sijn sy geloopen
[heen
Den opgeblasen moet die lach seer haest beneen.
Lof sy u grooten Godt! lof Heere der heir-
[scharen,
Lof sy u Iesu Christ, die ons wel wil bewaren:
Lof goeden wijsen geest, heyl'ge Dry-eenicheyt,
Een onderscheyden Godt, voor alle eeuwicheyt:
Die waert, die syt, die blijft, den scherm-heer
[uwer Kercken,
In haeren meesten noot laet meest u hulpe
[mercken;
Dies seggen wy u danck ô Godt die voor ons
[surght
Segt Amen, 't sy alsoo dewijl Godt is mijn Burght.

Kn. 3861.

Chronologicon.

SepteMbers aChtste dag Was eVen aengebroken,
Wanneer de Heer sICh heeft aen Spaniens prael
[geWroken,
Wanneer dIe RIIke Vloot, die Spaniens sILVer
[bragt,
De IndIaensChe brVYd, door HoLLand Is
[Verkragt.

CXXXII. 19. SAMUEL AMPZING.

Op de Goude Krone, van die van Mexico uyt Nieu-Spanjen aenden Spaenschen Koning Philippus IV. Gesonden, ende van de Hollanders, onder 't beleyd van Pieter Heyn den Spanjaerden benomen, ende in Holland gebragt.

Nieu-Spanjen heeft een Kroon aen Koning
[Phlips gesonden,
Heyn heeft die Spaensche KROON, en al dien
[schat geschonden:
Die KROON en al dien roof, dien Spanjen had
[verwacht,
Heeft Heyn voor goede buyt in Holland aen-
[gebragt.
Die saek beduyd ons wat, en daer is aen gelegen:
Hoe na om dat Maraen dit land door quaede wegen,
Door swaerd, en door geweld, en roven heeft
[verkragt,

En daer so meenig mensch moorddadelijck
[geslacht:
Wil God dien roof, die moord, op Spanjen
[gaen verhalen,
En dat onschuldig bloed hun op den kop
[betalen,
God die der stouten arm rechtvaerdig stucken
[breekt,
En sich aen bloed, aen moord, aen tyrannije
[wreekt?

CXXXII. 34. SAMUEL AMPZING.

Opschrift van eenen Gedenkpenning.

Noch silver, gout, noch staet
De deugt te boven gaet.

v. L. II. 173. 4.

Gouden penning door Frederik Hendrik aan Piet Hein vereerd.

Op Piet Hein.

Gy siet alhier dien Held dien Batavier sijn wesen,
Van Spanjen seer gevreesd, van Holland meer
[gepresen,
Wiens ogen en gesicht de Spanjaerd niet ver-
[draegt,
Die met sijn naem en roem de Spaensche magt
[verjaegt.
Heyn, dwinger van 't geweld der Spaensche
[Dwingelanden,
De Baya buygt den neck, Havana voud de
[handen,
En duyken onder dij, en onder dijne vaen,
En vallen dij te voet, en sijn dij onderdaen.
De schepen van Maraen, de schepen van dien
[Rover,
Vol Mexicaenschen schat, die geven sich dij over,
En schudden al dien roof van Spanjen voor dij uyt,
En geven dij sijn Kroon ten loon, en tot een buyt.
Gewis dat heeft wat in! De Kroon voor weynig
[dagen,
Van 't hoofd van Pharoos Beeld door storm
[ter neer geslagen,
Die Godes Kerk so lang geplaegd heeft om
['t geloof,
Die word den Bataviers gegeven tot een roof.
Heyn, gaet dan dapper voord, vreest geen
[geweld der Hellen,
Daer moet gy 't Spanjen doen, daer moet gy
[Spanjen quellen,
Gy geeft de Spaensche magt de doodelijke snee,
So gy dij meester maekt van d'Indiaensche See.

CXXXII. 31. SAMUEL AMPZING.

PIETER PIETERSZ. HEYN, 1578—20 JUNI 1629. VICE-ADMIRAAL DER W. I. C. 1623. S. SALVADOR. ADMIRAAL 1626. ALLERHEILIGEN-BAAI. ZILVERVLOOT 1628. LUITENANT-ADMIRAAL VAN HOLLAND 1629. HERVORMT HET ZEEWEZEN. SNEUVELT TEGEN DUINKERKEN.

GEGRAV. PORTRET DOOR C. DE PAS, V. S. 2356*.

DEN HEER GENERAEL PIETER PIETERS Z. HEYN GHEBOREN VAN DELFTSHAVEN. OVDT 49. ANNO 1629.

Wel-comst aan den gemelten Generael, op sijne inne-comen in 's Graven-hage, den veerthienden Januarij, Anno 1629.

Welcom, welcom kloecken Heyn,
Met u zeylen groot en kleyn.
Welcom welcom Vromen Helt
Met u Schatten, en u Gelt.
Welcom welcom edel bloedt
Met u groot-gewonnen goedt.
Welcom, welcom, welcom Heer,
Soo begonnen, soo noch meer.
Siet! hoe lacht die soete Meyt
Dat sy u (soo langh geseyt)
Dat sy u (soo langh verwacht)
Want van dat sy heeft gehoort
Fama doen van u Rappoort,
En door sekerheyt gelooft
Dat de Spanjaert was berooft,
En de soone van de Maes
Hem, en sijner Schatten Baes;
Siet, soo heeft sy staegh geweest
En vervrolijckt, en bedeest.
Vrolijck, dat sy hadd' verstaen
Wat ghy hadd'. en hadd' gedaen.
En bedeest, om dat de plas
Van u reys, u Vyandt was.
Want Vulcanus lichte Wijff,
(Spanjens al-gemeen gerijff)
Heeft de Zee-God op-gereydt
Tot een groote grimmicheydt,
Tot een fellen water-smack
Die (door 't bersten van de sack
Daer AEolus t'huys is was)
Schip en Roer ontsey de pas,
Zeyl en mast ter neder streeck
Dat een Schip geen Schip geleeck,
Tot een wreecken na sijn macht.
Als sy voortijdts heeft bedacht,
Doen AEneas niet en kon:
En Ulyssis over-won:
En gewonnen, we'er verloor
Dat hy hadde van te voor.
Dat de schalcke stoute Grieck
Was gelijck gesondt en sieck;
Als hem windt noch we'er en wou
Dienen, soo sy dienen sou.
Maer al gints en weder smeet
En met een geduyrich leet,
Dan verloor, en weder greep,
Dan ontfloogh, en weder neep
Tot dat Phoebus thien-mael quam
Door de Stooters vanden Ram.
Even, even vromer Helt
Heeft Neptun' sich oock ontstelt
Als hy voelde dat u kiel
Hadd' gemangelt ziel om ziel,
En haer hollicheyt vervult
Met betalingh voor de Schult
Die Seignjoor op thien per Cent
Ribbe-sackt om leen en rent.
Maer daer van nu gants berooft
Thien-mael wel doet klouwen 't hooft,
Thien-mael wel, en in een uyr,
Wenscht u voor-hooft sonder breyn,
En Batava sonder Heyn.
„Maar by 't wenschen van een Snel.
„Viel noyt Caleff uytet Vel.
Thien-mael wel u dreyght en vlouckt
Als ghy we'er sijn silver souckt,
Als ghy weer sijn Galleoen
Schande doet off nopt te doen;
„Dreygen doch daer beefje veur
„Even als een loode Deur,
Even als een klipp in zee
En als Taurus voor de snee.
Dreygen wil hy even-wel,
Daerom dreyght hy vyer en Hel.
Om dat Pluto sijnen vriendt
Waer hy kan en mach hem dient.

Maer der armen Duyvel (ach!)
Wil al meerder als hy mach.
Mocht hy met een vlouck en swets
(Slibber-suchten sijns gebedts)
Nu betalen, dat hy sou
Hadd' hy dat hy hebben wou;
'k Wedd' dat Jupiters gezach
Inden aff-grondt nederlach.
En dat d'Hell'ge Groote-Moe'r
Ia dat Romen was een Hoer.
Off, dat die van hebben sprack,
Datelijck den halse brack:
't Lest geloof ick alder-best,
Maer ick laet hem al de rest.
Maer hoe seer Neptunus spoogh,
En u boven over vloogh,
En u gints en weder toogh,
Dan om laegh, en dan om hoogh;
De Fatalen stonden vast
En die waren sijnen last.
En die stemden dat hy most
Lijden, dat hy niet en kost.
't Groote-Britten, d'eerste kust,
Biedt u welcom, geeft u rust,
Gont u dat u ancker kleeft,
En u af-geleefde leeft.
Noorde-wester zeyl-geswel,
Spitse Gravesander Stel
Danck hebb, dat ghy Heyn so dient
En een blijde Baeck verlient;
Danck hebb dat sijn Vader-landt
Hooren mach hoe dat hy brandt;
Seggen mach, dat hy alleen
(Niemant anders, anders geen)
Doet, dat yemant wel begon
Maer noyt niemant doen en kon.
Heught Gibraltar van de Slagh
Die sy wel geheugen magh;
Cuba sal, en sonder endt,
Soo langh als sy Spanjaert kent,
Schricken, alsmen Heyn haer noemt,
Sterven, als maer Heyn we'er koemt.
't Is (God loff) 't is ons geluckt
(Al seyt Momus, ja; besuckt)
't Is geluckt en t'huis gebracht
Daer so langh is na gewacht,
Dat geluckt, noch weeck en maendt
Was getwijffelt en gewaendt.
Twijffelaers, zijt nu gewis
Dat het uyt-getwijffelt is.
Drijvers, dwerssers, scheel gespuys,
Die, dat Heyn sou komen t'huys
Maer verachte voor de stondt,
Speel nu vingers op de mondt.
Nijders, die 't geschiet, geschock,
(Wt een nieuwen-ouden-wrock)
Op het lieve Vader-landt,
En haer goedt en quaden stant,
Niet en hebt gelaten noch;
Laet u nu verstommen doch.
Com, en met het Nieuwe-Iaer
Innerlijck, en met gebaer,
Hael met ons in eenen sin
Heyn met vreuchd'en-reyen in:
En door sijn verworven stoff
Singht met my tot sijnen loff;
Als ick songh en singe we'er
Tot en Gods en sijner eer.
Al en hebb' ick niet een deuyt
Te verwachten van de Beuyt;
Even-wel, en niet-te-min
Songh en singh ick mijn gewin.
Welcom, welcom kloecken Heyn,
Met u zeylen groot en kleyn.
Welcom welcom Vromen Helt
Met u Schatten, en u Gelt.
Welcom welcom edel bloedt
Met u groot-gewonnen goedt.
Welcom, welcom, welcom Heer,
Soo begonnen, soo noch meer.
Soo gewonnen, soo noch we'er.

Kn 3862.

Op het vyeren, vande geseyde Victorie.

He Musoe; soud' ghy nu het rijmen connen [staken;
Daer Orpheus van de Peuy den gantschen [Haegh beweeght?
Daer Voor en achter-Hout, en roocken ende [kraken,
Om dat God-Mars om 't Wat om 't Iock sijn [kokers leeght?
Ey neen; dit's stoff te veel, dan dat wy souden [swijgen:
Mijn ziele, door de vreught, die rijdt my door [de le'en,
Die comt my op de tongh, en in de lippen [stijgen
Ia dwingt my tot de sangh van 't vrolijck [al-gemeen.
Sal-peter-blixemt vry Canon en Leger-Stucken;
Geef vyer bepeckte duygh, en brouwers [hallef-vat.
Bombamt nu klockjes Klock, en laet u lichjes [rucken
Van d'een op d'ander kant, ick luy wel mede [wat.
Schit-schater-donder dreunt gegoten hollig- [heden
En spouwt u kraen-hals uyt, maer simpel om [den dreun:
Vry wachters van de Vest, doet, dat oyt [wachters deden,
Niet om een bress' te slaen, maer om den [braven dreun.
Basuyners blijff gekoont, en Herpers roert de [vingers;
Speel op, ick ben om laegh, maer mette ziel [om hoogh,
Trompetters van de beuyt, en du Victory- [singers,
't En is my noyt te veel, al isset u ge- [noogh.

Waer ben ick? in de lucht? off boven al de Polen?
Wat segh, wat hoor, wat sie'k? off droom ick [al-te mael?
Ist Hemel, off is 't Hel? wie brengt my uyten [dwael?
't Hert klimt my inde keel en houdt niet op [van kloppen;
De oogen, door 't gesterr' die drijven scheuyns [en scheel,
De tranen soecken lucht, ten baet geen tranen [kroppen:
Ay my; het breyn dat slaet my tegen 't beckeneel.
Ha! dat zijn eerst Tropheen. Ha! dat's Victory- [branden
Daer Pijp en Trommel danst, daer Klock en [Orgel lacht,
Spijt Clap-muts en sijn Weeuw, spijt Bloet-hont [en sijn Tanden)
Daer 't op-sien vande Maeght, is Sonne-schijn [by Nacht.
Ha! dat is eerst geviert, al-waer de Stoel der [waerheyt
Met een donder-slagh van 't levendige Woordt
d'Aenschouwers van den Heer in een verborgen [klaerheyt)
Doet lippen-kalven slaen, die God maer siet en [hoort.
Daer 't murruw danckbaer hert heeft sijnen [geest verheven
Voor den genaden-Stoel van d'Opper-Al-Beschik,
En schreyt, ô goede God; dit hebt ghy nu gegeven,
Maer streck het ons tot heyl, en Dwingeland [tot schrick.
Daer Wel-daet handt ontknoopt, en doet de [borse legen,
(Niet légen, want ten leeght niet datmen also geeft)
En Christi Renten-sack, en wegen, ende dregen
Met lust' en rechter-handt, blijck, dat het Vyeren leeft.

O! dat is stoff om loff van blijschap uyt te [schreeuwen,
Een stoff, daer ons, door Heyn is stoff toe [t'huys gebracht.
Want d'een baert d'ander stoff: en teelt van [eeuw tot eeuwen,
We'er stoff uyt stoff tot stoff, daer van God [loff verwacht.

't Is niet met u genoegh, Peeck-tobbens, en [Mortieren,
Klock, Orgel, Veel, en Luyt, off datm'in u [beswijmt.
O neen, daer's meer te doen: betracht het [Batavieren,
Te seggen, wat ick meen, is noodigh, onge- [rijmt.

Kn. 3862.

Moeilijkheden, veroorzaakt door de vaststelling van de buitgelden, aan de bemanning toekomend. Soldaten moesten optreden om het baldadig wordend zeevolk te beteugelen. Maart 1629.

Op het ontset van Piet Heins Buit.

Het Westinjes=Huis spreekt.

Ik stak noch in een gekx-Kaproen
Doe 'k zay, waer toe dit Garnizoen?
Maer doen de moetwil opgeruit
Begon om sinte Pieters buit
Een kangs te wagen driest en dom,
Mit vliegent vaendel, slaende trom:
Doen quam my 't krijgsvolk wel te pas,
De steenen vlogen door het glas.
Ik docht, dees Geuzen bennen Spaens,
Of is Sint Pieter Harmiaens?
Giert almanshoer die stong mit mart
En gleurde by de verkens smart
Mit al de lange varkens dijk,
Op 't oopengaen van 't hemelrijk.
Men ley een stik geschuts aenboort,
Om rammen sinte Pieters poort:
Die riep sint Angdries aen om hulp:
Sint Japek kruip nou uit jou schulp.
O sinte Klaes, kreet Sijmen vaêr,
Trek an jy bent gien Moordenaer.
De sankten trokken op byget,
En hier deur was de bruit ontzet:
En zoo bleef sinte Pieter baes:
Godt loont sint Japek en sint Klaes.
MDCLXXIX. J. V. VONDEL.

LIII. II 179.

PIET HEYN 1629.

GESCHILDERD PORTRET. ANON.

VADERL. FONDS TOT AANMOEDIGING VAN 'S LANDS ZEEDIENST. AMSTERDAM.

ANo 1629.

Expeditie tegen Duinkerken. Mei 1629.

Piet Heyn, benoemd tot Lt. Admiraal, voerde het bevel.

Clare ende naeckte Afbeeldinghe hoe het Schip Hollandia en het Jacht de Posthoorn van den E. Manhaften Generael Pieter Pieterssz Heijn afgedwaelt, hoe zij teghen de Duijnkerckers zijn slaeghs gheweest ende hoe het voorsz jacht van het schip Utrecht ontset is. Mitsgaders de Afbeeldinghe van de Stadt Duijnkercken ende hoe de Hooghm: H. Staten Schepen daer voor legghen etc.

Gelyc de Zee nu Ebt en dan weder vloeyt
Gaet op en neer 'tgheluck en tydelijck voor-[spoet,
Fortuna doet nu dees, dan die weer trium-[pheeren
Als d'eene declineert moet d'ander domineeren.
Duynkercken heeft voor dees soo 't scheen ['t geluck gehadt,
En heeft Hollandt geschaed een onwaerdeer-[lyck schadt
Duynkercken heeft een tijt door haer bequame [Haven
Op Zee gedomineert sloegh doot en maeckten [slaven
Duynkercken 'twelck ghy hier siet leggen [afgemaelt
Heeft dickwils op de ons prijs ende eer behaelt
Hoewel datmen daervoor der Heeren Staten [Schepen
Siet legghen of daer door de Haven waer [benepen
Nochtans wachtende op haer goede Tij en Wint
Loopen sy 't Schuertje door besiet dit en versint
Langhs hare custen heen, daer ghy haer Schans [siet leggen
Tot haer bescherminghe. En als sy 't ruyme [hebben
Met volle seyl en treyl drijft haer de Wint [so snel
Dat geen so kloecken Schip al seyldent noch [so wel
Twelck achter is en niet ghereet en op zijn hoede
Haer achterhalen can, want wint en wert niet [moede.
Die op Capo de Griep hadden haer kruysschen [Vaert
't Scheen of die oock door vrees van haer [waren benaert:
Dus ginght vast niet te wel 't maeckten Weduw [en Wees'
Coophandel, Haringh-vangst 't stont altijt in de [vrees
Den Spaenjaert was verblijt, hy meenden 't was [gewonne
Zijn volck in Zee was Baes, de Geusjens niet [meer conne
Hij dacht niet dat de Geus voorheen so menich [werven
Soo kloeckelyck ter Zee hem 't zijn had gaen [ont-erven
En dat daer Water was wel Water weder comt:
Als wert het goet beleyt eens sieck en heel [vermomt
Ten is daerom niet doot, maer als het weer [gheneest
Soo ist dick meer in cracht, alst voren is geweest.
Waervan wy nu ter tijt een proeve siet geschieden
Door ons Manhaften Helt, Maetroosen of [Bootslieden.
Ons Generael ter Zee, Pieter Pietersz Heyn
Seer naest ons Heer en Godt ghepresen int [ghemeijn
Doen den tijt was vervult van Israels bedroeven
Verweckten Godt seer haest tot Israels behoeven

Den Gedeon die hy van zijnen Dorschvloer nam
Die met een weynich volck der Midianiten
[stam
Besocht int vlacke Velt en alle haer Heyr-
[crachten
Door Godes hulp verwan, Zoo is dit meed'
[te achten,
Godt die verweckt uyt 't midden onser Boots-
[gesellen
Een Helt, Ja Helt, die men mach onder
[d'Helden tellen
En maeckt daerdoor tot schandt en Schaed'
[onsen Vyant
En zijn gewonnen Buyt nu dagelycx hier landt
Een Buyt daerop hy had gestelt al zijn
[betrouwen
En die ons toevalt hem swaerlijck sal benouwen,
Een Buijt ja sulcken Buijt die hem aen doet
[hertseer
En ons verblijen doet, ja sal ghenesen weer.
Laet den gheschooren hoop nu vrij Processy
[draghen
Zy sullen ons den Buyt gants niet konnen
[ontjaghen
Eij lieve weest verblijt, Papen en Nonnen
[springht
En nu oock als voorheen Te Deum Laudamus
[singht
Claecht nu den Heijl'gen Vaar, dit onghelijck
[met hoopen
Bevaerden doet tot Sanct en Sanctinnen vant
[loopen ?
Par Avontuer of al U hope van Duijnkerck
Ons desen Buijt ontjoegh maer Heyn is haer te
[sterck
Zijn Heyningh-Tuyn en sult ghij door Gods
[hulp niet breken
Duijnkercken mach niet meer als voorheen zijn
[geleecken
Sy heeft haer eer al wech, sy heeft gehadt
[haer tijt
Dees Heijnen Tuyn verschrickt haer en maeckt
[ons verblijt
Zij moeten noch wat doen, om wel staen maer
gaen loopen
Dies sy dees winst en eer wel in een wetsteen
[knoopen
Sy met haer drien die omringhden daer een Schip
Ghenaemt Hollant maer Ach ! dit eenich
[Schipjen, dit
Heel gecouragieert, Lost al zijn eenzijds-stucken
Schiet Dijunkercks Admirael dwarsdoor, vol
[ongelucken
En in perijckel van te sinken, dies de rest
Op 't loopen stelt en mijdt ons loodt ghelijck
[de Pest.
Ons Schip seijlende voorts voorby de Vlaemsche
[Custen
Recontreerter noch twee die scheen oock 't
[strijden lusten
Maer 't groeten haer so braef en hiel haar uyt
[den Droom
Dat sy Beijd' mosten sien om een goet heene
[coom.
Ons Jacht genaemt de Post-Hoorn van Rotterdam,
Oock noch Duijnkerckers drie ontmoet en
[teghen quam
Die op dit kleyne Schip verwoet en heftich schoten
Nochtans heeft niet gheslant en 't heeft haer
[niet verdroten,
Want zij de Duijvel zijn op een verwonnen Man
Maer 't een Schip tegen 't aer, dan weet het
[nieuwers van
Dus desen Cappiteijn van 't Jacht hem siend'
[benouwet
Stack liever 't vyer int Cruijt dan op quartier
[betrouwet.
Dies hij beneden gaend' verloor zijn eenen arm,
Compsen stuerman doot, voorwaer 't was daer
[wat warm
O vromen Cappiteyn tot hoon en spijt van
[Spaengien

Die door de cracht des Cruyts ter eeren van [Oraengien
Vloogh liever in de Locht, met u verworven [Buijt
Dan dat ghij levend geeft den Vyandt Schip [of Schuijt
Doch Godt loont u die deught hy schickt tot [u ontsetten
't Schip Utrecht dat du Vrijdt en helpt uyt ['s Vyants netten.
En zijt ghearriveert behouwen inde Maes
Tot des Vyandts verdriet, maer ons vreught [en solaes,
Godt sal oock geven dat de rest comt in dees [landen
Daer meed' men weer op nieuw den Vijant [sal aenranden
Ons Generael die sal sijn Heyn en Tuyn gaen [slaen
In Indien jagen den Vyant daervan daen,
Heeft onsen Tuijn als dorr' in langh niet willen [wassen
Den Heijningh sal sich wijt en zijd uyt spre'en [en passen
Op niemandt wie hy zy, alleen Oraengien spruijt
Voeden in zijnen Tuyn, al 't ander wieden uijt.
Dus vreest en beeft nu vry al Spaengiens [Coninckrijcken
Ons Heyn sal uwe Hey en Wout komen bekijcken
Dus vreest Byona, Sint Sebastian, Bilbao
Kibadeo, Carunna, Compostella, Ponto,
Vedra, Tuy, Viana, Ville de Conde
Metelin, Port a port, Lisbona, Zizembre
En alle ghij ghespuys sult raken int verseeren
't Heeft langh ghenoegh gheduert u Tyrannisch [verheeren,
Den tijt comt dat ghij sult u loon na werck [ontfaen
Tis recht dat u gheschiedt so gh'ander hebt [ghedaen,
Die voorder weten wil des Spaenjaerts naeckend [quaet
Die lees het tweede deel des Nederlantschen raet
Twelck nu is uytgegaen tot heyl van dese [Landen
Tot Spaengiens onderdruck en eeuwelijcke [schanden.

M. 1587.

Piet Heyn sneuvelt in een gevecht met de Duinkerkers. 16 Juni 1629.

Matroosjes clachte.

De schockers die na Urck en Emeloort haer [kagen
(Pontane) met veel moeyt en weynich voordeel [jagen
En die haer neering'doen op 't Harderwijcker [veer
Die singen altemet wel by een helder weer
Wat ruychjes en wat grof:
Maer dees voorleden dagen
Hoord'ick de droeve doot van Pieter Heyn [beclagen
Van twee seer jonge maets die met hem vande [vaert
Gecomen haer nu wat verquickten landewaert:
Sy songen beurt om beurt soo soetgens dat [haer clachte
My de swaerhoofdicheyt een weynichsken [versachte;
En wat ick daer van cost onthouden heb ick hier
Om u te laten sien gesettet op 't papier
Op dat den naem van Heyn by u en alle vrome
In het vergetel boeck doch nimmermeer en come.

TYS.

Dry susters die den draet van onse leven [spinnen
Die hebben uwen draet o Heyn gesneden af:
Nu comen drymael dry deuchdlievende [godinnen
Om u in spijt van haer te redden uit het graf.

TEUN.

't Liep al voor Pieter Heyn, wie cander tegen [spreken?
Ja oock de bleecke nijt voor sijn gesichte vloot:
De doot wou houden stant maer sy is oock [geweken
Want hy beginnet eerst te leven na zijn doot.

TYS.

Hoe mach den hemel doch soo blijde sich [vertogen
Daer 'thele Nederlant soo deerlijck sitt'en [karmt?
U doot o Pieter Heyn wy moeten het gedogen
Den hemel heeft verrijckt de aerde heeft [verarmt.

TEUN.

De lauwer was wel-eer gants veylich voor den [donder
Den blixem had daer aen dat meynde ick geen [cans;
Den donder vant geschut (dit dunckt my alte [wonder)
O Heyn heeft niet geschroomt te raken uwen [crans.

TYS.

De lauwer is versoort haer wortel is gesenget
Men vraecht niet waerse is maer tonet waerse [was:
O Phoebe, soo dit stof met tranen ghy vermenget
De lauwers sullen weer opschieten uit sijn as.

TEUN.

Najaden, maeckt u riet tot pijpkens al te gader
Om Pieter Heyn daer op te spelen haestet u:
Hy was het die ghy hebt geheten voocht en vader
Hy was het die u bracht de schatten van Peru.

TYS.

De eere vande zee van wien de faem sal spreken
Soo dickwils alsse wil van vroomheyt doen gewach
Is laes! in corter tijt ontloken en besweken:
Soo rijst de schoone son en valt op eenen dach.

TEUN.

Gelijck wanneer de son in Tethys schoot gaet dalen
De sterren door sijn licht verlichten lant en zee
Soo sullen na u doot ontsteken van u stralen
Veel cloecke wapentuers o Heyn staen aen u stee.

TYS.

Van Jaspis laet een vat voor Pieter Heyn oprechten
Het rijcke see-coral doet groeyen om sijn graf
Wiens twijgen sich door een gelijck een wijngaert [vlechten
Daer peerlen in de plaets van druyven hangen af.

TEUN.

Verbeeldt daer aen den loop sijns wonderlijcken [levens
De liefde tot het Lant de haet van den Maraen
En cronet het ront-om met kielen en met stevens
Kenteyckens van den trots die hy hem heeft [gedaen.

TYS.

Het graf van Pieter Heyn gestadich van hem [spreyde
Soo sonderlingen locht soo ongewonen cracht
Dat wie het eens aensiet ten oorloch hem bereyde
Al had hy om den strijt sijn leven noyt [gedacht.

PIET HEYN.

GRAFMONUMENT IN DE OUDE KERK TE DELFT.

TEUN.

Wy schreyen te vergeefs matroosjes voor [de oren
Van onsen Admirael den groten Pieter Heyn:
Hoe soude hy den galm van onse sangen horen?
Ons stemmen sijn voor hem voorseker alte [cleyn.

Sy seyden noch daer by dat na sijn omme- [comen
De visschen inde see en in de soete stromen
Men teyckenen sach doen van sware droefenis.
Ja dat (het welcke noch veel wonderlijcker is)
Int diepste vanden gront de Tritons en Sirenen
(Soo als haer was verhaelt) men hadde horen [weenen
Als eertijts om de doot van haren grooten Pan
(Gelove wie het wil ick denck het mijn daer van.)
Dit loof ick dat sijn roem in eeuwicheyt sal leven
Dit hoop ick dat hem Godt den Hemel heeft [gegeven
Dit wensch' ick dat een man mach crijgen sijnen [staet
Die 't Vaderlant bemint hem op de see verstaet
Niet schromet voor die door sijn eere wel [betrachtet
En van Gods hoge hant de segening' verwachtet.

C II. 297. J. Revius.

Een nieuw liedt van 't beklagh der Matroosen over Piet Heyn.

Hoort toe alle gemeyn
Wat men u sal gewagen,
Ons Admirael certeyn,
Mogen wy wel beklagen,
Dat hy in dese dagen
Zoo syn leven liet;
Niemant hoeft te vragen
Of 't ons is verdriet.

Wijsselijck met verstandt,
Dit en dient niet vergeten,
Tot dienst van 't Vaderlandt
Heeft hy hem dickmaels gequeten;
Niet trots noch hoogh vermeten
Was desen vromen Helt
Nu heeft hem de doodt verbeten,
En ter neder gevelt.

Eer dat ons Admirael
De doodt heeft wech genomen,
Zagen wy sonder fael
Drie schepen na ons komen,
En hebben sonder schromen,
Haer lustigh na-gejaegt,
Wy syn daer by gekomen
Kloeckmoedigh onbeswaert.

Wy leyden haer aenboort
Moedigh en kloeck verheven,
Ons Admirael doen voort
Sprak, wie met my syn leven
Wil wagen sonder sneven,
Maeck ick tot grooter staet,
En wie my wil begeven
Zal hangen sonder genaet.

Elck was wel gemoet,
Niemandt sagh men schroomen,
Maer eylacy, verwoet
Is daer een Koegel gekomen,
En heeft ons wegh genomen
Ons Admiraal certeen,
Ons schrijver als den vromen,
Trompetter in 't gemeen.

Ons Kapitein als dan
Hoorde men kloeckmoedigh spreken,
Elck weer hem als een man,
Om onse doodt te wreken,
Kloeckheyt daer gebleken
By onsen Capiteyn,

De moet heeft hem niet besweken
Toont hem als een Romeyn.

Wy stelden ons te weer
Om ons vyandt te krencken,
De doodt van onsen Heer
Dat sal haer wel gedencken:
Wy hebben haer gaen schenken
Van het Wy-water goet,
Daer sullen zy van moeten drincken
Om te wreken den doodt.

Wy hebben met der spoet
Kloeckmoedigh sonder falen,
Ons Admirael sijn bloedt
Op haer weer gaen verhalen,
Dus moesten zy 't weer betalen
Al te samen kleyn en groot,
't Schip van haer Admiralen.
Sloegen wy meest al doot.

Den Vijs-Admirael versaeght,
Meenden het te ontkomen,
Maer hy worde nagejaeght
Kloekmoedigh sonder schromen,
Ons Capiteyn den vromen
Vinck, haestigh by haer quam
En gevangen genomen,
En hem gebraght tot Amsterdam.

De ander twee schepen mee,
Brocht hy sonder beswaren,
Tot Rotterdam in stee,
Denckt dat sy liever waren
t'Ostende allegaer,
Dan langer in Hollant,
Men salle leeren varen
Ten haringh sonder want.

Dees Victory gemeen
Heeft Godt ons noch gegeven,
Ons Admirael Piet-Heyn
Moest daer laten sijn leven,
Nochtans moet sijn beschreven
Sijn vrome daden groot,
Die hy noch heeft bedreven
In 't eynde van sijn doodt.

Sijn Eer sal sijn vertelt
Lange Jaren na desen,
Wie sou om desen Helt
Met recht niet droevigh wesen,
Ons Prins hoogh gepresen
Was sijn rouwe niet kleyn,
Wanneer hy heeft gelesen
't Verlies van Pieter Heyn.

Godt kan ons metter spoet
Geven tot dese tijden
Ende een kloeck gemoet
Help om trouwelijck te strijden,
Wilt hem aen allen zijden
Bidden met goet verstant,
Dat hy doch wil bevrijden
Ons Vereenighde Lant.

CXXXIII. 44.

LIICK-KLACHT.

De Wereld stond verbaest van vreemde donder-[slaghen,
Door 't vlieghende gherucht aen s'wereldts eynd [ghedraghen
En klonck met schrick ind' oor den vyand van [ons staet.
Een Roem, een Helden stuck, een *Bataviersche* [daedt.
Gheen een, maer soo veel meer tot Spanjens [ongelucken,
Als hy met wreetheydt plag den Indiaen te [drucken,
Wiens self gheroofde schat met kloeckheydt [werd gehaeld.
En sijn vergoten bloed soo op sijn kop betaeld.

Wie ist, die met syn roem, en eeuwighe Memory,
De wereld overschrijt, en schaeckt de grootste
[glory,
Die oyt een Held bequam, van dat de dag
[begon
Te lichten op de aerd door d'albesiende Son?
'Tis *Heijn* de *Batavier*, die Spanjen noch doet
[beven,
En die hem aen het hart een dood-steeck heeft
[gegeven,
En die het vrije volk en ons vereende Land,
Het Indiaensche Goud en schatten steldt ter
[hand.
Die soo 't Maraens gebroed wreed, dertel en
[vermetel,
Ghetemt heeft, en met kragt getreen is in haer
[Setel,
Die schrick noch angst en kon, noch door
[gheen vrees verschoot,
En die sijn grootze roem besegeld met sijn
[Doodt,
Wiens leven overwon en eere deed verwerven,
Die blyft ten eynde toe verwinner in het sterven,
En die 't gheluck genoot in 't leven aen sijn zy,
Die blyft het in sijn dood en in sijn sterven by.
Een heerelycke doot die hem van d'hoogste
[trappen,
Des aldergrootsten roems doet inden hemel
[stappen,
Bekranst met eren-kroon en luyster sonder-
[ling,
En laet het groote rond vol van verwon-
[deringh.
Bekleed de eerste plaetz by d'alder-grootste
[Helden,
Die voor het Vaderland haer lijf te pande
[stelden,
En blinkt daer midden in vol heerlickheyd
[en glanz,
En voegt de schoonste bloem aen alder
[helden kranz.
Tot schae van 't Vaderland een grootse dood
[gestorven,
En door u doodt u selfs de grootste eer
[verworven,
O *Batavieren Roem?* die tot u eynd en lest
Gheyvert hebt om eer, en voor 't gemeene best.
Tot lof van u o Held moet al de wereld tuygen,
De vyand doet het selffs, wiens kragten gy deed
[buygen,
En hielt des werelds vrees selfs met de vrees
[bekneld,
En storte sijnen moed, en krenckte sijn geweld.
Die door u heldig swaerd 'tonnosel bloedt gingt
[wreken,
En hebt den Spanjaerdt daer de kroon van 't
hoofd ghestreken.
En op den neck ghetreen, en soo sijn geldt en
[pragt
Tot buyt voor 't Hollants volk in 't Vaderland
[gebragt,
Die met verwondering u sochten te beschouwen,
En wenschten sulken Held voor eeuwig te
[behouwen.
De Staten van het Land om uwe dapperheyd,
En wel versocht verstand en kloekheydt van
[beleyd,
Die kiesen u tot hoofd om onse zee te vrijen,
Wel wetend dat u moed gheen vyand en kost lijen,
Die ghy niet met geweld zoud treden met de
[voet,
Dit hebt gy met u dood bezegeldt en u bloed.
En Ridderlyk de Geest voor God en voor dees
[Landen,
Gheoffert in 't gevecht in 't midden der vyanden,
U Lichaem heeft de aerd, de vyand hout de
[smart,
Den hemel heeft u ziel, en 't Vaderland u hart.
Arbeyd om Rust.

C. V. KITTENSTEYN.

MP. 2253e.

Op het portret.

De blixem, die het Beelt van 's aerdrijx
Dwingelant
Lest sloeg de Kroon van 't hooft, den Scepter
[uit de hant,
Voorspelde dezen Hein, den Zeeschrik van
[Delfshaven,
Die 't al verovert wat West Indie kan graven.
't Vereenight Neêrlant vrees voortaen voor
[geen belegh;
Filippus leit in zwijm, en heeft den dootsteek
LIII. I. 553 [wegh.
J. v. VONDEL.

Op het portret.

Ghy die het gouden vlies geeft aen u trouwe
[knechten
Philippe wacht u vlies en wilter doch voor
[vechten.
Een tweeden Jason hem begeven heeft ter zee
En tracht niet door de list en consten vanMedé
Maer rustich voor de vuyst dit cleynoot te
[vercrijgen.
Sijn naem is Pieter Heyn wat hoeft men se te
[swijgen?
Hy heeft u dese vacht soo rouwelijck gepluckt
Dat soo hem andermael de cansse wel geluckt
Ghy wel het gouden vlies moocht geven aende
[Staten.
En met het wollen vlies u vergenoegen laten
C. II. 267. J. REVIUS.

Op een gouden penning.

Hier blinkt den zeeheldt Hein, waarom in
[goudt gesneeden?
Om dat hy 't gulde vlies van 't west in 't
[noorden bracht:
Doch niet als Jazon, die het vlies, door toover-
[reeden,
Te Kolchus heeft verheert: maar door zyn
[watermacht.
De zeege siert hem met een kroon van Spaansche
[kraaken.
Wie 't Vaaderlandt verguldt behoort in goudt te
XIV. 183. [blaaken.
JAN VOS.

Opschrift van een uithangbord.

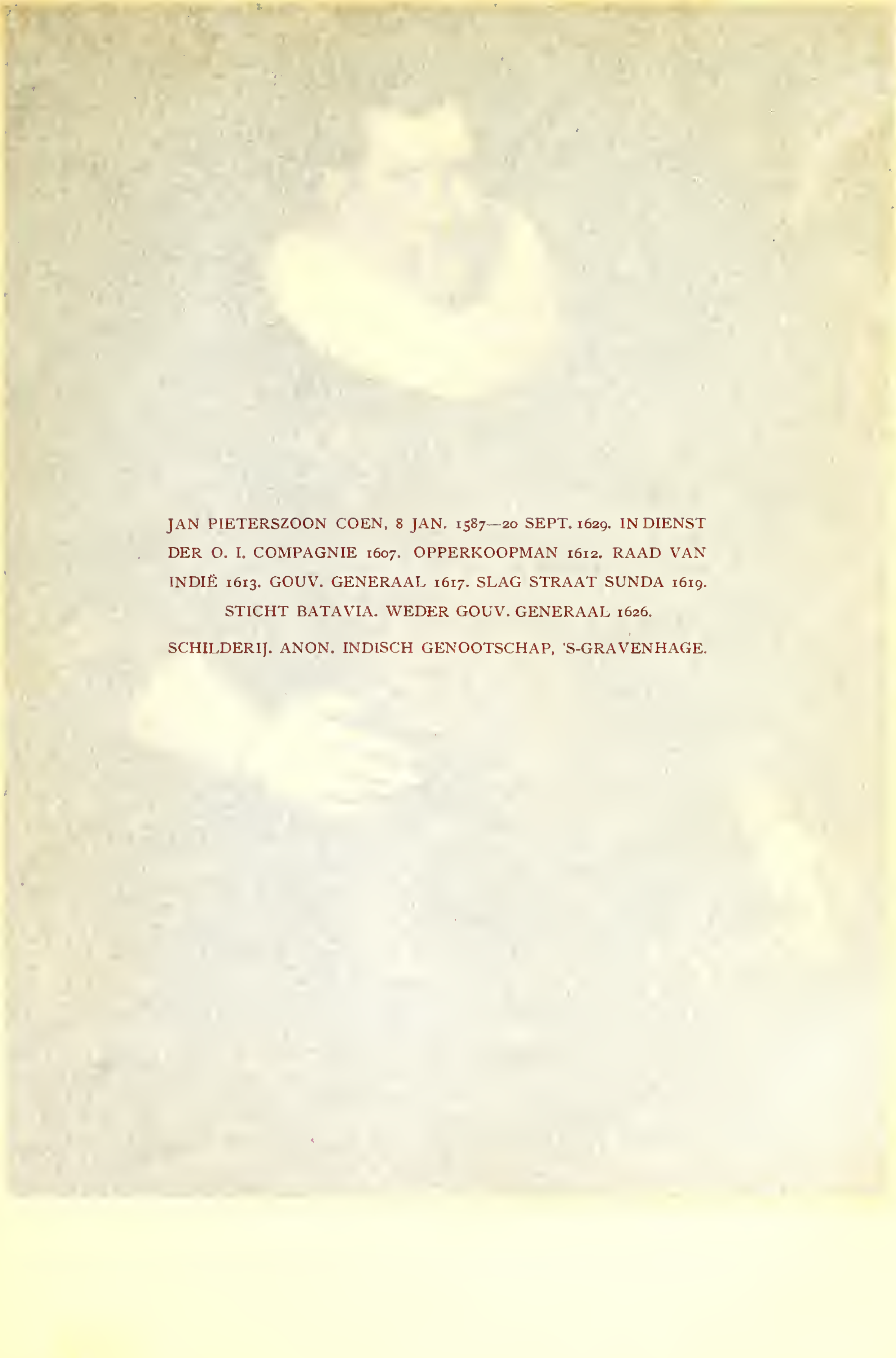
Piet Heyn die won de Zilver Vloot,
En sloeg Spek-Jan de Spanjaard dood,
En bragt ons Koninklijken huyt,
Toebak en alderhande Fruyt,
Limoenen en meer, toen was'er geen noot,
Zijn naam die leeft noch naar zijn doot.
LXXXII. 127.

Verdediging der kaapvaart.

Na afloop van het bestand werd de kaapvaart door de regeering aangemoedigd, in de eerste plaats als wapen tegen de Duinkerkers. Vooral in Zeeland waren de kapers talrijk, doch velen veroordeelden deze vrijbuiterij.

Lof des vrye vaerts, ende berisp tegen het misbrvyck der selver.

Loff sy de Staten s'Lants, loff den Vorst van
[Nassouwen:
Die sorge dragen, voor ons Kinders ende
[Vrouwen:
(De Staten, met haer Raedt; de Prince, in het
[Velt)
Met raedt en Wapen beyd', loff sy dien vromen
[Helt.

JAN PIETERSZOON COEN, 8 JAN. 1587—20 SEPT. 1629. IN DIENST DER O. I. COMPAGNIE 1607. OPPERKOOPMAN 1612. RAAD VAN INDIË 1613. GOUV. GENERAAL 1617. SLAG STRAAT SUNDA 1619. STICHT BATAVIA. WEDER GOUV. GENERAAL 1626.

SCHILDERIJ. ANON. INDISCH GENOOTSCHAP, 'S-GRAVENHAGE.

Sy die wel wisten, waer den Spaenjaert moeste [dwalen,
Om met sijn Schepen clouck, sijn silver t'huys [te halen.
Die hebben met goed' raedt, en met een wijs [bescheyt,
Den Spaenjaert op de Neus, een harde prang' [geleyt.
D'West-Indisch' Compangy, by d'Edel Heeren [Staten,
De Coopluy van ons Lant, goet-willich [toeghelaten.
Die hebben, nu onlangs, een Vlote toegerust,
Daer met sy den Maraen, op de West-Ind'sche [Cust,
Wel stout'lijck aengeranst, en hebben gaen [bestrijden;
Soo dat den Spaenjaert haest, de neer-laech [moeste lijden.
En hebben, totten spijt, het wreede Spaensch [gebroet,
Ontnomen vele Gout, en meerder cost'lijck goet.
Dat dese Vlote ginck den Spaenjaert aldus [crencken,
Sal ons lieff Nederlant, noch langen tijt ge- [dencken.
En Iuichen om dien buyt, want yeder is verblijt,
Om t'Zilver ende Gout, verovert in dees strijt.
Gheluckich is de uyr, roept yeder, dat de Staten
Ons gingen dese Vaert, op Indien toelaten;
Ick wensch 'de Compagnie, tot aller tijt [voorspoet;
Maer acht de Caep-vaert oock, voor oprecht [ende goet.
Is d'Oorloch goet, soo moet oock dese Vaert [goet wesen,
Hoe wel dees Vaert noch wort van menich [mensch mispresen.
Gelijck de ander Vaert, by d'Heeren van [ons lant,
Verwillicht is, is oock de Caep-vaert ingheplant,

Want al de gheen', die voor de Compagnie varen,
Commissi van den Prins sy hebben, en bewaren,
De selfde Prince ist, die ons commissy geeft,
Ons die te Caep-vaert gaen, hoe dan dus [onbeleeft?
Ghy die ons dus veracht, en derft voor Dieven [melden,
Ghy gaet de Staten selfs, en Prins voor Dieven [schelden.
De Prince geeft consent, het is der Staten wil:
Dus steelt niet meer ons eer, t'is beter swijcht [doch stil,
Merckt doch eens op 't proffijt, dat ons dees [vaert gaet geven
Hoe menich bedruckt mensch en armen daer by [leven.
Den Armen van ons Stadt, van Vlissing', daechs [gevoelt,
Hoe dese Vaert, den brant, van hare armoed', [coelt.
Wie, de Vrijbuytvaert laect, den Armen moet [verachten,
En schijnt naer d'onderganck van 't Vaderlant [te trachten.
Merckt wat het Vaderlant, hier al profijten heeft,
Hoe menich arm Matroos, by dese Vaert, oock [leeft.
Want, van 't verovert goet, het lant treckt 12 [ten hondert,
Wist ghy wat 't Iarelicx bedraecht, het scheen [u wonder.
De Admiraliteyt van Zeelandt, wel ghetuycht:
Wat sy een hoope geldt uyt de Vrybuyt-vaert [suycht,
En onsen Ed'len Vorst, de Prince van Oraengien,
Die merckt oock wel wat schaed' dees vaert doet [t'trotsche Spaengien
Want ses ten hondert, treckt hy van 't verovert [goet,
Soo dat hy wel gevoelt, t'proffijt, dat dees Vaert [doet.

De Coop-vaert met veel suer, en priculen [ghemengt is,
Soo datter menich mensch, van d'Oorelogh, [gekrenckt is.
Hoe menich rijcker mensch is door des Vyants [macht,
Tot armoed', en ellend', en slaverny ghebracht.
Matroos die is beschreumt, te Coop-vaert meer [te varen,
Hy wil sijn Ionge lijff, en leven bet bewaren.
Daer hebben al te veel, (Godt betert,) het [beproeft,
Hoe 't vuyl gevanckenis, van Duynkerck, hun [bedroeft.
Ick sorgh' waert door dees waert, dat vele Bootsghesellen,
Verlieten t'Vader-landt, en quamen ons oock [quellen.
Ghelijck, voor desen, is, och lacy, al geschiet:
En hebben menich mensch gheholpen int [verdriet.
Daer sijn weer slechte Luy, die seggen, ist [niet deerlijck,
Te nemen t'volck hun goet? ick antwoort het [is eerlijck.
Datmen ons leven waecht, tegens het Spaensch' [gebroet,
En krenckent over al, en nemen Schip en [goet.
Want d'Oorloch hout het in, men siet ons [Vyant rennen,
En dagelicx, op Zee, ons volck en Schepen [schennen.
Wel doet Maraen sijn best, wat deert ons [Zeeuwen dan,
T'ontnemen hem sijn goet, en Schepen, [alsmen can.
Ick meen de Specken nu noch dagelicx [betreuren,
Het gheen de Vlissingers, haer Iarelicx [ontveuren.
En Portugael, dat slaet sijn hoofd ter neer, en [weent;
Hoe menich Coopman sit, bedruct in huys, en [steent,
De Caep-vaert, dagelicx, des Conincx Tol [vermindert:
En t'Rijck, des Antechrists, soo metter tijt [verhindert:
Dus achte ick te sijn, de Caep-vaert wel en goet,
En dat sy, in ons Landt, nootsaeck'lijck wesen [moet.
Ghy Leeraers van Gods Woort, die bidt voor [alle Staten,
En voor de Compagny, ick bid 'u, wilt niet laten
Te storten u ghebedt, oock voor dees vrije Vaert:
Die vande Staten, en de Prins, sulcx is verclaert.
Bidt dat de goede Godt, haer gunstich wil [bewaren,
Voor t'woedende tempeest, en stormende zee-[baren.
En dat de Heere, haer doch goede Prince gheeft,
En dat een yeder daer, danckbarichlijck, van leeft.
Denct menich Lidtmaet hem, tot dees vaert, [heeft begeven,
Dat hy met Vrou en Kint, te samen moge leven,
Die, als hy dus deurswermt Neptuni woeste velt,
Gheduerich op zijn God, sijn hart en sinnen [stelt.
Men gaet, op dese waert, met bidden en met [singen
Van Psalmen, Godes loff, en Christi eer [voortbringen.
Al sweven wy op Zee, wy dienen onsen Heer,
En lesen dagelicx sijn woort, tot sijns naems eer.
T'is waer, het is u ampt, te straffen ons [ghebreken:
Wilt, tegens het misbruyck van dese vaert, vry [preken.
Straft vry de sonden, die hier worden in begaen.
Berispt ghy het misbruyck, t'is van u wel [ghedaen.

Om datter sijn gheweest, die onse Caepvaert [schenden,
Wilt daerom uwe straf', doch op de goed' [niet wenden,
Om datter menich is, die het verovert goet
Onnuttelijck verquist, met Hoer en snoer [verdoet.
Daerom doch in 't geheel, dees waert wilt niet [verachten:
Maer, daechlicx, met gebe'en, naer hare [welvaert, trachten
„Al is dickwils misbruyck, in d'een oft d'ander [staet,
„Men achtse daerom niet, al, en geheelijck [quaet.
Ghy Capiteynen al, die met Commissi varen
Van onsen vromen Prins, wilt u eer wel bewaren.
En thoont doch, t'aller tijt, dat ghy, des [Princen last,
Wilt, onverbrekelijck, en altijt houden vast.
En wilt, int minste deel, u selfs doch niet [misdraghen,
Waer over uwen Prins en Reeders souden clagen.
Maer thoont doch vromelick, dat in het Zeeusch [gemoet
D'eergiericheyt sich hout, als of daer was [gevoet.
Als ghy Neptuni woest, doorvliecht met wijde [vlercken.
Laet dan alleen de oogh' op uwen Vyant [mercken.
En als het Godt ghelieft, dat ghy u Vyant [kent:
Alsdan met alle macht, met yver, daer op rent.
Als Helden, dan bethoont, dat uwe cloucke [handen,
Altijt sijn onbeschreumt, niet vreesen haer [Vyanden.
Maer dat ghy sijt ghesint, te breken Spaengens [macht,
En dat g'haer hoverdy, gheheel en al veracht.
Thoont dat u groff Canon, Pistolen en [Musquetten,
Het Spaensch' tyrannisch bloet, wil mors'len [en verpletten.
Daer van den Coninck meent t'ontfangen sijn [gewin.
Neemt dat Maraen vry aff, brengt het te [Vlissing'in.
Maer wilt, voor alle dinck, u Helden doch wel [mijden,
Dat ghy u Reeders niet, u selfs oock, brenght [int lijden.
Denckt, soo ghy, aen u Vrient, u eenichsins [misgaet,
Dat ghy u Meesters, in een groote sorghe laet.
Denckt, eer ghy gaet in Zee, wat Borgh'sy [moeten stellen,
En soo ghy u misginct, hoe dat t'haer souden [quellen.
Ghy sout de goede Lien, die sulcx gantsch [niet vermoen
Berooven van hun goet, en arremoed'aendoen.
Maer wilt ghy, onbevlect, u eere wel bewaren,
Siet ghy een Enghelsman, off Fransman, laetse [varen.
Denckt dat sy Vrienden sijn, van ons lieff [Vaderlant
Dus schent doch niet dees Vaert, en brant u [eygen hant.
En denckt doch uwe Godt, in alle dinck te lieven,
Want soo ghy Vrienden stroopt, soo sijt ghy [rechte Dieven.
Maect dat ghy dese Vaert, door u misbruyck, [niet cromt,
Dat m'u, in plaetse van Vrijbuyters, Roovers [nomt,
Soo ghy dees Vaert misbruyckt, ghy laet u [ziel met sonden,
Soo ghy u Vrient beschaet, ghy geeft u selfs [ghebonden,

In s'Duyvels sware jock, dus wilt ghy sijn [ontlast,
U Vrienden altijt spaert, u Vyant maer aentast.
Hout altijt goede vred' onder u Bootsghesellen,
En wilt haer Godes woort, doch dagelicx [voorstellen.
Leest haer, doch dagelicx, Gods salichmakend' [woort,
En gaet u Scheepsvolck oock, met goet exempel [voort.
Is twiste in u Schip, soeckt met ghesoute [woorden,
En met beleefde re'en, de selfde te doorboorden.
Weest Vaders van schips rust, maer soo de noot [u dringt
Tis reden, dat ghy den Matroos tot vrede [dwingt.
Ghy clouck beteerde volck, met groff verheelde [handen,
En laet doch nimmermeer u Capiteyn in [schanden.
Ghy die zijt gau ghenoech, te clevren als een [kat:
Als ghy Maraen aendoet, thoont u dan [even rad'.
Thoont dat onder het cleet, bevlect met Tar' en [swartheyt,
U ionge swacke le'en, Wel meugen thegens [hartheyt,
En dat ghy Spaengens trots, oock nimmermeer [ontsiet,
Maer hem, als t'daer by leght, in alles het hooft [biet.
En, boven al, soo hoort altijt naer d'Officieren;
Weest onderdanich haer, int wijsselijck [regieren.
U Capiteyns woort, moet u eyghen wille sijn:
Wat dat u Baes belieft, treckt oock de selfde [lijn.
Terwijl ghy swerft op Zee, dient altijt naer [vermogen,
U Godt en weerde Heer, hebt hem altijt voor [ooghen.
Want, sonder twijffel, sal, soo ghy hem valt te [voet,
Godt u wel seghenen, en geven goet op goet.
Van 't ghene dat ghy hebt verovert en vercregen,
Laet daer den Armen van, dat bid'ick, niet [verlegen.
Maer vant verovert goet, streckt uyt u milde [handt;
Doet den nootdruftighen, met aller hert, bystandt.
Soo sal het gelt u sijn, van Gode, tot een seghen:
Maer soo ghy het misbruyckt, soo sult ghy [daer-en-tegen
Ghevoelen, dat Gods hant, haar straffe op u went,
Dus leeft doch Goddelijck, en wacht u voor ellendt.
Als ghy een Prinse hebt, verovert, en ghenomen,
Wilt ongheooreloft niet tot de goeden comen,
Die uwen Capiteyn, vrywillich u vertrout,
Altijt u handen van verboden dinghen hout.
Want soo ghy anders doet, zijt Dieven in u daden;
Men sal u, over al, weersienich oock versmaden.
Dus, soo ghy dese Vaert, wilt bruycken wel en goet,
Dat u verboden is, dat laet, u last maer doet.
Soo sult ghy, van u Godt, een rijcken zeghen [wachten:
Een yeder sal, naer u bevorderinge trachten.
Dus houdt u handen reyn, in alles u wel draecht:
Dat uwen Capiteyn, daer over niet en claecht.
Ghy Coopluy, die u gelt, in dees Vaert gaet [besteden,
En, op de avontuer, laet menich Schip uyt-reeden,
Al ist dat ghy, een tijdt, gheen Prinsen in en [crijcht,
Maeckt. dat daarom de moet, niet in de [schoenen sijcht.
Benijdt oock nimmermeer den zegen van een ander,
Zijt gunstich uwen Buer, en vredich met malcander
Al hebt ghy tegenspoet, denckt dat het Godt [soo wilt,
Dus maticht u in als, en uwe quelling' stilt.

Al had ghy u niet, tot dees Reedery, gaen [wenden:
De goede Godt cond' u, een ander straffe, [senden.
Want als Godt straffen wil, met sijne slaende hant,
Hem en ontbreeckt geen straff, door water, [vyer of brant
Ghy Reeders, die niet condt, u Godt ten vollen [roemen,
Die u, van cleyne staet, tot groote, heeft doen [coemen:
Die u soo rijckelijck, en mild', geseghent heeft,
Niet u gheluck, maer Godt daer van de [eere geeft
Ghedenckt u voorste staet, en wilt u niėt verheffen,
Op dat de slaende hant, van Godt, u niet com [treffen.
Ghelijck ghy mildelijck, van Godt ghesegent [zijt.
Soo, door u milde handt, den Armen oock [verblijt.
Maer, boven al, maeckt dat Matroos van u [niet claghe,
Door al te veel, ghy haer, zoudt steelwijs gaen [ontdragen.
Denckt dat Matroos, sijn lijff, soo wel als ghy u [gelt,
In hasardy, jae meer, in groot perijckel stelt.
Want, t'dagelicx gebeurt, indienmen vry mach [spreken,
Dat, vant verovert goet, te vele wort versteken.
Daer varen nu, aen landt, veel Reeders op [de Caep,
En stelen, als Matroos light, in een diepe slaep.
Hoe tast ghy dus vry toe? meent ghy Matroos [sijn leven,
Alleene voor u, heeft in priculen ghegeven.
Ick segghe, die dus steelt, der Bootsghesellen [goet,
Die voet sijn dermen, van Matroos sijn sweet en [bloet.
Hier worden van my oock, de capiteyns begrepen,
Die op den slijp-steen zijn, van dievery, gheslepen,
(De goede meyn ick niet) maer die, met alle list,
Zoo stelen, voor hun Godt, daer rekening 'van [geven,
Soo wel als van het gheen, by hun, meer is [bedreven.
Dies bid' ick u ghelijck, ghy Reere en Capiteyn,
Dat ghy u handen houdt, in dese saecke, reyn.
En naerdemael ick ben van sin, mijn Dicht te [enden,
Wilt doch, om het berisp, den Dichter nimmer [schenden.
Wie dat niet vuylen is, of sulcx noyt heeft [ghedaen:
Die segge, t' Dicht is goet, en treck' het hem [niet aen.
Loff sy u Prins, die ons Commissi hebt ghegeven,
De goede Godt, geef u, een lanck en zalich leven:
Dat, onder u beleyt, ons lieve Vaderlandt,
Ghevoel' de sorge, van u yver en de handt.
Loff sy v Capiteyns, en vrome Bootsghesellen;
Die nimmermeer en vreest, in prijckel, te gaen [stellen.
U hard' en stercke le'en; ghy lievers van ons staet,
Godt geve, dattet u, dock over al, wel gaet.
Ghy Reeders, die soo mild', u gelt en goet dorst [wagen,
Godt gun' u goede rust, nu, en in al u daghen.
En dat ghy, van u gelt, goed' Rente trecken [meucht,
Op dat ghy, in dees Vaert, u blijdelijck verheucht
Iuicht Vlissing' niet alleen, om vele u Traffijcquen,
Maer om 't proffijt, dat ghy, van dese Vaert, gaet [strijcken.
En thoont een danckbaer hert, aen onsen groote [Godt,
Dat ghy den Stapel hebt, des Caepvaerts tot een [lodt.

14

Doch, eer ick eynd' mijn Dicht, al heb ick straff [geschreven,
Wilt doch den Dichter hier, een weynichsken [toegeven.
Straft hy u wat te hart, wilt dit alleen vermoen,
Dat hy niet anders wist, wat hy op Zee zou doen.
En soo dit Dicht wat loopt' vant eene op het [ander,
Denckt dat zijn sinnen, niet en waren by [malcander.
Dit Dicht is niet gemaekt, tot yemants schand' [of smaet
Maer totten spijt, van die de vrije Caepvaert [haet.
Hier mede wil ick u, de goede Godt bevelen;
Ick bid' hem, dat dees Vaert, mach langs soo [meer voorttelen
Vaert wel, en blijft ghesont, hier mede scheyd' [ick uyt;
Elck vare waer hy wil, ick vare te Vrybuyt.

Kn. 3925. Composuit,
I. M.

Lof-Dicht, ter eeren des vrye vaerts.

Iuichet nu altemael,
Comt, vrolijck, in de Zael
Van Iupiter ghetreden,
Want hy heeft, op zijn Throon,
Ghestelt nu voort ten thoon,
Des Caepvaerts vryicheden.

Als hy nu laetst beneen,
De Caep-vaert sach vertreen,
Van vele slechte looren.
Heeft hy de Goden al,
Gheroepen int ghetal.
Om haer advijs te hooren.

Com seyd' de Godt Iupijn,
Ghy Goden en hoort mijn.
(Sy sweghen alle stille)
Doen sprack hy overluyd,
De Caepvaert of Vrybuyt,
Is wel en naer mijn wille.

Och sprack de Crijchs-Godt Mars,
En sach heel over dwars,
Dees Vaert maeckt dat mijn Wapen,
(Dat voortijts was verroest)
Nu beter wort ghetoest,
Vande beteerde Knapen.

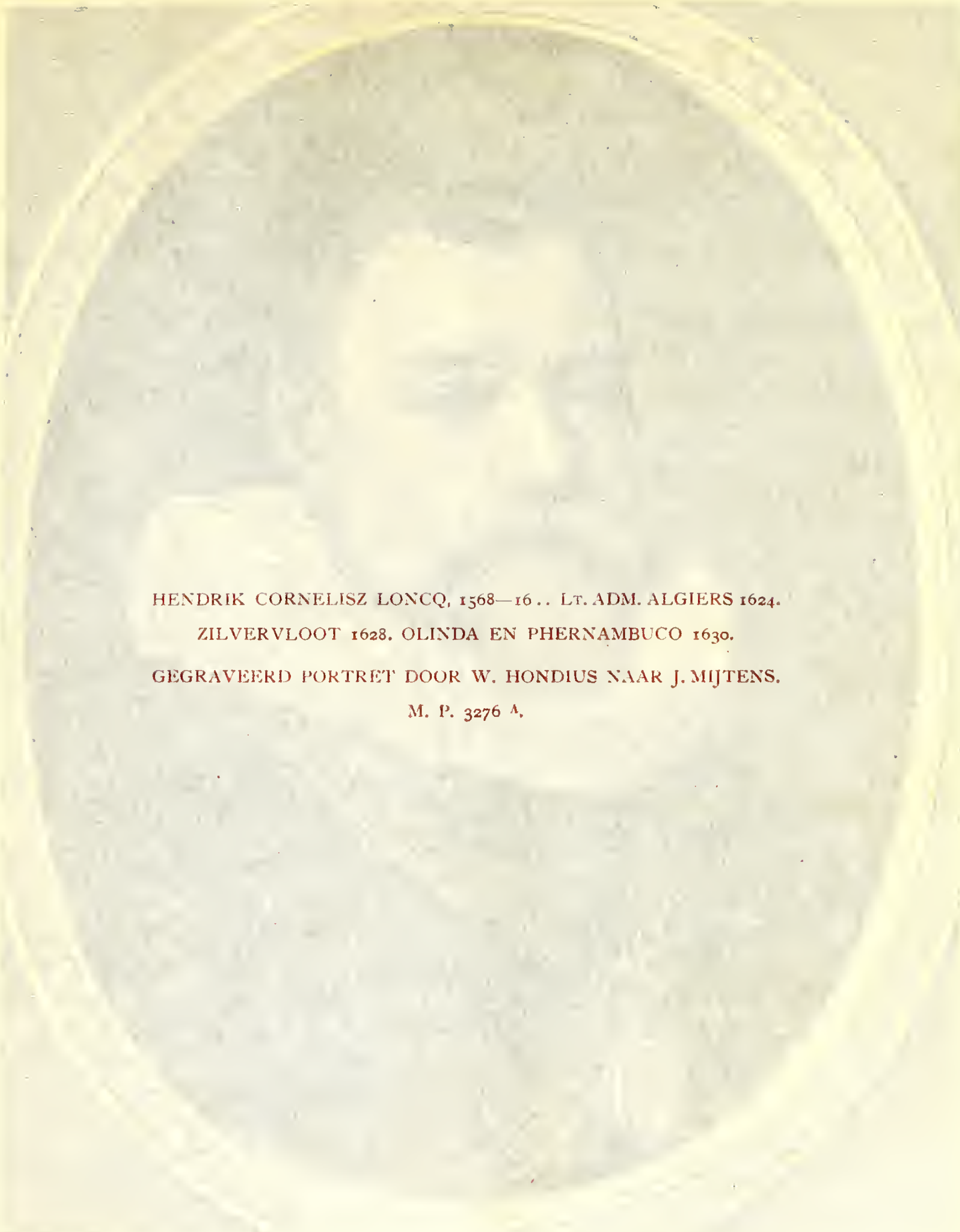
By mijnder trou, sprack doen,
Neptunis, Godt der Vloen,
Die te Vrybuyt-vaert varen,
Sijn meest in mijne macht
Ick wil dat Zeeusch gheslacht,
Als Zee-Godt wel bewaren.

Uyt had' de Godt Neptuyn:
En Phebus stack sijn kruyn
Doen op, als Godt der eerden:
Ick Sonne-Godt, sprack hy,
Acht de Vrybuyt-vaert vry,
Ia grootelicx van weerden.

Stracx quam de Post der Goon.
Mercurius, ten thoon,
En sprack met luyder stemmen:
De Caepvaert is van nood',
Om met een harde stoot,
Der Spaenjaerts trots te temmen.

Men siet dees Vrije-vaert
Den Spaenjaert vaeck beswaert,
Den Spaenjaert, wiens Offranden,
Ons Goden doen te cort;
Ick prijse, datmen stort
Haer bloet, met radde handen.

Elck volcht sijn eyghen wet.
En hebben ingheset
(Naer menschelijk believen)

HENDRIK CORNELISZ LONCQ, 1568—16.. LT. ADM. ALGIERS 1624.
ZILVERVLOOT 1628. OLINDA EN PHERNAMBUCO 1630.
GEGRAVEERD PORTRET DOOR W. HONDIUS NAAR J. MIJTENS.
M. P. 3276 A.

MAGNANIMUS VIR, D. HENRICUS CORNELIUS LONGKIUS,
ROSENDALIENSIS BRABANTUS, SOCIETATIS INDIÆ OCCIDENTALIS,
PERMISSÆ, A PROVINCIIS CONFOEDERATIS, PRÆFECTUS CLASSIS STRENUISSIMUS.

Isaacq Mytens pinxit Wilhelmus Hondius sculpsit Haga-Comit Cum privil Illust DD Ord General. foed Belg.
clɔ lɔ.cxxx

Een Wet, soo t'haer behaecht:
Niet naer ons, maer men vraecht
Alleen naer des Paus brieven.

Laet ons doch den Maraen,
Met de Vrybuyt-vaert slaen;
Of des Paus valsche Bullen,
Met Spaengens trots, en meer,
Ons Goddelicke eer,
Te quetsen soucken sullen.

Ledt eens, o Godt Iupijn,
Op 't duyvelsche fenijn,
Den Paus heeft inghedrongen.
Doen sweech de Godt Mercuer:
En op de selve uyr,
De Goden aldus songhen.

Juychet nu alghemeyn,
Ghy Goden, groot en cleyn,
Den middel is ghevonden;
Waer door het Spaensch' gebroet,
Sal vallen onder voet,
En ligghen als ghebonden.

Nu is het eynde, van
Den Paus, die met sijn ban
Derft, Goddeloos, de lieden
(door beelden valsch ghedicht).
Het Goddelooze licht,
T'aenbidden trots verbieden.

Vaert wel op dese Vaert,
Neptunus u bewaert.
Wilt nimmermeer doch stil sijn,
Doet Maraen met zijn pracht,
Afbreucke dach en nacht:
Het sal der Goden wil sijn.

Soeckt oock, u Princen last
Altijt te houden vast:
Soo sal u Iupijns seghen.
Neptuni woeste Zee.
Voorts alle prickel me
Oock nimmermeer zijn teghen.

Kn. 3925. Cecinit. Idem.

Op de afbeeldinge van den strydbaeren en kloekmoedigen held Heynrick Kornelisz. Lonk.

Dit is het beeld van Lonk, ten oorlog wel bedreven,
Een dapper Batavier, niet minder vroom van leven,
Voor wien Matanca sweem, als hy de silver-vloot
Des Spanjaerds meester werd, en die geen weer [en bood;
Dien Holland heeft gesien met vreugde weder [keren,
Dien Holland heeft gesien hier over triumpheren:
Gy Hollands saed en bloed roemt dit manhaftig [feyt,
En tracht dit voorschrift na dat voor dijn ogen leyt.

CXXXII. 32. SAMUEL AMPZING.

Olinda genomen, 16 Febr. 1630.

De West Indische Compagnie had in 1629 naar Brazilië eene vloot uitgerust onder bevel van Loncq, groot 52 schepen en 13 sloepen, met 7280 koppen.

Een Nieu Liedeken, van het innemen van Farnambuco.

Op de wijze:
Te mey als al de voghelen singen.

Looft Godt den Heer diet alle geeft
Waer voor Hemel en Aerde beeft,
Ten spijt van ons vyanden,
Die Triumphe gegeven heeft'
Dees trou vereende Landen.

O kloecke Batavieren klaer
Die minder als een loopent Jaer
Vernielt het Ryck van Spangien,
Dat wy nu singhen openbaer
Vive le Prins d'Orangien.

De Mogend'Staten Generael
Jae steden, leden principael,
Door ons veldt-heer vol trouwen,
Toe rusten Scheepen al te mael,
Tot lof vant Huys Nassouwen.

De E. Generael Hendrik Loncq
Wt liefde dese reys aenvonck,
Om zijn vyandt te krencken,
De eer die hy hier in begonck
Men langhe sal ghedencken.

De Collonel van Waerdenburgh
Heeft hem ghequeten sonder surgh,
Als een Heldt boven maten,
Hy wan victory daer deur,
Met al zijn Soldaten.

Lof zy d'Overste Luytenant
Eltzen Steyncalenfels valjant
Met Heur Major in vreden,
Die om dat lieve vaderlandt
Manhaft hebben ghestreden.

Lof zy Crygs-helden overal,
En kloeck Matrosen int ghetal,
Die op 't strant moesten waecken
Int natte koud' en ongheval,
Eer men de stadt kon naecken.

Door Rio dolce een Revier,
Passeerden sy met groot dangier,
Tot haer middel by desen,
Doen vonden sy aen elck quartier
De Stadt beset te wezen.

Aen alle oorden van de Stadt
Speck-Jan hem wel betrencheert hadt
En versien met Soldaten,
Maer doen de Batavier aen trat,
Mosten sijt haest verlaten.

Ons helden vielen dapper aan,
Met schieten houwen ende slaen,
En oock Canons gheruchten,
So dat zy mosten wijcken gaen
By de Boschagie vluchten.

Casteelen, Forten allegaer
In min als veerthien daegh daer naer
Met ackoort overghingen,
Dus machmen wel int openbaer
Een victoryLiedt singhen.

Olinda maeckt ons herten vro,
De Hoof-stadt van Fernambuco,
Verovert met kleyn schaden,
De Batavieren vechten soo
Alleen door Gods ghenaden.

Dit al gheschiet door Godes wil
Dat wy het lichaam van Brasil
Vast soecken in te booren
Daer Speck-Jan triumpheerde stil,
Komen wy hem verstooren.

Soeckt nu Aflaet ghy Spaens gekroont
Die noch inde Havana woont,
Wilt u by tyds verneeren
Wie komt te laat wordt niet verschoont,
Pater sal 't absolveeren.

Don Fredrick mocht wenschen maer,
Dat hy ghesont in Spangien waer:
Met Galioens en Galiassen,
Want onse helden allegaer,
Ghestadigh daer op passen.

Nu kruystmen door de ruyme zee,
Pater sal vinden een goe Ree,
In Farnambuco stercke,
Myn heer Loncq en Waerdenburgh mee
Die wercken 't wel-vaers wercke.

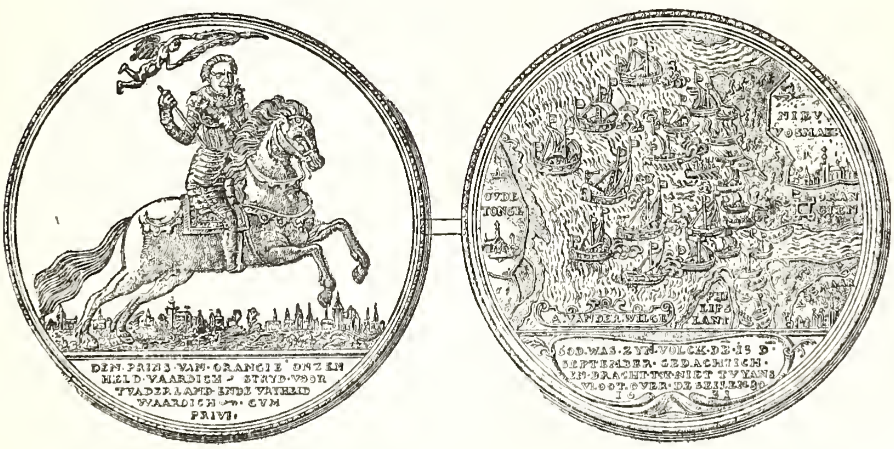
Dees victory is meerder waert
Als veele schatten op der Aert,
Elck een kan 't niet bedencken
De plunderingh gaet zijnder vaert
Maer Spangien sal 't meest krencken.

Soldaten houdet goede moet,
Krygs-heldts te Paerde en te voet,
U Veldt-heer blijft ghetrouwe,
Vernieticht het Maraens ghebroet,
Tot lof vant Huys Nassouwe.

d'Hoog Mogende Heeren Staten wijs
Vive Orangie seer propijs,
Barons en Colonellen,
Leytse o Heer nae u Advijs,
Om 't Landt in rust te stellen.

Geoctroyeerde Heeren vry
Der West-Indische Compagny
Gheluck komt u toe wenden,
U Helden maeckt nu herten bly
Secours wiltse haest senden.

CLXV. 148.

Gedenkpenning op den Slag op het Slaak, 13 Sept. 1631. v. L. II 197.

Slag op het Slaak. 13 Sept. 1631.

De Spanjaarden trachtten uit Antwerpen met een vloot naar de Noordelijke Nederlanden te trekken. De Nederlandsche scheepsmacht onder Marinus Hollare behaalde eene luisterrijke overwinning op het Slaak en een rijke buit.

Triomftorts over de Neêrlaegh der Koninglyke Vlote op het Slaak.

Gewapent Schelt ging t'zeil, met dit geschreeu:
Dat gelt, dat gelt den Leeu
Zijn hartebloet, zijn ziel, te vet gemest;
Doorschiet hem in zijn nest.
Het wacker dier, hoe vreesselijck men riep,
Zich veinsde, als of het sliep.
De vloot, hier door gemoedight, nader quam.
Haer draken spogen vlam,
En zwavelvier, granaten, loot, en stael;
Dies Hollants Amirael
Hem noopte, dat hy rees, getergt tot wraeck,
En sloegh zijn' klaeu in 't Slaack.
De maen bezweem, besprengkelt van het nat,
Van brein en bloet bespat,
Verdooft van al 't gejammer en 't gekarm,
Erbarm, erbarm, erbarm.
Als Xerxes, zonder hart, uit Griecken vloot,
Zoo viel Graef Jan in 't boot,
Met Barbançon. 't Was roei, eer alles blijf.
Marye, bergh ons lijf.
Die roof bleef ons van schepen, volck en schut.
Al d'arbeit was onnut.
Leer, stoffer, leer, hoe snel een oogenblick
Veel jaren smoort in 't slick.
En ghy, die hier te landt 't gewisse plet,
En doemt u eyge wet,
En nijpt, en grijpt: zie toe, zie toe, zie toe:
Rechtvaerdich is Godts roê.

LIII. 1. 48. J. V. VONDEL.

Gedenkpenning op den Slag op het Slaak, 13 Sept. 1631. v. L. II. 197.

Nieu Liedeken hoe Sinjoor heeft Mosselen gaen vangen, ende Berghse Worst proeven, die hun seer qualijck is becomen.

Op de wyse: *Schoon Jonck Heertjen, etc.*

Nu Singjoor hoe staet het leven,
Och mijn dunckt ghy wort heel flou,
Waer is nu u macht ghebleven,
Die ghy maeckten voor Nassou,
Seght wat had ghy in het hooft,
Dat ghy Pater hebt ghelooft.

Die u bracht, inder nacht, tot by Vos-Meer,
Daer ons Prins u heeft verwacht.

Zeeuse Mossels wout ghy eten
Zeeuse Crabben socht ghy hier
Maer sy hebben u ghebeten,
Is dit Vissen wel plasier,
Daermen het al Geusen leert
Wat ghy hebt gepractiseert
Wel drie jaer, hebt ghy daer, om versleten
Maer de reys valt u te swaer.

Ghy zijt door het Schel gecomen,
En ghy seylden vast te post,
Hondert stucken me genomen,
Hebt ghy en ses weken kost,
Ghy brocht in u sloepen hier
Voor ons volck wijn en bier,
Gelt en goet, overvloet, lust om hooren,
Het maeckt ons Soldaten moet.

Elck een ginck hem verblijen,
Als sy sagen op den buyt,
Elck was bereyt te strijen,
Vijfthien Hondert trock daer uyt
Ick wed dat Singjoor wel docht,
Dat hy met de duyvel vocht
Want hy kreet, en hy beet, op zijn tanden,
Och hoe kom ick aen dit leet.

Onse schepen hun besloten,
Ghelijck als een halve maen,
Die daer dapperlijck op schoten,
't Schip de Duyvel quam voor aen
't Schieten duerden tot den dach.
Doen verlooren sy den slach,
Helpt hem voort, buyten boort, killem, killem,
Riep den Engels-man verstoort.

Om 't quartier hoordemen roepen,
Doen sy waren inde noot
Wy kregen wel tachtich sloepen,
Hondert schoone stucken groot
Noch kregen wy met ghewelt
Derthien tonnekens met gelt,
En Graef Jan, quam daer van, maer wy kregen
Vijf te half duysent man.

So u dese Mossels smaken
So komt wederom te gast,
Maer my dunckt wel dat zy craken,
'k Wed ghy liever had ghevast
Comt en vangt geen krabben meer,
Want sy byten u te seer,
Kruyt en loot, was u broot, tot u mossels
So sout ghy u eten doot.

Vive la Prince van Nassouwen,
Ridder vanden Kousebant,
Wilt den toom in handen houwen
Helpt de Papen aen een cant
Want sy spraken vuer en vlam,
Doen de tijdingh over quam,
Geeft den Heer, Loff en eer, voor zijn glori,
Want hy helpt ons uyt verseer.

R V. C.

OLYPODRIGO
ofte
Menghelmoes over de Victorie van den Edelen Prince van Orangien, ende van het beroemen des Paeps, die haer beloofde te wapenen van den hoofde tot de voeten, ende door het water te leyden, het welcker veel seer qualijck is becomen.

By gansch hondert duysent Specken
Waer is nu den geck der gecken?
Die u wapen had belooft
Van de knien tot het hooft,
Die u sou onsightbaer maken
Dat wy u niet soude raken,
Die u onder 't Water braght
Maer ghy zijt daer in versmacht,

Noch ginck desen Paep u sweeren
Dat hy selfs wou setten Heeren
Aen de Mueren van de Stadt
Sonder raken droogh oft nadt,
Ick kan noch meer ander rancken
Daer ghy my af sult bedancken,
Ick wil tot der Geusen spijt

't Water maken engh en wijt,
Noch ginght ghy 't u Santen vraghen
Die niet hooren noch en saghen,
Die u gaven geen verlof
Want sy wisten nieuwers of,
Nochtans zijt ghy uyt gheloopen
Gelt gheweer hadt ghy met hopen,
Maer by Berghen op den Zoom

Hieten sy u welle-coom,
Doen begost het al te flouwen
Selfs den Paep was int benouwen,
D'een die schreeuwden, d'ander kreet
D'derde in zijn bocksen scheet,
Sy meenden het Landt te dwingen
Maer sy mosten anders singen:
Van Antwerpen riep daer een

Stapjen breeckt hem hals en been,
Had den Paep den hals ghebroken
'k Wed hy had niet meer ghesproken,
Van dees loose Rovery
Van zijn slimme Tovery,
Het is maer een Duyvel-Jagher
Doctoor Faustus of zijn Swagher,
Ick hebt het wel langh ghedocht

Maer men sulckx niet segghen moght:
Laet den Paep te Brussel komen
'k Wed sy senden hem na Romen,
Dat hy hem verdiffendeert,
'k Wed hy liever Geusen leert?
Doen de Fury nu was over
Sinjoor was gheworden pover,
't Princen volck kreegh den buyt
En Paep Jan wat op zijn huyt,

D'ander zijn aen een ghebonden
En na Berghen toe ghesonden,
Daer men haer te degen leert
Hoe men vreemde Vissers keert:
D'onse sitten op haer Sloepen
Die men hoort Victory roepen,
Die de Spanjaerts trocken uyt
Deylen vast den grooten buyt,

Sinjoor wilt ghy Mossels halen
Ghy moetse te duer betalen,
Dus Vischt in u eyghen Lant
Soo en komt ghy niet in schant.

Th. 1707. R. V. C. Yders vreught.

VYER-WERCK
op de onwaerdeerlijcke verkreghene Overwinninghe op 't Slaeck.

Weer de dierte inde tonnen!
't Vyer op nieus weer in het peck!
Wel bedacht en wel begonnen,
Tot het staertje toe moy speck

Riep Lant-liever: want hy hoorde
Dat een ouwe taye Queen,
Opghehitst door Raeds-luy, spoorde
Nae yets meerders als gemeen.

't Scheld, belommert door de Seylen,
Was en droevich, en verblijt:
Droevich door het stadich peylen;
Vreugdich, 't wierd' syn Ballast quyt.

't Slaeck dat was' er om verlegen;
't Slaeck dat wenschte nae een Voet
Die sijn gronden soud' ter tegen
Treden, als men 't pot-aerd doet.

MARINUS HOLLARE, VICE-ADM. GIBRALTAR 1607. SLAG OP HET SLAAK 1631. DUINKERKERS 1637.

GETEEKEND PORTRET. ANON. GEMEENTE ARCHIEF DORDRECHT.

Marinus Hollare.

Vice-Admiral de Zelande.

Beyd' haer wenschen gingen t'samen.
't Wacker Ooge van een Heer
Liet haer keeren, liet haer ramen,
En verbood' groot Tegen-weer.

Jacob, Aecht, Vincent, Cæcieltje,
Ursel, Claertje en Jeroen,
Roques, Trijntje en Michieltje
Souden 't, soo 't scheen, alles doen.

Ou ba ja! Dat's een Victorij!
Dat's Triomfe, ba dat luyt!
Dat is voor ons Lant een Glorij
Riep den Braber overluyt.

Ba! Soo salmen Geuskens leeren:
Dat's voor Wesel, voor den Bos.
Ba! Nu heet het spel Verkeeren;
Nu sijn all' haer boxens los.

Ba toch! Siet eens wat se kunnen;
Want sy sonder slach of stoot
Moeten vrijen Pas vergunnen
Aen ons' exquisite Vloot.

Heer-oom, met hovaerd' behangen,
Maeckte Cop en Covel schoon,
Om in sijn Laudamus-sangen,
Net en reyn, te staen ten toon:

En hy leerden 't les van buyten,
Dat, door langen ongewoont,
Hem, in 't singen dede stuyten;
Doch dat hoort te zijn verschoont.

Want soo lang der Hoog-geboren
Helden Helt, Fredrick Nassou
Tot ons Velt-heer is gekoren,
Mocht dat Liet niet uyt de mouw'.

Lieve Heer-oom spaert uw' sinnen,
Veeght geen noppen van u Rock;
't Is te laet, ghy sult niet winnen:
Hoor, daer luyt een ander Clock.

Her uyt Paep, stuck inde modder
Roept Soldaat en gauw' Matroos.
Wel, Signoor soo haest een brodder?
Spanjen soo haest moedeloos?

Schroom je schoenen, schroom je kleeren,
't Is te weeck en diep: wel hoe?
'k Weet, je wilt klay-treden leeren:
Goet, je voeten staender toe.

Sante Croce laet u wijsen,
Gaet naer huys toe, wort geen uyl;
Want de Gilde-vaers misprijsen
U, en schouwen 't Proef-stuck vuyl.

d'Indiaensche Olifanten
Dragen sesthien maenden, maer
Daerenboven, dese Quanten
Baren Vrucht van seven Jaer.

d'Heyl'ge Vinder en de Vader
Van dit Kint woud' selfs niet mee'
By de baring' wesen nader,
Sont een ander in sijn stee'.

FREDRICK woud' wel Vroedvrouw' wesen,
FREDRICK had het meer bestaen.
't Ongediert, vol schrick en vreesen,
Heeft sijn lichaem opgedaen.

d'Eerste vrucht was Bloet en Dooden;
Daer nae quam ontelbaer tal
Dat haer lieve Moer ontvlode
FREDERICK ontfinck haer al.

Ponten, Pleyten, Sloupen, Schuyten,
Vyer-Werck, Stucken, Papen-vont,
Bruggen, Hayen en Affuyten,
Gelt en Cogels, Kruyt en Lont,

En noch duysent diergelijcke;
Watter in was moester uyt:
Naulijcx kond 't Graef Jan ontwijcken,
En door druypen met een schuyt.

Al de Vrucht was nau ontfangen
d'Aenslach 't Ongediert was doot;
Brabant liet de hoofden hangen;
Zeelant was verlost van noot.

Dies komt dierte in de tonnen,
Dies ist vyer weer in het peck;
Brant vry louter, lost Canonnen,
't Is doch reusel van den Speck.

Loff zy u O Godt der Goden,
Die door onser Princen hant
's Vyants macht hebt willen dooden,
En behouden 't Vaderlant.

Muller 2447. I. BEETS.

Spotliederen op Jan Graf van Nassau, bevelhebber der troepen aan boord der Spaansche vloot, die op het Slaak verslagen werd. 13 September 1631.

Hij was een der weinige officieren, die wisten te vluchten.

POSTILLON.

In aller haest uitghesonden, om te soeken den verlooren Graef van Nassou, den 13 September 1631.

Op de wijze:
Van den verlooren Palatijn.

Ick moet rijden ick moet jagen
Om na Grave Jan te vragen
Die of levendich of doot
Wert ghemisset uyt zijn Vloot
Hoort doch hoort ghy goede luyden
Con ghy het my niet beduyden?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Is hy niet ghesien te velde?
Of verhout hij 't op de Schelde?
Soekt doch met een boots-mans-haeck
Of hy niet leyt 'in het Slaeck.
Loopt matrosen vijf of sesse
En bevraecht te Stavenesse:
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Ghy lant-lieden van Ter Tolen
Sou hy niet by u gaen dolen?
Heeft hy oock ghenomen stant
Erghens aen sint Annen lant?
Segt ghy boeren van ter Heenen
Vint ghy hem oock inde Venen?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Ghy inwoners van West-wesel
Hebdy hem ghesaelt een esel?
Gravers vande Blaeuwe-sluys
Is hy niet tot uwent t' huys?
Saftingers ick sal u lonen
Condy my den Grave tonen.
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Ick en weet niet wat ick gisse!
Is hij niet te Valckenisse?
Isser yemant binnen Brecht
Die my doen can goet berecht?
Is hy oock den Doel ghenaket?
Of in Mollegat gheraket?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Spanjaerts en Italianen
Vande nieu-gherichte Vanen
Die noch swemmet binnen-dijcx
Met de knevelen vol slijcx
En vast roepet miserere
Weety niet van uwen Heere?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Wat ick renne wat ick drave
Ick verneem niet vanden Grave.
Is hy niet te Rosendael?
Is hy niet te Rommers-wael?
Of by Hoger-werf gebleven?
Of te Crom-vliet aen-gedreven?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Is hy wech 't is om te claghen!
Wie sal dan de boeren plagen?
Of den armen onderdaen
Dwinghen nade mis te gaen?
Is hy wech wat duysent schanden!
Wie sal dan de Velu branden?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Barbançon en Santa-Croce
't Is een onbeleefde bootse
Dat ghy ons segt goeden dach
En Graef Jan laet voor gelach.
Wat sal segghen Isabelle
Sose mist u met-geselle?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Wandelt hy oock onder 't water
Met den constelijcken Pater?
Is hy oock ghereyst van hier
Met een sloep na t'vegevier?
Sou den bloet wel lopen dwalen
On nieu vierwerck daer te halen?
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Menschen-visscher die te Romen
Duyr vercopet uwe dromen
Comt eens hier en spant u net
Of ghy hem daerin besett'
Hier zijn over al te soecken
Visschen met fluwele broecken.
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

Hoort Philips en Ferdinande
Sent niet meer in desen Lande
Een soo snoden Mammeluck
Of u naeckt meer ongheluck.
Godt is met de Neder-landen
Godt brengt Oostenrijck tot schanden.
Hebdy niet vernomen van
Den verloren Graef Iohan?

CII. 323. J. REVIUS.

Graaf Jan van Nassouws Water-sucht.

Ja Schipper Jan 't is waar: dat die in 't Water [smoren,
En zijn in 't minste niet tot Galgh of Radt [geboren:
Dat bleek wel an de Maats die ghy ter zee-[waart brocht,
Die smachten van de drooght, of stikten in de [vocht.
En ghy (alsoo men meent) zijt desen dans [ontvlooden;
Neen Schipper Jan, o neen: Ghy zijt een van [de dooden;

Ghy zijt een levend' Lijck, want heete bange [lucht
Gaf u een strenge loop, en bracke Water-zucht,
Een strenge loop; dat is de vlucht

De tranen: bracke water-zucht,
De vlucht maackt oock wel achterlast,
Daar 't bracke water wel by past.

Doe de Bergen swanger waren,
Schrickte yeder voor het baren,
Want een Monster (zoo-men riep)
Is de vrucht, die ons sal terghen,
Raat, wat baarden doch de Berghen?
Een kleyn Muysjen, dat sey piep.

Schipper Jan den wreden wreker,
Donder maker, glasen breker,
Wou de Geus met hair en huyt
(Soo het scheen) de kop of bijten.
Na dit pochen, beiren, krijten,
Quam het op een Mossel uyt.

Neen (wat seg ick) 't was soo veel niet,
Neen, soo veel en was u deel niet,
Lieve Jan met al u hulp,
Met u Specken, Walen, Moffen,
Met u rasen, blasen, poffen,
Won ghy niet een Mossel-schulp.

Meent ghy zoo de Bot te gallen?
't Is te mal om of te kallen.
Dit is slimmer noch als slim,
Slordiger als schyte-broeckje,
Schaemt u in een duyster hoeckje,
Wegh, ghy stinckt Jan Isegrim.

Waart ghy niet van de eer geweecken,
Schaemte soude u 't herte breecken
Door de schand' die u ontmoet;
Doch de eere kunt ghy wyden,
Daarom hebt ghy lust te stryden,
Tegen u gemoet en bloet.

Dus wat baat het dat de Seeuwen
U een schip vol spot na schreeuwen,
En dat Ne'er-landt u verwijt
Een gehele zee vol schanden,
Dat het klinck door alle Landen,
Nu ghij zijt de schaamte quijt.

En of Borgers, Visschers, Boeren
Over al den Beck soo roeren
Datter aard' en lucht of waacht.
Dat de vrouwen daar van singen,
Dat de kind'ren daar van springen
Als ghy nergens na en vraaght.

En of al de Bootsgesellen
U wat met de zee-vaert quellen,
Ende roepen Schipper Jan,
Schrale Veerman van Ter-Tolen,
Heeft zyn eygen eer bestolen,
Dat en treckt ghy u niet an.

Dat Matroos u komt bespotten,
Van u vreemde vloot en vlotten,
Van u ongemeen bedryf;
Van u pleyten, pramen, schuyten
Dat zy lachen, jouwen, fluyten,
Dat en raakt u niet aen 't lyf.

't Schaad' niet dat een lichte zanger,
Zinght van Jan de Mossel-vanger,
Die omtrent Sint-Annen landt,
Met een vloot vol Mossel-chepen,
Bleef omcingelt en benepen,
Dat en acht ghy voor geen schand.

Wil-men ook ten quaetsten duyden,
Dat veel duysent Mossel-luyden.
Quamen door u tot den val,
Doe ghy leegh weer-om most varen,
Dat u krevelden de hairen,
Dat is oock al niet met al.

Of ghy schoon soo schandigh vluchten,
En gaaft duysent water-zuchten,
Doe 't zoo branden achter 't gat,

Doe 't u was soo na gebrouwen,
Dat u docht de ziel te spouwen,
Tut, tut, tut, wel wat is dat?

Wil den Jager u begecken,
Toont hem eens zijn oude vlecken,
Wijst hem na de Veluw weer,
Doch daar dorf ghy niet op seggen.
Want daar liet ghy 't lelijck leggen,
Dan wat geeft ghy omde eer.

Of u Vedder, uwe Roede,
U noemt schant-vleck van den bloede,
En u broeder hoogh befaamt
Scheld 't op u verbastert wesen,
O dat sal wel dra genesen,
Want in u is eer noch schaam.

Onbeschaamde prickel stoter,
O u onheyl wert veel groter
Soo ghy blyft den ouden Jan;
Jan en weet van geen geruchten,
Jan is besich met het vluchten,
Nu goe reys Jan Mossel-man.

Graaf Jan is op de vlucht.
En kryght weer spoet en heyl,
De winden die hy zucht,
Die vliegen in het zeyl.
II. 48.

Leersame Scheepsspreucken.

Die sijn tijtjen weet te gissen,
En sijn toutjen weet te splissen,
En sijn glas te roere staen,
Mach wel voor een boots-man gaen.

Sanden verlanden
Landen versanden.

Een groot zeyl op een kleyn schip
Moet in de gront, of op een klip.

't Gety gaet sijnen keer,
Ten wacht nae Prins of Heer.

Die zeylt met een laege spriet,
Kleyne wint en deert hem niet.

't Slimste dat men vint,
Is stil, en inde wint.

Niet veel te seggen,
Maar houwen en beleggen.

Duer te zijn is onverstant,
Dure schipper blijf aen lant.

De zee
Maeckt dwee.

't Zijn netten van een eng beslach
Daer geen ael door de maes en mach.

't Mach vloeyen, 't mach ebben,
Die niet en waegt en sal niet hebben.

Het mach vloeyen, het mach ebben,
't Groot schip wil groot water hebben.

Dit leerd' ick lest van onse gasten,
Op een schip geen twee groote masten.

Als kock en bottelier lest eens te samen keven
Doen hoord' ick onder wien de boter was gebleven.

In voorspoet
Is toe-sien goet.

Rept handen en voeten,
God sal 't versoeten.

d'Onbesochte
d'Onbedochte.

Wie soeckt die vint,
Wie waegt die wint.

Rocxken uyt, rocxken an,
Maeckt een sterck man.

Een die zijn zeyl te hooge stelt
Wert licht'lick van den wint gevelt.

Bochtig yser kan men rechten,
Maer geen harde wint bevechten.

't Zy waer wy zeylen, of laveren,
Is Godt met ons, wie kan ons deeren?

Vryheyt
Blyheyt.

CXLVI. 21. JACOB CATS.

Gevecht van kapitein Cornelis Jansz. de Haan tegen twee Duinkerkers. 19 April 1633.

Van de Zee-slag van 't Schip de Haan.

Stem: *Ontwaakt gy Batavieren koen.*

Hoord toe gy Helden overzaegt
Die 't Lijf al voor Oranje waegt
Den dienst van de Koop-lieden
U eer die moet zijn gewaegt;
Men heeft het zien geschieden.

Den derden April voeren wy uit
Van Amsterdam om eer en Buyt
In de Noord-zee met streven
Daer quamen ons twee Duynkerkers aan boort
Maar d'een is daer gebleven

Den Capitein van de Witte Haen
Cornelis Jansz. was zijnen Naem
Dien vroomen Held verheven
Die voerden ons zoo lustig aen
Dat deed den Vyand sneven,

Jan de Nassou al van Nieuwpoort
Die klampten ons aldereerst aen Boord
Maar hy moest het besuren
Wy hebben hem in de grond geboord
En doen zag menze treuren.

Ons Capitein als een vroom Held
Heeft zijn Canon zoo braef gesteld
Op de Duynkerkers boorden
Hij schoot vreeselyk met gewelt
Dat men het schreeuwen hoorden

Van 's morgens t'agten tot de Noen
Sag men elk een zyn beste doen
Maer spyt Duynkerk en Spanjen:
Spek Jan most onder wiel bevroen
Doen planten wy Oranjen,

Den Haen was alzoo zeer verstoort
Dat hem twee gelyk quamen aan boord
Hy beet en met spooren
En sloeg zijn vleugels aen alle oort
Den vyand gaf het verlooren.

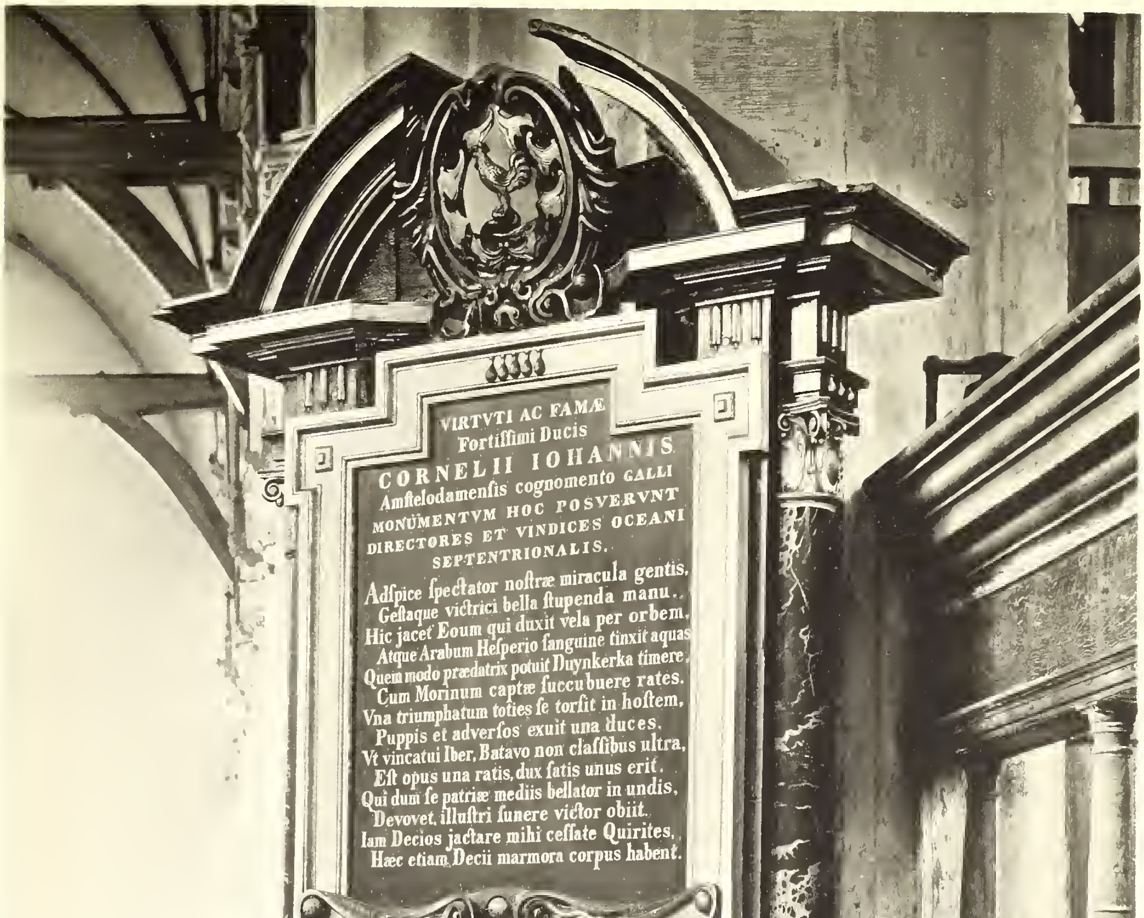
Den een had agtien stukken te boord
En gaven vier zoo dat behoord
Den andere desgelyke
Drie mannen tegen een aen Boord
Nog wou den Haen niet wyken.

Ons Capitein als een Batavier
Stond op de Campanje als een Meur
En hielt zeer goe slag-oorden
Hy bad Godt aen zonder getreur
Zyn vyand te geworden.

Ons Luytenant ook niet bezweek
Hy dikwils uit de poorten keek
Zyn Vyand zonder flouwen
Hy riep Matrozen houd goede moet
Wij zullen 't Veld behouwen.

CORN. JANSZOON DE HAAN, GEN. HET HAANTJE. GEBOREN TE AMSTERDAM. SNEUVELDE IN 1633 TEGEN DUINKERKER KAPERS.

GRAFMONUMENT IN DE OUDE KERK TE AMSTERDAM.

VIRTVTI AC FAMÆ
Fortiſſimi Ducis
CORNELII IOHANNIS
Amſtelodamenſis cognomento GALLI
MONUMENTVM HOC POSVERVNT
DIRECTORES ET VINDICES OCEANI
SEPTENTRIONALIS.
Adſpice ſpectator noſtræ miracula gentis,
Geſtaque victrici bella ſtupenda manu.
Hic jacet Eoum qui duxit vela per orbem,
Atque Arabum Heſperio ſanguine tinxit aquas
Quem modo prædatrix potuit Duynkerka timere,
Cum Morinum captæ ſuccubuere rates.
Vna triumphatum toties ſe torſit in hoſtem,
Puppis et adverſos exuit una duces.
Vt vincatui Iber, Batavo non claſſibus ultra,
Eſt opus una ratis, dux ſatis unus erit.
Qui dum ſe patriæ mediis bellator in undis,
Devovet, illuſtri funere victor obiit.
Iam Decios jactare mihi ceſſate Quirites,
Hæc etiam Decii marmora corpus habent.

Een nood-lot dat den vyand schoot
Bragt onzen Capitein ter dood
Dien braven Held verheven:
Het welk ons alle zeer verdroot
God geeft hem 't eeuwig leven.

Onzen Hoog-Boots-Man onverflout
En ons Quartier-meester zeer stout
Die riepen al zonder sneven
't Za lustig Maets houd goede moet:
Want hy moest ons begeven

Nieupoorters en Duynkerkers mee
Komt weer met u Schepen in Zee
Op de Hollandsche Kusten;
Hollandsche kaes hebben wy ree
Of u daer meer af lusten.

Hebt gy den Haen zijn Kam gescheurt
Van 't Vleys hebt gij niet versmeurt:
Zijn sporen zijn behouwen:
Zijn Vleugens en Staert staen even trots
Hy kraeit nog zonder flouwen.

Oorlof Duynkerkers wie gy zyt
Wy gaen ons bereiden tot den strijd
Dies varen wy Texel binnen
Soo u meer lust zoo komt Zubyt:
Wy zullen weer beginnen.

XVIII, 38.

See-gevecht van kapiteyn Cornelis Jansz. de Haen, tegens twee Duynkerckers.

Stemme:
O Heyligh! zalig Betlehem.

Heeft reden plaets by u? O Godlijck zaet!
Die op de wacht in Jovis heyr-baen gaet
Zoo staet wat op, en maeckt de paden veyligh,
Ter Helden woonst, voor onser Helden heyligh.

Vraeght niet, wie ist, ist Jovis oogenblick,
't Is Mavors vyer, der Vlaemsche leeuwen [schrick:
Dien fieren Haen, die met sijn stemme dondert,
Dat Nereus van sijn krayen was verwondert:

Die Zee-Haen daer de Heeren van 't bewint
(Van de oppersorgh! voor 't weerloos Scheeps [gesind
Ter noot vereisch) den roover mee betrapten,
En soo met hem van seegh tot seege stapten

Die Zee-held ist, en eyschtghe meer bescheydt?
Die seven mael voor 's handts heeft neer geleydt
Den fieren moedt sijns vijandt, en dat meer is
Diens yeder seeg besegelt t'sijner eer is.

Met Schepen winst, voor 't vrye Nederlant:
De Kiel en Schip tot lodt der Zee-vaert mant,
Het is de Ziel van dese, die ten lesten
Zijn leven voor sijn eere gaf ten besten.

Daer hy alleen, benepen tusschen twee
Meer met sijn moedt, dan met sijn krachten dee,
Zijn herte maeckt sijn meerder-vyandt slapper,
Dit moedight hem te vyand even dapper.

Het blixem-vier dat oyt in Lemnos gloet
Van Steropes en Brontes was gevoet
Dat Mulciber besloot tot 's Hemels wonder,
Heeft hy gespilt gelijck Jupijn den donder:

Tot dat Eool met Nereus en Vulkaen
Haer alle deen besonder wegen gaen.
Het blixem-vier dat Lemnos had gevonden
Vast voor en na veel zielig bloed verslonden,

Des docht Vulkaen te proeven op sen vlam,
Of oock dit vyer uyt Jovis koker quam.
Dus komt hy eerst in een der roovers ploffen,
En heeft van daer den fieren Haen getroffen,

Hier vindt hy proef, de grootsche ziele vlood.
En 't Lichaem storf een braver Helden doodt,
Maer niemandt kreukt, schoon dat de braefste [vielen,
Het yser snort', als hagel! door de kielen.

Tot Nereus op (van uyt de diepten) keeck,
En siende dat Borgonjens moedt besweeck,
Soo spalckte hy op sijn groene wijde kaecken,
En kapten tot dat Kiel en Masten kraeckten,

Den eenen, die hy slockte in sijn bast.
Met komt Eool, en set diens maet in last
Die nu alleen sich alle hoop ontseyden,
Den dans t'ontgaen, en aemt daer tussen
[beyden;

Deur gaet hy strack, en laet dien zeeghbaer heldt
Met eeuwigh eer van Nereus Oorloghs veldt
Ten Hemel op te klimmen, om de helden
Aen Jovis disch sijn groot bedrijf te melden.

Dees is die komt, derhalven haest u voort
En brenght sijn ziel ter plaetsen daerse hoort.
Maer ghy die op sijn wit begint te doelen,
Doet ons van uw dat wy van hem gevoelen,

Ghy sult niet min als hy van stap tot stap
Met uwen Naem betreen dien eeren trap
Ghy sult niet min op Famaes zetel klav'ren
En met uw roem't Metalen huys doen dav'ren.

Al schift u ziel, wat eyscht ge meerder lof?
Dan dat ge laet u doen ter dicht'ren stof,
Uw lijf het graf, om soo goeden saecke,
Uw ziele met de Engelen haer vermaken.

CXXIII. 72.

Graf-schrift van Kornelis Jansen, toegenaemt het Haantjen.

Hier rust dien Heldt die van sijn Vyands Scheepen
In seven mael quam seven Vlaggen sleepen,
En gaf voor 't laetst op twee zoo dapper vonck,
Dat 't eene vloodt en 't ander by hem sonck.

VI. 192. L. REAEL.

Grafschrift op den Manhaftigen Waterhopman de Haan.

Hier leit die Zeehaan, die zich staâg by Mars liet
[hooren.
Duinkerken wierdt gewondt door zijn meetaale
[spooren.
Hy veiligde de zee, tot hy zijn oogen sloot.
Verwonde Doodt zijn vlees? Zijn roem verwint
[de Doodt.

XIV. 724. JAN VOS.

Overwintering in de Poolstreek. 1633.

Mislukte proefneming of het mogelijk was in het hooge Noorden te overwinteren.

Ghedicht aen alle zee-vaerende luyden.

Ghy, die het dulle nadt, en vreesselijcke Baeren
Der onghetemde Zee, hebt menichmaal
[bevaeren,
En door u swaere Reys gebracht hebt aen
[den dach
Waer door men 's Werelds eynd' met d'oogh
[beseylen mach,
Ontfanght dit slechte Werck, u van ons toe-
[geschreven,
Om uwen 't wil ghemaeckt, en aen den dagh
[ghegeven:
Neemt tot ghedachteniss' dit laetste Testament,
Dat u van dese Maets, het koude Groen-Landt
[sendt.
Hoe dwaelt den armen Mensch' eer dat syn
[droeve dagen
Ten eynde zijn ghegaen? Waer werdt hy niet
[gedragen

JOHAN EVERTSEN, 1600—1666. KLEINZOON VAN EVERT HENDRIKS. ROCHELLE 1625. WEST-INDIË 1626. SLAAK 1631. DUINKERKERS 1636. VICE-ADM. 1637. DUINS 1639. SAS VAN GENT 1647. DOVER. 3 D. ZEESLAG. TER HEIDE 1653. SONT 1658. SN. 4 AUG. 1666.

GEGRAV. PORTRET DOOR J. VAN HOUTEN,
NAAR H. BERCKMAN. v. S. 1724.

DEN E. MANHAFTEN ZEE-HELD IAN EVERTSZ. RIDDER, VICE ADMIR^L: VAN ZEELANDT. &.

Wiens wezen in dit beelt u leser straalt in d' oogen,
Is Seelands Waterleeuw, en blixem van de Zee.
Diens dapp're Degen ook de Britten heeft bewogen
En 't prat Castilien, tot een oneindighe Vree.

Waar salmen desen held zijn daden mee vercieren!
En dat hij door zijn hulp ons dus verr heeft gebrocht
Met eeuw'ge danckbaarheit, en kransen van laurieren
En Salants out gesticht, is aan zijn deucht geknocht.

I. Koenerding

Hendrick Berckmans Pinxit
Lucas van Leiden sculpsit

Gedruckt t'Amsterdam, by Frederick de Widt, voor aan in de Calverstraat, by den Dam, In de Witte Pas-Caart.

Door 't drijven van het Lot? wat lijdt hy al [verdriet,
Eer hy 't ghewendste endt van synen arbeydt [siet?
Exempel is dit Volck: dees' Hollandtsche [Ghesellen,
Wiens wercken, nae haer doot, vry u voor [oogen stellen,
Maer, laet VENETIEN de Haenen van de Zee
Besien, waer 't Hollandts volck verkiest haer [Winter-Ree,
En sien, wat holle Zee, wat schrickelijcke [vlagen,
Wat vreesselijcke koud', een Hollandts hert kan dragen.
Ten is gheen Cubaes Strandt, noch Europeesche [Kust,
Noch FERNABUCI Bôôm daer op dreef' Vlote [rust:
Maer 't is een eensaem Landt; een Landt, daer [woeste Beeren
En 't koude Noords gheblaes, met Ys en [Sneeu regeeren:
Een Landt, daer 't weynich daeght, en daer de [droeve nacht
Gheduerich sich verthoont, en stadich houdt de [wacht.
Voorts, alles wat ons Dicht u niet en kan verhaelen:
Dat sal haer eyghe Werck ghenoeghsaem u [vertaelen:
Door leest dat al-te-mael, Beminders van de Zee,
En neemt ons Dicht in danck, en haere Wercken [mee.

Kn. 4345

W. C.

Trou-hertige Aenspraeck Aen den Oost-ende West-Indië Vaerders.

Wilt ghy verre Reysen varen
Na Oost- oft West-Indiën Land,
Daer de Sonne vyerigh brandt,
Wilt de vreemde Vrouwen sparen,
Neemt oock op u drincken acht,
En verschoont u kleedren sacht;
Syuver zijn verlenght u Jaren.

Overwinning op de Duinkerkers, 20 Febr. 1636.

De Admiraal Colaert door Jan Evertszen en Mangelaar overwonnen en gevangen genomen.

Klinck-Dicht.

Soo heeft de vliegh soo langh gevloogen om [de kaers,
Dat hy daer eens in vloogh, en 't vaentje heeft [gestreecken.
Soo bleef de griffioen eens in de peeckel [steecken,
En voer, als 't meest' gedrocht van die ge- [weldenaers,
Hy vingh ellendigh bot, in 't vlammen op [den baers.
De schepen, die hy sagh, sagh hy aen voor [sijn' prijsen;
Maer sijn' verwinners daedt quam anders hem [bewijsen,
Die tornden 't kluwen hem wel beter uyt de [naers.
Jan Evertsoon de Jongh, en Mangelaer, twee [Zeeuwen,
Die vielen hem op 't lijf, bevochten hem, als [leeuwen,

En maeckten hem selfs prijs. Die hebben hem [getoont,
Door een beroemde daedt, een noyt vol-prijsse-[lijcken,
Dat niemant kan de straf, die hij verdiendt, [ont-wijcken,
Maer dat noch eyndelick het quaedt sijn [meester loondt.
XLVII 230

---

t' Samen-spreeckinge, tusschen Matroos ende Colaert, Admirael van Duynkercken, ghevanghen sittende binnen Middelborgh, in Zeelandt.

MATROOS.

Hey wat heb ick al te loopen,
Om wat wonder nieuws te koopen
Van die Tijdingh die alree
Is ghekoomen uytter Zee:
Onsen Baes die gingh vertellen,
Dat hij had' by sijn ghesellen
Sulcken blijde maer verstaen
Hoe 't met Lieven was vergaen,
Daerom heeft hy my ghesonden,
Of ick yet vernemen konde
Van dit seggen recht bescheyt:
En oock alst al is gheseyt,
Weet ick niet wie 't my sal segghen,
Of den rechten Text uyt legghen,
Dan hier komt een Joncker an,
Die my dunckt een vreemden man.
't Is misschien een vande Valcken,
Die heur lieten soo verschalcken
Van mijn Maets of heurs ghelijck,
Daerom eer ick verder wijck —
Heerschop, 'k heb je wat te vragen,
Waert ghy 't die van dese daghen
Met nogh meer Duynkercksche Maets
Waeghden een verloren Kaets?

COLAERT.

Wat seght ghy van Kaets verlooren?
Die sijn onluck wist te vooren
Dat waer wel de wijste man
Die men yewers vinden kan.
Groote konnen oock wel missen,
Meest die in sulck water vissen
Daer men tracht nae goeden buyt.

MATROOS.

Jae! of slaghen op de huyt
Maer hoor Heerschop quamje krab'len
Om Matroos den buyt t'ontgrab'len
Op het Vlaems of Zeeusche diep?
Hoe nae dochtje dat hij sliep?
Neen Borst 't is gheen tijdt te slapen,
Alsser sticken zijn te rapen,
Want ons volckjen is te gauw,
En sy soeckent soo wat nauw.
Maer hoe duycker kwam de haep'ringh?

COLAERT.

Wij sochten soo wat versnap'ringh,
Om een Zeeus of Hollandts Schip,
Vast te krijghen inde Knip,
Daer ick doen met al mijn gasten
Wacker laghen op en pasten.
Dit heeft Zeeu-Neef haest verhoort,
Die my stout quam aen mijn boort,
Daer wy t'saem soo vierigh vochten,
Dat mijn volck niet meer en mochten,
Dies joegh my den kloecken Zeeu,
Inde klaeuwen vande Leeuw.

MATROOS.

Wat benje dan voor een veughel,
Datje soo most deur den beughel,
Hadje daer soo veel ghesagh,
Of ghy voerde d'opper-Vlagh!

COLAERT.

Jae ick ben d'Admirael Colaert.

MATROOS.

'K docht wel datjet by mijn sool waert
Dus ghekleet soo moy deurgaens,
Hoet en Lubben op sijn Spaens,
Nauwe Broeck en wijde Mouwen,
De Kasack met luttel vouwen
Sulcke Roosen op je Schoen,
Heerschop 't salt hem soo wel doen.
Daer 's een print van jou nae 't leven,
Van jou maecksel uytghegheven.
Dat elck een seydt die 't bekijckt,
Datje wonder wel ghelijckt.
Maer sy spreeuwen aller-weghen,
Opje Poock en opje Deghen,
Datse hanghen beyd' verkeert.

COLAERT.

Teycken dat ick ben verheert.

MATROOS.

Wat wat halve Spaensche Vlamingh
Dat is seyer een beschamingh,
Datie soo quaemt in 't ghedrangh
Om te leeren Zeeuwen-Sangh.

COLAERT.

Wel wat kond' ick meer aenrechten,
't Was verlooren slaen en vechten,
Want mijn blode Schout by nacht,
Glipte heen met al sijn vracht,
'k Mach wel sulcke gasten derven
Die haer Spriet en Masten kerven,
'k Heb met sulcke niet te doen,
Die noch Eer noch Eedt bevroen,
Die den Bast door sulcke feylen,
Niet ontvuren noch ontseylen,
Gheen van allen stont my by,
Daerom bleef ick inde ly,
Rondt beset met vlamme-stoockers,
Die uyt ijser-Koghel-Koockers
My vast schooten nae mijn gat,
Kruyt en Lonten wierden nat,
En mijn Schip begost te sincken.

MATROOS.

Nae ick hoor soo mostje drincken
Al het water van de Zeef
Of most selfs versuypen mee.
Maer wat selme metje maecken,
Selje noch in 't Haeghje raecken,
Of wat sal men met u doen?

COLAERT.

Stellen op een goedt Rantsoen
Soo men doet de Lien met eeren.

MATROOS.

Siet hoe licht de kans kan keeren,
Die 't eerst al wou randen an,
Is nu een ghevanghen Man
Tot gheluck van onse Vissers,
En meer arme Neeringh missers,
Die veel in u Haven-Stadt,
Sitten in een stinckendt gat,
Nae verlossingh vast en haecken.

COLAERT.

d'Ov'richeydt sal dat wel maecken,
Bidt voor my in u besluyt,
Dat ick oock haest kom hier uyt.

MATROOS.

Jae: ick sal d'Alghever bidden,
Dat sijn Geest strael in het midden,
Van ons Hooghe Overheydt,
Op dat door haer wijs beleydt.
Wy ons andermael verheughen,

En meer buyts bekomen meughen
Van ons al-ghemeen Vyandt
Tot welvaren van ons Landt.
M. 1754.

'T Was hy, die Spanjen op zijn' eigen bodem tarte.
Vaer heen, gelauwert hooft, gelukkelijk door zee,
En breng voor 't Vaderlant ontelbre kranssen meê.
LIII. I. 552. J. v. VONDEL.

Op Laurens Reael, Ridder, out Generael van de Oost Indien.
Geschildert door Thomas de Keizer.

Zoo maelde een Keizers hant den wakkeren [Reael,
Den Ridder, den Gezant, den grooten [Generael,
Voorzien met brein in 't hooft, met oorloghs- [moedt in harte.

Grafschrift.

Hier rust Reaal, de schrik der Indiaansche schaaren.
Een Feebus op de lier; een Tyfus op de baaren.
Wat graf verdient hy die zijn steevenkroon bevocht?
Van 't flonkerendt gesteent dat hy uit Oosten brocht.
XIV. 723. JAN VOS.

Aanmoediging tot het beoorlogen der Spanjaarden in West-Indië, waar rijke bezittingen groot voordeel aanbrachten. 1639.

Datmen den Coninck van Spaengjen in syn West-Indiën behoort te beoorlogen.

Wat moocht ghy op een Mom, dyn wack're [crachten breken,
En op een weer-party, dien ghy niet doot cont [steken?
Hier is sijn schaduw maer, waer tegen dat [ghy strijt,
Doch hy vergaert de schats sijns werelts breet [en wijt,
Hy sendt syn pylen hier, hy send sijn scharpe [tanden,
Uyt syne rijcke schuyr, van sijne goude landen,
De spietse die u treft, waer door ghy valt, [en daelt,
Die wort soo wyd gesocht, en van soo ver [ghehaelt.
Die wech dan, Batavier, dient Spaengjen af- [ghesneden,
Op dat ghy met dien slach, dyn vyand meucht [vertreden,
Voert ghy met ernst den crijgh, en waep'nen [daer met hem,
Soo crijcht ghy hem met een, alhier oock inden [clem.
Indien ghy hem aldaer, sult by de keele [grypen,
Soo sult ghy hem met een, alhier oock doot'lijck [nypen,
Indien ghy hem aldaer cont dwingen, ende slaen,
Soo ist met hem alhier, in Neerlandt oock [ghedaen.
Kn. 4626.

LAURENS REAEL, 22 OCT. 1583—10 OCT. 1637. ALS COMMIES MET 4 SCHEPEN NAAR DE MOLUKKEN 1611. GOUVERNEUR-GENERAAL 1616—18. JACATRA. VICE-ADMIRAAL 1624. GEZANT NAAR LONDEN. DENEMARKEN. BETROKKEN BIJ GALILEI'S POGINGEN TOT HET VINDEN VAN EEN MIDDEL OM DE LENGTE TER ZEE TE BEPALEN. EEN DER GROOTSTE VERNUFTEN VAN ZIJN TIJD.

GESCHILDERD PORTRET DOOR TH. DE KEIJZER.

Klacht over het leveren van oorlogsbehoeften aan Spanje door Nederlanders 1639.

Des trouwen Stier=mans Les.

Soo langh hier Dieven zijn te Land,
En dat geen trouwen Stier-mans handt
Het Schip mach houden naer die Kust
Waerom 't quansuys wert toe-gerust,
En dat men dickwils onder weegh
Het Scheepjen keert als met een veegh,
Om soo den Vyant hulp te bien',
Soo wert' er niet wel toe-gesien,
Soo werden wy als uyt-gemergt,
En staegh tot flaeuwer moedt gevergt;
Want als de saken soo toe gaen
Soo baet geen vechten, noch geen slaen,
Soo baet geen kloecken Oorlogs-Helt,
Soo baet geen Schijven op-getelt,
Soo baet'et schier als niet-met-al,
Soo glijt de platingh van de Wal.

Doch, daer en is geen twijffel aen,
De saken sullen beter gaen
Indiender wel wert op gelet
Waer 't vet sich aen de ribben set,
En waer men haest door rijckdoms-kracht,
Bethoont veel hulps aen Spaensche Macht.

Wel aen dan, trouwen Batavier,
Gedenck, de Vryheyt staet u daer;
Door-siet wel watter omme-gaet,
Bezenuwt beter uwen Staet,
En stelt vry handen aen de ploegh.
Soo wert het Landt noch rijck genoegh.
En maeck dat Themis niet en klaegt,
Soo wert den Spanjaert uyt-gejaegt.

Kn. 4627. Principiis obsta.

Slag bij Duinkerken. 18 Febr. 1639.

M. H. Tromp met 11 schepen verslaat de Duinkerkers, ten getale van 23 schepen.

Zee-slag, geschied tusschen den Admiraal van Holland, en den Admiraal van Duynkerken, op den 18 February 1639.

Op een aangename Voys.

Batavieren komt dra
Wilt zingen vroeg en spa
Den Heere Jehova;
Lof Prijs en Eer
Die uw nu weer gedenkt
Zulken Victory schenkt
En uwen Vyand krenkt
Steeds meer en meer
Die uw zo moedig kwam vallen an
Vol hooge lusten
Op zijne kusten
Zo menig Man

February Agtien
Zestien-hondert mitsdien
Dertig Negen men zien
Ging eenen Slag;
Voor Duynkerk op de Rhee
Van Admiralen Twee
d'Hollandz' en Duynkerkz' mee
Den zelven Dag
Even dat Coolaar over drie Jaar
In 't Zeeuwsche groeten
Vand geen verzoeten
Maar droefhyd zwaar.

Dit lag haar nog in den zin
Des zy dagten het gewin
Te halen weder in
Met Kruyd en Scherp
Op een Vrydag ten Agt
Uuren zy met haar Magt
Kwamen maar hun verwagt
Heeft eene Herp
Die wat kwam spelen met snaren swart.
Om haar te danken
Maar dog het banken
Viel haar te hart.

Wel Admiraal Michiel
Van Doornik hoe geviel
Uw dit Bataafs gekriel?
Dat gy Adieu
Gingt zeggen voor de leus
Van eenen blauwen Neus
En liet zo aan de Geus
Twee Schepen Nieuw
En uw Vies-Admiraal door den nood
Geheel Verbranden
Of gingt gy Landen
In Charons-boot.

Lof Herper Admiraal
En Bankers die voor 't Staal
Uw Vyand menigmaal
Ter neder veld;
Lof Capiteynen t' zaam
My onbekend van Naam
Uw Eer zal door de Faam
Werden verteld
Zo lang als Phebus op d'Aarde straald
Matroos Soldaten
Zal zijn door 't Praaten
Uw Lof verhaald.

Prinsse ô Heer! den Lof
Komt uw voor al hier of
Want wy zijn dog maar stof
En onze Magt
Schrijven wij met dit werk
Toe aan uw die zeer sterk
Voor ons zijt een Bolwerk
Dag ende Nagt
Tegen ons listigen Vyands pak
Dies uw 't zingen
Wy de Eer toe bringen
Want 't Vleesch is zwak.

XLI 8.

Penning aan M. H. Tromp vereerd na den slag bij Duinkerken, 18 Februari 1639. v. L. II. 248.

Onderschrift eener afbeelding van den slag bij Duinkerken, 18 Febr. 1639.

Ist niet een groot bedrijf? ist niet een cloeck [bestaen
T'geen ghij hier boven siet door Tromp dien [Helt begaen?
Met scheepen twee mael ses: tegens twintich [en twee
Die op hem quamen aen, daer hij lagh op [hun ree
En Trots en Hooge moet, was daer doch [voor haer val
Een Hoop hij binnendreef en nege aende wal
Twee van die vloot hij nam 't hun spijt in [haar aenschouwen
Hoe die slach hun bequam, dat mogen sij [onthouwen
En senden het journael in Spangien aen den [Coningh
Dat men hun hier betaelt met dierghelijcken [Honingh.
Maer geeft ons Godt de Eer, die dees helt [gaf Victory
Soo krijgen wij noch meer en Tromp blijft [in Memory.

Harde slagen doen wel leeren.

M. 1797 A.

Slag bij Duins 1639.

De Spaansche vloot, 67 schepen, 1700 kanonnen, 24000 koppen, onder D'Oquendo, stiet 15 Sept. bij Bevesier op Tromp. Deze, ofschoon slechts 13, later 18, daarna 30 schepen sterk, viel aan en dwong de Spanjaarden zich op de reede van Duins terug te trekken. Hier sloot hij hen op en wachtte versterkingen af. Zijn vloot groeide aan tot 96 schepen en 11 branders. Ondanks Engelands vijandige houding had de aanval op 21 Oct. plaats. Slechts 18 Spaansche schepen ontkwamen. Zij verloren 7000 man. Tromp bracht 14 bodems op. Zijne bevelhebbers waren Jan Evertsen, Catz, Denijs, Houtebeen en de With. De zege was niet minder belangrijk dan de ondergang der Onoverwinlijke Vloot.

Ghesangh op dees Victory.

Op de wijze:
Ach treurt met my bedructe schapen.

Wat zeghen-teyckens of Lourieren
Zyn nu ghenoech te cieren 't stoute hooft
Den Zee-heldt van de Batavieren,
Die den Monarch syn schepen heeft berooft
Een deel gheplondert,, d'ander voort verbrant
Weest niet verwondert,, van ons eendragtsbant,
Tis Godes stercke hant.

Zoo haest de Spaensche macht van schepen
Den Admirael bequam in syn ghesicht,
Heeft hy die moedich aenghegrepen
Met twalif schepen haren trots gheswicht,
Zyn felle Trompen,, baerden sulcken vrucht
Zoodat sy krompen,, en met groot ghesucht
Haer gaven op de vlucht.

Den Admirael besluyt haer kielen
In Duyns, en wort versterkt van dagh tot [dagh
Den Heldt neemt voor haer te vernielen
Zelfs daer den vyandt in sijn voordeel lagh,
Met syne Helden,, tast hy moedigh aen
Al haer ghewelden,, die zy bloedigh slaen,
En doen te gronde gaen.

Waer is u Trots en Macht ghebleven,
Zeght Spangien, Napels en ook Poortegael,
Daermee ghy 't Christen-Ryck deed beven ?
Gherooft, geplondert is hy t'eenemael
Door stoute handen,, van Bataefs gheslacht
Tot uwer schanden,, is dijn trotse macht
Gheheel tot niet gebracht.

O wonderlycke grootse daden
Voort vaderlandt soo moedich uitghevoert,
Zingt Gode danck voor syn ghenaeden,
Die onse Heldenharten heeft ontroert,
En doen bezwijcken,, al het Spaens gheweldt,
Laet Trouheyt blijcken,, met den stouten heldt
Voor ons op Zee gestelt.

Arbeyt om rust.

CXLV. 170.

Gedenkpenning aan den Slag bij Duins, 21 October 1639. v. L. II. 252.

Op 't Mistich Weder in Duyns.

Indien de Penne kost Cartouweschote geven,
En dat een yder rijm gaf donderent gerucht
Zoo mocht de Poezy afschilderen nae 't leven,
't Verdelgh der Spaensche vloot, en eervergeten
[vlucht.
't Miste niet,
Men seyt het miste doe de vloten sich ge-
[naeckte
Hoe kan dat mogelick of waerlijc sijn ge-
[schiet ?
Want onsen Admirael die trefte dat het
[kraeckte

Met heele lagen schuts, doe mistent immer niet?
't Scheen of den Afgront barste en baerde
[solpherbergen,
En dat den helsen draeck syn mijnen springen
[liet
Het gunt den Spanjaert dee de hayren staen te
[bergen
En sengen vanden kop, doe mistent immer niet ?
't Vertoonde in 't gesicht of zee en baren
[brande
En streden mette roock doort vreesselic ge-
[schiet

Daer was de jongsten dagh, also het scheen
[voor hande,
Ghelykt voor vele was, doe mistent immer niet?

Noyt treften diergelyc, 't golt noyt so lyf om
[leven
Noyt speck in zulken angst, in jammer en
[verdriet
Noyt ging so boeg an boeg, noch steven tegen
[steven,
En zy op zy, als doe, doe mistent immer niet?

Het puyck der Galioens, en 't meest der
[Spaensche schepen,
Die boogh den vromen Tromp met kracht tot
[syn gebiet
Zo datse na 't gebruyc haer vlaggen mosten
[slepen
Ten teken als gevaen, doe mistent immer niet?

Teghen bericht.

Oquende, wient ghemoet uytbeelde door het
[suchten,
Die was den lammen dans van spangiolette sat
Dies sloop hy van de rey der welker hy ont-
[vlugte
En is ons so ontsnapt doe mistent immer wat?

Hoe dat den Spaenschen haes den looper wort
[ontfangen
Gewelkomt en onthaelt, dat werd hier wel gegist
Hoe wort Antonio met groente wel behangen
Doch vele menen neen, om dattet heeft gemist.
CXLV. 171.

Seegesangh over de Neederlaagh der Spaansche Vloote in Duins.

Metaal noch bonte jasp, als sint Laurents
[pilaaren,
Aan 't Kooninghlyke graft, te Guechar uit
[gemynt,
Kan, schoon de beitel van de konst langhduurich
[schynt,
Onsterfelyke dâan onsterfelyk bewaaren.
U Zeemars roem ik die Flips ryksswaard sloegh
[vol schaaren,
In 't slaan der Duitsche vloot, waar jaaren aan
[verpynt,
Toen sachmen wat in rook op eenen dach
[verdwynt,
O Tromp, trompet der faam, trompetster van
[uw maaren,
Maar 't groen des Oceaans ghemarmert met
[Spaansch bloed,
Door uw gesach beheert van seeven fortse
[leeuwen,
Zal 't prentberd zyn gekroont met Neerlands
[vryer hoed.
Dan zal 't beinkt penceel dat teikenende uit-
[schreeuwen.
Met zoo een keel, gelyk het heldedaaden doet.
Uw daaden zullen zyn de ziel der komstige
CIII. 2. [eeuwen.

J. SIX.

Klinck-Dicht.

Doen Gerion vol trots, met vier-mael sestien
[Kielen,
(Elck een Kasteel gelijck) quam bruysen door
[het Nat,
En waend', in overmoed, dat hy de Geus al hadd'
Ten drie-balg ingeslockt, oft' soud' hem flucx
[vernielen:
Quam Ne'erlands Schip-voogd, fors, op-dond'ren
[na dees' Fielen.
Spoog Vonck en Vlam, waer door sy kregen 't
[Vyer in 't gat,
Ach! (sucht' hy) dit's Alcijd': en bergd', in
[Duyns, sijn Schat.
Daer liggend', sach sijn Schrick, als Snap-haens,
[om hem krielen.

Hy beeft: En smeekt den Teems om Herberg [in sijn Kolck;
Die set hem by van all's: Doch wijst dit geele [Volck
We'er van der handt. Hy barst en knarst van [spijt en toren.
Maer flucx vat 't Rotterdams Briareus, (sijn [Plaegh)
Met hondert Handen, hem soo fellijck by de [Kraegh,
Dat hy geeft Macht en Schat en Lijf en Al [verloren.
VI. 195.

G. J.

Duinkerken in swijm.

Hoe nokt dees zeehond, sonder tanden,
Die kerken, in het barre duin,
Met visschen aan de geusestranden,
De schaaren van den God Neptuin,
Prop vol pleegh, van den roof, te maaken?
Hoe schon de vree syn bloende kaaken?
Nooit gingh dit zeegedrocht te waater,
Of al de zee keek anghstigh uit:
Of keerde bly, met vingeklaater,
Met muil, en klaauwen, vet van buit,
Van ryk gelaade koopmans scheepen,
Met groot, of klein geweld gegreepen.
Wanneer pas twaallef galeoenen,
Het restjen van Okquendoos vloot,
Met aangetrokke loopers schoenen,
In 't scheurtjen, schuilden, uit den nood,
Toen sach ik solders, kelders, haaven
Te klein, om 't roofaas te begraaven
Nu sie ik niet dan leege schuuren,
Te licht verslampampt, en versmeert.
Blyft deese flaauwte langer duuren,
Dat Mars dien roofkaak niet vereert,
Met ysre tanden, koopre kiesen,
Zoo zal hy voorts den geest verliesen.
Dus wensch ik deese week te Londen,
Dat ons zoo valsch heeft aangerandt,
Te sien haar grooter waaterhonden
Zieltoogende, op 't verraadersch strand.
Zoo zal ik welkom, in ons paalen,
De Beurs wat nieuws, en liefs verhaalen.
CIII. 566.

J. SIX.

Op de treffelijcke Victorie van den Manhaftigen Tromp.

Don Speck was in het ruym met Spangien [afgekomen,
En hadd' het woeste velt van Nereus ingenomen.
Hy stont al op het lant het was met ons [gedaen:
Wie soud' hem tegen sijn? wie kond' hem [tegen staen?
De zee was Don te kleyn? ons mannen waren [dwergen,
De schepen min als niet, zijn Gallioenen, [berghen.
Den blixem van de zee, bewust van wint en [vloet,
De mannelicken Tromp, heeft hem aldaer [ontmoet,
Met ingeboren Dons, rap-handighe gesellen,
Die altijt op de zee de pijpen aerdig stellen.
Don Keerte-koe, Don Iaep, Don Houte-been [was daer,
Don Bancker en Don Vijgh, met Don de [Mangelaer,
Schoe-maker met Don Heynst, gewoon op [zee te danssen:
Don Lapper, met Don Hoen, Don Lam, Don [Gillis Ianssen:
Don Water-drincker selfs, die als een dapper helt
Heeft sijnen naem veel Dons in 't vechten by [gestelt.
Don Speck was haest bedacht, en is voor [eerst gaen strijcken

Voor twelleff van dit slagh, en daer na gants [gaen wijcken;
Geloopen en gevlught, geschuylt in Engelant:
Daer naer gejaeght, vervolght, versopen of [gestrant.
D'Oquendo, van gemoet gebroken en van [lenden,
Heeft qualick eenen Don tot bode konnen [senden.
Maet, hangt dit aen de vlagh, en plackt dit [voor de mast,
Dat Spangjen is van Tromp met sulcke Dons [verrast.

Tromp ne trompe pas.

DANIEL HEINSIUS.

Kn. 4680.

Tromp-Triumph, Over de Zee-zege, behaalt door den L. Admiraal van de Nederlanden.

Marten Harpertsz. Tromp, In en ontrent Duins: 1639.

Triton tromp uwe bolle koonen,
Datse als een blaas zoo rond,
Trompend' Tromp zijn lof vertoonen;
Tromp zoo luid gij trompen kond.
Tromp op heb dij trompens lust,
Tromp aan kaap, en baai, en kust:

Tromp dat alle ooren toeten,
Tromp de wijde Wereld door,
Wilt al trompend Tromp begroeten,
('k Meen den geessel van Sinjoor)
Die uit twalef Kielen kon
Trompen op den grooten Don.

Die, den hoop zijn's lompe klompen,
Van het Spaansch zee-maste-bosch,
Wist zoo trompend' te betrompen,
Dat den Leeuw den loozen Vosch,
Zich te bergen prest, vervaard
Onder schaduw van den Staart.

Die, de krenge lang beloerde,
Met een watertand'gen bek;
Wijl men tromp en trommel roerde,
Tot behouw van 't gortig Spek;
Dat heel garstig smolt tot traan,
Door den angst van we'er te staan.

Die, na lang geduldig beiden,
Trompte we'er met nieuwe vonk,
Tot Spek Jan mizerij schreide,
Doch alzoo de mist 't geflonk
Van den held'ren dag bescheeld;
Zijn der weinig geschaveelt.

Tromp dan door dijn hollen horen
Thete zoon een heilb're be'e.
Voor dien Tromp; die schijnt geboren
Tot het vrijen van de zee.
Dat d'Almagtige zijn macht,
Als in dezen, steeds bekracht.

Dat hij Tromp een Schild verstrekke
Voor zijn trouwgeharte borst
Dat hij tot den vrede wekke
Die naar vrijen bloede dorst.
Dat Tromp niet, onrijp in 't werk
Lijk weerd met Hein en Heemskerk.

V 58. W. v. HEEMSKERK.

Victory-Liedeken: Van de Zee-slag in Duyns.

Stem:
Aartje die is aardig.

't Is al weer Victory Ziet wy Geuzen vry
Tonen vreugt en glory Mits wy horen bly
Dat de magt van Spanjen
Onze Staten kent
En onzen Oranjen
Prins veel Schepen zent.
Dog door Gods genade
Is ons dit verleend:
Want tot onzer schade Was de vloot gemeent

Daer men zeit twaelf jaren Aen is toe gerust
Eer zy is gevaren
Van de Spaensche Kust
In de zestig Schepen
Kloek en sterk bemant
Hebben zy gaen slepen Naer het Vaderland
Daer der twaelf opwagten Om te wederstaen
Waer zy zeer om lagten
Als zy 't zagen aen
Is dit al de sterkheid
Sey den Admirael
Die de Geus in 't werk heid Zulk een hoopje kael
Weet ik t'overwinnen Met myn Schip alleen
En te zenden binnen
Onze Roomsche-steen
Maer wanneer ons Helden
Met den Harpenaer
Ridders snaren stelden Wiert men haest gewaer
Hoe zy konde speelden Met de Geuze Tromp
Dat zy met haer beelden
Hazeleerden plomp
Door langdurig Schieten
Raekt ons kruyd om veer
Dog tot ons genieten Kregen wy haest meer
Van ons Fransche vriende Die ons gou en rap
Kloek en willig dienden
Dat wy bleven schrap.
Van ons Heeren Staten
Schepen quamen sterk
Ons nog vyf te baten En wy kluifden spek
Dat elk was verwondert Dat het Geus geblas
Tot Madrit gedondert
Heeft in 's Konings kas.
't Was doen al eylacy!
Heerooms Engels-maet
Doet ons nu de gracy En den Geus verslaet
Want 't boos Nassauwen Plaegt ons tot 'er dood
Weest ons nu getrouwen
En een vriend in noot
Hy verhoord' haer bleyen
Dezen vriendschaps-man
Leid' hem tussen bayen Maer hy moest daer van
Met een brandschip laye Haer den Geus weer sloeg
Dat dees Papegaeyen
Uit Brittanjen joeg.
Dese Papen-vogels
Syn op 't lest vertzaegt
Door ons trompen Kogels Heel verstroyt gejaegt
d'Een die raekt aen 't stranden D'ander zonk [in zee
Sommige verbranden
En de rest moest mee.
Door den reuk der Geuzen
Gingen heel t'onvreen
Wel tien-duizent neuzen Sonder biegten heen
Maer ons volk verslapten Weynig voor de vuyst
Soo dat wy daer knapten
Vyf-en twintig juyst.
Vroome Batavieren
Looft den Heer met vreugt
Laet zijn geest u stieren Op den weg der deugt
Wilt de vryheid zoeken Als een Christen knegt
Dat gy met verkloeken
Altyd eer bevegt
Prins inwoonders rustig
Bromt op dezen Stryt
En Victory lustig Of 't de Papen spyt:
Doet de Klokken klinken Steekt de fakkels uit
Laet de Winpels blinken
Voor d'Hollandsche Bruid.

Weest voorzigtig.

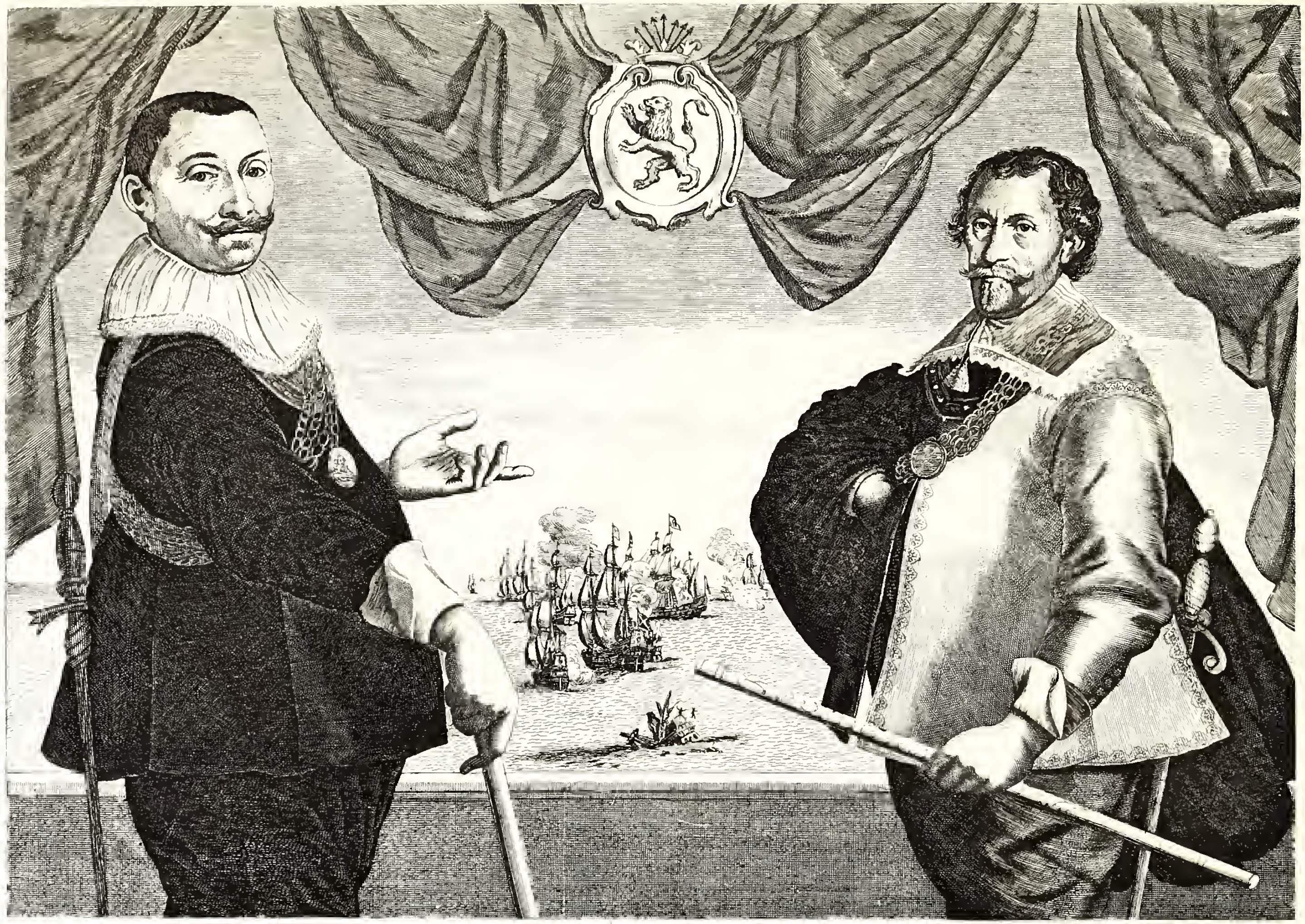
XVIII. 108.

Nederlandschen Donder-slag Gevallen onder de Spaansche Vloot, op den 16. Sept. en 21. Octob. van 't Jaer 1639.

Gelijk het grof-gespiert gebroed,
In d'eersten tijd,
Dom-sinnig heeft gedult, gewoedt,
Ten Goden-strijd:

M. H. TROMP EN WITTE DE WITH.

GEGRAV. PORTRET DOOR C. VAN DALEN.

MARTEN HARPERTS TROMP *Luytenant Admirael van* HOLLAND *en* WESTFR:
Hier siet ghy t'rechte beeld des Seeheld Marten Tromp,
Die met syn stalen hert maakt Spangiens klingen stomp.
Wien: aanslag, eer, macht, roof, Tromp inde vochte southeyt,
Ondekt schent, breeck, ontrooft, met ongemeene stoutheyt

WITTE CORNELIZ DE WITH *Vice Admirael van* HOLLAND *en* WESTF
Wit teeken was van eer en waar oprechticheyt
Ons Witte staat nae beyd, met moed en kloek beleid,
Hy hoedt het Vaderland dryft vyand uyt t'besit
Daerom der helden wit te recht hiet dubbelt witt.

C. Dankertz exc.

En hóópte berg op berg; op hôôp
Van selfs de Goon
Te stooten, door een over-loop,
Wt haren Throon:

En niet bedachte, dat Iupijn,
In sulken standt,
Sou vaardig met sijnn Donder zijn,
En Blixem-brandt:
Tot dat het, doch te laat, de kracht
Van 't Goden-vier
Gevoelde; en 't gebergt een gracht
Voor allen wier.

Soo quam het grove Spangjen aan,
Met Portugall;
Verselt met Duynkerks stoute vaan,
En Napels tal.
Het scheen den Hemel lé gevaar.
Neptuyn, verflout,
Wist nauw of hy in 't water waar,
Of in een woudt:

Soo krield'allom 't beschaaft geboomt;
Dat, voor hun blad,
Nu grooter tal (die 't denkt, die schroomt)
Van menschen hadd.
Maar Tromp, wien 't groote romp-getall
Noyt vreesen dé,
Stack aan 't Tromppet, en stelden all
Sijn tromppen rée.

Hy donderd reys op reyse los,
En blixemt, dat
De Kraken kraken, en het bos
De vlamme vatt.
Don Lopes, schoon hy moedig vocht,
Met sijn gedrocht,
En 't schieten op hem niet vermocht,
Most in de locht.

Want wat den donder niet en scheurt,
Den blixem schendt;
En 't geen door 't schieten niet gebeurt,
Een brand'schip end't
Daar vloog de locht vol vleesch en vlamm;
En, soo het scheen,
De Zee nauw all de lijcken nam,
Noch 't oor 't geween.

Hier onder klonk, door 't golven-reck,
Allarm, Allarm.
Wat was den weer-klank van den Speck?
Erbarm, Erbarm.
Leer, moedig Spangjen, dat 't getal
Geen Zegen baart:
Maar dat de deugd geeft dat 't Geval
De Krijgers spaart.

Gaat, geeff den Golven-geesselaar
Nu vry de handt:
En stelt ons Nederlandse Schaar
By 't Griecken-landt.

Kn. 4631. DAN. IONCTYS. Med. D.

Pugna navalis qua Hispanos vicēre Belgæ Fœderati in Duins Angliæ anno CIƆIƆCXXXIX

T'is in de wint gedorst, op s'menschen macht [te bouwen,
Veel Scheepen inde Zee, veel Krijgsluy inden [strijdt,
Veel menschen overhoop verrechten niet een [mijdt;
Indien de Opper-voocht haer doen wil onder- [houwen.

T'bewijs van dese saeck, onnodigh door de [Boecken;
Onnodigh opgehaelt, de vloot van tachtigh acht
Gunt slechts het oogh alleen, dees overtrotse [macht,
Die Spanie send om t'Hoff, het droeve Gasthuys [soecke.

Oquendo met gevolgh van ses en sestich
[Schepen
Vol roem, vol trots, vol pracht, bejegent int
[Canael
Met schepen t'weemael ses, der Staeten
[Admirael,
Geen konst voor hem soo t'scheen haer vlaggen
[te doen slepen.

Doch d'Opper-Held geeft Tromp een kloecken
[moet en segen,
Den Spaniaert hij verbaest, en wert in Duyns
[gejaeght,
Van waer dat Hollant vreught en Spanien
[droefheyt draeght,
In t'Iaer van duysent en seshondert dertich
M. 1810. [negen.

Spore der danckbaerheyt, op de vernielinghe der machtighe Spaensche Vloot, met hulpe des Almoghenden, ghedaen door den E.E. Zee-helt Marten H. Tromp, Lt.-Admirael van Hollandt ende West-Vrieslandt, Alle Godtvrughtighe Nederlanders voorghestelt.

Op vry vereende volck, heft hart en oogh en
[handen
Nu dancbaerlijc om hoog, en wilt een offer
[branden
Op 't Autaer uws gemoets, gestooct door 't reyn
[geloof
Dat Godt behaeglijck is; wy die als tot een roof
By Spangien zijn gestelt voor Pooc en Moort-
[geweren,
Sijn nu alleen verlost door hem die 't al kan
[keren,
En stutten nae sijn wil, dat is dien grooten
[Heldt
Die Hemel, Aerd, en Zee, heeft onder sijn
[ghewelt,
Hy die den Isralijt uyt Pharos dienstbaerheden,
Heeft door sijn Handt gheleyt, en staegh voor
[haer ghestreden,
Met sijn Metalen Arm en onweerstuytb're
[kraght,
En eindelijck haer soo in 't Canaan ghebracht:
Door water en door vuyr, een saeck een
[heylich wonder,
En boven het begrijp, dan dat met ons bysonder
Gherechtich evenaert, vermits wy mede vry
Zijn wonderbaer herstelt uyt Spaengiens slaverny
En gruwelijcke dwangh, alleen door het ver-
[mogen
Van hem die voor ons waeckt met sijn alsiende
[ooghen,
Wanneer den tweeden Phlip uyt opgheswollen
[haet,
In 't Iaer van tachtigh acht, de gantsche Zee
[beslaet
Met kielen sonder tal, waer mée hy had
[gheswtoren
Te boeten sijne lust en langh ghevoede thoren,
Tot ons bedroef bederf, hoe vreemt en won-
[derbaer
Slaet Godt dees groote Macht en vrijd ons
[van ghevaer
En duysent wond'ren meer, onmooghlijck uyt
[te spreken
Door eenigh menschen tongh, sijn goetheyt
[heeft ghebleken
Soo meenighmael aen ons, dat met ghebogen
[knien,
Wy yeder oogenblick zijn schuldich danck te
[bien
Sijn vaderlijcke sorgh en het gheduerigh waecken
Voor dit ons landt en staet, vermits hy onse
[saecken
Gheduerighlijcken redt, als nu in desen tijdt,
Wie heeft ons doch als Godt voor 's vyandts
[swaert bevrijt?
Wat was gantsch Hollandts macht by 't groot
[getal der schepen,

Ghewickt tot onsen val en wreede geessel-
[swepen?
Niet anders als een kindt om met den Goliat
Te treden in 't gheveght en winnen vest of
[stadt,
Nochtans het is volvoert, den Reus die wert
[verslaghen
Mits Godt een David sent, die na sijn wel-
[behaghen
Het groote voor-hooft treft en kneust de
[hersen-pan
Met sling'ren van een steen door dees ver-
[koren man
En Ridderlijcken Tromp, die met een vast
[vertrouwen
Den Vader van het All gingh voor sijn wapen
[houwen,
En windt alsoo den strijdt, niet door een
[scherpe klingh;
Maer Heer, door u alleen, waar van hy kraght
[ontfingh,
Uw' goetheyt zy gelooft, ghy hebt het al
[ghegeven.
Stiert vorder al ons doen, en geeft ons soo te
[leven
Als u behaeghlijck is, op datmen voor het goedt
Dat ghy aen ons bewijst, oock rechte danckingh
[doet.
Iuyght Neerlandt, Neerlandt juyght, en wilt u
[nu verblyen;
En ghy die uwe kost in Zee met visscheryen
Op Godes zeghen soeckt, weest vrolijck, looft
[den Heer
Die u door desen Heldt, na uw gewenscht
[begeer
Heeft veylighlijck bewaert, dat ghy in rust en
[vrede
Uw plichten hebt volbracht, en gantsch geen
[scha gelede,
Gelijck als doen ghy wiert by koppels wech
[ghevoerdt
Nae 't Roof-nest, dat gestaegh op onse schade
[loerdt.
'K hoop Godt heeft tot haer straf nu desen
[TROMP gesonden
Waer door dat Spaenjens kraght sal werden
[in gebonden,
Men heeft de proeff gesien, dies steeckt uw'
[offer aen,
En roept ô groote Godt! ghy hebt het al
M. 2666. [ghedaen.

I. SOET.

Roomsche-Vreucht, op de Spaensche-Winst. Door den Hollantschen Tromp.

Nu Broer Jacob niet te loopen,
Wacht hier heeftmen nieuws by hoopen,
Langst nu isser vry wat gaens,
Al het hiele Langt wort Spaens.
Laet de Geusjes vry wat praten,
'k Wed sy sullen 't stoffen laten:
Speck-Neef komt met kracht in 't Langht,
Yeder heylich als een Sanght.
Slecht van trony, geele vellen,
Fraey in Kercken of Kapellen,
Beter als een hout te staen
Om daer by te Beverdt gaen:
Groote buycken, wye mouwen,
Als beroockte Lieve vrouwen
Waert om met gheboghen knien
Als Heer Pieter eer te bien.
Heer 't zijn sulcke brave basen,
Soo geschroockt as ouwe blasen,
Saghe Keesje 'k wed hy strack
Riep: gangs doot de Bulleback,
Waer me, waer me sou het wesen,
Want het soete kijnt mocht vreesen
Dat de Nicker of sijn maet
Hier voor Speck in Masques gaet.
Jaep: ey segh: men soete stryer
Binje niet een lutje blyer

Als je de'e doen al den bras
Noch in Duyns besloten was?
'k Meen van ja: nu machje lollen
Met de half-geschoren bollen,
Broer: ghy houwt doch veel van Mis,
'k Loof dat dit de rechte is
Mis, broer op een nieuwe mode
Voor u op-gepronckte Gode,
Vry al op een andre voet
Als die uwe Heer-oom doet.
Hier voor mooght ghy al u leven
Tante Marten offer geven,
Dese heeft door groote macht
Dit alleen te weegh ghebracht.
Seper 'k sou schier durven sweeren
Dat hem Phlip hier voor sal eeren
Als hy Heyn de'e doe die quam
En sijn groote Rijckdom nam,
Nu moet Hollant aen het singen
Van dees wonderlijcke dingen,
Dingen vreemt en soo gestelt
Dat die niemant recht vertelt.
Dit sal in ghedachte blyven
Alsoo langh daer Pen kan schryven,
Sante Marten men voor al
By de Geusen vyeren sal.
Dese moetmen eer bewysen
En tot aen den Hemel prysen,
Meer als yemandt wert gedaen,
Die in d'Almenacken staen:
Als de Paus dit komt te weten,
Hy sal Marten heyligh heeten,
En Canoniseren voort
Hem as hy sijn Daden hoort,
Want daer Phlip langh op gingh loeren
Dat komt Marten nu volvoeren,
Hy neemt na sijn eygen sin
Hollandt nu met Spangiaerts in,
Waer mee sult ghy hem beloonen,
Die u sulcke dienst komt toonen?
Schenckt hem vry het tiende lit
Van al dat ghy hier besit,
Waer ghy langh hebt om gebeden,
Daer me'e sijn gepropt ons Steden:
't Is: God lof: nu soo geschiet
Dat men 't Lant vol Spaengiaerts siet.

P. 2063.

Geuse-Bril, op Paepse Neusen.

Stemme:
Doense, etc.

Swijght Geusjes swijght, den Speck die krijght
Nu al u braefste Steden, braefste Steden,
't Is best dat ghy voor Heer-Oom nijght
En offert daer Gebeden.
Valt vry op u knien, hoorje, hoorje?
Valt vry op uw knien om eer te bien.

O Heer! Wat raet? 't is schier te laet
Het Lant is ingenomen, inghenomen,
Ick bidje hoor, de trommel slaet
Haes-op de Spaenjaerts komen.
Valt vry op uw' knien, etc.

Met Spa en Poock komt dit gespoock
Om u den beck te vegen, beck te vegen:
Dan by de beenen in de roock,
Of aen het Spit gheregen
Valt vry op u knien, etc.

Soo quaet en kroes ghelijck de Droes
Is haer het hooft geschoren, hooft geschoren:
Sy kappen u soo kleyn as moes
Ghy zijt al 't saem verloren,
Valt vry op u knien, etc.

Dan voor het lest is dit het best
Dat ghy een kruys gaet koopen, kruys gaet [koopen:
Om voor goe Christen dese Pest
Al t' samen te ontloopen:
Valt vry op u knien, etc.

Wie dat niet doet gewis die moet
Gelijck een Ketter sterven, Ketter sterven :
Bekeert u geusjes ; biecht tot boet
Wilt ghy ghena verwerven ?
Valt vry op uw' knien : hoorje, hoorje,
Valt vry op uw' knien om eer te bien.

P. 2063. JAN SOET.

Spaensche Ackermenten op den Hollandtsche groet. Gehdaen door den onvertsaegden ende Strijtbaren Zee-helt Marten Harpers Tromp.

> Totos Diabolos: alweer, alweer wat wonders:
> Houw mannen! houw wat stal, ick sie hier schuylt [yet sonders,
> Den Speck die vloeckt en tiert: ick loof Pick-Heyn [sijn gees:,
> Is onder het ghespuys te rammelen gheweest.

Wonder, wonder, driemael wonder,
Wonder boven, wonder onder,
Wonder is het al den bras.
Wat 'er komt en wat 'er was.
Ey! siet Jan Oom nu eens sluypen
En schier in sijn klompen kruypen,
Siet den slecht-hooft nu eens treên
Met sijn kruysjes en gebeên:
'k Hoor hy vloeckt de Spaensche Donnen,
Al de Papen al de Nonnen,
Al het Roomsche Poppe-goet,
Dat het geen Mirakel doet.
't Lijckt hy heeft al mee vernomen
Wat voor tijngjes datter komen,
't Schijnt hy heeft mee in de neus
't Dofje van den slimmen Geus.
Marten: seyt hy: is een Duyvel,
't Is een strooper van het suyvel.
't Is een Bul-back voor Speck-Jan
Alsoo slim als Heyntje man:
'k Loof al quamen al de Droesen
Met Metale Schepen roesen.
Dat het vuyr scheen over al
Hy hield wel alleenigh stal.
Hy souw al de Nickers tarten,
't Is een drommel van een Marten,
't Isser een die uyt de vlam
En het vuyr te voorschijn quam,
'k Loof de Droes die souw gaen sacken
En sijn staert van angst bekacken,
Dat hem soo een Vloot eens trof,
En hy staet je als een Mof:
Hy sal niet een voet verwijcken
En de vlagh voor niemant strijcken,
Thien voor een! dat 's niet een beet,
'k Loof schier dat hy kunsjes weet,
Meer: by gort: als t' sestigh schepen!
Die soo door de Mostert slepen,
Die van twaellef soo door-boort.
Phlip die swijmt als hy dit hoort,
Hy sal als de Drommel vloecken
En schier na sijn sinnen soecken,
'k Wed hy trampt dat heel Madril
Van de schrick raeckt op den tril.
Priesters, Papen, Cardinalen
Moghen dan wel Edick halen,
Want dit schielijcke gerucht
Brenght daer wel een bange lucht.
't Is te byster tegen gissen!
Al den aenslagh soo te missen:
Al de kosten soo om niet,
Seper 't is een groot verdriet.
Dese Vloot souw Hollandt stropen
En ten eersten af gaen loopen,
Hier meê dwongh men wat men wouw,
Niemant dat beletten souw:
Hendrix wiecken souw men scheeren,
En hem soo eens krygen leeren,
Dat hy met ghebogen knien
Spanjen rechte eer souw bien.
Al de Ketters sou men koocken,
Of als maertse bocking roocken,
Stieren die in't voor-jaer, vroegh
Voor wat raers na Nobis kroegh,

Of de huyt haer of gaen trecken
En die over ketels recken
Spelen daer op dobbe dop
Geus-neef wegh ghy moet haesop,
Worghen, sieden, braden, speten
Ja haer raeuw voor haringh eten,
Of als zypel tot wat broot
Dat 'er niemant overschoot.
Ferdinand: als Prins geboren
Met sijn half ghewasschen moren,
Sou als Meester vande vlagh
Voeren 't opperste ghesagh,
Doch sijn hoop is nu ghebroken,
't Minst: het best daer af ghesproken,
't Had wel lichtelijck so gegaen
Had het Marten niet gedaen.
'k Hoor de Spaniaerts ackermente
Mits sy tegen haer gewente
Sijn op Hollants soo ghegroet
Dat het haer kost vlees en bloet,
Donnen, Alfos en Sinjoren
Sijn daer so de kruyn geschoren
Dat haer glimment pick swart haer
Niet weer wast in hondert jaer.
Hel en Hemel scheen te beven
Zoo heeft Tromp geluyt ghegeven.
Al de zee was vlam en smoock
Door het Hollants vreemt gespoock,
Huylen, schreeuwen, krijten, karmen,
Koppen, benen, handen, armen,
Seylen, stengen, mars, en mast,
Al de werelt lee daer last
't Scheen Sinjoor die had begeren
Om het Hollants oock te leeren.
Maer raeckt Marten haer aen boort
Soo raeckt licht het resje voort.

P. 2064 JAN SOET.

Zege-Sangh, ter Eeren den kloeck-moedigen en onvertsaegden Zee-Heldt Marten Harbtz Tromp, Lt.-Admirael van Hollandt ende West-Vrieslandt op de ver-overingh der Machtighe Spaensche Vloot, Gheschiet in den Jare 1639, op den 21 October.

SO oit een schrandre pen sijn lust socht te [versaden
Op welgemate trant, in roem van Helde daden
Waer vintmen meerder stof als dat de zilte stroom
In volle weeld nu torst op Hollants blye boom?
Self Romen hier voor duyckt, de ver-gevreesde [Griecken
Die swichten duysent tal van hare onzichtbre [wiecken,
En strijcken hier den vlagh, en sien geheel verbaest
Hoe onsen water-Godt in 's Vyants schepen graest.
O Heldt! o! grooten Heldt: die midden inde [voncken
Op punt noch koegel past, als in het stael [bekloncken
En scheut-vry voor de doot, vermits uw' [manne-moet
Op Spangiens groote macht, de eerste stormen [doet,
By na noch weereloos en sonder Schut of Wapen,
Ten aensien van de Vloot tot ons bederf ge- [schapen:
Wiens Daggen dat op moort en gruwelijcke scha
Alleenigh zijn gewedt door 's Conings ongena:
Hier deed ghy so een proef dat Spangiens [vlaggen streken
Die voort na Carels strant tot hun behouding [weken,
Daer houwt ghy haer beset, tot dat het groot [gebodt
Hun Ancker-kabels kerft en maeckt de kielen vlot
Te soecken ruyme Zee: wanneer het uchtend [blosen
Met nevel was bedampt, dees toeval sy [verkosen

Tot redding van haer nood: waer door u moedt [so wast
Dat ghy: op 't onversienst, in hare lendnen tast,
Door Hollandts Leeuwen-klau, wiens overwisse [grepen
Verleckert op dees proy: soo vat in hare schepen
Dat Phlip hier door beswijmt, den trotsen [Castiliaen
Moet onder het ontsagh der vrye Steden gaen,
Galissen is verheert en Napels overwonnen,
't Geen staegh van zege-stof by haer gewijde [Nonnen
En heyligh Tempel Choor van hoofden kael [en wit
Door wyse ouderdom. Hier buyght het [opper-lit
Voor 't kleynst-geachte groot, en siet sijn voor-[neem slopen
Om geen vervloeckte poock in kinder bloet te [doopen.
O zegen! voor dees Saet die op de selfde klip
Gantsch Spangien siet verseylt, als toen den [tweeden Phlip
Een halve Eeuw verleên, Had hoogh en dier [gesworen
Der zuygelingen doot, en moort het ongeboren;
't Geen Godes handt belet; dees wonderlijcke [daet
Ghy in een Stael-geheugh op 't nieu be-[schryven gaet,
Beroemde grooten Tromp wiens klanck gelijck [een Donder
In yders ooren klinckt, soo wel tot schrick als [wonder,
Tot schrick van het gedrocht, wiens God-[vergeten hart
In ons bedroeft bederf het meest gekittelt wart,
En wonder voor die geen die met gesonde [reden
Uw' Daân, uw' trotse daân na haer behoor [ontleden.
Men siet al de ommeslach met wyse oogen door,
En roemen uwe naem op 't alderhooghst daer voor.
De Vorstelijcke Saal sal trotz en weeldrigh brallen
Met vlaggen tot uw' Eer: ten buyt ons toe-[gevallen
Alleen, o Helt! door u wiens wijs en kloeck beleyt
Drie kroonen buygen doet voor Hollants moe-[digheyt.

Incarnatie ofte Tal-Dicht.

't Geen Meer aLs VIIftIgh Iaer begraVen Is [Voor Doot,
Her-rIIst nV op een nIeV In een gebroken VLoot.

P. 2061. J. SOET.

Lover aenden volmaakten Lauwer=Crans van=den Ed. Admiraal Marten Harperssen Tromp.

O Lichten onzer Eeuw! wanneer ghy hebt [bevlochten,
Bepeirelt en geciert het Hooft des waerden Mans,
Die op syn Gideons den Spangiaart heeft [bevochten,
Gejaeght en aengerandt met ongesiene Cans.

Soo wilt alsdan van my dit Loverken ontvangen,
En hechtent hier of daer aen Tromps verheven [Crans,
'T is my genoegh indient maar onder an [mach hangen,
't Sal flick'ren min of meer by klare Sonneglans.

Letter Verset op den Naem vanden Ed. Zee-Heldt.

MARTEN HARPERSSEN TROMP.
MARTHEN ERNST OPPER MARS.

P. 2062. STUER REGHT.

Admirael Tromp.

Koomt, in den jongsten eeuw, eens 't Spaen-
[sche oogh te mikken
Op 't stralen van dit beelt (al stond 't ons
[voor wat vreems)
't Bevat, op nieuw, de schrik, die 't kon met
['t hert verschrikken,
Toen 't levend' hen bestraelde, in 't aensien
[van den Teems.

v. S. 5633.

SCHIPPER IAN.

Onderschrift van een prent.

Tromp die trompte, door zyn Trompe,
En door 't swangere metaal:
Dat men Breyn en Bloet sagh Pompe,
Wt des Vyands Admirael,
Onsen God sy hoogh ghepresen
Die dees Tromp victory gaf.
Tromps naem sal in Heughnis wesen:
Schoon Tromp ley, een Eeuw in 't Graf.

v. St. 2209.

A. WAESBERGE.

Onderschrift van een Spotprent. Capitan Spaviento, Segnor hidalgo hopman windbreker.

Ick ben de schrick van hemel en van aerdt
De hel is voor mijn vies gesicht vervaert
De donder is maer een van mijn pistolen
En Mars comt alle daeg by my ter schoolen
Ben ick geen Godt het can niet veel verscheelen
Een Godt eet niet en ick en eet niet veele
D'orange valt te wrang vor mynne maeg
Dus eet ick maer twe cipels alle daeg.

M. 1819 A.

Tot 's Gravesand in de Herberg van ouds genaamt de Spaanse Vloot.

Ziet hier de Spaanse Vloot, die door des
[Heeren zeegen,
Van twaelf Schepen wierd bevogten, en gejaagt
In Duyns, en daar vernielt, daar eeuwig roem
[af draagt
Ons Hollands Admiraal, door 't heil aldaar
[verkreegen.

LXXXIII. II. 69.

Uithangbord.

In Tromp, die Spanjaerts vloot in Duins versloeg
[met lof;
Dan keerde hij verheugt weer naar het Hol-
[lants hof.
Daer wiert hij van de Prins met groote vreugd
[ontvangen,
In d'IJzerwinkel van die Tromp verkoopt men
[hengsels, schoppen en tangen.

CXV. I. 230.

Admiraal Houtebeen. Streed dapper tegen de Duinkerkers, in West-Indië en was een der bevelhebbers voor Duins.

Bijschrift.

Dit is hy die de zee zal baanen naar de Mooren,
Heeft hy een been van hout? hy heeft een
[yzre handt,
Het klotsen van zyn stelt dreunt Aragon in
[d'ooren
Gelyk een donderslagh het lichaam van ons
[Landt
Dat rust niet op zyn been: maar op zyn moedig-
[heeden,
Wie zich vol moedts betoont ontbreekt het aan
[geen leeden.

XIV. 164.

JAN VOS.

Een Nieuw Matroos-Liedeken.

Stemme:
Van de Mossel-kreeckse Pape.

Hoort toe Matroosen al te saem,
Die varen by der Zee,
Zijt ghy met storm of noot bevaen
Godt help u op een Ree,
Want menigh Boots-gesel,
Haer leven moeten wagen,
Al op de Zee rebel
By nachten en by dagen.

De Zee door Gods geheugenis
Verteert zoo menig man,
Die al te samen van de Vis
Verslonden worden dan
Maer laes! wat leyt daer an,
Waer onse Lichaems varen,
Als Godt de Ziele dan
Eeuwiglijck wil bewaren.

Wat lijdt den Zeeman al verdriet,
Bij nachten en by dagh,
Als hy de doot voor oogen siet,
En niet ontvluchten magh,
Door storm en groot onweer,
En gewelt van de baren,
Dat brenght ons dies te meer
In angst en groot bezwaren.

Oock groot gewelt en tegenspoet,
Lijdt den Zee-man vailjant,
Van Turck en Roovers seer verwoet,
Worden sy aen-gerant,
En veel Vyanden meer,
Die haer soecken te krencken,
Die varen by der Zee
Mogen hier wel op dencken.

Als sy oock op een leeger wal,
Door stormen dryven voort
Seer haestig sy de Masten al
Dan kerven over-boort,
Dan sien sy weer de doodt
Voor oogen met vertsagen:
Somma, de sorgh is groot
Die den Zeeman moet dragen.

Godt helpt haer dan wel uyt den noodt,
Die hem aenroepen seer,
Hy wil niet den Sondaer sijn doodt,
Maer dat hy hem bekeer,
Want door sijn stercke handt
Gaat hy den Mensch weer laven,
En brengt hem weer te landt
In een gewenschte Haven.

Als sy komen te lande sijn,
Soo is haer eerste werck,
Te drincken Toback en Brandewijn;
Gaen weynigh in de Kerck,
't Is haer vergeten dra,
Dat haer den Heer gepresen,
Trouw hielp door sijn gena,
Uyt angst en groote vreesen.

Als sy krijgen haer Geldt in d'handt,
Soo is het haest verteert,
Sy koopen daerom landt noch zandt,
De Weerdin en de Weert,
't Is of hy 't ergens vindt,
Soo gaet hy domineren,
Dat men soo suerlijcke windt,
Siet men soo licht verteren.

Met Vrouwtjes van den lichten aert,
Raken sy op het wilt,
Sy moeten weder op de Vaert
Als 't Gelt al is verspilt,
't Is haer geen groote eer,
Noch minder voor de Vrouwe
Want sy na Godes Leer,
Haer sedigh moeten houwen.

Maer waer magh ick doch praten van,
Wat siet men wel gepronck,
Dagelijckx langhs de straten gaen,
Van Dochters out en Jonck,
In Hollandt over al,
Siet men haer gaen brageren,
Het komt door ongeval,
't Zijn geen dochters met eeren.

De Zeeusche Meysjes, wat een praet,
Die weten oock seer wel,
By nacht te danssen langhs de straet,
Al met een Boots-gesel,
En maken groot geraes.
Met de jongmans (wilt weten)
't Zijn dochters van deus aes,
Of het is my vergeten.

Maer is het niet een mal gelaet,
Van dese Dochters koor
By nacht te dansen over straet
Den Speel-man die gaet voor,
't Is haer geen groote eer,
Sy komen 't licht'lick dragen,
Want in Oost-Indien veer,
Hoort men daer van gewagen.

De Jonghmans achten 't voor geen quaet;
Sy seggen 't is playsier,
Te danssen somtijdts langhs de straet,
Al met een Venus dier:
Maer soo de Schrift vermelt:
Soo is het haer geen eere,
Dat sy haer schoone gelt
Soo roeckeloos verteren.

De Jongmans en Dochters fraey,
Die syn seer wel bekendt,
Sy wonen by de Turf-kaey,
Of ergens daer omtrent,
Om dat sy eerlijck zijn,
Soo wil ick se hier niet laken:
Want is den draet noch fyn,
Men sou se grover maken.

Ghy Jongmans hoort niet goet bescheyt
Hout doch in 't drincken maet,
Want dronckenschap is, soo men seydt,
De Moeder van het quaet:
Leeft vry na Godes Leer,
Wilt quaet geselschap haten,
Soo sal u Godt den Heer,
In vrede varen laten.

Oorlof Matroos, hoort mijn vermaen,
Als ghy zijt in den noot,
Roept Godt den Heer van herten aen,
Bekendt u sonden groot,
Want die van herten seer,
Berouw heeft van sijn sonden,
Die wort van Godt den Heer
Genesen al sijn wonden.

Doe men dit Nieuw Liedt eerstmael vant,
Voeren wy over Zee,
Van Oost-Indiën na 't Vaderlandt,
Na Middelburgh de Stee,
Met 't Schip Prins Hendrick ree,
In 't Jaer van dertigh negen,
En sesthien-hondert me,
Den tiende Maert geschreven.

XI. 46.

WITTE CORNELISZ. DE WITH, 29 APRIL 1599 –8 NOV. 1658. NAAR O.-I. 1616. JACATRA. ALS KAPITEIN NAAR W.-I. 1623. MOLUKKEN. ZILVERVLOOT. DUINS. DENEMARKEN 1644. VOER MET 900 KOOPVAARDERS DOOR DE SONT ZONDER TOL TE BETALEN. BRAZILIË 1647. KEERDE EIGENMACHTIG TERUG. GEVANGEN GEZET 1649. IN 1652 WEDER AANGESTELD. SLAGEN BIJ NIEUWPOORT, TEXEL EN TER HEYDE. SNEUVELT IN DE SONT.

GEGRAV. PORTRET DOOR TH. MATHAM, NAAR S. DE VLIEGER, AMSTERDAM 1641. M. P. 6143 F.

WITTE CORNELISZ. DE WITH,

Vice-Admirael van Hollandt en west-frieslandt.

Hoe seer de bittre **Nydt** *haer felle pylen schiet;*
noch schreumt dees brave borst haer laster-buyen niet;
maer toont voor t'Vaderlandt syn yver meer, en meer,
na aller helden aart, strydt dees alleen **om d'Eer.**

H. Sorch pinxit. *The: Matham Sculp: C. Dankertz excud.*

Witte Cornelisz. de With verslaat de Duinkerkers en neemt den Adm. Matthys Rombouts gevangen. Juni 1640.

Wit, teken was van Eer en waar' oprechticheyt.
Ons' Witte staat na beid' met moed en kloek
[beleid.
Hy hoedt het Vaderland, dryft vyand uit
['t besit.
Daarom der helden wit te recht hiet dubbelt
[Witt.

Het wit van Witte streckt, tot eer van dese
[staet!
Het Zuijd daer van getuygd, en daer de Zon
[opgaet,
Int West vondt hij 't geheym van Spangien
[zilver vloot,
Hij was het scherm en schut, der visschers cleyn
[en groot,

De Spaensche vloot gevoelde, hoe wacker dat
[dees borst
Tegen twee Admiraels, zijn cloeckheyt toonen
[dorst
Hij had in Duijns de zorg, maer inde ruyme Zee
Twee schepen hij verwon, en brogtze in Goeree.

M.P. 6143f.

Slag in het Listerdiep. 23 Oct. 1644.

Bij den oorlog tusschen Zweden en Denemarken werd in Holland een hulpvloot aangenomen van 30 schepen, onder bevel van Thyssen (later Anckerhjelm genaamd). Deze hielp de Denen in het Listerdiep verslaan.

Siet hier twee Vloten van twee nagebuerde
[kroonen.
Een streven door de Zee en klampen sij
[an sij
Sij blasen vier en vlam, haer krachten sij ver-
[toonen
Om brengen met gewelt elck ander in de Lij.

De Deensche Vloot bestaet in tien en seven
[scheepen
Dees pasten op den Sweedt int keeren door
[de Belt
Maer werden soo gegroet en van den Sweedt
[geneepen
Dat nau een overschoot die 't nae en heeft
[vertelt.

De Sweeden waren sterck wel en drie en der-
[tich Seijlen
Vier Branders, Twee Galljots en t'Volck oock
[wel gemoet,
Een ijder was gesindt te slaen, hoe kan dat
[seijlen
Daer 't minste Lidt, soo wel als 't Hooft, sijn
[beste doet

Den Sweetschen Generael was Carel Gustaef
[Wrangel
En sijnen Admirael den Nederlandtschen Heldt
Een Anckerhelm, die den Deen stack met sijn
[Angel
Als hy de Sondt ontsloot en open heeft gestelt.

M. 1893.

Legpenning der Duinkerksche Admiraliieit. v L. II. 276.

Kapitein Veldmuys verslaat de Duinkerkers, 13 Dec. 1644.

Met zijn schip de Engel overwon hij 4 Duinkerkers voor het Vlie.

Van de Zee-slag van Kapityn Veltmuys.

Stem: *Wilhelmus van Nassouwen.*

Wel op gy vroome Leeuwen:
Grypt nu een frissen moet
Hollanders ende Zeeuwen;
Die staeg dijn beste doet
Om Spanjen te doen beven
Tot roem van onzen staet:
Waer voor dat gy dijn leven
Als kloeke Helden laet.

Wilt nu dijn mond vry snoeren
Duynkerken en Oostend:
Schoon gy de vlag wilt voeren;
't Is al te wel bekent
Hoe gy genae moet zingen
Wanneer men u bevegt:
Als een man vier kan dwingen
Dan loopt de kans te slegt.

Dit 's onlangs wel gebleken
O Snorken zonder daet!
Gy hebt geen eer van spreeken;
't Is tijd gij 't pochen laet.
Als gy naer lust moogt grazen
In een weerlooze Vloot
Dan zyt gy kloeke bazen:
Maer anders zyt gy dood.

Den Veltmuys dorst het wagen
Om tegen Vier te staen:
Waer hebt gy al u dagen
Dog zulk een daed gedaen?
Hoe kon u wel ontkomen:
Maer 't hert was hem te groot;
Des heeft hy zonder schromen
Die zelfs te gast genoot.

Hy liet zyn zeilen gyen
En wagt u moedig in:
Toen dagt gy met verblyen
Dat gaat naar onze zin:
Die kans dient niet verkeken
Dat Schip is al verheert:
Maer d'Engel onbezweken
Dy nog eens vegten leert.

Gy klampt hem met u allen
Gelijkerhand aen boort
Hy liet de moet niet vallen:
Maer mande als 't behoort
Matrozen en Soldaten
Heel Ridderlyk ter weer
En vogt zelf boven maten
Gelyk een Leeuw om eer.

ANTHONY VAN DIEMEN, 1593—1645. KLERK BIJ DEN GOUVERNEUR GENERAAL. RAAD VAN INDIË 1625. ADMIRAAL RETOURVLOOT 1631. ONTDEKTE HET EILAND NIEUW AMSTERDAM 1633. GOUV. GENERAAL 1636. CEYLON. MALAKKA. EEN DER GROOTSTE AMBTENAARS DER O. I. COMPAGNIE, VOL ONDERNEMINGSLUST EN PLANNEN TOT ONTDEKKINGSTOCHTEN.

GEGRAV. PORTRET DOOR D. JONGMAN NAAR M. BALEN.

M. P. 1307.

M. Balen Delineavit ad effig.
D. Jongman sculp.
ANTONIO VAN DIEMEN
Gouverneur Generaal Van Nederlands Indiën

Het donderen der Cartouwen
Maekt straks een groot geluyt
Het kerven steeken houwen
Men veylde daer de buit
Het klinken der Trompetten
Maekt moed en dapperheit
Soo dat de boeve netten
Met dooden zijn bespreyt.

De Duynkerkers besprongen
Met kragt ons Boven Schip
Maer hoe wy haer ontfongen
Zy waren in de knip
Want Armen ende Beenen
Die stoven in de Lugt:
Dus namen zy met weenen
Geheel beschaemt de vlugt.

Hun Admirael beschonken
Wy zo met Kruyt en Loot
Dat hy straks is gezonken
Des d'ander drie door noot
Ons dadelyk mee verlieten
Het Hagje was te vet
Het zeylen en het Schieten
Was hun het meest belet.

Zy namen heel verslagen
Hun koers weer Zee-waert in
Wy hielend nog wat dragen:
Verheugt in onze zin
Ons Schip had agtien schoten
Beneden water wis
Dies wyl 't niet wel kon vloten
In 't Vlie geboucheert is.

Daer moesten wy 't begeven
Het zonk in 't Robbe-gat:
Maer 't Volk behielt het leven
Een ieder bergde wat
Wij hadden zeven dooden
En veertien Mans gewont
Lof zy u Godt der Goden
Al d'andere zyn gezond.

O Jonge Veltmuys moedig
Houd u dog zoo voort aen;
Maekt vry u Sabel bloedig
In 't hart van de Maraen
Duynkerken zal dy vrezen
En eeren met ontzag
Gy zult het Haentje wezen
Van de Oranje-Vlag.
XVIII. 87.

Inneming van Duinkerken 10 Oct. 1646.

Van de landzijde door de Franschen, ter zee door de vloot van M. H. Tromp.

Spotprent op de Spanjaarden.

„*Af scheit van don de Calabassa naer Spagnien*".
De oude lier jnde handt, de kruck al op de sy
In Plaets van degen, om niet van myn oude [daet te wijcke
Myn Staetich Stuers gesicht smijt t' voorschick [inde ly
En t'hoochdravent gemoet, zal nimmermeer [beswycken.

Al ben ick schoon veracht nu ick op myn [esel sit
En dat het ongeluck my met vrees kompt [bespringe
En d'oorloch huijden daechs, met bars en [knars gebit
Myn Adelyck gemoet soeckt onder d'ard te [dringen.

Danc sy u krysch godt mars in mijn bedroefde [Staet
Dat gij my (brave helt) het leven laet be- [houwen
Want armen kreupelen bloet een ijeder mij [verlaet
Soo dat ick nauwelijcx selffs, mijn Esel derff [vertrouwen.

„*Het droevighe Afscheyt van Don de Calabassa, uyt Vlaenderen na Spangien*".

Don de Calabassa spreekt:

O Santo Jago secorra me, O nuestra Sª del Rosario ainda me, O Madre de Dios, ten lastimade mi, O Padre Santo memento mio, O Santos anxlis ora por mi, O San Pedro ora por mi, O San Francisco, San Vincento, Santo Domingo, San Ignacio, San Bartolomeo, O Todos los Santos, ora por mi tanbien Todolos Deablos porque es Fuerca, que todo Vaperdido, por mi Io no puedo mas: O Perros Lutheranos, herechis Enfamis, me Trattevs desta, manera, valgame Dios, ai me ai me....

De Franschman.

Wat zeyt Sinjoor toch al, Hollander 'k kan [geen Spaans,
Maer nadat ik bemerk, daar is al vry wat gaans,
Want hy zught, zught op zught, schijnt zo [met druk beladen.
Dat men wel Ayren in zijn Vygen-zaal zou [braden.

Matroos.

Wel hoe, Monsieur, verstaat gy deze man [niet wel,
Die nu zo droevig ziet en eertijdts zag zo fel?
Alzo ik over lang op Spanje heb gevaren,
Zo zal ik, wat hy zegt, u grondelijk verklaren.
Hy roept, Sint Iacob helpt, ey helpt my lieve [Vrou
Van 't Pater-noster, ach! hebt mely met [mijn rou,
Mijn eenig toeverlaat, ach! ach Pauselijke [Vader,
O heylige Engelen, ey helpt my alle gader.
Ey! Sinte Peter bid, bid Sint Vincentius.
Bid Sint Sint Franciscus, bid, bid Sint Ignasius,
Bid Sint Dominicus, Sint Bartolomeus mede,
Dat my toch hulp geschiê. Der Heyligen [gebeden
Heb ik van node, bid, bid neffens my, O bloet
Van Spangie, die het raakt in 't diepste van 't [gemoet.
Ey roep meê help met my, ik roepe dat ik [hyge
Na mijnen aêm, op dat ik toch wat hulp żou [krijgen,
Het komt' er nu op aan, mits 't al verloren [gaat.
Voor my, ik kan niet meer, 'k ben in te soob're [staat.
O vinnige Francois, en gy Hollandze Geuzen,
Moest gy zo jammerlijk ons vrome Spanjaerts [neuzen,
En op zo vreemd' een wijs onthalen, God [behoet
My liever, die zo edel is, daer by van 't bloet
Des Konings, Jezus, ach! wat een afront, [mijn beenen
Gebroken, en mijn hooft gequetst, mijn kracht [verdweenen
Door ongezontheyt, mits de buyk vol water zy.
Misery, O gewelt! de Iongens, Kinders my
Bespotten, elk zijn best, her uyt gy boef [der boeven,
Is dat my de Francois, en ook de Geus gebiet,
Dat ik in armoe, vaets gekleet, vertrek, daar ['k niet
Een duyt heb in de beurs, en qualijk wat te eeten
Dat 's een stuk Spek, en kruyk met Water. Mocht men 't weten

Hoe zeer 't my doet; en dus marcheer ik
[voort, alleen
Met eene knecht, en zing op wegh, nu gaan
[wy heen.
O Vlaend'ren, Vlaend'ren, och! ik moet U nu
[begeven.
Ik zie u nimmer weer, adieu voor al mijn leven.
Antwerpen, schoone Stadt, O over-sterck
[Kasteel,
Mijn ziel ik u, en u de Moeder Gods beveel,
Dat 's u van de Francois, en van de Geus
[beware,
Ay, ach 'k bezwijk, en kan niet meer, of weer
[bedaren.

Don de Calabassa zijn Knecht
Jan de Vlaming.

Ba Fransman, Bootsman, en gy Lekkertjes,
[bespot
Nu mijn Sinjoor zo niet, gy rechte boeverot.
Weet gay wel dat hay is van onze Konings
[bloede,
En zo getrou zijn Heer geweest, en in het woede
Des Krijghs, zijn beenen bay verloren heeft,
[om dat
Hy Brabant, Vlaend'ren wou behouden met 'er
[Schat.
Kik blijf ook mijn Sinjoor getrouw, en ga hem
[leyen
Door d'Alfos na Madril; wie zou'er niet om
[schreyen?
Kik arme bloet ben ook daar qualijk aan, 'k
[heb geen
Paer schoenen aan mijn voett', om dat ik hard
[kon treen.
Zo stoten ons de Franskens, Geuskens, uyt den
[Lande,
Dat haar de Drommel haal, of ganslijk breng
[te schande.
'k Moet om mijn Heers vermaak, terwijl ik met
[hem ga;
Want alles heeft zijn tijdt, eens speelen, fa, la, la.

Ofte het oude Liedeken,

Ik moet te Land uyt rijden, Sprak d'Oude
[Hillebrant.

De Ionghen van de Hollantze Matroos, spreekt
de Iongen van de Fransman aan.

Hoor hier Monsieur Garson; dees arme
[Vlamings Ian,
Klaagt als zijn Meester doet, zo zeer hy
[klagen kan.
Bi gut maat, 't moet'er sleght gestelt in
[Vlaend'ren wezen.
Zijn al de Spanjaers en de Vlamingen als dezen,
Zo zijn het by men ziel wel arme Duyvels, en
Ik weet niet dat ik ooit zo armen kon of ken.

De Iongen van de Fransman, geeft aen de
Ionge van de Matroos antwoort.

Hollander hebt gy niet verstaen, hoe dat Sinjoor
Het gat is afgesneên, zo kortling, waar hy door
Na Spanjen kruypen moest; Duynkerken is
[verlooren,
Zy hadden aêrs de wegh te Scheep veel eêr
[verkooren,
Ik meen Sinjoor met Ian de Vlaming! arme slorf;
Zijn Ezels Zaal en Toom, is van een Vijgekorf.
v. St 1919.

Lofdicht van den vromen ende manhaften Capitain Joos van Trappen geseit Banckert Vice Admirael over 30 schepen van wegen de geoctroieerde Westind^{e}. Comp^{e}. der Vereenichde vrije Nederlanden.

Ha Banckert die ghewent, van jongs af is te slapen,
Op 't rustichst met syn sweert in strydbaer
[oorloochswapen.
Te water opghequeeckt, Maraen die heeft
[gheprouft,

Dat Mars de stale clinck, hem in de vuysten [schrouft,
Portryco kendt dees Helt, Salvador van ghe- [lycken
Die tegen wil en danck haer seijlen mosten strycken,
Wt wiens bebloede klau neerseeg de cromme [dag:
Als menich rad matroos afscheurt bour- [goingiens vlag;
De standaert van Nassou de wimpel van [Oraingien,
Swiert over Neptuins vloet verschrickt het [rijck van Spaingien
Midts de beroemde daet, die cortlings is gheschiet,
By de Matansche baey de neerlaeg van Madrid;
Waer Van der Trappen strijdt met ander [cloucke helden,
Die met 't ghetempert stael des vyants hooch- [moet velden:
De Nova Spaensche vloot gheslaghen in de [vlucht;
Wat stout bestaen is dit, wat 's dit een vrempt [gherucht.
Wy synt die om 't Gheloof de ketens lange [spanden,
Tegen den oppervorst van d'avontytsche [landen:
Den grooten heerscher strydt, voor ons en voor [syn kerck,
Wiens middel en voorsicht bestiert dees helden [werck.
O Banckert die trou vecht voor 't landt [en voor Nassauwen
Ghy die den donder eerst uutblies met uw [kartouwen,
En met uw Generael bestormen quaemt haer [ree,
Dat yder een Maraen, van vrees sprong in [de zee.

En baden slijfs ghenaad, doort dootelick ghe- [prickel,
Recht of Saturnus doen quam mayen met [syn sickel,
En gingh matroosen voor, 't sa helden, siet sy [vlien:
En 't overschot dat valt demoedich op de [knien,
Des Conincx Admirael den rechten Venus [jancker
Vlucht eerst soodra hy siet den cloucken [Zeeuschen Bancker
Dees Spaenschen krijger compt eerst nieu [uit Venus pars;
In ste hy hoort te syn, een schiltknaep van [de Mars,
Want waer hy niet ontmandt door 't vrouwe [tinteloogen,
Hy had voor 't hooch Madrid wel 't harnas [aengetoogen;
Doen hy op dit bancket wiert hartelick ghenoot,
Door Banckert strydbaer helt waervoor de [minion vloot.
Midts Joos van Trappen wint de vyfthien [brave schepen
En hadden meer geweest hy had der meer [ghegrepen.
O, Jeuchdich krijgher die voor 't vrye vaderlandt
Tot afbreuk van Maraen u grof gheschutten [plant,
Dat sKonincs croon ghequetst met uw dappre [spere.
Den grooten arent stroyt hier wt syn beste vere,
Gheboghen is de neck, der Babiloonscher hoer
Datse haer pruyck ghescheurt, haer vlecht, haer [peerelsnoer.

Schrijft Banckert helden rom, een glory van [de eeuwen,
Die strijdt voor 't vaderlandt, der wytberomde [Zeeuwen

NICOLAES JUINBOL, OMSTR. 1575—5 JAN. 1647. MATANZAS 1628.
VLAAMSCHE KUST 1634. DUINKERKER KAPERS 1646.

GEGRAV. PORTRET. ANON. M. P. 2797 A.

Capt. NICOLAES IUINBOL.

En heeft dit lof ghemaeyt, een dwingher van
[Maraen,
Dies sal hy gelauriert, in 't huys der Helden
M. P. 204. [staen.
Berch: composuit.

Den Heer Ioos Bancker Commandeur van Zee=landt.

Siet hier afgebeelt naer 't leven,
Zeelandts zee-machts commandoor,
Spagniens vreese, Duynkercks beven,
Die in 't vechten, cloeck gaet voor.
Bancker is 't, die met schuts donder,
Tast syn vyandt moedigh an,
Duynkercks vlote brocht hy t'onder,
Soo Mardyck getuygen can.
v. S. 243. P. I. Vos.

Lyck=Dicht op de doodt van den Edelen seer Manhaften Zeehelt Joost van Trappen gezecht Banckerts. In sijn leven Commandeur van Zeelant en Lieutenant Admirael in Brasiil. Overleden den 12 September 1647.

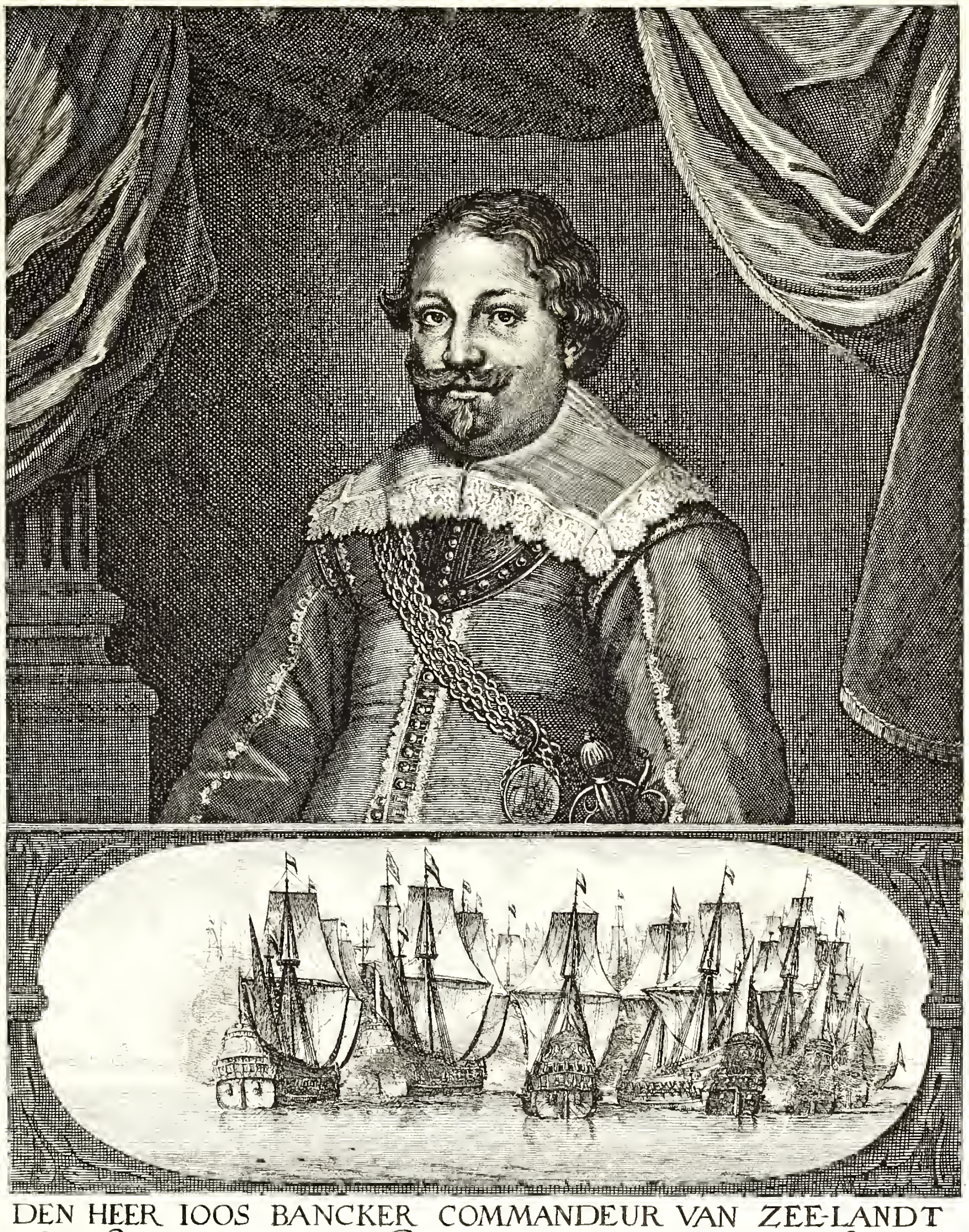
Soo is dan Banckerts ook, dien grooten Oor-
[loogshelt
Dien Blixem van de zee, die Zee-Mars neêr-
[gevelt:
Soo is dan tegen doot en noot-lots macht geen
[wapen,
De doot quam hem ter zijd en op zijn bed
[betrapen,
Dien hy soo menighmael en onder duysent
[doôn,
Vol levens, vol van vier en hert had 't hooft
[geboôn.
Dat sal dit groote Al, ja Vyant selfs getuygen,
Den Vyant die voor hem soo dickwils 't hooft
[moest buygen
De Vyant die hem noyt dan met verschricktheyt
[sagh
De Vyant die voor hem soo dickmaels streeck de
[vlagh,
Soo menschen swegen stil het waeter soude
[spreken
Soo meenigh-werf doorverwt van 't bloet als
[waterbeken,
Door sijn verwinnent sweert den Spanjaert
[af-getapt,
Als hy den hooghen moet hem heel hadt
[af-gekapt.
Matanca spreeckt voor my; Matanca sal ons
[seggen
Hoe hy in 't spits, voor aen, den Speck aen
[boort gingh leggen;
Matanca spreeck hoe hy bevocht de gulde eer
In 't slaen der Silv're-vloot spijt alle tegenweer.
Matanca spreeckt, dat eer de Vloot daer
[overmant was,
Hy dien Manhaften Heyn een tweede rech-
[terhant was,
En dat eer dat Sinjoor wou loosen gaen zijn
[gelt
De krachtighste clisteer hem Banckerts hadt
[gestelt,
Duyns spreecke voor my daer hy drie van
[s'Koninghs schepen
Dwong d'overwonnen vlag zijn vlagge nae
[te slepen,
Ghy Colard, braefste helt, die oyt een Konincx
[schip
Hebt tot zijn dienst gevoert, hoewel gy in
[de knip
Van Banckerts zijt geraeckt, gy zout dit oock
[bewijsen,
Ghy zout die dapperheyt zelfs in den Vyant
[prijsen,
Indien u doode mont kon roepen door u graff
Het was geen schant dat ick my overwonnen
[gaff,

Aen die onwinbaer was. Tromp kan sijn lof
[verhaelen
En onsen Admirael daer s'Vyvants Admiralen
Haer monden of door 't graff geslooten zijn
[of schaemt,
Of spijt, of wrevelheyt, hem roemen soo 't
[betaemt.
Tromp die hem nae verdienst sijn trouwe
[broeder noemde,
Sal seggen wat hy dorst en deed in die beroemde
Maer noyt vol-roemde slagh, Mardijcksche,
[Duynsche slagh,
Wanneer Oquendo zich beset, besprongen sagh,
Van tweemael ses die hem sijn grootheyt
[dorsten tergen;
Daer tegen schepen hy niet scheen maer
[vlotte bergen
Te voeren door de zee tot meer dan ses mael
[tien,
En aen ons Helt nochtans moest hielen laeten
[zien,
En evenwel verhaest in Engelant moest landen
Alwaer hy niettemin niet raeckte uyt de handen
Van Tromp en Banckerts vry eer datter zijns
[getals
Gesneuvelt waren meer als waeren wy in als
Zijn daden rijsen noch: hy heeft sich selfs
[verwonnen
Nu komt 'er t'welck geen mensch licht sou
[gelooven konnen
Voor Calis quamen elf op hem alleene aen,
End' evenwel wist hy met winst daer door te
[slaen.
Soo was hy niet gewent of Volck of Vloot
[te tellen,
Maer tegen 't meer getal een meerder hert
[te stellen,
End 's lants-gerechte saeck en sijne liefd' tot
['t lant
Die hy in 't herte droegh gelijck 't geweir in
[d'hant.

Soo was hy niet gewoon sijn selven meer
[t'ontsetten,
In 't dond'ren van 't geschut in 't hag'len der
[musquetten,
Dan of, als of de krijgh maer waer een spel
[geweest
Hy niet by Vyant was maer by een Vrient
[te feest.
De Noort-zee weet van hem en van sijn daden
[wond'ren
Gelijck het Oost en West en Zuyden op te
[dond'ren
Hoe dat hy drymael dry het Bourgonjonsche
[kruys
Van Staten Buysen dreef en joegse flucx na
[huys.
Noch meer 't geen Douvres weet hoe hy gingh
[twaelf Fregatten
Klouckhertigh, vol van moet en zege-rijck
[aenvatten.
Noch meer is 't welcke weet Brazil en Fer-
[nambouq
Wat schrijf, wat segh ick meer de werelt is
[het bouck
Daer in het lof-gedicht op sijn onsterf'lick leven
Door aller menschen pen en hant moest zijn
[geschreven.
Voor my ick segh niet meer ick voel mijn
[reden stuyt.
En mijn verwonderingh in mijne droefheit sluyt.
Maer lants luy hoor, hoor vrygevochte steden,
Nu Banckerts is gehaelt in 't eeuwigh rijck
[van vreden,
Nae dat hy heeft gestaen soo dickwils oorlooghs-
[schrap,
En in de krijgh verkreegh de hoochste eeren trap,
Nae dat hy is niet meer in wilde woeste baren,
Nae dat hy niet ter Zee maer Hemel is gevaren,
Nae dat hy hel en doot laest heeft aen boort
[geklampt,
En voor het leste heeft sijn beste kamp gekampt,

JOOST VAN TRAPPEN, GENAAMD BANKERT. MATANZAS 1628. FERNAMBUCO 1630. DUINKERKERS 1636. DUINS 1639. VICE-ADM. 1646. WERD GENOEMD: GEESEL DER SPANJAARDEN EN SCHRIK DER PORTUGEEZEN. OVERLEDEN 1647.

GEGRAV. PORTRET. ONDERAAN: HET GEVECHT VAN 18 FEBR. 1636 TEGEN DE DUINKERKERS ONDER ROMBOUTS EN COLAERT. ANON. GRAV. MET VERS VAN P. J. VOS. v. S. 243.

DEN HEER IOOS BANCKER COMMANDEUR VAN ZEE-LANDT

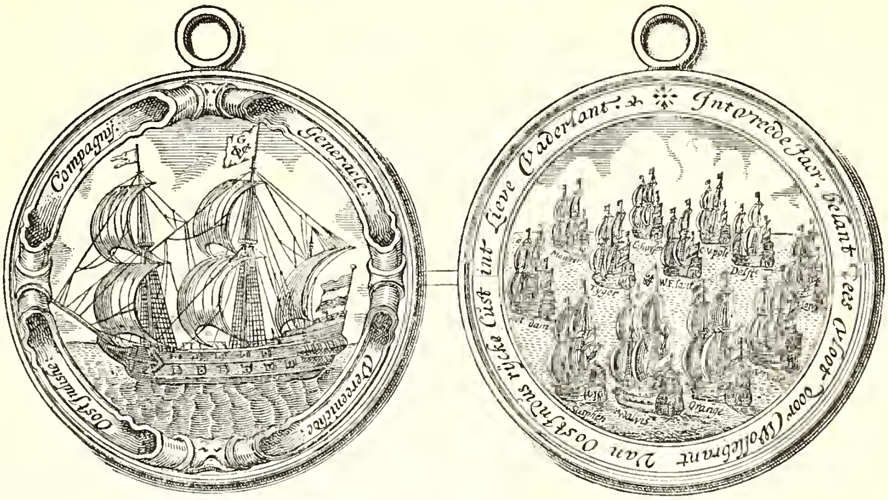
Siet hier afgebelt naer 't leven,	BANKER *is't, die met schuts donder,*
ZEELANDTS *Zee-machts commandoor,*	*Tast syn vyandt moedigh an,*
Spagniens vreese, Duynkercks beven,	*Duynkercks vlote brocht hy t'onder,*
Die in't vechten, cloeck gaet voor.	*Soo Mardyck getuygen can*

P. I. Vos.

En kroon der heerlijckheyt kreeg van sijn
[Godt en Heere,
Doet hem sijne Naem die laest verdiende eere
Dat gy dien helt die noch dry dubbelt leven
[heeft,
En noch in Hemel, Soon en in sijn daden leeft
In zee lauw'rieren, s' Vyants vlaggen uwe klachten,
Uw tranen vloet besluyt maer noyt sluyt nyt
XLVII. 109 [gedachten.

H. BRUNO.

Wollebrand Geleynsz. de Jonge voert de retourvloot uit Oost-Indië huiswaarts. 1648.

Gegraveerde penning aan den Kommandeur verleend.

De vrede met Spanje te Munster gesloten. 15 Mei 1648.

Op de Vreede.

Stemme:
Schoonste Nimphje van het Woudt.

Oudt en jongh, elck is verheught,
En vol vreught,
In de Dorpen, in de Steden,
In de Kercken, in het Hof
Klinckt het lof
Van de langh-ghewenschte Vrede.

Wy verbranden heden hier
In dit vier
Al de oude oorloghs-wrocken,
d'Oorlogh heeft het leven af,
Leydt in 't Graf,
Daerom luydt men al de klocken.

Nu mach yeder hier en daer
Met syn waer
Rijden, varen sonder vresen
Suyden, Noorden, Oost en West,
Daer hy 't best
En profijtelijckst waent te wesen.

Nu den Oorlogh en de twist
Is gheslist,
Tusschen ons en ons' Vyanden,
Wenschen wy Trou, Liefd' en Vree,
Voortaen mee
Groeyt en bloeyt in alle Landen.

Nu ist tijdt en over tijdt
Tot een strijdt
Niet van buyten, maer van binnen,
Dat elck aen sich selfs begint
En verwint
Sijn verdorven boose sinnen.

Dat hovaerdy, dronckenschap
Quaedt gheklap
Fn al 't ongheregelt leven,
Staetsucht, baetsucht, haet en nijdt,
Doch met vlijt
Uyt het herte wordt verdreven.

Dat wy Godt nu gheven 't saem
Ons lichaem
Tot een heylighe Offerhande,
Dat het brandt van liefd' tot aer,
Dat's voorwaer
Beter dan Teer-tonnen branden.

Dat wy t'samen met ghebeen
Tot God treen,
Hem uyt reynder herten looven,
Sulcken aenghenaem ghesanck,
Gaet 't gheklanck
Van de klocken verd' te booven.

Gheeft, o opper-Prins en Heer,
t'Uwer eer
Dat wy na uw Christelijck strijden,
Eeuwigh by u in den Throon,
Met u Soon
En met d'Engelen ons verblijden.

CXLVIII. 55. H. A.

Hoe je wilt.

Gedenkpenning op den Vrede van Munster. 1648

Lof der Matroozen.

1649. Voys: *Hoort toe Matroozen al-te saem.*

Matroozen ick verklaren sal
Yets van u groote naem,
Die ghy hebt hier, en over-al,
Berucht door vlugge Faem,
Want ghy altijdt bezeylt
Seer veelderley contreyen,
Daer ghy, welck niet en feylt,
U selven gaet vermeyen.

Seer vele Landen ghy besiet
De wereldt om en om,
Komt ghy dan t'huys sonder verdriet
Men heet u wellekom:
Den grooten Ocean
Ghy dickwils gaet beschouwen,
Doch waer ghy oock meught gaen
Wilt steedts op Godt betrouwen.

In Vranckryck ghy de Wijnen haelt,
Wijnen seer veelderley,
Als ghy dan t'huys komt ongefaelt
Men leghtse op een rey,
Waer uyt yder syn lust
Kan kiesen met behagen,
Soo dat uwen onrust
U doet dees Fama dragen.

Ghy Londens Vaerders ghy zijt me
Veel loff en eere waert,
Want ghy ons brengt steedts hier ter ste
Veel Lakens by de Jaert:
Van Schotlandt ghy gewis,
En van Yrlandt daer neven,
Ghy ons, dit seker is,
Veel noodruften komt geven.

Ghy brenght ons hier uyt Spangien goet
Oranjen en Lemoen,
Als oock veel Confituyren soet,
Granaet-Appelen koen,
En andere Waren meer
Die men seer hoogh moet prijsen,
Waer van men u de eer
Moet geven, en bewijsen.

Straets Vaerders die van Napels komt,
Of oock van Genua
Veel schoone waren wijt beromt
Ghy ons me brenget. Ja
Van Zijde en Fluweel,
Meer andre diesgelijcken,
Al van Itaeljen veel
Ghy brenght in dese wijcken.

Genees Vaerders die gaet om Gout,
En om veel Paerlen schoon,
Om veel Juweelen menichfout,
Waer voor ghy kryght u loon,
Doch sonder u men sou
Daer me soo niet floreren,
Hierom Matroosen trou
Zijt, en wilt onheyl weeren.

Brasilie Vaerders hout u vroom,
Brenght Suycker, brave Maets,
Dwinght u Vyandt als met den toom,
Men dwinght een Paerdt ter plaets,
Terplaetse daer ghy zijt,
Op dat ghy meught behouwen
't Geen ghy hebt: u verblijdt
In u Vyandts benouwen.

West-Indye Vaerders ghy zijt oock
Seer brave Quanten al,
Ghy brenght ons van 't geroockte Roock:
Matroozen hoort ick sal,
Ick sal hier stellen by
De Vergynisse Landen,
En niet stellen ter zy
Al dees zee-rijcke stranden.

Matroozen die in Poortegael
En Lissebona vaert

Om Zout, ick wensch u al-te-mael
Geluck op deser aerdt:
Ick niet vergeten moet
Oost-Indyens rijcke Kusten,
Die ghy seer licht aen-doet,
Aen-doet tot uwer lusten.

En als ghy weer komt daer van daen,
Soo brengje abondant
Veel kostelickheyt, 't magh daer op staen,
Soo menigen Diamant,
Saphieren meer als een,
Carbonck'len hoogh van waerden,
Als oock schoon Elpen-been,
Ghy niet voor ons en spaerden.

Soo dat Matroosen ghy altijt
In vremde landen reyst,
Bekruyst de werelt breet en wyt
Noyt achterwaert en deyst,
Somma ick weet niet waer
Of ghy gaet daer bedrijven
Veel Koopmanschappen klaer,
Kond ick u roem beschrijven.

In Cynna neemt ghy oock de wijck
Waer van ghy Posteleyn
Brenght, en uyt Perseaensche Rijck
Specery int ghemeyn
't Macedoonsche rijck, Ja
En Moorenlant gepresen,
Reyst in Malaeken dra
De roode Zee naer desen.

By Volcken wild en woest ghy leert
Veel wonder in 't gemeen:
By Heydens Turcken ghy verkeert.
Waer dat ghy veel geween
Seer dickwils siet en hoort,
By die steedts menschen eten
Wordt menigh mensch vermoort.
Doch 't werdt al weer vergeten.

In Groenlandt ghy in overvloedt
Veel vreemde Visschen siet,
Seer groote kouw lijd' ghy onsoet,
Maer 't is u geen verdriet:
Ghy die in de Noord-zee
So vele visschen vanget,
En daer na een goe Ree
So hertelick verlanget.

't Zy Poolen, Pruyssen, of Danswijck,
Waer van ghy onberout
Eet-waren brengt in 't Neerlandts Rijck,
Ons nutter dan het Gout:
Den Sweed', en oock den Deen
Ghy dickwils gaet besoecken:
Seer treffelijcke ste'en
Ghy siet in alle hoecken.

Somma, waer ick bedencken kan.
Ghy hebter al geweest,
Ghy gaet of komter altijdt van,
Doch steedts den Heere vreest,
't Zij Oost, West, Zuid', of Noordt,
Godts hulpe wilt verwachten,
En altijdt hoort en voort
Seer ras de Deucht Betrachten.

CX. 134.

Overwinning der Venetianen met Nederlandsche hulpschepen op de Turken, Mei 1649.

Op de Neêrlaegh der Turksche vlote aen Venetie.

De Leeuw van Hollant, niet gezint
Meer Kristensch bloet te storten,
Loopt met sint Markus Leeu voor wint
Den Turck zijn vleugels korten,
En geeft hem, onder Uwe vlagh,
By Smirne trots den Koningsslagh.

Daer leidt d' Erfvyant anckervast,
En hobbelt op de baren,
Terwijl zijn Maen van hooghmoedt wast,
Die niemand denckt te sparen.
Alreê heeft Ottoman zijn hooft
De Kroon van Kandie belooft.

De Tarter, stout op deze vloot,
Komt draven recht op Polen.
Hij dreight ons hier met hongersnoot,
Vermeet dat lant in kolen
Te zetten, en eerlang zijn' moedt
Te koelen aan 't Sarmaetsche bloet.

Maer Godt, die d' eer van 't Kristendom
Noch hanthaeft onder 't schreien,
Sloegh zelf in 't Hollandsch hart de trom,
Om tegens hondert glaien
En galeassen wel getroost,
Een kans te wagen in het Oost.

De Batavier van outs gewoon
't Romainsch Gebiet te stercken,
Treckt weder op, en spant de kroon
Te water met zijn vlercken,
Tot afbreuck tot het Turksch gewest,
En voorstant van 't Gemeene Best.

De Bassa schimpt op 't kleen getal
Op vijftien oorloghscheepen,
En stoft: wij zullen ze in de val
Des inhams zien benepen.
Zy komen echter voor den dagh,
En Riva voertze naer den slagh.

De Sultan dondert zonder nut
Met zwangere kortouwen.
De blixem van ons grof geschut
Geschoten, met betrouwen
Op een gezegende overhant,
Zet schip by schip in lichten brant.

Zy kappen d' anckers buiten hoop,
En drijven d' een op d' ander.
O dreigementen van Euroop.
Hoe blaecktghe nu elckander!
Hoe druipt uw peck in d' oogen van
Den lantverslindenden Tiran!

De snelle wint komt zelf de Faem
Met vier en stof verrasschen.
Konstantinopel ziet zijn' naem
En hof en stroom met asschen
Met voncken roock en smoock bedeckt,
En dat de Maen van 't Rijck betreckt.

Nu schrick niet meer voor Mahomet,
Noch Agars Vorstendomen:
Als d'Opperste den Leeuwsklaeu wet,
Is 't met hun omgekomen,
Ghy ziet hoe Faroos heir verdrenckt,
Nu d'Opperste u de zege schenckt.

LIII. I. 61.

J. V. VONDEL.

Schipbreuk van zes schepen van Maassluis.

Droevig lied, van 6 scheepen die gebleven zijn van Maas-Sluys op den 4 en 5 Maart 1651.

Stem:
Hoe leg ik hier in dees Ellende:

Hoord toe gy Menschen allegaare,
Die op Maas-Sluys woonagtig zijt,
Wat ik u zal in 't kort verklaare,
't Geen is geschied in onzen tijd:
Ende gebeurt in onze Dagen,
Eylaas 't is wel om te beklagen.

In het Jaar als men heeft geschreven
Zestien-honderd wilt verstaan,
En een-en vijftig daar beneven,
Zag men der menig treurig gaan:
Dat zy haar Goed en Bloed verkooren,
Eylaas in Zee hadden verlooren.

Den vijfden Maart in 't Jaar voorschreven
Isser, t'is waar hoord mijn bedien,
Een zwaaren Storm-wind op-geheven,
Dat yder een wel zag geschien,
Maar yder een niet kom vertellen,
Van Zee-varende Boots-gezellen.

Zes Schepen hoord na mijn verklaren
Zijn gebleven door dit Onweer,
En gantsch verslonden van de Baren,
En heel verbrijdzeld in het Meer,
Het Volk dat is ook hier beneven,
Al t'zamen in d'Zee gebleven.

Wel Zestig of Zeventig Zielen,
Bleven van deze Schepen daar,
De Zee die ging haar al vernielen,
En iemand van haar allegaar
En is t'ontvloden nog ontkomen,
Eylaas een yder mag wel schromen.

Een yder is bedroeft in dezen,
En zeer benauwt in zijn gemoed,
Voorwaar 't en kan niet minder wezen,
Want oorzaak yder treuren doet:
En heeft voorwaar wel dubbel reden,
Zijn klagt te doen met bitterheden

Elk een die klaagt met droeve zinnen,
Zoo bitter als hij immers kan,
Wie zal de kost nu voor ons winnen:
Nu dat wy leven zonder Man?
Voor wie kan dit nog wonder schijne?
Want yder een die mist de zijne.

Beveeld u Man in Godes hande,
Gy Weduwen die droevig schreyd,
Hy zal u Ween menigerhande
Verhooren zo hy heeft gezeyd:
Hy is en blijft u trouwen Vader,
Verblijd u hier in allegader.

Gelijk als hy gaat zorge drage,
Ja voor het alderkleynste Vee,
Zo zal hy u die zijt verslage,
Ook doen en nog veel meerder mee:
Hy zal gewis zijn Woord na komen,
Want hy draagt zorge voor de Vroomen.

Denkt dat den Heer u Man verheven
Veel liever heeft gehad als gy,
Want hy nu in een beter leven,
Gevoerd zal werden, zijt dan bly:
Beveeld u Godt en Heer de zaake,
Die zal het wel ten beste maken.

Denkt doe gy paarde met u beyde,
En u vergaarden in de Trouw,
Zo moest gy nogtans een-maal scheyde,
En wist dat het gebeuren zouw:
Oorlof troost u te regt hier mede.
En leeft voortaan in rust en vreede.

XXI. 33. 't Hangt aan Gods zegen.

Eerste Engelsche oorlog. 1652—1654.

Reeds sedert vele jaren bestond er wrijving tusschen Engeland en de Staten, in hoofdzaak over het recht van souvereiniteit over de zeeën, die Engeland omringen en door dit rijk als eigen gebied werden beschouwd. Van Britsche zijde werden verschillende daden van vijandelijken aard gepleegd, totdat de botsing op 29 Mei 1652 tusschen Blake en Tromp den oorlog opende.

De Legghende Leeuw.

Soo lagh de Leeuw, wanneer het Spaens- [gebroet
Hem terghd', en socht te treeden onder Voet;
En 't was by na soo verre oock gekomen,
Dat Leeuwen Cragt de Leeuw sou sijn be- [benomen:
Maar 't moedigh Beest, wanneer 't hem stelde [schrap.
Verbeet, versloegh, vernielde met een Snap
't Maraense-Rot, en dwongh 't soo met sijn [Clauwen,
Dat het langhs hoe meer begon te flauwen;
Tot dat op 't lest, en dat ter nauwer noot,
Van al 't Gewelt maar 't Leven overschoot,
Dat 't grootsche Hart des Leeuws sijn [Vyant spaerde;
Welck als voldaen weer haestelyck bedaerde,
En ley sich stracx in volle Rust en Vree,
Als Overwinner in sijn Vreede-Legerstee.
Maer Engels-man begint ghy hem te sarren,
Al schijnt hy nu te draelen en te marren,
Hy reyst wel haest, en in een oogenblick
Soo beeft u 't Hart van angst en groote [schrick;
Want dat hy nu so stil blijft en soo wachtet,
Dat is om dat hy u niet waerdigh achtet
Voor sijnen Toorn, doch heft hy eens sijn Poot,
Ja grimt hy maer, van vrees soo blijfje Doot.

Kn. 7267.

Den Afgrijsselikken Staartman. Kromwel.

Door Schijn-deugd, List, en sier-Geweld,
Wierd Nimrot op den Troon gestelt:
En, na hem, kreeg'er meenig Boef,
Door deeze drie, den hoogsten Troef,
Want al wat leeppel likken kan,
Dat knielt'er voor of bid'er an.
Dit overdogt ik dag an dag,
Dit was'et wit daar ik op zag,
Van dat de Britze twist begon,
Tot dat me 't leste draatje spon.
De Schijn-deugd voerde mij zoo hoog
In 't Scheel, en heel verbijstert oog
Van 't Hollend graauw; dat Ritzaarts Jan
Volmondig riep: Dit is de man
Die 's Heeren Oorlog, over all,
Met dubb'le winning, voeren zal.
Zoo haast gaf dit vermaard gerugt
Geen weêrklank in d'onstelde lugt,
Of ik door kroop, met al mijn list,
Den Breeden-Raed, eer 't ymand wist;
En stak daar zulk een spaak in 't Wiel,
Dat meenig man den Kop ontviel;
Want, wie na'et klinkken van mijn Veêl
Niet zong of sprong, die vond zen deel
Tot Withal, by de Londze-Bijl,
Of in een Strop, of an een Styl,
Met Eedel brain, en bloed bespat,
Tot schrik, en vrees voor Staat en Stadt.
Dus raakte 't Opper Huys tot niet;
En ik, an 't lang-gewenscht Gebiedt,
't Geweld verschafte, met'er vaart,
My een heel lang, en starke Staart

Van louter goud te zaam gevoegd,
En daar meê dwong ik, wel vernoegd,
De blinde Brit, en Yr en Schot
Ootmoedig onder mijn gebodt.
Naar dien my dit soo wel gelukt,
Zoo klimt mijn moed, daar 't al voor bukt,
Tot boven Alexanders Star;
En vreest geen Roomsche Zeege-kar,
Nog Hollands zwaard; noch fiere Leeuw;
Nog vrye Vries; nog Strenge Zeeuw;
Nog Robbert, met al zijn gebroed;
Nog Deen; nog Noorman, kout van bloed:
Maar tart'er er al te zaamen uit,
En waagt, om zulk een Schat, den huidt,
En kop, en keel, en al den bras
Dat immermeer te waagen was.
Want al 't geluk van Land, en Strand,
Heb ik al reede op mijne hand.

De Gooden zijn my toe gedaan;
Des kan de zaak niet quaalik gaan.
Ik heb een tong, met List door weekt,
Die Schots, en Spaans, en Neerlands spreekt,
En daar meê hou ik Wind, en Stroom,
Wanneer 't my goed dunkt in den toom,
En wring Neptuin, hoe fel hy bruist
De Drietand uit de starkke vuist;
Of geef hem, met mijn Staart een slag
Dat hem 'et hoofd' gelijk een vlag
Die nasleept, hangt en lilt, en trilt.
Des ben ik Meester van het Gild;
En meer dan Koningh in der daad,
Al noem ik my een Onderzaad.
Myn Wil verstrekt nu voor een Wet,
Daar Raad en Staat de wijs na zet;
En zoo die zingt, zoo pijpt'et al,
Want al het Graauw is blind, of mal.

XXIX. 36. J. ZOET.

Schertsgedicht,

waarvan de overeenkomstige regels der twee coupletten achter elkander kunnen worden gelezen.

Wensch van een Juffrou.

Hoe is mijn wens so groot,
Aen d'Engelantsche vloot,
Op dat gheen storm verwerpt,
Het Roode Cruys en Herp,
Fortuna toont genaed',
Aen d'Engelandtsche Staet,
Geluck en hulp doch zendt,
Aen 't nieuwe Parlament.

Aen al de Duytsche Schepen,
Wens ick veel duysent nepen.
Tromps groote Watermacht,
Vervloeck ick dagh en nacht,
Aen Hollandtsch Admiralen,
Wensch ick Egyptens qualen,
Aen al den Adeldom,
Wensch ick de stomme stom.

VIII. I. 93.

JONGE KEES.

GEGRAV. PORTRET. ANON. M. P. 2875.

Met Hout. Steen. en mes
Brenght Ionge Kees syn vyant onder
tot Roem van Hollants Dapperheyt
Staet hy hier tot een Wonder

Gevecht tusschen Tromp en Blake, 29 Mei 1652.

Vóór de oorlogsverklaring ontmoette Tromp met zijn vloot het eskader van Blake nabij Dover. Deze begon te schieten, van meening zijnde dat hem geen voldoende saluut werd gebracht. Het daaruit ontstane gevecht duurde vijf uur en eindigde met het vallen der duisternis.

Voor het aangaan van 't Zeegevecht tusschen de Vlooten der Hollanders en Engelschen onder Olivier Kromwel.

Toen Stuarts zaad den troon besloeg
In 't brallende Eiland, en men vroeg
En spa den trouwen onderdaan
Op 's Vorsten wenk gereet zag staan,
Was alles vredig en in rust;
De groote Karel sloot met lust
De tweedragt uit zyn ruime zaal,
En toog het scherp gesleepe staal
Voor zyn beklaagelyke dood
Niet uit, om zynen bontgenoot
Geweld en afbreuk aan te doen.
Maar toen de wrevelheid zoo koen
In 't hert der onderdanen sloop,
En dat een t'zaamgerotten hoop,
Met schyn van heiligheid bekleed,
Dien goeden Vader sterven deed',
Zoo sloegen nieuwe Heeren raad
Om hunnen versch gegronden staat
Te vesten met bederf en val
Van Neêrlands zegenrijken wal.
O reukeloosheid dom en blind!
O Engelsch Raathuis! gy begint
Te tergen met uw moordrapier
Het roemryk land- en waterdier,
Den Leeuw van 't vrygestreên gewest;
Men ziet hem ryzen uit het nest
Belauriert van zynen Prins;
Hy slaat zyn blikken hier en gins;
En schud zyn kop met nors gelaat.
Indien de moedwil hooger gaat,
Hy zal met muil en forssen klaauw
't Uitzinnig vaderslagtig graauw
Verscheuren, en geen bloed ontzien.
Maar of de nood hem drong te vliên,
En 't ondoorgrondelyk besluit
Om hoog de zege had gestuit,
Zoo zal hy by d'Oranjevlag,
In dien verschrikkelyken slag
Veel liever sneuvelen, dan zyn kroon
Bezoedelt zien met schande en hoon,
En voor zoo braaf een heldendood
Aan yder toonen wat een groot
Getal van zielen dat het smert
Een' leeuw te priemen in het hert.

XXXIX. 333. F. V. H.

Jonge Kees.

Vlielander Groenlandsvaarder; veroverde met zijn vaartuig den 9den Aug. 1652 een Engelsch vaartuig in het gezicht van een Engelsch konvooier.

Lof-dicht over de victorie van den Vlielander Visscher.

Manhafte en brave Prins, een pronck der [Batavieren,
Die stadigh leydt en tracht naer kransse van [Lauwrieren,
Die door een brave daedt brenght heden aen den [dagh.
De mannelijcke moedt die eerst in 't duyster [lagh.

Ghy quaemt nog eerst in Zee, en siet een [Visscher visschen,
Die vraeght ghy naer de Zee, om 's middaghs [op te disschen;
Maer siet, dees Engels-man die kon de vriendt- [schap niet,
Maer spuwt in plaets sijn gal, en voorts U schip [bespiedt
Waer dat het was op 't weeckst, mits rees een [buy van steenen,
En vloogen op het Schip, door Wandt en [Zeylen heenen.
Doen toonde ghy u moedt; was 't: Duyvel hael [de Brit,
En al gelijcker hand met brandt-hout d'r [after sit.
Na dat dees hagelbuy van houten en van steenen
Was min of meer gedaen, en 't ruyghste was [verdweenen.
Soo enterde ghy voort met 't mesjen in de handt,
En wierdt verwinner stracs van Schip, van Visch [en Wandt,
Ghy die u niet ontsagh, schoon dat het Britten [saghen,
De Engelsche van 't Schip tot in het Ruym te [jagen,
En spijckert d'Luycken toe, en laet de Suider-zee,
En brenght het Ywaert aen voor Amstel op de Ree.
De Fama blies terstont en liet de mare weten,
Dat Jonge Kees de Prins hem lustig had gequeten,
Stracx wierdt dees brave daet, door hem ge- [wrocht, beloont
Met eene goude Penningh, om d'eer aen 't Landt [betoont.

M. 2050.

Slag bij Plymouth. 26 Aug. 1652.

De Ruyter met 30 schepen en 6 branders, geleidende 60 koopvaarders, stiet op de vloot van Ayscue, groot 40 schepen en 5 branders, nabij Plymouth. De Engelschen kozen 's avonds de vlucht.

Loflied.

Stemme:
In het Huisjen zonder Glazen.

Doen Orangie sich met Spangie
Had vereenight door de Vree
Trock het moedige Brittangie
't Oorloghs lemmer uyt de schee
Hy stroopt verwoedt
En den bequamen Zeeuw
Hy stroopt verwoedt
Des Coopmans Goedt
En bloed van Wees en Weezen.

En haer Hooft verslindt de bladen
Door d'Inlandtsche krijgh en twist
Die haer in Coninghs bloedt dorst baden
Gaf sich een Coleurde mist
De schepen seylen weer en werf
Van 't leven in 't verderf.
Het Neerlandts bloed:
Heeft lijf en goed
En Vissers in haer Erf.

En hier toe voert hy op zijn kusten
Macht van Schepen by de Zee:
Dreygt den Leeuw zijn soete lusten
En verdoemt ons goede Vree
Nu leest men in de Courant
Hoe dat in Amstel-land
Een vloot leyt ree:
Om te gaen ter Zee
Na Spaens of France strand,

En ons vloot in zee gekomen
Vint hem naeuwlijks buyten Gaets

MICHIEL ADR. DE RUYTER, 24 MAART 1607—29 APRIL 1676.

GEGRAV. PORTRET DOOR M. MOZIJN,

NAAR G. VAN DEN EECKHOUT. M. P. 4630.

DEN E. MANHAFTEN ZEE-HELD. MICHIEL AD[R] DE RUYTER. Vice Admir[l] van Holland &c.

De Ruyter zach de Dood ten holle kaken in.
De Dood ontzach dien Held. en hiel het voor gewin
Toen hy onwinbaar streè De Nyt bezweek van spyt.
En zien 't is vruchteloos dat ik myn tanden slyt

De Tyt die Vorst en slaaf maakt eenerhande Stof
Verbaast. ziet maat noch end aan zyn verdiende Lof
Met zulken Opperhooft verzekert zich de Vloot.
Wiens Helden Deught verduurt de Nyt. de Tyt. de Dood.

G. vanden Eeckhout delineavit ad Vivum — Mich. Mouzyn sculpsit — Cornelis Danckerts Excudit

Heeft een Zeeuws Fregat vernomen
Die ons prayde van veel quaets
Dus sent ons Commandeur:
Al onse Schepen veur
Op de Zeeuwsche kust
Hoe dat men wist
De Staten haer keur.

d'Onse en Zeeuw met dertig Kielen
Voor de Hoofden Kruysten doen:
Vol gepropt met Oorlogs zielen
Kruyt en loot sonder rantsoen:
Ons Admirael die zwaeyt
En is op ly gedraeyt
Hy schiet een schoot:
Set uyt de Boot
De Bloed-vlag waeyt.

En na 't pisjaerden draeft de Ruyter
Met zijn houte Paert de Zee:
En terstont daer op besluyter
Waer hy goede dienst mee dee:
Maer even so 't geviel
Te Pleymuyen in de Kniel:
Sien wy daer maet
Een Cameraet
Die op ons dragen hiel.

Wy belust met haer te koten
Stonden Kist en Kop om leeg
Vingen Ree en Marsseyls schoten.
Smeeten schinckels uyt de weegh
Wy ruckt t'ons schuyt te boort
Terwijl men roepen hoort
Gebedt Gebedt
Een ieder set
Sich neder op dat woordt.

En ons Capiteyn verheven
Nae 't Gebedt ons vragen doet
Of een ieder is genegen
Om te wagen Lijf en Goedt?

Men antwoordt ja: des doet
Ons Luytenant vol moed
Op alles acht
De Stuerman lacht
Matroos loopt als verwoet.

Boots en schieman roept t'sa jongen
Brengt ons boute en Reevants op
Daer wort Gentilman gesongen
Heyst u Mars-seyl in den top
Ons Constapel terstont
Brengt Kruythoorns en Lond
Ons Corporael
Brengt Loot en Stael
En bijlen uyt het Rond.

En ons Admirael vol tooren:
Op zijn schip vol schut Tergoes
Groet zijn Vijand na behooren
Brengt het op zyn Duyds avoes:
't Was uyt geen glas of schael
Maer donderend' Metael
Haer een bancquet
Wiert op-geset
Van Pulver Vyer en Stael.

Hier op wackert fluks een koeltje
Sy en wy die wenden net
Dus men haer op 't Hollants stoeltje
Noch eenmael te kacken set
Men gaf so dapper vonck
Een van haer Scheepen sonck
Een brand een sprong
Met Oud en Jong
Gints stoot een tegen strand.

d'Avont-son verhuyst na 't Noorden
Verlicht schaduwe en schim
De nacht verduystert ons de boorden
Van de zwoele Zuyder kim
Dus hindert ons de Nacht

En daerom wierd de Wacht
Weer uyt-geset
En 's morgens met
Den dag haer komst verwacht,

Maer de Juffer nijpt zijn ooren
Digt by 't hooft en druypstaert heen
Danckt den Schepper van hier boven
Samen voor gesonde Leen
Treed aen in u gemoed
Valt uwen God te voet
Singt zijnen lof
En roemt daer of
Gelijk als David doet.

Wel sy dan fiere Nederlanders
Maekt vry Wapentuyg en wand
Takelt toe Schepen en Branders
En beschermt u Vaderland
Avoes daer op dees kleur
Wy drincken daer eenz veur
Tot een besluyt
Een troptje uyt
En Spoelt de Roock eens deur.

XXXII. 80.

Schotschriften tegen M. H. Tromp. 1652.

Het mislukken van zijn aanval op Ayscue bij Duins, de verliezen aan koopvaarders en visschervloot en andere tegenspoeden gaven Tromps tegenstanders stof voor gifttige schotschriften. Hij viel tijdelijk in ongenade.

Latet Anguis in Herba.

Gestrenge Zee-vooghd, die de gaffel van [Neptuyn
Indien 't u waer belast, zoudt hebben aen- [gegrepen;
Die Blakes vloot in asch, en Londons Tour in [puyn
Tot Stuarts zoen verdelght zoudt hebben met [uw Schepen.
Hoe geeftmen aen uw eer nu sulcke geessel- [strepen.

't Is niet genoegh uw eer gebrand-merckt, is [het waer.
Die schaed' is niet met goudt: maer koppen [op te wegen,
De Spaensche Vloot in Duyns weegt nergens [nae zo swaer:
Wat baet een Lauwer-krans voor 't Vaderlandt [verkregen,
Wanneer een schelm-stuck laet in 't lest zijn [Heer verlegen.

De waerheydt van de saeck behoudt of kost u ['t hooft,
Men schrijft uw slapheydt toe de schaê ter Zee [geleden,
Dat meenigh Haringh-buys van vaer-tuygh is [berooft,
Door dien ghy niet in tijds met Blake hebt [gestreden,
Dit roeptmen luydt-keels uyt in Dorpen en in [Steden.

Ghy kunt niet seggen, dat de windt u tegens [viel,
Toen nae het Zee-gevecht de Vloot in Duyns [gelopen,
Ten ancker was gezet; of wat u weder-hiel,

Om niet met volle macht de Britsche Vloot te
[sloopen,
Of vreest Tromp voor zijn huyt, wat staet ons
[dan te hoopen?

Het Hoogh-woordt moet er uyt, of hadt ghy
[noch geen last,
Of deed een Haeghsche Vrouw het Mannen hert
[verflauwen?
Hoe! bindtmen Hercules nu aen de spin-rock
[vast,
Die met veel minder macht eerst Spaenjen
[dorst benauwen,
Ailaes soo scherpt de Leeu vergeefs te Land
[zijn klauwen.

Neen Junoos-vogel blies den Zee-vooghd dit in
['t oor,
En weder-hield dien last gegeven by de Staten,
Des gaf hy om 't ontzagh des Af-gezants
[gehoor,
Terwijl hem Blake ontvlucht met Schepen en
[Soldaten,
Die schade treft hem 't minst, 't meest Hollands
[onderzaten.

Hoe drae verliet hy Duyns, en koos de
[ruyme Zee,
Daer hy nu veyligh is, en beter op zijn hoede,
Doch Heemstee hadt de smaeck en 't ooghmerck
[op de Vree,
(Zo zeydt hy): want wie durft yets quaets van
[hem vermoeden;
Ick; valt het anders uyt, men houdt het my ten
[goede.

Die bloodaert, off wel eer vervalschte Raad
[door 't gout,
Dorst (toen hem wierdt geverght om vier-en-
[twintich kielen
Tot vrijdingh van de Zee) wel zeggen: Hoe zoo
[stout?

Dat's niet, wilt ghy de macht van Engelandt
[vernielen?
Zoo vreest hy dan haer macht, off houdt het met
[die felen?

Noort-Hollandt heeft hy meê volkomen aen zijn
[znoer,
Des werdt het zeyl nu op, dan weder in-getoogen,
Zoo doende wordt de Knecht haest Meester van
[het Roer:
Doch Hollandt heeft (God danck) dat zop niet
[in-gezoogen,
Het kent die Vogel aen zijn staert met hondert
[oogen.

En Amstel vroegh hem korts noch in den vollen
[Raadt,
(Daer hy in 's Graven-Haegh als Raads-man was
[gezeten)
Wie dat hy stont ten dienst, de Brit, of dese Staat:
Verklaer u? wantmen dient dat van nu af te
[weten:
Geen twijffel, of hy heeft toen meê zijn plicht
[vergeten.

Dat zy zoo 't wil, de Staat heeft nu een vast
[besluyt,
Het laet sich onder schijn van Vreê niet langer
[doecken:
Het maeckt een Man van Staat niet reuck'loos tot
[een guyt,
Des wil het Recht die saeck zoo stip niet onder-
[zoecken,
't Denckt om Tapitzerij, noch Koninglijcke
[Boecken.

Ghy die den teugel voert ter Zee van Hollandts
[Vloot,
Den Oorlogh wordt de Staat nu op den hals
[gedrongen,
Des het zijn Recht aen God, en u beveelt, door
[noot

Geparst, de Vyandt dient met volle macht [besprongen,
Zoo werdt hy, die ons tracht te dwingen, self [gedwongen.

Geen twijffel of ick sie den Zee-vooghd haest [te moet,
En Blakes vlagh ten toon voor yeder op- [gehangen,
En Tromp de Lauwer-krans, besprenckelt met [het bloet
Der Britten op de Zael in 's Graven-haegh [ontfangen,
Haer meeste macht verbrandt, verdroncken of [gevangen.

P. * 2067. Victrix triumphat veritas.

Eertijts twee Martens de Werrelt ontroeren,
Luther de Papen, en Rossum de Boeren,
Nu komp den derden, Marten Tromp,
Blinthoekt Hollant, al is hy plomp.

Kn. 5591.

Gevechten in de Middellandsche Zee, 1652.

De Staatsche vloot onder van Galen dwong de Engelsche onder Bodley naar Elba te vluchten. 6 Sept. 1652. David Jansz. Bont, Scheepsbevelhebber, sneuvelde nabij Elba.

Opschrift van zijn grafbord.

Den strijd'bren zeehelt David Bondt
Die Britt', Kastyll, en Turcken gaf
Een schrick als hy tot strijden stont
Te Port Longona leydt int graf.

Slag bij Duins tusschen Witte de With en Blake, 8 Oct. 1652.

Sommige kapiteins gedroegen zich lafhartig. Jan Jacobse van Nes, genaamd Oude Boer Jaap, die zich in 1639 bij Duins had onderscheiden, vluchtte en werd ontslagen. Hij werd in 1666 weder aangesteld en muntte weder uit. Hij sneuvelde 24 Maart 1672 in de Smyrnasche vloot.

Aan zeeker scheepskapetein, die zich eerst dapper en nu moedeloos beloonde.

Gy hebt weleer, voor moedt, een reeks van [goudt gekreege:
Maar zoo men lafheidt straft, als loon geeft [voor de zeege,
Zoo past u nu een reeks van yzer, zwaar [van stof.
Een landt dat loont en straft verdient een [dubbel lof.

XIV. 417. JAN VOS.

Driedaagsche Zeeslag. 28 Febr. 1 en 2 Maart 1653.

Tromp, een vloot van 150 koopvaarders huiswaarts geleidend, ontmoette bij Portland een Engelsche vloot van ongeveer 70 schepen onder Blake, Deane en Monk en geraakte met hen in strijd. Den volgenden dag werd hij bij Wight, den 3n bij Bevesier hervat. De Engelschen, die het voordeel hadden, staakten den strijd juist toen de Nederlandsche vloot volslagen gebrek aan munitie kreeg. Tromp bracht de koopvaarders thuis, doch de verliezen waren zwaar. O. a. sneuvelden Joris v. d. Zaen, Joos Banckers, Balck en Regemorter. Tromp moest wijken, doch volgens een Engelsch oordeel was zijn gedrag niet minder roemrijk dan dat van zijn tegenstander Blake.

Vrije Zeevaert, onder de vlagge van den Doorluchtigen Zeeheldt Marten Harpertz. Tromp, Ridder, L.Amirael van Hollant en Zeelant.

De plaegh van inheemsch en uitheemsch,
't Gedroght, dat met zijn dolle honden,
In 't bloedigh moorthol, aen den Teems,
Den Grooten Herder had verslonden,
Zich droncken zoogh aen 's Konings strot,
En knaeghde, op 't Koninglijck geraemte,
Den romp, van hooft en kroon geknot;
Die moortpest, zonder Godt en schaemte,
Nu vlammende op een' verschen buit
Van Fransch gewas, quam nederzacken,
En dreef voor stroom den bloetstroom uit,
Om balgh en buick met roof te packen:
Maar die den afgront palen stelt,
En ketent helsche monsterdieren,
Ontfonckte 't hart van onzen Helt,
Tot voorstant van zijn Batavieren.
Dees zagh den gruwel in 't gezicht,
Die helsch met vijfmael veertien koppen
De zon bedroefde, en 't hemelsch licht,
En, om ons zee haer keel te stoppen,
Zich dwers voor Hollants kielen smeet;
Waer op de Ridder aen quam rennen
Op zijne vleugels, vlugh en breet,
Voorzien met vijfmael veertien pennen.
Hy voerde een slaghzwaert in de vuist.
Het Monster braeckte donderklooten,
Granaten, blixems, baldert, bruischt;
Bedreef gewelt met staert en pooten;
Blies roock en smoock, en vlam en vier
Uit zijne kieuw, en kopre keelen:
Maer Hollants Perseus trof het Dier,
Dat zalf noch kruit de borst zal heelen.
Drie volle dagen hiel hy 't staen.
Hoe beet het op zijn ysre tanden!
Hoe schoot het toe! gelijck d'Orkaen
Op d'Indiaensche golf en zanden;
Tot dat het endlijck, afgemat,
Gescheurt, verminckt, begon te deizen,
En liet ons rijcke vloot, van schat
En rijckdom zwanger, henereizen:
Hoewel 't alree de vrucht vermant,
Verslonden had, ten roof geschoncken
Aen zijn alvratigh ingewant,
Van moort en diefstal dol en droncken.
Dus quam de Hollantsche Amirael,
Die voor geen' zeehelt vlagh moet strijcken,
Een man, gelijck een punt van stael,
By geen Romainen te gelijcken,
Zijn' Maesstroom in, en wert begroet
Van 't Vaderlant en Zeven Staten,
Die hem verschenen te gemoet,
Ten trots van all' die vroomheit haten.
Wie vreest nu schutgevaert, of scherp,
Of zeegevaerte, en watersmetten?
O, Harpertszoon, ghy zijt ons harp!
O Tromp, men zal uw deught trompetten,
Waer 's hemels gunst ons Zeevaert bouwt.
U komt een scheepskroon toe van gout.

LIII. I. 63. J. V. VONDEL.

Op de Behoude Inkomste, van den Kloeckmoedigen Zee-Helt, Marten Harpersz. Tromp, Ridder, L. Admirael van Hollandt, Zeelandt, &c.

O Tromp, ô Batavier! Weest wellekom ô Vader!
Wy neygen 't Hart tot u: ghy sijt ons Levens [Ader;
Ghy zijt ons Kroon van 't Hooft, gy zijt ons [Scherm en Staf,
Wat Hart en isser niet die 't leven voor u gaf?
Wiens bloet verandert niet, alsmen maer gaet [bedencken
U zegen-haftigheyt? Wie kan u Vroomheyt [krencken?
Als Tongen van fenijn, die spuwen vier en vlam,
Maer noyt een Vroome Ziel die d'Eere van [u nam.
Vraegt Spangien na u lof? d'Oquendo sal 't [ghetuygen,
Hoe sijn onwinb're Vloot voor uwen Arm moet [buygen:
Mardijck die heught het noch, hoe dat u fel [ontsagh,
Den Spanjaert soo bedwongh, dat hij heel [onder lagh.
Het is nu ruym een jaer, dat Blaack u Tromp [eerst smaeckten,
Wie hiel doen voor u stant, doen Blaack aen ['t vluchte raeckten?
U Tromp die gaf ontsagh, het Moort-hol was [ontstelt,
Een yder was verschrickt, en vreesden voor [den Helt.
December laetst gheleen, gingt ghy de [Monster-dieren
Bespringen in haer oort: Doen saghmen u [Banieren
Op Roos- en krans gheset, doen saghmen u [(ô Helt)!
Vast staen ghelijck een Rots, die niet kan [sijn herstelt.
Was Cæsar oyt bekranst, August of and're [Helden,
Van het Romeyns Geslacht, die Part of [Griecken velden,
So sijt ghy die 't verdient, een Roos-en-krans [op 't Hooft,
Die ghy bestreeden hebt, en noyt kan zijn berooft.
Waer saghmen felder slagh, als in Maert (laetst) [geschieden,
Sy dachten dat dien Heldt voor hare macht [sou vlieden:
Sy spanden al haer macht op onsen Tromp [vast aen,
Maer hy heeft als een Leeuw haer kloeck'lijck [wederstaen;
Sy dachte dat sijn arm was aen 't Gewas [ghebonden,
Maer duysende van haer die hebben 't wel [bevonden.
Ach of het was gheweest dat yder Capiteyn
Ghestreeden hadd' als 't hoort! Soo was de Zee te [kleyn
Al voor het Hels ghespuys, dan was haer Vloot [gheslagen:
Maer lieten Tromp in noot, van veer 't gevecht [aen-sagen.
O snoode schelmery! wiens hart is niet ontstelt,
Die soo een Batavier verlaten sou in 't velt.
Cap'teyne op der straet, groot-spreeckers by den [Wijnen,
Hoe derft ghy noch u hooft by Bataviers [verschijnen:
Men stoft, men tiert en raest, wanneer men is [aen Landt,
Ja eermen 't Schip verliet, veel-liever stack aen [brandt.
Noch verder moet ick gaen u vroome dade loven,
Was schaemte in u Hart, Romeyns ginght ghy te [boven.
„'t Waer beter inde Zee gestorven als een Helt,
„Als hier te Landen aen een Galgh te zijn ghestelt.

MAARTEN HARPERTSZ. TROMP, 1597—10 AUG. 1653. DE HELD VAN DUINS EN VAN DE BEROEMDE ZEESLAGEN VAN DEN EERSTEN ENGELSCHEN OORLOG.

GEGRAV. PORTRET DOOR J. SUYDERHOEF NAAR H. POT.

M. P. 5439 c.

Martinus Trompius H.F.
Hollandiæ et occidentalis
Frisiæ Rerum Maritimarum
Vicepræfectus
H Pos Pinxit

Ach wat een groote schand', noch verder moet
[ick spreecken,
My dunckt der Helden Hart aen stucken schijnt
[te breecken,
Al 'vande laetste Slagh, ô snoo en vuyle feyt,
't Geen dat mijn hart getuyght en dient niet al
[geseyt.
Hoe meenigh Capiteyn heeftmen aldaer sien
[loopen,
Ja waren soo benaut in 't Kabel-gat schier
[kroopen,
Sy liepen aen een zy, en dachten Bestevaer
Te helpen aen een kant, maer Godt die hem
[bewaer:
Hy die een Scherm-Heer, voor die, die 't recht
[oock meenen,
Soo is hy by ons Tromp als Scherm-Heer oock
[verscheenen,
Hoe kander nu terecht sijn weldaet zijn gheloont,
Hy die soo menighmael sijn yver heeft betoont,
Al voor ons Vaderlandt, Godt laet hem lange
[leven,
En houden tot ons Schilt, Hy sal ons niet
[begeven;
Hy sal een Schut-heer zijn van 't Vrye-
[Nederlandt:
O Tromp! weest wellekom, wy zijn aen u
[verpandt.

P. 2727. In lijde Gedult. M. P. Staal.

Op de Behoude Weerom-reis van den Manhaften Zee-Helt Marten Harpertsz Tromp Luitenant Admiraal van Hollant en Zeelandt, Ridder, &c.

Myn Geest ontwaakt: door vlam en rook
[gedreven
Ontdoit mijn Inkt, mijn Pen begint te sweven:
Och! dat haar zwier zoo hoogh eens drijven kon,
Dat zy beschreef een straal van Hollants Zon.

De zee-heldt Tromp, zoo dra hy roepen hoorde,
Een zeil, borst uit in diergelijke woorde:
(Het volk droeg moet op 't grijs ontsach des Mans,
De naarheit week voor zulken zuivren glans.)

O Mannen! ziet: de Duivelsche Tirannen,
Maar onder schijn van Englen ingespannen,
Belagen gins u Vryheit en uw Vree;
Ontzeggen 't recht der algemeene Zee.

Waar toe ons Bloet gespaert, en niet vergoten
(Indien 't alzoo hier boven is besloten)
Voor Christi Kerk? hem zelfs zo veel wel waart,
Dat hy daar voor zijn bloet niet heeft gespaart.

Wie zouw een dagh, ja een uur willen geven
Tot roem besteet, voor langh wellustigh leven?
Daar qualijk doen al 't quaat is, dat een Man
Van eer, en ook niet anders, quetsen kan.

Hy swijgt hier op. Zij sweeren 't Lant te wreeken:
Een godlijk vier schijnt hun de borst t'ontsteeken:
Men mengt beleit en 't woeden onder een.
Wat feller Slagh! voor my ik weet 'er geen.

O Tromp Triumf, Triumf; genoech bevochten;
Zy hebben niet gevonden dat zy zochten:
O neen! t'en zy dat slagen buit beduit,
Of waren sy belust op loot en kruit?

Schoon onze Vloot beladen is gevonden,
Gelijk een man met eenen arm gebonden;
En schoon dat al hun krachten en gewelt
Op 't uiterst fel zijn in het werk gestelt.

O Parlement! en leert gy noch niet schromen?
Noch menigh rust, die niet aan 't werk kan komen;
Noch menigh Borst houwt hier zijn hant gereet,
Die van geen doot, veel min van wijken weet.

Vraag Vlaand'ren dat, vraag dat de Stadt
[Oostende:
Men vraagh t'uw zelf; wie wil zich elders wende?

Zoo kent men licht de Leeuw aan zijnen klaauw,
Den Hercules aan stappen wijt of naauw.

Maar gy, die 't Lant behoet hebt door uw vallen,
O Heldenschaar! gelukkigst van ons allen;
Indien men nu geen tranen stort, gedoogh:
Uw eer is hier, uw loon is hier om hoogh.

Mijn yver brant, 'k benijd u deze glorie!
En wensch, veel meer al 't Parlement victorie,
Te wagen, ja te storten al mijn bloet?
Wanneer daar uit kon spruiten zo veel goet.

O vriendlijkheit van onzen hooghsten Vader!
Die 't uw', ô Tromp! bewaart heeft in sijn ader;
Op dat gij noch den Vyant swichten doet,
Gelijk gy nu de Schepen hebt behoet.

Dies danken u veel duizenden van zielen;
Die door uw hulp, hun lijf en goed behielen:
Die elk in 't hart u Eere-poorten spant,
En Schermheer noemt van 't Vrye Vaderlant.

VI. 134. JAN SIX.

Danck-Dicht aen Godt almachtig, over het behouden inkomen van de Koopvaerders en Oorlogs Scheeps Vlooten.

Wy dancken u, ô Godt, ô eenig Hollands [Heyland
Die onze vlooten voor der Goddeloozen Eyland,
Voor Griffioenen klaeuw genadigst hebt be- [waert;
Soo dat sy nu van spijt omloopen na haer [staert,
En knersen op haer tand, om dat, door uwe [zeegen,
Sy sulcken rijcken proy niet hebben ingekregen;
Die zy door haeren hoop al hadden ingeslockt;
Maer die gy haeren balg met eygen hand [ontrockt;
Die gy nae 't Vaderland, zo vaderlyck, geleyde.
Alwaermen niet dan tong op deesen dag, men [zeyde;
Uw naem noyt lofs genoeg, in 't land, noch [vlooten, is
Nu niet papiers genoeg, om tot gedachteniss
Van uw weldadicheyd het zelfde vol te schrijven!
O Vader, laet altijdt uw kindren danckbaer [blijven,
En teekenen daer van doen met het hert en mond,
Met zucht tot uwen dienst met waer berouw [van zondt:
En wilt in welvaert, doch, ter zee, ter land [bewaaren
Des staets gemeene schip! waer in wy alle vaeren,

VI. 137. HENRICK BRUNO.

Op het afbeeldtsel van den Eedelen en vermaarden Zeeheld Marten Harpertzen Tromp.

Kastielje en Poortugaal, Bisschajen en Galissen,
Duinkercken en Oostend verschrikten voor 't [ontzag
Van dien vermaarden Tromp, die Holland noô [sou misse;
Wijl hij het leven waagt voor d'Eere van heur vlag.
Raadrijkke dapperheid is in sijn borst beslootten.
Voor water noch voor vuur ontzet sijn fiere moedt,
Al blaakkert Blaakke op hem, hij red zig, door [zijn vlootte,
Terwijl men wederzijds, niet pompt dan breijn en [bloedt.

v. St. 2209. I. ZOET.

Op d'Admiraal Tromp.

Drie Maartens brogten de wereld in roeren.
d'Een bruide de Papen, en d'ander de Boeren:

Maar onze Maarten Harpertse Tromp
Kan de Engelsche de staart af kappen; want
LXXXII.. III. [zijn zwaart is niet plomp.

Anagramma ad Maeranum Trompium.

Maertinus Trompius,
Tu promtus in mari es.
LXV. 104.

Aen Marten Harpertsen Tromp.

D'onsterf'lijkheid is 't wis, daer gy te werk op [gaet,
Zijt gy 't niet, braeve borst, zoo is 't uw' naem, en [daed.
XVII. 20. M. G. TENGNAGEL.

Joris van der Zaen.

Kapitein. Slagen 1e Engelsche oorlog. Sneuvelde 3 d. zeeslag 1653.

Opschrift op zijn graf bord te Gouda.

Doe 't engels gier vol rooc vol vier
Deur voor de leeuw most gaen
In 't vechten 't leven 't lijf liet hier
Dien zeeheld Van der Saen.

Slag bij Livorno. 14 Maart 1653.

De Nederlandsche vloot onder Jan van Galen had in Sept. 1652 de Engelsche onder Bodley gedwongen naar Elba te vluchten en daar te blijven. Den 14. Maart werden de Engelschen onder Bodley en Appleton bij Livorno verslagen. Van Galen sneuvelde.

Op de jongste Slagh, en door Haar Hoog: Moogende aangeschreven en voortreffelicken Uytvaart van den Ed. en Manhaften Jan van Galen.

Livorno was getuig', en duysenden die saagen
Hoe Jan van Galen, door sijn wijse Zeemans [laagen,
En een Soldaaten hart, de Engelsche aan- [randt.
Een schoot hy in de lucht, de Sampson hy [verbrandt,
Haar brander in de grondt; want die kreeg [sulcke neepen,
En Appelton sijn buyt, met noch twee van haar [Scheepen.
Dreef Bodly op de vlucht, word Meester van de [Zee:
Of Hy zijn Been verloor, Hy wenschten t and're [meê,
Als Hy maar dienst kon doen, voor 't Vaderlandt [te laaten.
De waarheyd werd bekent, by d'Opper Heeren [Staten,
Die, tot vergelding van Syn overbraave daad,
Haar Eed'le Moogende, de Heeren van den [Raad,

Aanschreven om dien Helt, met volle Eer naar [waarde
En toestel, tot Syn lof, te helpen in der Aarde;
Maar 't hart, en ingewant, bleef daar hy had [getoont
Sijn hart, en hier werd 't Lijf met dese Eer [geloont.
Kn. 7512.

Op de doodt van den dapperen Zee-Held.

En zyn geen Helden, die den goude deegen [dragen,
Noch proncken met de vlagh, in Zee, als [Amiraal;
Maar die voor 't Vaderlant, haar lyf en leven [wagen,
En schrikken noch voor vuur, noch voor 't [geweld van 't staal.
Die blinken naa haar doodt, in goud of in metaal.

De Faam had nauwlikx 't lof des Helt vol uit [gezongen,
Of d'edle ziel die stort en breekt tot door de [lucht.
Dien Herkles, die onlangs den helhondt had [besprongen,
En joeg 't gedrogh, met al zyn reekels, op de [vlucht:
Die sterft voor 't lant, en 't lant besterft op dat [gerucht.

Een lieflyk luchje quam van over Zee gevlogen,
En bragt in Nederland, wat nieuws voor blyde [maar
Men zagh het volck de vreugt en blyschap uit [de oogen,
Men daght niet eens op schaa, geleden jaar [op jaar.
Men vraagt maar, is den Helt ook buiten doots [gevaar.

Men zeit hy mist zyn been, maar heeft zyn arm [behouwen,
Daar hy voor de eer van 't landt, en nut van [dezen staat,
Noch mee den sabel voert, en dondert met [kartouwen,
En moedigt dus zyn volk; zoo helden, wreekt [de smaat,
Wie sterft voor 't Vaderlant, die sterft als een [soldaat.

De tweede boô verschijnt, maar brengt ons droeve [maare,
Vervolgt de Zee-triomf, wel door den Helt behaalt;
Maar komt de staat van 't landt met zyne doodt [bezwaare,
Die dieper in het hert, als al de vreugde daalt.
O zegen, veel te duur, met Helden-bloet betaalt.

Het woest gedrogh, byna door zijn gewelt [verslonden,
Die kruipen in 'er nest, en lacchen om die nood:
De bloed-hond, krult zyn staart van vreugd' op [binnen Londen,
En voelt niet eens 't verlies, van schier een heele [vloot.
Maar Helden-moorders zyn te graag op Helden [doodt.

Die pesten, om voor 't volk, haar glory op te [pronken,
Blanketten 't voorhooft van den staat, met wat [fenyns,
Men blaast'er staagh, triomf, uit naare moort- [spelonken,
De zeegen vloeit'er staag, men geeft het recht [wat schyns.
Maar ach! den Duivel speelt, den Engel door de [gryns.

Den grooten Hartog laat, o roem der Amiralen!
U lof trompetten, op al d'oevers van 't Oseaan.

JAN VAN GALEN, 1604—23 MAART 1653. BEVELHEBBER DER MIDDELLANDSCHE ZEE-VLOOT.

GEGRAV. PORTRET DOOR M. MOZIJN, NAAR J. LIEVENS. M. P. 1761.

Dus zietmen GALEN jn 't gedrang der Britten woeden.
Zoo ſtaat de Noortſche klip in 't barnen van de vloeden.
Hy ſtreeft door moordtgeweer, als of hy door Natuur,
Tot heil van Neederlandt, van yzer, ſtaal, en vuur,
In ſpyt der wiſſe Doot, onſterflyck was geſchapen.
Een dapper oorlogshooft, verſtreckt een zeegbaar wapen.

Zyn ſcheepskroon vol lauwrier betaalde hy met bloedt.
Toen hem zyn been ontviel, ontviel de Brit zyn moedt:
Want hy wierdt heet op wraack. wie hart heeft miſt geen leden.
De Tucht, Beleyt, en Kracht, drie zuſters, die zyn ſchreden
Staâgh volghden, zyn met hem beroemt jn 't graf gegaan.
Het graf zal vallen, maar zyn krygsroem eeuwigh ſtaan.

I. Lævius Pinxit. Michiel Mozyn Sculpſit Cornelis Danckerts Excud. Jan Vos.

Livorne eert het lijk, en laat de naam van Galen
In Marmer houwen, met al d'overwonne vaân,
En Zee-triomfen voor het Vaderland gedaan.

VI. 319. T. ASSELYN.

Ter Gedachtenisse.

Op 't Middellandsche Sout te moeten voor sijn' [oogen
Sien swerven gins en weêr een' Britschen [Tygernest
En kon van Galen niet verswelgen noch ge- [doogen;
Waerom hy ook de Straet strax veegde van [die pest:

't Is waer dat hem (ô ramp!) dat edelmoedig [vegen
Ten koste van sijn been, ja van sijn leven staet;
Maer daer voor heeft hy weêr den naem alom [verkregen
Van Geessel van den Brit, van Besem van de [straet.

VI. 320. J. DE DECKER.

Papierebeen voor Jan van Galen, Bevelhebber en vryheer van de Middellandsche Zee.

Geen krijgsheld van Latynen, noch van Grieken,
In scheepsgevecht vermaart, voor vroom, en [stout,
Om 't brein gekroont, met boegen van fyn goud,
Vereere stof, aan myne swaanewieken.
Maar harten, als aambeelden, van metaalen,
Gegooten in een Neederlandschen vorm,
Ten trots, en spyt van donder, en van storm:
Alzulk een rotse, in zee, is Jan van Galen,
Van Galen opgewassen, in de baaren,
Gevoestert door Kastiljes oorloghsvuur,
Een blixem, in de straat, voor ons gebuur
Van Londen, zal myn rymbasuin vermaaren.
Die Batavier in 't aansien van Florencen,
Op stroomen van Gibraltars gorgel vlot,
Verbryselt forts den Britschen behemot,
En waaterdraak, de plaagh van Goôn, en men- [schen.
Hoe worstelen, die helsche monsterzielen,
Niet met de dood? haar barnende gesicht,
En muil, vol damps, die schieten schicht, op [schicht,
Van klaar fenyn, om Holland te vernielen.
Haar felle staart die treft van Galens enkel,
Nochtans die Leeuw blyft hard, heeft geen gevoel,
Sit voor den mast, en moedight op een stoel,
Een lauwertak waardeert hij voor een schenkel.
Die dwars door ys, en yser dorste streeven,
Sat meede alzoo, aan syn gebeent, verlemt:
Sprak, aan het volk, een hart in onbeklemt,
En won den slagh, in 't sneuvelen van syn leeven.
Hoe heerlik is te sterven in syn waapen,
Ten beste van het lieve vaaderland?
Wie met verlies van hoofd, of been, of hand,
Den vrydom breidt, die leeft in lof herschaapen.
Geen sterflik held kan bij de kryghsfaam sterven.
O Vryheer van de Middellandsche zeen,
Men eert uw stomp, met een papierebeen
Den nyd, en tyd te spyt, van erve, op erven.
Het zy men u papierebeen zal noemen,
Of, naa het hout, van onder, aangelascht,
Een houtebeen, die op geen Duivels past,
Men zal dat been een suil der Staaten roemen.

CIII. 435. J. SIX.

Lykstaatsi.

Hier komt het koude lijk van die zijn volk [deê blaaken.
De Dood, hoe stout, durfd' hem van voren nooit [genaken;
Zy trof hem, als Achill, van achter' in zijn voet:
Toen vocht hy met een been; maer met een [dubble moedt.

Daar zinkt dien Heldt in d'aardt, die 's vyands [vloot deê zinken.
De Beurs aan d'Amstel, die hy in de Straat [doet blinken,
Verliest, met hem, haar glans, men schrijf dan [op zijn graf:
Hier rust het stof van die ons stof tot roemen gaf.
VI. 317. JAN VOS.

Ter Lyckstaetsi.
Gespreck.

Vreemdeling-Amsterdammer.

V. Wien deckt dit graf? A. den Edelen van [Galen.
V. Wie zag hem lest? A. het Florentijnsche [strant.
V. Waer blonck zijn deught? A. op zee, in [bloet, en stralen.
V. Wat trofze daer? A. het hart van Engelant.
V. Hoe eert men hem? A. als 't licht der [Admiralen.
V. Wat schroomde hy? A. geen beenbreuk, [maer de schant.
V. En waerom slechts hem 't eene been [gelaten?
A. Een pyler stut de Beurs van Zeven Staten.
VI. 316. J. V. VONDEL.

Grafdichten.

Vraaght gy my wandelaar, wie hier begraven [leyt?
Het is van Gaelen, die door zijne dapperheyt
In d'Oorelog met Phlip, ons Kusten soo kost [vryen,
Dat hy de schrick eerst bracht in alle de [Harpyen,
Ten roof op ons gehitst, waar van getuyge zy
Ons Oost en Noorder Zee; doch boven al het Y
Dat hem heeft op-gequeekt, en aan den Staat [gegeven.
En zedert heeft hij steets, door lust tot eer [gedreven,
De rugge van Neptun manhaftelijk bereên.
Het is die Water Leeuw, die zijn gebroken been,
In 't midden van 't gevecht, kloekmoedig af liet [zagen,
En staande op 't ander, heeft de Britze Vloot [verslagen,
Verovert en verbrant. De Middellantsche Zee
Alzoo gezuyvert, als Alcides 't Aardtrijk deê
Met zijne zware Knods, toen hy de Monsters velde,
En Afrika weêrom in rust en vryheyt stelde.
Hier rust nu het gebeent, van die noyt heeft gerust.
Hy storf voor 't Vaderlant, op 's Grooten Hertogs [Kust,
Na 't winnen van de slagh; en d'eer aan 't Lant [gegeven.
Al is zijn Lighaam doot, zijn Naam zal Eeuwigh [leven.
Kn. 7512. I. B.

Hier dekt de zerk het lijk van Galen
Wiens dapperheit alle Amiralen
De heirbaen van de glori toont,
Daer 't eindt zijn brave daden kroont,
Die gout en marmersteen verduren.
Hy storf, en leeft door zijn quetsuren.
LIII. II. 70. J. V. VONDEL.

Van Galen hiel, tot roem van 't Vaderlant,
Op eenen Been zo lang kloekmoedigh stant,
Tot dat Hy had verkregen d'overhant
Van vijftien Kielen;
Verjaaght, vermant, gesonken, en verbrant.
Zijn Lijf is hier, zijn Eer aan alle kant:
Geen tijt, verduurt van Gouwt noch Diamant,
Kan deught vernielen.
VI. 318. JAN SIX.

GRAFTOMBE VAN J. VAN GALEN IN DE NIEUWE KERK
TE AMSTERDAM.

GRAFTOMBE VAN J. VAN GALEN. DETAIL.

Maris accolis restituit Idibus Mart.
Et altero pede truncatus, nono die post
victoriam, annos natus XLVIII. obiit
Ut in Secula per Gloriam viveret
Ordinum Decreto

Zie hier de Marm're schets van Galens yzre [leeden,
Der borst daar 't strydbaar hert van zulken [Held in stak,
Die Arragon, en Brit, zeeghaftig heeft be- [streeden!
En 't eer aan bloed ontbrak eer 't hem aan moed [ontbrak.
Zyn Helden-daaden door zyn dapperheid [bedreeven,
Die zullen, spyt de nyt, nog Eeuwen overleeven.
XLVI. 84.

Hier rust dien Heldt van Galen, die Oranje
Veel diensten deed' in de Oorlogh tegen Spanje,
Die in de Vreê, de vrede heeft gekust,
Die in den Krijgh, sich weer in 't harnas rust
En 't leven liet, doen hy der Britten zegen
Tot tweemael toe verkleent had door den degen.
VIII. II. 82. M. KEUSERS.

Hier leidt in 't Graf van Eer, de dappere van [Gaalen,
Die eerst ging buit op buit Castilien afhaalen;
En met een Leeuwen hart, by 't Toskaaner [strandt,
De Britten heeft verjaagt, verovert en ver- [brandt.

Hier leit hy, die, door zweet, door bloet, door [wint en baren,
Na 't delgen van de Brit, gelijk hy voormaals [plag
Den trotzen Kastiljaan t'ontrukken met een slag
Al wat de hoop hen gaf, ten hemel is gevaren.
I. 168.

Den Engelander brack sijn boegen op dees Rots.
Joan van Galen stiet in de Afgrond sijnen trots,
En, danck getrouwicheyd, nooit Helden trof soo [fix hem,
Als desen, op een been, die voor Livorno sturf,
En hier de wurmen aast, en vult des oorlogs lurf,
Dien hy weleer verstreckte een donderbus, en [blixem.
VIII. II 69. J. BARA.

Die Spanjen wel eer heeft, voor 't laatst 't [hoogmoedigh draaven
Der Engelsche besnoeyt, ontrent Toskaansche Strand,
Verovert en verjoegh, in grond schoot en verbrand,
En noch een in de lucht, leydt in dit Graf [begraaven.
Kn. 7512. G. STYLS.

Hier leit hy die den Brit, dien waterpest, deê [strijken:
Maar zulk een roem kost bloed. De Krijg geeft [lof voor smart.
Wie na de Scheepskroon streeft moet zwaard, [noch koegel wijken.
Toen hy zijn been verloor bleef by noch op [zijn hart,
Die Staat- en Beurszuil, staan, om andre hart [te geeven.
Wie voor de Vryheit vecht zal 't sterven over- [leeven.
VI. 317. JAN VOS.

Op d' Afbeeldinge.

Dus ziet men Galen in 't gedrang der Britten [woeden;
Zoo staat een Noortsche klip in 't barnen van [de vloeden.
Hy streeft door moordtgeweer, als of hy door [natuur,
Tot heil van Nederlandt, van yzer, staal en vuur,
In spijt der wisse doodt, onsterflijk was geschapen.

Een dapper Oorlogshooft verstrekt een zeeg-
[baar wapen.
Zijn scheepskroon vol laurier betaalde hy met
[bloedt,
Toen hem zijn been ontviel ontviel de Britt
[zijn moed;
Want hy wierd heet op wraak, wie hart heeft
[mist geen leden.
De tucht, beleid, en kracht, drie susters die zijn
[schreeden
Staag volgden, zijn met hem beroemt in 't graf
[gegaan;
Het graf zal vallen, maar zijn krijgsroem eeuwig
[staan.

VI. 318.

JAN VOS.

Opschrift van een Wafelbakkerij.

Dit is in den Manhaften Zeeheld Jan van Galen.
Hier bakt men wafelen, alzo lekker alsje ze in de
[Slijkstraat kunt halen.

CXV. I. 229.

Den E. Manhaften zeeheld, Cornelis Tromp.

Hier staat van Tromp, die Don d'Ocquendo
[sloegh,
En voor zijn dood den Brit van Texel joegh,
De brave Zoon: waar Holland door vernam
Dat nimmer duif van trotsen arend quam.
Toen in 't gezicht van 't Florentijnsche strant,
Zijn dapperheit den vijand stak aan brand.
Indien meer licht aan 't vaderland ontbreekt:
Hier rijst een zon die 't hooft eerst boven steekt.

M. P. 5414.

Eer-Spore of Moedigende Aansprake van 't Vrye Nederland aen zijne Zeehelden.

Indien ghy streeft na Palmen en Laurieren,
Die stael en steen verduuren ongeschend;
Mijn' Zeeuwen op; op, op, mijn' Batavieren,
Ick toon u 't pad, waer langs men die berent.
Indien t'u lust de zee van water-vloecken,
Van schuymeren en rooveren t'ontslaen;
Ghy hoeft Algier of Tunis niet te soecken,
Mijn' Helden, op, ick weet u nader baen.
Ja, soo 't u lust (ick wil noch hooger spreken)
Alcides spoor te volgen onvermoeyt,
En t'ongediert bey neck en beck te breken,
Waer toe na Nijl of Libien gespoeyt;
Slaet van mijn strand uw oog maer eens ten
[Westen,
En, Sonen, siet hoe eng een Watergracht
Uw' Moeder scheyd van die verwoede pesten,
Die vyanden van 't menschelijck geslacht,
Die onlangs noch hunn' Wettige Overhoofden
Den Vader en sijn' wettelijcken Zoon
(ô Grouwelstuck!) soo wreedelijck beroofden
Dien van zijn Hoofd, den desen van de Kroon:
Die onder zich soo diefsch den buyt verdeelden
Den hooffschen boêl, ja tot het minste stuck:
Die vol en dol van ongewoone weelden,
En droncken van hun binnenlandsch geluck
Nu buyt en oock versnorcken en versnaeuwen
All' wat quansuys hunn' wetten niet en hoort,
Ja hunnen muyl en nimmer zatte klaeuwen
Noch druypende, noch klam van Vader-moord,
Soo greetig slaan in mijn' oegstrijcke Schepen,
In mijn besweet en eerelijck gewin;
Schoon ik my noyt aen 't hun en heb vergrepen,
Maer oyt my droeg als Brittenlands vriendin:
Die endelijck na zoo veel schelmeryen
Als 't Noord-sout zant aen hunnen oever zend,
Sich niet ontsien den naem sich toe te wyen
Van vryen Staet, van achtbaer Parlement.
Ha blind gebroed! onschamele Barbaren!
Soo zulck een naem recht op uw daden staat,
Een heylloos rot van felle Moordenaren
Voer dan oock vry den naem van vryen Staet.
Nu Zeeuwen, zegt, zegt eens, mijn' Batavieren,
Wat dunckt u doch? en is dit boos gedrocht
Niet ruim soo boos als d'Hydren, Swijnen, Stieren,

CORNELIS TROMP, 9 SEPT. 1629—29 MEI 1691. ZOON VAN M. H. TROMP. KAPITEIN 1650. SCHOUT BIJ NACHT NA DEN SLAG VAN LIVORNO 1653.

GEGRAV. PORTRET DOOR M. MOZIJN, NAAR G. VAN DEN EECKHOUT. M. P. 5414.

DEN E. MANHAFTEN ZEE-HELD, CORNELIS TROMP.

Hier staat van Tromp, die Don d' Ocquendo sloegh,
En voor zyn dood den Brit van Texel joegh
De brave Zoon; waar Holland door vernam
Dat nimmer duif van trotsen Arend quam.

Toen in 't gezicht van 't Florentynsche strant,
Zyn dapperheit den vyand stak aan brand.
Indien meer licht aan 't Vaderland ontbreekt,
Hier ryst een Zon die 't hooft eerst boven steekt

G. vanden Eeckhout ad vivum delineavit.

Die Herkules wel eertijdts t'onderbrocht?
En die door zucht tot waren roem ontsteken
Sijn' pesen rekt, en inspant all' zijn' kracht,
Om sulck gedrocht te stuiten of te breken,
Verdient die min als Hercules geacht?
Op, Helden, dan, valt aen op die verwoede,
Legt wacker toe op stuyten, fluyten, slaen,
En veegt en schuimt men mannelijcken moede
Dat schuim uit Straet, Canael en Oceaen.
Ghy denkt misschien dat schuimen en dat vegen
Heeft vry wat in, ick ken het, en 't is waer:
Maer noyt word Eer gemackelijck verkregen,
Die Rooze groeit aen Doornen van gevaer,
En wat gemack heeft doch een schandig leven?
Geen zachter Bed voor 't Eerelijck gemoed
Als 't bed van Eer; te strijden, ja te sneven
Voor 't Vaderland is (leert ons Flakkus) zoet.
Uw' goede zaek zal u den moed verhoogen,
Hunn' quade zaek de schelmen maken schuw:
Noyt is'er stael, noyt kling van leer getogen
Voor zaek zoo goed zoo eerelijck als d'uw;
Gaet daer op aen, en stelt u in Gods hoede;
God is 't, 't is God, die dezen handel stiert.
En uwen arm bevolen heeft de Roede
Ter straffe van dat bloedig ongediert.
O! Hoe zou korts hun 't bloed zijn afgevloten
Van rug en staert op dat verstaelt Banket,
Waer 't dat mijn Tromp de Leids-man van mijn [Vloten
Sijn handen slechts gehad had onverlet!
Maer (ô wat spijt) die Zee-leeuw voelt zich [dringen
Van dubbel wee; moet voor, moet achter aen,
Hier zijn en gins, beschermen en bespringen,
De Kudde voor de Wolven tegenstaen.
Noch even wel weet hy zoo gaeu te waken,
Dat hy den vloed doet strecken veler graf:
Het ongediert bijt stout met ope kaken
Tot driemael aen, en driemael byt hy 't af.
Wat doet hy vlijts met zijne met-gezellen
Met Ruiter die zoo ruiterlijck sich queet,
Op dat hy mag zijn' Schapen veilig stellen,
En hoeden voor dier dulle Wolven beet!
Maer luistert, stil, wat komt de Faem verhalen?
Wat bly geroep is 't dat mijn' ooren raekt?
Soo, dat gaet wel, zoo moedige van Galen,
Soo, beuckt' er in, zoo, lustig, dat het kraekt.
Gelijck mijn Tromp in 't Noorden met de Roede
't Fel ongediert vast rug en lenden tout,
Verft oock alzoo in 't Zuiden met den Bloede
Der Tygeren het Middellandsche sout.
Livorne ziet van schrick om 't hert benepen
In vlam en roock zijn water staen en strand,
En flux daer aen de vijftien Britsche Schepen
Gevlucht, gevat, versoncken en verbrand.
't Siet mijnen Held noyt sijnen Mast verlaten;
Schoon hem 't geschut afsnijt den eenen voet,
Maer sittende bestieren zijn' Soldaten,
En schoon hy sit, noch pal staen met den moed
Waer zijnze nu, die zouden derven wanen
Dat d'oude deugd in my beswijckt en wijckt?
Ick hebbe noch Heemskercken, Heinen, Hanen,
Als aen dit stael voor al de wereld blijckt:
Ik hebbe noch rechtschape vrome Borsten,
Noch liên van raed, noch Mannen van bedrijf,
Die niet zoo zeer na goud als glorie dorsten,
Ja d'eere verr' waerdeeren boven 't lijf
En zulcke zijn 't daer ik naest God op hope;
Die zullen eens 't verdruckte Brittenland
Tot heil van my ja van geheel Europe,
Ontweldigen der wreede dieven hand.
Maer 't is genoeg: waer word ick heen gedreven?
Mijn' Helden, waer, waer of mijn' reden loopt?
Ick was verruckt, ghy moet' et my vergeven;
't Is al te lang het willig Ros genoopt.

VI 187. J. DE DECKER.

Die Herkules wel eertijdts t'onderbrocht?
En die door zucht tot waren roem ontsteken
Sijn' pesen rekt, en inspant all' zijn' kracht,
Om sulck gedrocht te stuiten of te breken,
Verdient die min als Hercules geacht?
Op, Helden, dan, valt aen op die verwoede,
Legt wacker toe op stuyten, fluyten, slaen,
En veegt en schuimt men mannelijcken moede
Dat schuim uit Straet, Canael en Oceaen.
Ghy denkt misschien dat schuimen en dat vegen
Heeft vry wat in, ick ken het, en 't is waer:
Maer noyt word Eer gemackelijck verkregen,
Die Rooze groeit aen Doornen van gevaer,
En wat gemack heeft doch een schandig leven?
Geen zachter Bed voor 't Eerelijck gemoed
Als 't bed van Eer; te strijden, ja te sneven
Voor 't Vaderland is (leert ons Flakkus) zoet.
Uw' goede zaek zal u den moed verhoogen,
Hunn' quade zaek de schelmen maken schuw:
Noyt is'er stael, noyt kling van leer getogen
Voor zaek zoo goed zoo eerelijck als d'uw;
Gaet daer op aen, en stelt u in Gods hoede;
God is 't, 't is God, die dezen handel stiert.
En uwen arm bevolen heeft de Roede
Ter straffe van dat bloedig ongediert.
O! Hoe zou korts hun 't bloed zijn afgevloten
Van rug en staert op dat verstaelt Banket,
Waer 't dat mijn Tromp de Leids-man van mijn [Vloten
Sijn handen slechts gehad had onverlet!
Maer (ô wat spijt) die Zee-leeuw voelt zich [dringen
Van dubbel wee; moet voor, moet achter aen,
Hier zijn en gins, beschermen en bespringen,
De Kudde voor de Wolven tegenstaen.
Noch even wel weet hy zoo gaeu te waken,
Dat hy den vloed doet strecken veler graf:
Het ongediert bijt stout met ope kaken
Tot driemael aen, en driemael byt hy 't af.
Wat doet hy vlijts met zijne met-gezellen
Met Ruiter die zoo ruiterlijck sich queet,
Op dat hy mag zijn' Schapen veilig stellen,
En hoeden voor dier dulle Wolven beet!
Maer luistert, stil, wat komt de Faem verhalen?
Wat bly geroep is 't dat mijn' ooren raekt?
Soo, dat gaet wel, zoo moedige van Galen,
Soo, beuckt' er in, zoo, lustig, dat het kraekt.
Gelijck mijn Tromp in 't Noorden met de Roede
't Fel ongediert vast rug en lenden tout,
Verft oock alzoo in 't Zuiden met den Bloede
Der Tygeren het Middellandsche sout.
Livorne ziet van schrick om 't hert benepen
In vlam en roock zijn water staen en strand,
En flux daer aen de vijftien Britsche Schepen
Gevlucht, gevat, versoncken en verbrand.
't Siet mijnen Held noyt sijnen Mast verlaten;
Schoon hem 't geschut afsnijt den eenen voet,
Maer sittende bestieren zijn' Soldaten,
En schoon hy sit, noch pal staen met den moed
Waer zijnze nu, die zouden derven wanen
Dat d'oude deugd in my beswijckt en wijckt?
Ick hebbe noch Heemskercken, Heinen, Hanen,
Als aen dit stael voor al de wereld blijckt:
Ik hebbe noch rechtschape vrome Borsten,
Noch liên van raed, noch Mannen van bedrijf,
Die niet zoo zeer na goud als glorie dorsten,
Ja d'eere verr' waerdeeren boven 't lijf
En zulcke zijn 't daer ik naest God op hope;
Die zullen eens 't verdruckte Brittenland
Tot heil van my ja van geheel Europe,
Ontweldigen der wreede dieven hand.
Maer 't is genoeg: waer word ick heen gedreven?
Mijn' Helden, waer, waer of mijn' reden loopt?
Ick was verruckt, ghy moet' et my vergeven;
't Is al te lang het willig Ros genoopt.

VI 187. J. DE DECKER.

Wemmer van Berchem. 1584—1653.

Op een koopvaarder naar West-Indië 1605. — Angola 1607. — Oost-Indië 1609. Vice-Admiraal tegen Duinkers 1628. — Ostende 1638. — Uit den dienst ontslagen.

Op het graf van den Heere Wilhem van Berchem, Onder Amirael van Hollant en West-Frieslant.

Hier rust de helt, die, trou voor 't lant,
Door twee Duinkerkers overmant,
Om als een Amirael te sneeven,
Zich tusschen 's vijants kielen in
Besloot, om met Alkides zin
Door 't vier ten starren in te streeven.
't Gelukt hem ook: zijn kruit verrast,
In vlam gezet op zijnen last,
Met eenen sprong drie vlugge kielen.
De Doot gevoelde deezen slagh
Die lucht en aerde, nacht en dagh
Vermengde en Duitsche en Spaensche zielen.
Zij vliegt den Zeehelt te gemoet,
Die haer dus uittart met een groet,
Hem schenkende een langdurigh leven,
Tot hij, der rust en onrust zat,
Zijn lichaem hier aen Drusus stadt,
Zijn geest den hemel heeft gegeven.

XCIV. 485. A. MOONEN.

Slag bij Nieuwpoort tusschen Tromp en Monk en Deane. 15—16 Juni 1653.

De Staatsche Vloot trok terug, en de vijand kwam voor de Hollandsche Kust.

Drol'ge kuur. Uitgevoert toen de Engelsche Oorlogsvloot voor onze wallen was.

Daar mijn goet is, is mijn hart,
Zeide Engel, en hy zuchte,
Ach! wat droevige geruchten
Brouwen my zo groote smart?
Zijn de Engelsche voor 't Landt?
Wape mannen, 't zal ons gelde,
Schreeuwden Engel onder 't schelde.
Och! men ziet heur al aan 't strant;
Komen zy noch nader by,
'k Vrees zy raken wis aan 't plondre.
Hoor ik heur geschut niet dond're?
'k Loof ze binnen al in 't Y.
Hiet ik Engel, 'k bin quaat Staarts,
Want zy konnender meê steken.
't Zwiet beguntme uit te breken,
'k Word van angst schier bleek en paarts.
Och mijn goet! mijn kost'lijk goet,
Zal ik dat zo late rove?
Is dan te vergeefs mijn slove!
Kreet hy; 'k lijdt niet by gants bloet.
Mit greep hy zijn Kooper, Tin,
Ja veel Huis-raat, zelf uit 't Pakhuis,
En hy wierp het in zijn kakhuis,
Met een gants ontstelde zin.
Griete-buur riep, binje dol,
Of ontzint? wat Droes begin jy?
Kost het goet gien gelt? Wijf spin jy,
Zeide Engel, 'k bin op hol.

XLIII. 75. D. QUESTIERS.
't Ongequest leve best.

Gemeene mompeling en misnoegen van Jan Rap, en sijn Maet.

Myn hairen rijsen, en mijn bloed kilt in mijn aren,
Als ik het los Gemeen soo schriklijk uyt hoor varen

Op 't hoog en mogend' Volk, dat hier sit aen [het roer,
En (soo sy seggen) wel haest voor den Duker [voer.
Soo men den Leeu, die onder* haer maer is [te vinden,
Niet af en laet sijn trots gesicht soo bot te [blinden,
En hem te stellen tot een spot, gelijk een Uyl,
Sijn nagels uyt sijn klaeu, sijn tanden uyt sijn [muyl.
Sy praten, dat men hem niet als de tong wil [laten
Om hem te dienen als een Reekel langs de [straten,
Of als een Boeren Hond, met kinder-drek [gemest,
Te blaffen van sijn werf, te knorren in sijn nest.
Sy seggen, dat men hem soekt d'aders af te [tappen;
Maer dat sy haer veel eer laten in hutspot [kappen
Eer men hem meer benaut, en sijn gevreesde [poot
Siet van sijn sterkte tegen eenen Dogg' [ontbloot;
Die aen sijns meesters bloed nu sat en dol [gesopen
Wil (soo het schijnt) de heele Weereld af gaen [loopen,
En dit haer moedig Dier, van Koningen ge- [vreest,
Wil metter tijd noch schoenen op sijns Meesters [leest.
Maer eer het hier en daer noch meer gaet op [een nijpen,
Soo wil hier Man en Maegt 't gebott gebit gaen [slijpen,
En den gekorten klaeu, die kroonen heeft [benout,
Weer maken dat daer 'theele Kristen-rijk voor [grout.
Laet men niet als 't te laet is haer de uyers [melkken,
Die nu al over lang aen 't slappen, en aen 't [welkken,
(Door tgierige Geboert', en mennig gulsig Swijn,
Dat in haer erm vernacht) en aen 't verdroogen [zijn.
Maer dat de Duvel haer, en al het haer sal halen,
Soo het niet die en die noch sal soo dier betalen,
Dat hy sal braken in een uer, van 't roer gerokt,
Daer hy wel meer als twintig jaer' heeft aen [geslokt.
Siet uyt u oogen, gy die 't oog in 't zeyl moet [houwen.
Men laet sig hier niet meer yet in de vuysten [douwen.
Men klaegt dat door u hant, die klagt noch traen [beweegt,
Den Leeu met dubbelt mes de keel wert af [geveegt.
Dat gy den dieren tijd en honger hebt in handen.
Dat gy het Land aen alle kanten wel siet branden,
En niet wilt lessen, schoon gy als de Vorssen [pleegt,
En woont in 't water, en door 't water 't leven [kreegt.
Sy seggen dat de Beul haest achter uyt moet [varen,
Om dat de Lommert haer voor Dieven gaet [bewaren,
En aen een kant geset een Dief en Bedel-balg,
Een yeder een sijn deur geworden is sijn galg.
En dat ons' Bueren vast daer mee haer tanden [stoken,
En seggen, dat die kroon wel haest sal sijn [gewroken
Die wy verstieten. doen een eygen-baetsen hoop
Met schijn van vryheyt het Gemeen hielp op de [loop.

* Scilicet, VULGUS.

'k Ben dikwils aen-gemaent, om met mijn bitse [Dichten
Den hoogmoed van een deel vervloekt gespuys [te slichten,
En haer te tarten in de nieren, in 't gebeent'
Dat al sijn merg van het ontmergt Gemeen [ontleent,
Maer neen, ik heb mijn ongebonde Satyr- [sprongen
Al over lang na mijn gesetten sin gedwongen,
En weet dat een Poëet 'tsij bijt, of lacht, of [klaegt,
Op sijnen hals alleen de schuld van allen draegt.
Schoon hy d'er mennig kittelt dat haer wangen [schat'ren,
En mennig eerlijk Man ook doet de tanden [wat'ren,
Om op de selve voet, tot schrik van 't heele Land,
De sweep van hemel-vloek te nemen in de hand.
Daer by gaet 't meeste deel u rechten sin [verdraeyen,
En, als de vliegen, u gesonde spijs bemaeyen.
D'een vat hier, d'ander daer een woordjen by de [kop,
En dist het met sijns oordeels ongesoute sop,
D'onwetende tot aenstoot van haer swakke zielen.
En dusenden gaen soo veel pen en ink vernielen
In lamme rymery, en ongesinde sin,
Dat het m'in alle Dicht een reef doet binden in,
En mijne vlugge pen achter den ink-pot werpen,
En op wat anders en wat aengenamers scherpen,
En voorts te wachten met een popelende bil
Waer ons verwerde saek noch eynd'lijk henen wil.

P. 4061.

Slag bij Ter Heijde. 10 Aug. 1653.

Den 6 Aug. liep Tromp met 82 schepen uit, allereerst met het doel zich met de With's smaldeel van 27 schepen, dat te Texel lag, te vereenigen. Dit gelukte hem, nadat hij den 8en met den vijand (ongeveer 120 schepen sterk) slaags was geraakt. Den volgenden dag werd te Katwijk gestreden; 10 Aug. had de slag bij Ter Heijde plaats. M. H. Tromp sneuvelde. Hoewel de Nederlandsche vloot geene bepaalde overwinning behaalde, werden de Engelschen, die geruimen tijd de kusten hadden bedreigd, genoodzaakt naar hunne havens terug te keeren.

Victory-Lied van de slag van Zandvoort.

Stem: *Den lustelyke Mey, &c.*

Doe men Schreef zestien honderd Jaer,
Drie-en-vijftig wilt hooren,
Doen quam den Engels-man voorwaer
Op ons Kust met verstooren,
Lag voor Tessel met groote magt,
Rooven, Steelen was zyn gedagt,
Daer toe was hy genegen,
Als de zee-rovers plege.

Zoo haest ons Tromp kost worden ree,
Quam hy sonder verzagen,
Al met zyn Schepen snel in Zee,
Om haer daer van te jagen;
Augustus agt is 't aengegaen,
Tromp deed elk Capityn vermaen,
Dat niemand zou bezwyken,
D'een d'ander niet af wijken.

Maer strijd voor 't Vaderland
Als vroome Batavieren
Als wy verslaen onzen vyand
Die ons zoekt te spoljeren:
Sprak tot zyn volk klein en groot:
'k Zal u voorgaen tot in der dood,

Als een vader der helde,
Tegens 's vyands gewelde.

Soo onzen Tromp heeft verbreit,
Quamen zy fel aen brommen,
Ons Tromp was ook tot Slaen bereid,
Den Ruyter zonder schromen:
Wy trompten daer al met accoort
Dat men te Haerlem heeft gehoort,
Tromp en zonder vertoeven,
Dan Brit moest Trompen proeven.

Witte Wittens nam doen zyn gank
Naer Tromp al met verblyden,
Al wast den Brit tegen zyn dank,
Hy heeft het moeten lyden:
Sy hebben 't daer by een gezet,
Den wind en weer heeft haer belet,
Slaen moesten zy verbeyden
Eer Tromp van haer wil scheyden.

Des Sondags thien was 't weer bedaert,
Doen heeft ons Tromp begonnen,
Den Ruyter heeft hem snel verklaert,
Met den opgang der Zonnen:
Wy Trompten doen zonder verdrag,
Het Wasser veel haer Jongsten dag,
Door Trompen zijn gezonken,
Door schooten zom verdronken.

Jan Evertsz, ons Vies-Admirael,
En wou van Tromp niet meyden:
Maer zy Trompten niet altemael,
Veel hielden haer bezyden:
Lapper, Sommer en Schout-by-nagt,
Toonden met Trompen haer kragt,
Meer ander uitgelezen,
Als Helden wert gepreze.

Wy hebben ook als doen ter tijd
Van haer Scheepen verslagen
Wel twintig in dien grooten strijd,
Door Trompens snelle lagen:
Haer Vies-Admirael was niet vry
Sonk met een van ons sy aen zy,
Den wreeden Mars bloedgierig,
Regeerden daer zeer vierig.

Want, laet in het Gevegt zeer fel
Is ook ons Tromp geschooten,
Dat heeft meenig fraey Boots-gezel
Beklaegt, en ook verdrooten:
Een kogel die heeft hem geraekt,
Die heeft hem van 't leven ontzaekt;
Ik hoop dat Godt zal geven,
Dien Held het eeuwig Leven.

Voor 't Vaderland heeft hy gestreen,
Spanjen eertijds doen beven!
Voor 't Huys Nassau, en voor 't gemeen,
Oranjen deed hy streven:
Voor Duyns zyn daden heeft getoont,
'k Hoop dat dien Held zal zyn bekroont,
By de Hemelsche scharen,
Daer wy zo garen waren.

Laet ons den Heer dan met ootmoet,
En met gevouwen handen
Bidden, vallen voor Godt te voet,
Voor onze vrye Landen;
Dat Godt tog zynen zegen wend,
Ons goede trouwe Herders zend,
Die 't Land in goed manieren
Mogen getrouw regeeren.

Oppersten Prins ons toeverlaet,
Wilt tog ontrouw ontroeijen,
Dat tweedragt uit ons Landen gaet,
Dat Liefd' en Trouw tog bloeijen,
Dat bidde ik u tot besluit,
Sterk dog dit groen Oranje Spruyt,
Dat gy vreedzamig blyven,
Als takken van Olyven.

XVIII. 122.

Gedenkpenning op den Slag bij Ter Heide, 10 Augustus 1653. v. L. II 376.

Lyck-Klacht.

Ah Vaderlant, ah Zee-matroosen,
Gy zijt uw' Bestevaer nu quyt!
Benaude borst, leert suchten loosen,
Mijn spraeck is met hem uytter tijt.
Mijn tongh blijft aan 't verhemelt kleven,
En geeft in 't minst geen stemme-blijck;
En geen van mijne zinnen leven,
Sy zijn beswemen op dit Lijck.
Laet mijn gekerm den Hemel hooren,
En klincken door den Oceaen;
In aller Christen menschen ooren,
Behalven Brittenlantsche, gaen
Dat eerloost' volck van alle Eeuwen
En is niet waerdigh dese vreught
Te scheppen in 't geschrey der Leeuwen,
En in 't betreuren van de Deught.
De Deucht vol van Manhaftigheden,
Manhaftigheden vol beleyt,
Beleyt, vol minnelycke Zeden,
Ontsachlijcke lieftalligheyt;
Het puyck van Hollandts hondert-oogen,
Het onbesluymerd' oogh in 't zeyl;
In voor en onspoet onbewoogen,
De voorstant van 't gemeene Heyl:
De staele moet, en onverschrocken
In 't midden van het Kruydt en Loodt,
Is ons ontschooten, ons ontrocken
Helaes! door een vervloeckte schoot.
Vervloeckte schoot, dorst ghy hem raken?
Ontsaeght ghy niet, rampsaligh vier?
Dorst ghy dat grijse hooft genaecken,
't Welck rontom groen was van Laurier?
Kon geen beleefde windt het keeren,
Geen handt-breedt wenden aen een kant?
Neen; 't noot-lot was niet af te weeren,
Het wiert gestiert door hooger hant.
Wy gingen onze Godt verstooren
Met sondt op sondt, nu slaet sijn staf,
Nu treft hy ons in heeten tooren,
Met plaegh op plaegh, met straf op straf.
Laet ons dan vallen in sijn roede,
En moede sijn van sondt op sondt,
Of hy misschien, van straffen moede,
Sijn roede dan ten viere sondt.
Laet ons dan vastelijck vertrouwen,

Dat Godt voor een verlooren man,
Indien wy waerlijck op hem bouwen,
Veel duysenden verstercken kan.
Nae menschlijcke manier van spreken,
Bracht Trompen laetste levens dagh
Ons meerder rouw, dan vreugde-teecken,
Het winnen van de laetste slagh.
Maer laet ons d' overtredingh dooden,
Soo datter niet wert aen gedacht,
Van Hem, die ons in alle nooden,
Die ons uyt alle nooden bracht.
Die Vader der Barmhertigheden
Sal Josephs schaê dan oversien,
Als wy als kind'ren, door gebeden
Alleen, alleene tot hem vlien.
Geen vleeschelijcken arm; de Heere,
Sal wesen onse hulp alleen.
Hij sal ons oude macht en eere
Herstellen kunnen, anders geen.
Seght Vaderlant, ja, seght, Matrosen,
Aert-Bestevaêr, wij sijn u quyt;
Maer hebben d'Hemels Vaêr gekoosen,
Die noyt sal wesen uytter tijdt.

XLVII. 315. HENRIK BRUNO.

Op de dood van Heer M. H. Tromp, Zee-Admiraal van deze Landen

Men stel voor Hollants Admiraal
Geen Graf van Marmer, of Metaal;
Maar ergens op een hooge klip
Het hol van een verovert Schip:
De doode Tromp daar in gelegt,
Zal onder 't eerste Zee-gevecht
Aan Hollant moed en wraaklust geven,
En menig Engelsman doen beven.

XL. 39. S. VAN INGEN.

Ter Gedachtenis.

Hier rust de zeeheld Tromp, de dappere [beschermer
Der zeevaert en der zee, ten dienst van 't [vrye lant,
Dat 's mans gedachtenis bewaert in kunstigh [marmer,
Zoo levendigh gelijk hy storf voor 't Hollantsch [strant,
Beluit met moortgeschrey en donder van [kortouwen,
Daer groot Britanje in brant al 't water viel [te kleen.
Hy heeft zich zelf in 't hart der burgren uit- [gehouwen,
Dat beelt verduurt de pracht van graf en [marmersteen.

LIII. II. 69. J. V. VONDEL.

Uitvaert van wylen den doorluchtigen Zeeheldt.

Laet zich Europe niet verwondren,
Al scheen de Weereldt te vergaen,
Toen uit den Noortschen Oceaen,
Dat oorloghsonweêr op quam dondren,
En baldren over duin, en strant,
Een'halven dagh, en noch een'heelen;
Tweehondert dryvende kasteelen;
De bare Zee in lichten brant;
De barstende salpeterwolcken,
En d'elementen altemael
Gelost van 't zwangere metael,
Op 't vlack, daer twee vermaerste Volcken
Te water, boort aen boort geklampt,
Hun'wellust schepten in 't vernielen
Van eicke ribben, mast, en kielen,
En menschebeen, tot stof gestampt;
Dat moortgeschrey, en yzerbraecken;
De doôn en levenden, gemengt,
Gebraên, verdroncken, en gezengt:

Dat weerlicht, blixemen, en kraecken;
Zoo veel gewelts heeft altemael
Gesweet om Harperts te beschreien,
En 't lyck en d'uitvaert te geleien
Van Hollands Grooten Amirael;
Die trots om hoog, op zyn kampanje,
Zich offerde aen het kryghsaltaer,
Daer hy den Zeegeweldenaer,
Den Ryxtyran van Groot Britanje,
Met zyne zabel in de vuist,
Ter vierschaer daeghde, om al ons scheepen,
Met zynen havicksklaeuw gegreepen,
Van onverzoenbren moort begruist.
De Turck van 't Engelsch Barbaryen,
Met zyn Janitsers, hoort, vol schrick,
Van 't moortstrant af, alle oogenblick,
Zyn opgeprest gewelt in lyen.
Hy ziet den brant van 't mastbosch aen,
En zyne uit stof gewasse Reuzen,
Gereet ons beckeneel te kneuzen,
In water, vier, en roock vergaen.
Die Vloeck des volcks, om 't hert benepen,
Ontveinsde al wat hy veinzen moght,
Tot dat zyn vloot de tyding broght.
En hare lenden na quam slepen.
Wat raet? wat middel om 't gerucht
Met kracht op zynen mont te kloppen?
Is dit de keel van Tessel stoppen?
Den Leeuw verbieden zee, en lucht?
Hij rept zyn'klaeu by d' Indianen,
Ontruckt den Teems die rijcken oest.
De Beurs van Londen wort verwoest,
Ons eilant zwemt in bloet, en tranen.
Dus klaeghde 't uitgeputte Rijck,
Met d' overweldighde onderzaten,
Terwyl de Zeven Vrye Staten
De staetsi van 't doorluchtigh lyck
Beraemden, om den Zeebeschermer
Te kroonen, als den braefsten Helt,
Die 't leven voor de Zeevaert stelt,
En meer verdient als gout, en marmer.
Hy ruste nimmer onbeweent.
Al heeft de Doot het lyf verslonden:
De Faem is aen geen graf gebonden.
De deught verduurt het kout gebeent.

LIII. II. 13. J. v. VONDEL.

Gedenkpenning op het sneuvelen van M. H. Tromp. 1653. v. L. II 376.

Op d' afbeeldinge.

Zoo hielt de Zeevooght van de zeven vrye [Landen
Het roer des Oceaens, en tarte voor ons [stranden
De doot, den donderkloot, den blixem, en [den brant:
Zoo nam de deugt van Tromp de Vlooten op [haar tanden.

Op den zelven.

Laet Titus Livius met Roomsche Helden [pralen:
De Leitsche Livius braveert alle Amiralen,
Kartage en Rome zelf, met eenen trek en zwier,
Terwijl de Zeehelt Tromp herleeft op dit papier,
En met zijne oogen dreight de Blaken, en de [Pennen,
Die zoo veel duizenden van zeekortouwen [schennen
Op zijn grootmoedigh hart, daer al hun maght [op stuit.
Zoo sterft de Helt op zee, met grof geschut [beluit.

LIII. I. 553.

J. v. VONDEL.

Onderschrift van de prent: M. H. Tromp op een Zegenwagen.

Zo klimt dien grooten Tromp, op Hollandts [zegewaagen:
En voert den gaffel, als Neptunis in de [vuist:
Om dat hy 't heiloos volk (met 's Coninghs- [bloet begruist)
Zo voor als na zijn doot, heefft uit de zee ge- [slaagen.

Dus zal dien grooten Tromp veel Eeuwen Triumpheeren,
En pralen op zijn graff in 't blinkend Marmer- [steen.
De gladde watergoôn die zwemmen voor hem [heên;
Om met haar Zeegeluit zijn grootheit te ver- [meeren.

Aldus herleefft dien grooten Dolphijn van de Staaten;
Die voor zijn vaderlant, als stuurman zat an 't roer.
Offschoon 't verraaders Loot hem door den [boezem voer,
Zo zal zijn braaffheits geur de werelt nooit [verlaaten.

Hy die van koninghen en prinssen wiert be- [schonken,
Met gouwde lelien en Roozen op zijn schildt;
Heeft op den Teems en Taag zijn leven zo [verspilt,
Dat al haar zeegewelt leit in de zee verzonken.

M. 2081.

H. F. WATERLOOS.

Op de Print.

Dus leeft de groote Tromp, die Taag en Teems [deê zwichten.
Zijn Krijgsmoedt was een zuil van kooper, die [de Staat
Voor 't vallen onderschraagt. Hij toonde dubble [plichten;
Nu voerd' hy aan als hoofd, dan vocht hy als [soldaat:
Twee deugden die de zee, de keel van 't landt, [herstelde.
Zoo ver als 't grofgeschut de handtbus overwint,
Zoo ver verwint hy, door zijn daaden, 't puik [der Helde'.
Wie d'eedle dapperheidt, roept Nederlandt, [bemint,

Beschrey dien watergodt: vergeefs is 't zeege-
[praalen.
De lauwren zijn te dier die wy met Tromp
[betaalen.
VI. 304.

JAN VOS.

Op de Afbeelding.

Hier blinkt manhaftigheit, die alle roem ver-
[dooft.
Wie kent dit aenzicht niet daer Spanje en Brit
[voor vreezen!
Zijn moet past Herkules, aen Mars zijn deftig
[wezen;
Maer niemant voegt soo wel den Lauwer om
[het hooft.
VII. 273.

J. A. V. D. GOES.

Droeve klachte.

Stemme: Hoe wispelturigh is het Radt.

Draeght rouw ghy die door Batoos klingh
Hier van sijn zaet zijt uyt-gesprooten
Draeggt rou al die in d' omme-ring
Van Rhyn en Wael in Zee beslooten
U woon-plaets hout
Tromp goet en stout
Haelt Godt van u by sijn genooten.

De doodt van den Manhaften Tromp
Hoort elck van groot en kleyn beklagen
By oud' en jongh hoe wijs hoe plomp
Sy alle 't pack van droefheyt dragen
Want tot sijn doodt
Socht hy ons' noot
En droeve stant te onder-schragen.

Doch Vrienden niet te seer bedroeft.
Sijn Ziel schoon 't vleesch hier leyt begraven
Geniet vol op wat sy behoeft
Daer alle vroomen steets nae draven;
Want op de Zee
Gingh hy te Ree
By Godt in een gewenschte Haven.

O groot en wijt-beroemde Tromp
Hoe zit ghy nu in 't al te brallen?
Al trof u hier een Looden klomp
Noch is het saligh uyt-gevallen:
Want tot u loon
Hebt ghy de kroon
Daer wy noch stryden voor de Wallen.

En ghy mijn lieve Burgery
Keert u tot Godt hy zal 't wel maken
Al leydt het Scheepjen onder ly
Hy zit aan 't roer voor ons te waken;
Al komt de Vloet
Ons te gemoet
Noch sullen wy aen 't Landt wel raken.

Kond' nu op 't Graf van desen Helt
Met groote Letters syn geschreven
Hoe in hem was sijn ziel gestelt
Wanneer hy die aan Godt soud' geven
Dan sachem klaer
Wie dat hy waer
Die strijdend' is voor ons gebleven.
XIII. 57.

F. G. DRIEDUYM.

Zuchten van het vrye Nederland.

Als laatst de Britsche pest kwam langs mijn
[kusten zweven,
Opdat ze mij 't gebruik afstopte van den vloed,
Vloed, dien ik als de lucht gantsch vrij be-
[houden moet,
Heeft mijn manhafte Tromp, door zucht tot mij
[gedreven,
Fluks op die waterplaag zoo wakker vuur ge-
[geven,
En haar met laag op laag zoo ridderlijk begroet,

Dat hij mij wederom den adem krijgen doet,
Maar (och, wat duur gewin!) ten prijze van
[zijn leven.
O droef, ô bitter lot! ô vloekenswaardig lood!
Daar ligt, ach! ach! daar ligt de leidsman, die
[mijn vloot
Niet min stoutmoedig wist dan wijsselijk te
[stieren.

Doch schoon het ligchaam moet verwelken en
vergaan,
De naam van Marten Tromp zal eeuwiglijk be-
[staan,
Tot schande van den Brit, tot eer der Bata-
LXX. 202. [vieren.

J. DE DECKER.

Uitvaard.

De kruik die werd zoo langh vervarscht,
Met waater haalen, tot se barst.
Het schip dat bouwt zoo langh de stroomen,
Tot dat het zy om hals gekoomen.
De krijgsleeuw voert zoo langh het swaard,
Tot dat hy sneuvelt onvervaart.
Zoo is die vroome Rotterdammer,
Die, van syn kindsbeen, oorloghsjammer
Gevolght heeft, tot dat hem het staal,
Met eere, omgorde, als Admiraal,
Dat hy omsweide twintigh jaaren,
Ontzielt, op 't bedde van de baaren.
Terwyl syn houwer, in de hand,
't Volk moedight, voor de hut, geplant,
Waar 't yser, schrood, en knikkers haagelt,
Zoo werd syn linker borst doornaagelt,
Van een rampsaaligh schutterloot,
Der helden heerelykste dood.
Wat dichter, zal dit, in syn boeken,
Met my rechtvaardigh niet vervloeken?
Maar onverwondert, dat een hand
Dit gruwel wrocht, die 't ingewand
Van haaren Koningh dorst vergieten,
Waar van de Teemsstroom rood blijft vlieten.
O! oogster sondagh wat een son
Verryst, bedroeft, uit oostens spon?
O! dagh geschaapen, om te rusten,
Wat onrust dryft ghy, langs de kusten?
O! Petten, wat een naar gehuil
Loeit, op uw strand, uit Nereus kuil.
De donder, en de blixemmynen,
Aan 't braaken, uit tweehondert pynen,
Halsstarrigh anderhalven dagh,
Om Engelands of Hollands vlagh,
Saam strydend, konnen 't hart des kykers,
Des Scheevelingers en Beverwykers
Zoo niet, met schrik, beklemmen, als
De neerlaagh van dien strydbren hals.
Nu hangt het hoofd van Neerlands hoofden,
Noch meer bedeest, om dien ontroofden.
Wat schiep de dood des Prins te land,
Ons niet al schaade, twist, en schand?
Wat zal misschien de menschen haater,
De Helvorst, uit den Prins te waater,
Die nu, by saalge helden, leeft,
Niet al fenyns, op Plutoos treeft,
In syn krakeelpot, euvel brouwen,
Om, oover Neerland, uit te spouwen?
Maar ouwe trouwe Batavier,
Laat God de sorgh van 's werlds bestier.
Kom, in den rouw, met my, dien braaven,
En dappren Brielenaar begraaven,
By Delvenaars, in blank albas,
Vol beelden werk, van Fidias.
Men sny geen oude heldendaaden:
De beste, en eigenste cieraaden,
Van Harpertses doorluchten naam,
Om dat gewelfsel fraai zal passen,
Wat afbreuk, dat hy aan pinassen.
En galeoenen van Leon,
Ook elken zeeslagh aan Briton
Gedaan heeft, met geweld van vuisten,
Als meest nu hy die roo gekruisten,
Van 't valsch moordaadigh Engeland,

Geblixemt heeft, van Hollands strand.
Men stel daar booven goude kroonen.
Hoe kan men min dat lyk beloonen?
't Is maager loon, van goud, voor bloed,
De dood te kroonen, met een hoed.

Heemelrouwe.

't Vereenight oneens Neederland,
Vol straamen bloeds, aan alle kant,
Met Heemelgarde, op gard, geslaagen,
Jaar uit, jaar in, noch alle daagen,
Met dieper neepen, in het hart,
Mismoediger, om zoo veel smart,
Mort, dat den Heemel, sonder sonnen,
Staagh dondert, en met reegentonnen,
Geput, met oosen, uit de zee,
't Land dreight, met 's eersten werrelds wee.
O! aavrechts vattende verstanden,
Schoon of de locht dees sondge landen
Te straffen, sich rechtvaardigh riedt,
Nochtans is 't nu haar ooghmerk niet.
Haar klaar gesicht, met oovertreksel
Van wolken, is swart laaken deksel,
Haar donder krochen, en gesteen,
Haar reegen traanende geween,
Om dat, in Isrel, is gevallen
De vroomste Batavier van allen.
Het lyk van Harperts, booven aard,
Is aan den Heemel meerder waard,
Dan rouw van sesentwintigh daagen,
Sints hem dat helloot heeft verslaagen.
Al is het aardryk nu verdeelt,
Zoo veel, als Loevensteyn verscheelt,
Van 't eedel Prinsdom van Nassouwe,
Om deesen Held, haar lid, in rouwe,
Waarom party inwendigh lacht,
En veinst of weigert swarten draght,
Hoe kan dat lyk meer eers gebeuren.
Dan dat de Heemlen 't, laas, betreuren?

CIII. 454. J. SIX.

Graf-schrift.

Hier rust het helden-lijck van Hollands-
[Admirael.
Van Tromp, die blixems schoot uyt trompen
[van metael:
Een, die te dondren plagh op Vlaems' en
[Spaense kielen
En deedse gaen te grond met duysenden van
[zielen.
Hy roeme, dien het lust, op adel en geslacht;
Syn eygen dapperheyd heeft hem ter eer
[gebracht.
Spreeck, Mardijck, hoe 't bequaem dyn afge-
[sonde schepen
Doe gy van uwe kust hem binnen dacht te
[sleepen.
Oquendo sy getuygh hoe dat hy met zijn Vloot
Sich bergen most in Duyns voor 't yser dat
[men schoot:
Daer hy, weer aengetast, zagh nemen of
[verbranden
Wat niet ontkoomen kost met vluchten of met
[stranden:
Blaeck, Zee-hooft van den Staet, daer Karel is
[ontkroont
En daer men Koningen van 't hackmes niet
[verschoont,
Belyde (so hy wil) hoe hy had moeten sincken
't En waer hy was gespaert, en 't zoute waeter
[drincken
Indien van hooger hand het hadde vry gestaen
Doe mael den Engelsen ten uytersten te slaen.
Heel Holland was in last door Parlementse
[vlooten,
Die nu het Tessels gat en thans de Maese
[slooten:
Hy grypt haer schepen aen, de Zee en Hemel
[kraeckt
Door wederzyds geschut, dat moord en wonden
[braeckt,

En midden in 't gevecht laet hy voor 't land [syn leven,
Daer werdt hem door een lood de dood in ['t hert gegeven,
Noch ruymt des vyands Vloot ons kusten in [der nacht
En sleept nae Londen toe haer lendeloose [macht
Gedwongen Zee en winst den dooden Held te [laten.
So kort' hy haer de staert en opend' onse gaten.
CIV. I. 634. J. WESTERBAEN.

Een ander.

Tromp, Hollandts Admirael, rust, Lezer in dit [Graf,
Die vechtende voor 't Land zyn bloed en leven [gaf.
Och! had hy op dien dagh tot s'avonds mogen [leven,
Hy had dees Waeter-krijgh wel licht een eynd [gegeven.
CIV. I. 635.
J. WESTERBAEN.

Treur-Zang.

Toon: *Vaar wel dan groene Linden.*

Rozinde spaar uw traanen,
Ai! stort geen paarlen meer,
Sluit uw kristalle kraanen,
Ik zal den dooden Heer
Met vergoôn Laurieren
Verçieren, help my, kom;
Dit zal hem meer verçieren
Dan Cipres heiligdom.
Roem der Amiraalen,
Die in 's Hemels zaalen
Als de goude Zonne straalt,
Wy schreyen om uw glanssen zo duister weg-gedaalt.

ô Beste Bestevader,
Behoeder van ons vee;
Gy haat den Lantverrader,
Beminde wel de Vreê,
Zonder dat men krenkte
Den achtbaarheit van 't Lant;
Een heil'ge Engel wenkte
Uw ziel in 't zalig lant,
Toen gy zout gaan stryen,
Om ons te bevryen,
Van verwoede schelmen boos,
Die haren Vorst vermoorden onschuldig God- [deloos.

Rozinde kust de lippen
Van zijn besturve mont;
Hier quam de ziel uitslippen,
Dit is de diepe wont,
Die zijn hart deurboorde;
Dat hart, dat groote hart,
't Geen met zielzoete woorden
Verzafte Neêrlands smart;
Brengt uw' balsem-reuken,
Stort een vloet van Spreuken
Over zijn bedroefde doot;
ô Helt, gy hebt gehullepen ons dikmaal uit den [noot.

Laat ons een Grafsteê bouwen
Van blinkent Marmorsteen,
En in Porfier doen houwen
Dees vollegende reên:
Hier onder rust den Vader
Van 't Vaderland gerust,
Een ydele eer versmader;
Die 't Oorlog heeft geblust
Aan den fellen Yver,
En den strijdbren Tyber,
Maar in het Engelsche Oorlog, ach!
Gesturven is gelijk als Hektor in den slag.
XLIII. 26. DULLAART.

Op het deerlijk Sneuvelen.

Dat noch de wilde zee, noch d'opgeswollen [baren,
Noch lant, noch sant, noch klip, noch al dat [wort bevaren,
Noch d'hollen Æöl met sijn winden dard be- [staan,
Heeft een klein Engels loot den grooten Tromp [gedaan.
Een klein bloetdorstich loot, dat doorsnijt [d'ingewanden
Niet alleen van den Helt, maar van de Vrije [Landen,
En 't schoonste Waterlandt, dat eertijts den [Maraen
De coorts en popelsy wel conde jagen aen
Maer pocht niet Engelandt: al hebt ghy hem [gegeven
Dees doodelijcke klinck, ghy sult hem weer sien leven,
En beven voor sijn scim, als Kill him het ge- [schreeuw.
En Kill him 't woort sal sijn van onzen Water- [leeuw.

Siet hier, siet hoe de Doot van 't leven ons [berooft;
De Steert heeft hier in Tromp te neer ge- [velt het Hooft.

Grafschrift.

Dit bloedich Graf van Tromp, dat Hollandt [met sijn traenen
Noch rooder maeckt, huysvest den scrik van [de Maraenen,
Den blixem van de zee, den wachter voor [Neptuyn
En lijf-schut voor den Leeuw, die waecken [voor den Tuyn.
Die door sijn bloetvlagh dé de zegewimpels [waien,
En dond'ren van 't geschut den Kop van [Triton draien:
Een dobbel staelen hert verbroken door het loot,
Een noyt verwonnen Helt verwonnen door [de doot.

Als Engelandt ons Tromp door 't loot benam [het leven;
Danck Engelandt, sey d' Helt; g'hebt Enge- [landt gegeven.
Uyt 't ruym gepekelt sop komt menich op de ree;
Nemaer de groote Tromp vint d'haven in de zee.
P. 2750.

Lijk-Zucht.

Treed tragen trant, toetst treur, en teutertoonen
Ontrent Tromps tomb'; en knelt de smart te hard,
Om tranen, na den eisch des drux, te toonen,
Licht leit'er wel een lijkzucht boven 't hart.
[O smeet! o smart!
O smeet, die dringt door 's Lands gescheurde wallen!
O smart, die snijd de welgezinde ziel!
O smeet, die rooft de zuil in 't dreigend vallen!
O smart, voor die 's Lands welvaart ooit beviel!
[O wankel wiel!
Die 't hooge hart van Lucifer dee schrikken,
Wanneer hij uit zijn radde trompen schoot
Meer vuurs dan zelfs de bare hel zou slikken,
Die leit ons nu, laas! door 't nijdig noodlot dood.
[(O dood! o nood!)
Dood? Neen. Hoewel de nijd met witte tanden,
En scheven lach uw bloedig lijk bespied,
En bracht haar gal uit bitter ingewanden;
Z' en houd u uit den Heldenhemel niet,
[Hoe dwars zij ziet.
Rust, leelik spook; en knaagt geen doode [schonken;

M. H. TROMP. GRAFTOMBE IN DE OUDE KERK TE DELFT.

Die voortijds beet uw tanden op hem stomp.
Rust, leelik spook; gij moogt nu veilig ronken:
Gij ziet uw wensch; gij hebt den dooden romp,
[Van trouwe Tromp:
Trouw voor het Land; een schrik voor zijn
[Vianden;
Wel minzaam, maar van onverschrokken
[moed;
Kloek in beleid; en dapper in de handen.
O Held, gij waart ons snoode eeuw te goed!
[O duurbaar bloed!
Zuip, Bloedhond, zuip; die, dronken aan de
[a'aren
Van Stuarts strot, ook 't bloed van onzen
[Held
Bejookte! om dat hij in de vrije baren
Niet lijden kon uw wrevelig geweld,
['Tgeen 'ijder quelt.
Is 't nu, Buik vol? of moet de laatste lende
Van Stuart noch zijn na uw zin geknott',
Eer dat gij kont uw schelmsche Bloeddorst
[enden,
Zoo fijn beglanst met ijver tot uw God,
[Daar gij me'e spot?
Neen, neen: al dat en kan geen hebzucht
[stutten,
Gij slingert ons, gelijkje Karel de'e.
Eerst moet gij 't goed, en bloed van Holland
[putten:
Dan is de stond geboren tot de vre'e,
[O wee, wee, wee!
Neen, moorders, neen: de wraak zie 'k op uw
[hielen:
'K zie Koningen ten scherm van onze borst:
'K zie Stuarts staf ten straf van kromme
[sielen:
Zijn Neef (wiens val dien Bloed-raad ijlig Dorst)
V. 424. [Tot onzen Vorst.
D. JONKTIJS.

Treur- ende Graf-dicht, over de ontijdighe doodt van den Vromen, Godvruchtigen en Edelen Zee-Held, Ridder, Lieutenant-Admirael, Maerten Harpersz. Tromp. Gheschoten den 10. Augusti 1653. Inde Bloedige Zeeslach, tusschen de Nederlandtsche ende Engelsche Vloot. Begraven tot Delff den Vijfden September.

't Is droefheyt waermen went alomme inden
[Lande
Ja even inde Zee en op de dorre Strande,
Daer men in weynig tijd gezien heeft en gehoort,
Het Donderent Kanon, de Schepen Boort aen
[Boort,
En Branden niet te min en soncken inde gronde,
En onder dit gewoel, veel duysende verslonde,
Ja pompten Christen Bloet als water inde Zee,
Dat men 't vermengde nat sagh stroomen op
[de Ree,
't Is waer den Neerlagh is, aen 's Vyant sy
[gebleve,
Maer laes ons Opper-hooft den Zee-helt is
om 'tleven,
Door een vervloekte Schoot en trof hem in
[de Borst,
En tscheyde laes de Ziel van soo een grooten
[Vorst.
Die Spanje was een schrick en Vlaenderen
[de beve,
En Engelandt een plaegh, en Neerlandt dede leve
Die noyt sijn Vyandt weeck, en nimmer was
[verschrickt,
Is om ons Sonden schult nu in sijn Bloet
[verstickt.
Ach al te groote Slagh, o laes hij is gevalle,
Het stutsel in de Zee, en steunsel voor de Walle
Van 't lieve Vaderlandt, ach laes hy is niet meer,
Sijn Lichaem is gerust, sijn Ziele by den Heer.
Hy den beminste Man, die oyt de Werelt
[baerde,
Den Vader van Matroos by al in groote waerde
Heeft laes om onsen 'twil, sijn Leven afgeslooft,

Soo dat wy nu te Landt, en Zee sijn sonder
[Hooft.
De Wonde is noch vers, dat Frederick van
[Nassouwe,
En Willem naderhant gedragen sijn in Rouwe.
En dat d'Oranje Stam, geheel ter neder lagh,
Doch men in korten tijt een teeder Spruytjen
[sagh;
Oranje was niet meer, Oranje was gevalle,
Oranje kruypt weer voort en klautert op de
walle;
Hoe wel sijn teere Jeught, noch niet bestaen
[en kan,
Hij wachte naderhandt noch hulpe vande Man:
Oock Tromp den vroomen Helt, is laes al me
[gebleve,
Daer is een Jonge Tromp, nu weder in het leve,
Die licht na kort verloop en mannelijcke daet,
En om sijn 's Vaders deught, oock komen sal
[tot staet:
Waer uyt men mercken kan, al schijnen Godes
[plagen
Geresen bovent Hooft, en niet en sijn om
[dragen,
Dat echter niet-te-min een overblijfsel is,
Van segen over ons en tot behoudenis.
Van dit ons Vaderlandt, al lijt het veele slagen,
Al treurt het met gesucht in dese droeve dagen
Dan van een groot verlies, van Schepen op
[de Zee,
Van Mannen kloeck ten strijt, te slachten als
[het Vee;
En duysent plagen meer, Godt sal't niet langer
[lijde,
En sal in korten tijdt ophouden van kastyde:
Soo wij maer boete doen, en komen met berou,
En dienen hem met ernst en blijven hem getrou,
Hy sal ons Helden weer, hy sal ons Schepen
[geven,
Hy sal ons treurigh Landt met vreuchde doen
[beleve:
Hy sal den Vyandt slaen en jagen van de Kust,
Hy sal in korten tijdt ons stellen weer gerust.
Hij sal ons hoeder sijn, hy sal ons oock bewaren,
Hy sal voor verder leet en ongeval ons spare.
Hy sal soo wy maer doen de wercken van berou,
Hy sal in eeuwicheydt ons blijven oock getrou.

S. K.

Graf-Dicht.

Hier leyt een Held,	Sijn daden groot
Ter neer gevelt,	Sijn naeckt en bloot
Die noyt onstelt	Ja tot de doot
En was	Een Rom
Een Schrick	Voor dit
Voor sijn Vyandt.	Ons Vaderlandt.

P. 2744.

Op de Grafstee.

'T Aloude Roomen stofft op kaizarlijke kroonen,
En op de statuën, in d'een en d'andre boogh:
Maar 't prinsselijke Delft, versmaadde zulke
[troonen,
Stelt an de Christenheit wat anders voor het oogh,
Wanneer 't het laat bezien op Hollants zeege-
[waagen,
Den grootsten Ammiraal, en bouwer van de zee;
Die niet alleen Castielj', en Napels, heeft
[verslagen,
Maar an Brittanjen ook gedachten gaf van vree;
Wanneer hy Blaak, en Pen, de lenden naa deed
[sleepen,
Mits dat hy als een helt op staande voeten storff.
Men kroont met rechte den beschermer onzer
[scheepen,
Met die gaeljoenen, die hy stervend', noch
[verworf.

VI. 149.

Klinck-Dicht.

Den stalen geessel van dat swaer-gedoemt
[geslacht,
Dat met soo hoogen bloet, uyt 's Konings-moord
[gesogen,
Dat haer de keel uyt walgt, den Hemel spout
[in d'oogen,
Leyt in 't Graf sijn trofeên van God en Mensch
[en wacht:

Dien grijsen kruyn, die met meer waerheyd, en
[meer kracht,
Als Venus Soon sijn Va'er, van Mars braef
[belogen,
Sijn Vaderland soo vaeck heeft uyt den brand
[getogen,
Kon door ons leven self gaen storten in sijn
[gracht.

Sijn' trotsen Schild, die hy de Koningen af
[dwong,
Jaegt allen haet, en nijd, en schelmen van de
[straten,
Met het Gediert'dat hem van weder-zy be-
[sprong.

Hy leert, als Marius, aen allen Ondersaten,
Dat haren Adel aen geen stam-register hong.
En daer hy 't leven kreeg, wou hy het leven
[laten.
M. V. M.

Aen-spraeck aen den Admirael Tromp in 't Graff.

Rust vry, geruste Tromp, selfs in het grootst'
[gewelt,
Dat derm' en erm' en beenen in de lucht dee
[vliegen.
Heel Londen selfs kan uwe Daden niet be-
[liegen,
Dewijl men daer u naem met sucht en tranen spelt.
U naem moet eeuwiglijck in haer gedachten
[blijven;
Het uyt-geputte Land van al dat Man gelijckt,
Moet ly'en dat u deugt in Dorp en Steden blijkt,
Door Vaderloos gespuys, en manneloose Wijven.
Hoewel u leven maer een daeghje quam te kort,
Om 't Britsche Babel sonder wederhael te straffen,
Hebt gy meer pennen als heel Neerland kan
[verschaffen,
En meerder inkt verdient als daer is bloed gestort.
P. 2746. M. V. M.

Treur-Dicht.

Was dan Neptuin 'en rijck door ons soo veel Bloet
[vergoten
Noch niet genoegh geverft, most ghy noch zijn
[geschooten
Om met u dapper bloet te stillen 's Vyandts dorst
't Geen vloeyde uyt de wond van uwen slincker
[borst.
Dit wast dat noch ontbrack aen al u kloecke daden
Te sterven als een Helt: te leven door 't
[versmaden
Van al het onghemack nu rust ghy waerden
[Tromp
V naem sal levend zijn, al ist lichaem een romp.
P. 2752. I. V. S.

Neer-lands Rouw'-Klachte.

Ons Sond ach! deed de Dood, en schoot het hert
[aen stucken
Van Marten ('k seg' een Martlaer in ons
[ongelucken)
Wanneer het Engels Volck in Duyvels wierd'
[verkeert,
En Neerlands groote Vreed' bestormden met haer
[steert;

Doen heeft haer Beed'laers Lier ons schoone [Harp verbroken!
Die by Ons was soo hoogh met alle Eer be- [stoken,
Als oyt een Zee-helt was ontsien, bemint, [gevreest,
Om sijn kloeckmoedigheyt en noyt versaegden [geest:
Hy was de Curtius, die Neerlands Zulpher- [poele,
En het verslindend' vyer, wou door sijn bloet [verkoelen,
En daerom is ons Landt soo verr' aen hem [verplicht,
Dat voor dees' groote Tromp een Tomb' dient [op-gericht
Van kostelijcke Steen, en konstelijck gesneden,
Sijn daden, dat hy is onwinbaer over-leden.
Soo kroonen d'Admirael sijn groote deugden [weer,
Sijn Ziel met heyl, sijn Naam met onsterflijcke [Eer.

Grafdicht.

Hier rust de volle roem van Neerlands dapper- [heyt
De Zee-Triomph en 't heyl van Neerlands [Oorlogs dond'ren,
Sijn Naem die werd bij Ons en nae Ons soo [verbreyt
Op dat hy haer verstreck voor een der seven [wond'ren.

P. 2756.

ELIAS VOS.

Rouw-Klacht.

O Ramp! o! ongheval, ach! droevige ghe- [ruchten,
Die dit benaeude Volck! hoe langhs hoe meer [doet suchten
Sal (ach! verstoorde Godt) u vreselijcke handt
Dan eeuwigh zijn geheft, tot schrick van [Neder-landt?
Most ghij, segg' wrede Doodt (in dese ongelucken
Door een vervloeckte schoot) met u ten grave [rucken,
Dien Helt, dien trouwen Helt, die voor ons [onvertsaecht
In Water, Vuyr en Vlam sijn leven heeft ghe- [waecht?
Het suchten boeyt mijn Tongh; de Bracke [Water-beecken
Uit mijn bedroeft ghesicht beletten mij het [spreecken,
Wel aen dan swarten Inckt geeft tuygen vanden [rouw;
Die ick (ach! soo ick kond') ten Hemel schreyen [souw.
Komt treur'ge Borgery helpt my de Doodt [beklaghen
Stort Tranen op het Lijck, dat voor ons is [verslaghen.
Geeft bracke Stroomen uyt, komt sucht en klaeght [met mijn,
Want dat ons allen treft, is een ghemeene pijn.
Dit is de swaerste slach, die ons is overkoomen,
Wat hert en sond' niet zijn met droefheydt [inghenoomen,
Al was het als een Rotz, die (nu te deser tijdt)
Ghevoelt, dat wy laes! zijn soo trouwen Harder [quijt:
Die zich soo meenighmael in prijcken van sijn leven
Tot dienste van 't Gemeen, kloeckmoedigh heeft [gegeven.
Ja die tot inde Doodt voor ons ghestreden heeft
Schreyt, schreyt een Tranen-vloet; al die hem [over-leeft.
Ach! ongeluckigh Loot! most (om ons te be- [droeven)
De borst van desen Helt u Felle wreedtheydt [proeven?

V Koninghs Moordenaers versaet uw met het [bloet
Dat ghy (tot ons verdriet) ter aerden stroomen [doet.
Ick eynde mijn gedicht, en sluyt mijn droeve [klachten,
Mijn Inckt (door Tranen) bleeck en heeft geen [meerder krachten
Mijn Geest (gantsch afgement, door 't suchten) [leytter neer;
Mijn borst is uytgedrooght; ick hebb' geen [Tranen meer.

Graf-Schrift.

Dien Arion die staegh door 't schuym der [woeste Baren
Met sijn gevreesde Harp, quam voor den Vyandt [varen;
Wiens vreselijck ghe-Tromp en donderend' [gheluyt
Den Spangiaert maeckten bleeck, ick in dees [plaets besluyt.

Anders.

Dien Curtius voor ons ghestorven in het vier
Rust sijne ziell' by Godt; en 't Lichaem dat rust [hier.

Anders.

Hier rust dien Braven Tromp wiens mannelijck [gemoet
Voor Holland heeft gestreen, ten kosten van [sijn bloet.
Die door sijn dapperheydt gantsch Spaengien [schricken deê,
Dien Nederlandtschen-Mars rust hier in dese [steê.

Besluyt.

Moordadigh Engelandt! most ghy u noch [versaden;
Met Tromps! getrouwe Bloedt?
Om u vervloeckte keel (tot walgens) vol te laden,
Bloed-droncken Moorders! ach! hoe zijt ghy soo [verwoedt?
Kond' 't Koninghlijcke-Hooft u Tyranny niet [koelen,
Zegg' Duyvel-aerdigh zaet?
Of wilt ghy 's Vorsten-bloet van uwen Moord-bijl [spoelen,
Met Bloedt van Neder-landt? dat ghy bereyt dit [quaet.
Die u vervloeckte Loot ter Aerden neer deed' [zincken
En sondt naer 't duyster rijck,
Rooft ghy het leven wel: maer sijne deughdt sal [blincken
Soo langg' de Werelt staet; en leven eeuwighlijck.

P. 2758. J. v. MANEZEE.
Mijn wil is goedt.

Graf-Schrift.

Op d' Aaerd was Tromps geboort, zijn leven [op de Zee,
Ontsagh daer Vier noch Lucht, hier eert zijn [doot dees stee.

Anders.

Hier rust het Lijf, bij God de Ziel, den Helt [zijn leven.
En trouwe dapperheen zijn voor het Lant [gebleven.

Anders.

Trouw, Deucht, Eer, en Wackerheyt,
Blonck in 't Lichaem, dat hier leyt.

Anders.

Philip, Carolus, en Lodwijck,
Getuygen 't leven van dit Lyck.

Schets.

't Lant was zijn Bakermat, zijn Wiegh het [woeste Meer,
Zijn Leybant het Compas, zyn Oogh-wit Zee- [strydts Eer.
P. 2760.

P. VAN DEN BROECK.

Grafschrift.

— Heeft onsen TROMP ge-trompt,
Geeft hem de Eer van 't Werck die Rechte-Eer [toe komt.

Hier rust dien GROOTEN-TROMP, die boven [alle Trompen
Noch eeuwigh Trompen sal, soo langh men [Trompen voert,
Off, 's Vyants-hooge-trots, met Tromp op [Tromp besnoert,
En swigt dees' TROMP voor Tromp, noch [Tromps-verwoede-Lompen.
Voor Haet, voor Nijdt, noch die 't soo schelms [met hun aenspanden,
En swoeren, TROMP, door Tromp, en [Trompenskraght, den doodt,
(God loff) soe langh gestreên tot 't On-ge- [luckigh-Loot,
U Zeegen-rijcke-Heldt, op 't onversienst' aen- [randen,
En plots-lijck sloech ter neêr. Rust inde Schoot [der Aerden,
Ghy hebt U Tijdt, ten strijdt, braeff-strijdende [vol-endt,
U Ziel is wonder-wel (schoon 't Lichaem wat [geschent)
Het Offer-plight dat ghy voor 't Bedt-van-Eer [verspaerden.
Wel, rust dan, GROOTEN TROMP, beveelt' et [d' Al-doorgronder,
Rust: eeuwigh brand' U Light, op 's Vryheyts- [Kandelaer.
Vader des Vaderlants, Matroôs-maets BESTE- [VAER,
AEmilia, Bred'roô, draecht getuygen van U [wonder,
P. 2759.

J. Z. BARON.

Graf-Schrift.

Hier rust nu Beste-vaer, wiens vroomheid, in [sijn leven,
Op eenen tijdt, in Duyns, drie Koningen deê beven;
En driemaal in dit Jaar verlaten is in noodt:
Sijn ronde goedigheid was oorzaak van sijn doodt:
Sijn Bastaardt-Kinderen, die weiflend van hem [roemen
Verlieten hem; mocht hy haar niet wel [Kind'ren noemen?

Antwoordt op 't Graf-Schrift.

Neen. Witte Wittens Zoon die noemt haar [klaar, en rondt
Juist by haar rechte naam, dat 's anders niet [als Hondt,
(Maar by een goedt Matroos kan hy die Titel sparen)
Dies schuwen Schelmen met dien Zee-held uyt [te varen.
Kn. 7417.

Opschriften van penningen.

Voorz. Mijn hert en handt
Was voor het landt.

Keerz. Waerom doet Muller Tromp door kunst [van gout en zilver leeven?
Omdat hij d' yser eew door krijgsdeugd [heeft verdreven.
den 10 Aug. 1653.

(JAN VOS).
v. L. II. 376.

Keerz. Tromp driemaal in dit Jaar verlaten is
[in noot
Sijn ronde goedigheit was oorzaak van
[sijn doot,
den 10 Augusti 1653.

Cat. Kon. Penning Kabinet I. 816.

Opschrift: Ons Tromp den Helt.
Staet hier gestelt.
In klyn formaet.
Met groote daet.

Cat. Zeeuwsch Genootschap. Blz. 19.

Kapitein Marrevelt.

In den slag bij Ter Heyde, 10 Aug. 1653, ontving hij meer dan 20 wonden en werd hem de hand afgeschoten. Hij herstelde en diende later onder Van Wassenaer Obdam.

Toen den Manhaftigen Zeekapitein de handt van zyn arm geschooten was.

De handt van Marrevelt was fel in 't bloedver-
[gieten.
Dit speet de Doodt, uit vrees dat hy haar 't spits
[zou biên:
Dies heeft zy hem zyn arm van 't lyf doen
[schieten.
Wie machtigh is begeert geen machtiger te zien.
Nu vecht hy met zijn hart, om 's vyandts macht te
[keeren.
Een moedigh hart heeft macht om alles t'over-
[heeren.

XIV. 378. JAN VOS.

Jacob van Wassenaer, 22 Sept. 1653.

Wegens de moeilijkheid om uit Tromp's onderbevelhebbers een keuze te doen werd tot zijn opvolger door de Staten van Holland benoemd Jacob van Wassenaer, Heer van Obdam, tot nu toe Kolonel der ruiterij.

Hollands Groet aan den Edelen Heere Jacob van Wassenaer, Heere van Obdam, enz. op de aanvaarding van zyn Admiraalschap.

Wat baat een' edelman een hart van hoogen aard,
Wanneer hem stof ontbreekt om glorie te
[bejagen?
Gij edle Wassenaar en hebt des niet te klagen.
Die 't loffelijke roer hebt van mijn vloot aan-
[vaard.
Stof hebt gij om uw deugd te maken wijd
[vermaard;
En kunt nu klaar doen zien aan al die 't nooit en
[zagen,
Dat ook een edelman de zeelucht kan ver-
dragen,
En zich zoo braaf te scheep kan kwijten als te
[paard.

De hemel (wensche ik) wille uw zee-aanslagen
[spoeijen,
En onder uwe vlag mijn scheepsvaart doen
[herbloeijen,
En geven u een hart dat voor geen schuimers
[beeft.

Maar rustig treden durft den dieven onder de
[oogen;
Opdat ik zien eerlang en zij gevoelen mogen,
Dat mijn doorluchte Tromp weer in Obdam
LXX. 203. [herleeft.
J. DE DECKER.

Geluck-Wensch.

Geluck, ô Helden-zaet, geluck, ô dapper Heldt,
Wiens onvertsaeghtheyt klinckt in aller oorden
[ooren;
Door u zy wederom, met Godes hulp, herstelt
's Landts wel-vaart, die by nae scheen t'eene-
[mae! verlooren.

Weest ghij een nieuwe zon, een held're dage-
[raedt,
Die over ons ter zee Oost, West, Zuydt, Noordt
[zal schijnen;
Die noyt zal ondergaen, die noyt en zal ver-
[dwijnen,
Eer dat de Hemel-zon verdwijnt en ondergaet.

Den Engelschman geeft stof tot 't dubbele
[verçieren,
Van u roem-ruchtig hooft, door kloeckheyt
[van uw' handt.
Gaet, kort sijn wieken wat, en voeght veel
[Zee-laurieren
By duyzenden, die ghy verdient hebt op het
[Landt.

Gaet, kort sijn wieken heel, brengt hoogmoed
[heel ten val;
Laet niemant van sijn Vloot des Leeuwen
[klaeuw ontsnappen.
Wilt al dat snood gespuis aan stukken helpen
[kappen,
(Gelijck als Tromp begost) met hooft, met
[staert, met al.

Tromp, d' over-braeve Tromp, geteeld uyt
[Nereus Stam,
Herleve flux in u; maeck 't Landt zoo bly door
['t kiezen
Van u, als 't droevig was door Trompen deughts
[verliezen;
's Landts Bestevaer ter Zee zij weder in Opdam.

Godt geef zulck een in u, die ons een zulcken nam.
Een eyndelooze roem die Heyn, die Jan van Galen,
Die Pater, Heemskerck gingh van 's vyandts
[Kusten halen,
Die Scheeps-strijdts-kroon, die tot uw dapp're
[Vader quam.

Van alle kanten aen, met volle vloedt gedreven,
Zij wederom gepast op uwe hooge kruyn.
Maeckt dat de Dogh niet meer en blaft op
[Hollandts Tuyn,
Maeckt dat het Heck den Dam niet koome te
[begeven.

Men zie, in u alleen, all' deser Helden geest,
Verdubbelt wederom, jae viermael dubbeldt
[rijsen,
En als men alle die in een vereent wil wijsen,
Men segg' van u: Hij is 't; maer noyt: Hij is
VI. 39. ['t geweest.
HENRICK BRUNO.

Geluk aan den weleedlen Jakob van Wassenaar, met het L. Admiraalschap, oover Holland en Westvriesland.

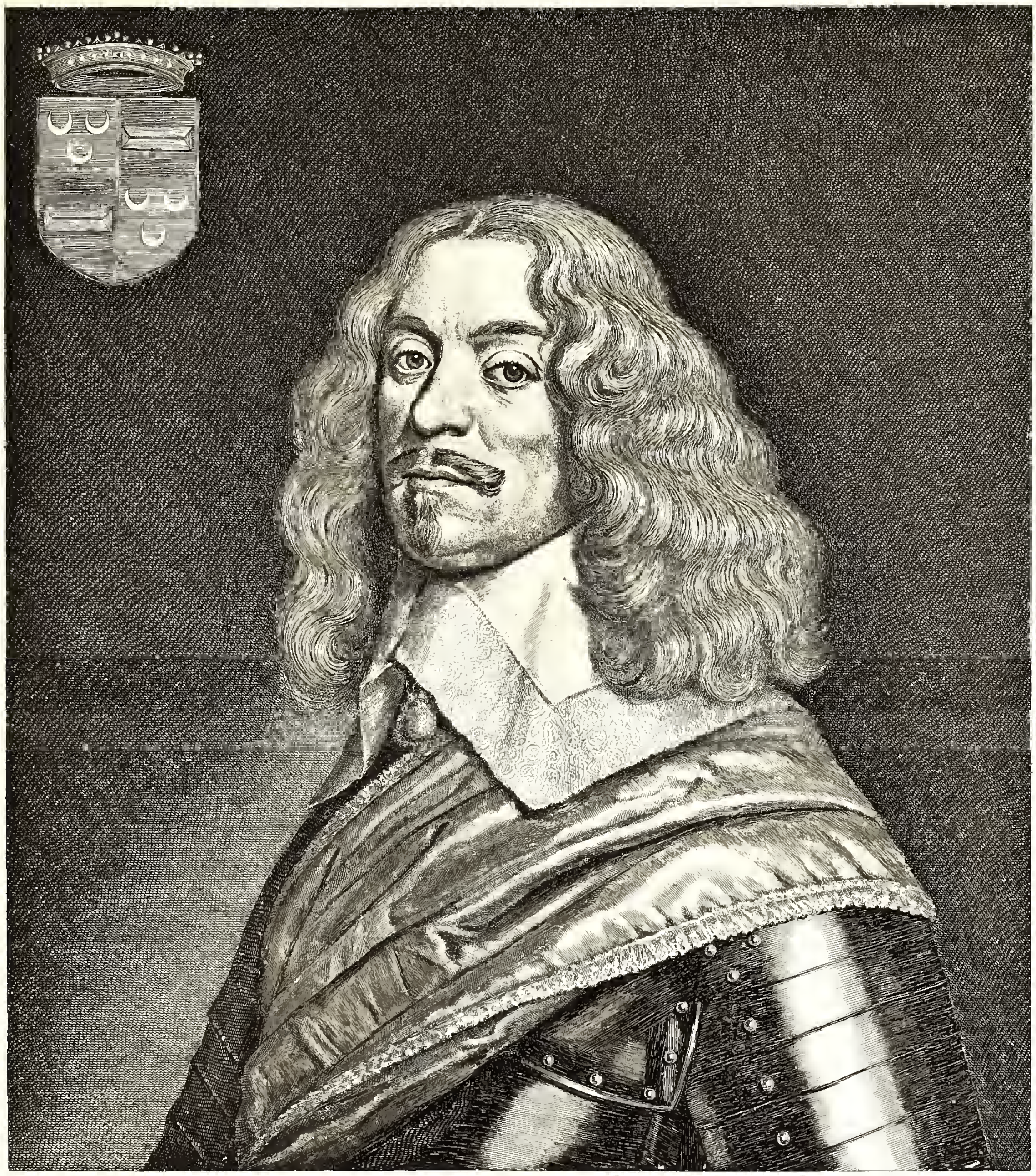
Geen Kooningh, of hy is gesprooten
Uit beedelaars, of beedelaars genooten
Geen beedelaar, die niet uit Kooninghs bloed
Wierd, in de wiegh, geleit, arm opgevoedt.
Dit is het rad van aavontuuren,
In draai, zoo langh de werld sal duuren.
De Vaader, van al 't menschlik saad,
Was arm, en Kooningh, in der daad.

JACOB BARON VAN WASSENAER, HEER VAN OBDAM,

1610—13 JUNI 1665.

GEGRAV. PORTRET DOOR I. SUYDERHOEF,

NAAR G. HONTHORST. v. S. 6061.

Jo^r. Jacob van Wassenaer Heere van Obdam. Hensbroeck. Spierdyck. Suytwyck. Kernhem. Ste Oostsouwen. etc. Ritmeester, en Colonel over een Regiment Ruyteren. Gouverneur Dios Saert en Dyck-graef over de Stadt en Landen van Heusden. L^t. Admirael van Hollant en West-Vrieslant.

Honthorst pinxit. I. Suyderhoef. sculp. T. V. Bosch. excud.

Geen kroone heeft een herssenscheedel,
Met goud, gekroont, geen schaamel, noch
[oneedel,
In stad, of dorp, of iegelyk bequaam
Syn leevens spruit, uit Adams ouden stam.
Zoo werd die slechte schaapenhoeder
Gebalsemt, booven meenigh broeder,
Tot Judaas staf, met heilge salf.
Syn naasaat wierd, by os, en kalf,
Arm, in een schuur, en kreb gebooren,
Uit Josefs bruid, voorseit zoo langh te vooren.
Maar, naa het schynt, zoo barst de ronde ringh,
Aan stukken, van die reedekaavelingh.
Dewyl, o soon der Wassenaaren,
Uw boom, voor sestienhondert jaaren,
Gereekent werd, uit Vorstlik bloed
Der Katten, dat toen heeft gehoedt,
Als Prins, de Batavieren,
Toen al, met Room, gekranst van kryghs-
[laurieren,
En dat nochtans uw oude naam niet sturf,
Maar eedeler, noch krans, op krans verwurf,
Prins Veromeer misschien veel ouwer
Van aadel noch, die was de bouwer
Van uwen naam, en waaterheer,
Nu Wassenaar, door letterkeer.
Al is de tyd, en 't schrift zoo nydigh,
Al is des taals veranderingh wat strydigh,
De daad stelt u, in Veromeeres stee,
Nu ghy gebiedt, in 't leeger, en op zee.
Hoe blyde gingh die sondagh onder,
Toen wy u 't swaard, dat oorloghswonder,
Bestorven 's morgens, in Tromps hand,
Dat waaterswaard, voor d' eer van 't land,
Van uwen Vaader ook gedraagen,
Kloekmoedigh, van den Staat, ontfangen
[saagen?
O Vooghd, en Drost van Heusden, o Kornel,
O Admiraal van Hollands zeebevel,
Wat mach sich Holland niet belooven,
Uit deesen gloênden Mavors ooven,
Van 't oudst doorluchtigh eedel bloed,
Als goud beproeft, in oorloghsgloed?
Van kloekaards erft men kloeke helden.
De wildernis der Afrikaansche velden
Teelt, uit een leeuw, geen mak, en weerloos lam.
Een sterke stier, die teelt geen swakken ram.
Kryghsdeughd, in aadeldom, beslooten
Pooght, door den Heemel heen, te stooten,
Om daar haar naam, met loflik werk,
Te plakken, in het heldenperk.
Zoo siet men, by den monstertemmer
Alcides, naa uw seegenryke lemmer
Het Britsch gedroght verslonden had, van ver,
's Nachts tintelen uw klaare nieuwe star.
Zoo siet men Neerlands hoogen ceeder,
Door donder, en kryghs blixemweeder,
Veel hooger met syn takken gaan,
Dan Boomen, die op Liban staan.
Hier, jonge, pluk my wyngaardblaaden,
En plaktse, om 't glas, van Heilbron, voor
[cieraaden,
Schenk, met een saan, den Oovermoeselaar,
Ter eere van den grooten Wassenaar.
God wil den Admiraal bevryden,
En, met syn almacht, helpen stryden.
God kroon syn huis van eeuw, tot eeuw.
God kroon den Neederlandschen Leeuw.

CIII. 461. J. SIX.

Onderschriften van Portretten.

Hij die ontsproot uyt t'out, doorluchtich helden-
[zaat,
Gewis wat groots belooft, aen ons getergde staat.

M P. 591.

Gesprooten uijt de stam der ouwdste Wassenaaren,
Handthaaver van 'tgemeen, en eelst in ridder-
[schap,

Recht Hollands, scherm en schild voor Gods
[hervormde schaare,
Doorzocht in waapenkunst, op lofs verheeve
trap,
Gebooren van een voocht der noordsche peekel-
[plassen,
Wie zouw dit heerlijk amt noch heerelijker
v. S. 6063. [passen?
JAC. HEYBLOCQ.

Geluck Klinckers. Tegen 't Heyloos Engelandt, voor 't vrije Nederlant.

I.

Oraengie heeft, om desen Staet te bouwen,
Sijn Edel bloet, end sweet, end goet besteedt,
T'erkennen de verdiensten van Nassouwen,
Is 't Volck verplicht, maer heyliger den eedt
Om 't hoog gebiedt Van Staten t' onderhouwen
Die Prince Stam geschiet geen grooter leet,
Als oproer tegens d' Oppermacht te brouwen,
Daer Welhem trouw en totter doot voor streedt.
Sijn edle Spruyt wert nemmermeer vergeten,
Maer laet hem eerst sijn Hoogheyts stamplicht
[weten.
De Facty maekt van 't Kindt een borgertwist.
Terwijl het groeyt in deughden end in jaeren,
Sal Wassenaer sijn eeren plaets bewaeren,
End maecken dat m'Oraengie niet en mist.

II.

Die Spaengien, op der trotse Britten kust,
Sijn bloetdorst met sijn eygen bloet geblust;
End Phlips in Zee soo manlijck heeft vermant:
Den kleynen Turck, door stoute wederstandt,
Verkoelt heeft sijn roofsiecke moordens lust:
Heeft sijn quartier te roer gestaen, en rust
In 't Helden choor; hy leefde en starf voor
['t Landt.
Doch sijn geensins de Helden all' van kant.
De Stam, daer selfs memory niet van heught,
Wat tijdt begon sijn Adeldom en Deught,
Verstreckt ons weer een braeven Admirael.
Die 't swaert neemt, sal die door het swaert
[vergaen,
Sal hy Mahmet met sijn Janitzers slaen.
Geen hooger lof, geen schoonder zegeprael.

III.

Aeloude Water-heer, de grootste van de grooten,
Beduydt mijn hope recht 't Orakel van u Stam:
Ick sie u op de Britt gelijck een blixem stooten,
End dempen 't helsche vuer met Hemelsch vuer
[end vlam.
Vrybeuyters schrickt; hier is de schipbreuck van
[u Vlooten:
U volgen waer ghy zeylt, de klippen van Opdam,
En 't roepend' bloet end sweet van Bondt en
[Lants-genooten.
Is Godt, soo is hy op u feyten vuerigh gram.
U moordt kan sonder wraeck geen sevenmael
[verjaren.
Al acht ghy Godt sijn Wet, sijn Oordeel niet
[met al,
Justity scherpt haer Swaert, u hooghmoet klimpt
[ten val.
De glory van die krijgh is voor de Wassenaren,
Europe bied geluck. Geen Krijghs-hooft soo
[hoogh waerdt,
Als dat den Hemel wreeckt, en schutt' de
[gantsche Aerd'.

IV.

Heeft Hercules wel eer onsterflijckheyt
[bevochten;
Sal u veel vuyler slach van Monsters en
[gedrochten,
Als oyt uyt Nickers saet de Hel heeft uytgebroet;
Tot hooger eer end roem ontfoncken u gemoet.
Groothartigh Zeevoocht, ghy, ghy moet de felle
[tochten

Van meyneed, roof end moordt, Cromwel in
[duysent bochten
Te keer gaen met u staal: den afgrondt van die
[gloet,
Wert anders niet gedempt als met haer eygen
[bloet.
d'Onthoofde romp van drie verheerde Coningh-
[rijcken,
Ontelbre menighte van versch vermoorde
Lijcken,
End Karels heyl'ge schim die schreeuwen bang
[om wraeck.
Sal u den strijdt voor Godt end 't Vaderlant
[niet lucken
Uyt noot bestaen: soo toon' men vreemder
[schellemstucken;
Een Vyandt oyt soo boos, of oyt een beter saeck.

V.

Het heyligh Hooft onthalst, het Parlement
[vertreden;
Door goddeloos gewelt end veel gebroocken
eeden;
Den ouden vriendt berooft, end trouweloos
[bespot;
Gelooft de valsche Brit' by sulck bedrijf an
[Godt:
Soo waegt ghy, Batavier, u schip end goet met
[reden,
Op 't calmen van die Zee der ongerechtigheden.
Wie handelt met de Hel, end geeft den Satan
[bot?
Door schaebevindingh leert oock d'aldersotste
[Sot.
Voor-Vaders slaept u geest, is dapperheydt
[begraeven?
Neen, Wassenaer die leeft. O Ridder slaet die
[slaeven,
En vaert den Engelschen Saturnus in sijn baert.
Siet hoe hy overlaen met gruwlen Crom gaet
[duchten,
Met Godt, weerstaet, weerstaet dien Duyvel,
[hy sal vluchten.
Geen Kersten Helt en swicht voor Englen met
[een Staert.

VI.

Aen den beroemden Heer Witten Wittenszoon, Vice Admirael van Holland end' West-Vrieslandt.

So moet ghy, Wittenszoon, de Doggestaerten
[kloppen,
En metter daet de mondt van u benyders stoppen.
O waerdy so gevolcht als ghy zijt voorgegaan!
Maer laet men reys op reys sich schandelijck
[verraen?
Sou weeran onse Leeuw sich van die duyvels
[koppen
Door valsche pays en hoop van vrintschap
[laten foppen?
In Dudleys schelmery was 't Landt al bet belaen;
Te minder wou den Raedt tot Vree-gespreck
[verstaen.
Men socht end kreegh de Vree door handlingh
[van den degen.
Doorluchte Staten, 't swaert is 't middel van
[u zegen.
Een rekel hout sijn rust nae 't proeven van de
[stock.
U Wassenaer, u Witt, sal handelen met eeren.
Voorwaer de goede saeck sal eyndlyck
[triumpheren,
De bloethondt treuren; of rechtveerdigh is sijn
[block.

VII.

Beroemde Witt, Van naem niet blancker als
[van harten;
Swartrocken willen u met dese schandvleck
[swarten:
Dat ghy u Meesters kent end Sijt een Staten Man.
Is eerbetrachtingh schand, soo treckt u dat vry an:

Maer sonde end schand sijn die Lojolijtsche [parten.
Stoort ghy u aen geen smaet van Schotsche [Vosse starten.
So deed haer heyligheyt Montrosse in den ban;
Die geen Voogdy, als die haer voogt maeckt [dulden kan.
Die past op eer end eedt, die past oock op [de Staten;
End past op geen gemorr van meuytende [Prelaten.
De klem van onse roer, is 't Staten hoogh [gesach.
Dus zal haer wijsheyt Vreê verhandlen, ghy [bevechten;
End helpen 't bloedigh scheel met uwen saebel [slechten.
Dus brengdy, dobbelt Wit, ons t' huys de witte [vlag.

VIII.

Den dapperen Heldt Michiel de Ruyter Commandeur ter Zee.

Manhafte, Ruyter, 't puyck van u vermaerde [Leeuwen,
Wie wat te seggen weet van Hollanders end [Zeeuwen;
Van u spreekt niemant niet als alle deught [en eer;
O had het Vaderlandt alsulcke Ruyters meer;
Den druck van 't schaemel Volck, van Weesen [end van Weeuwen,
Die om haer broodt end bloet ten Hemel [deerlijck schreeuwen:
Sou nemen metter haest een hoogh gewenschte [keer.
Maar 't Basilisken nest moet evenwel om veer.
Ontsiet geen Vaederbeuls, bestoockt die [valsche Geusen,
Den laetsten afgangh van de Godtvergeten [Reusen:
U spooren sijn gestelt op dat Trojaensche paert.
Geen kost als kruyt end loot paeyt grondeloose [gieren.
Soo pronckt u voorhooft met Olyven end [Laurieren,
Steeckt ghy den ouden Draeck het hart af in [syn Staert.

IX.

Op de Beeltenisse van den Heer Admirael.

De schrik van Engelandt, de hoop van desen Staet,
De wensch van Christenrijck, schuylt onder [dit gelaet.
Men handle so men mach met moorders sonder [rouw,
Met rovers sonder wet, met schelmen sonder trouw
De rechte middelaer van recht gewenschte Vree;
Is Wassenaer, sijn Raet aen Landt, sijn moet [in Zee.

X.

Tot Vader voor den sachten Bestevaer,
Verleent ons Godt een Soon van Wassenaer.
Die neempt de krijgh kloeckhertigh bij de handt,
En wert de roe van 't duyvelsch Engelandt:
Om dulle moordt, van Broeders end van Vaders,
Te wreecken op d' aerts-dieven end verraders.
In d' opperschelm hoe Crom end helsch beseten,
Ontwaekt de Beul al van 't geschroeyt geweten.
Is hij de Zee-godt niet, soo isser geen.
Ghy siet dien Helt hier levendigh gesneen,
En siet 'er wel niet soo veel wonders an:
Maer 't hart is grooter als de gantsche Man.

Meulman. 3418. J. N.

By 't Afbeeldzel van den Admiraal Opdam.

De Heer van Opdam
Aan d' andere zijde.
Zal vigten als een Lam.

LXXXIII. III. 88

Het Malle Schip. Oct. 1653.

Mislukte pogingen te Rotterdam van een Franschman, du Son, tot het bouwen van een schip, door mechanische kracht gedreven. In menig opzicht onverdiend, werd het plan levendig bespot.

Aen Monsieur du Son, vinder ende Autheur van 't Malle Schip.

Je bruickt noch kloot, noch loot, noch schut,
[om hondert scheepen
Te schieten in de gront, deur sonderlinge
[greepen.
Nochtans je schiet een gat, en maeckt de
[schepen leck;
Waerme doch schiet je dan, O lieve Son?
[met speck.

Sons schip kan sonder mast en seyl en
[cabels varen;
Ja sneller als een vinck, deur 't midden
[van de baren,
't Is noch waer; dat een vinck kan sonder
[vleugels vliegen,
En Son kan sonder mont en sonder tonge
[liegen.

U schip wert van het volck het Malle Schip
[geheeten;
En ghy de Malle Man, van 't Malschip
[uytgecreten.
Mal waren sy die oyt u malle klap geloofden:
Mal die het eerste hout tot dit malvaertuich
[kloofden.

Niemandt, seght Son, sal oyt, de gront van
[mijn secreten,
Niemandt sal oyt mijn konst ter werelt
[konnen weten:
Ick deel het niemant me: de reden dat gebiet;
En Son, je hebt gelijck; je wetet sellif niet.

De Son heeft aen sijn coets, vier raden en
[vier paerden:
Du Son doet deur een Radt, sijn constich
[voertuich gaen.
De Son mach in de lucht, lopen sijn oude baen:
Du Son toont grooter kracht, en wonderen op
[aerden.

Ghy wilt onsterffelijck naest bij Erasmus
[leven:
Ghy hebtet wel verdient: het moet u sijn
[gegeven:
Twee beelden van metael sullen staen op
[de Maes:
Hy als de wijste man, ghy als de grootste
M 2092 [dwaes.

Matrozenlied van omstreeks 1654.
Zeemans-Reysertje.

Stemme:
Silvestertje en Coridon.

Wanneer den grijsen winter-godt
Sijn dwing-landy ten ende
Was, scheen mijn dart'le lust versot
Om zeewaert in te wenden, hoo soo,
Hoo, soo, soo, soo, soo, soo, soo.

Van 't volckrijck Amsterdam,
Door-kliefde wy de Baren
Tot dat ons Scheepje quam
In 't Vlie, daer 't uyt sou varen, hoo soo,
Hoo, soo, soo, soo, soo, soo, soo.

Een swoele weste-wint,
Die deed ons ancker winden
En 't Seyl gaen, matroosje ontbint

Het marsse, en groot zeyl, en blinde, ho soo
Hoo, soo, soo, soo, soo, soo, soo.

Naeuw kregen wy diepte van de zee,
En ruymte van peeckel plassen,
Of 't wintje schoot om Ree,
Hael voor u Boelijns en Brassen, hoo soo
Hoo soo, soo, soo, soo, soo, soo.

Neptunus gunst en stroom,
Die deed ons Vaertuyg landen
Behouwen reys, men koom
Tot voor de deensche stranden, hoo soo,
Hoo soo, soo, soo, soo, soo, soo.

Seyl in, 't za opwaers uyt,
En laet u Ankers vallen,
Wy hebben terstont verduyt
Dicht onder de deensche wallen, hoo soo,
Hoo soo, soo, soo, soo, soo, soo.

De Boots-luy maeckten goet cier,
Den Kapiteyn wy kenden,
En vraeghden om vry quartier
Soo liep dat reysjen ten enden, hoo soo,
Hoo soo, soo, soo, soo, soo, soo.

VIII. II. 146. M. KEUSERS.

Vrede van Westminster. 15 April 1654.

De vrede van Hollant en Engelant.

Noyt smaakte in 't oog des Zeemans zo den dag
Naar duysternis, naar storm moy weêr, naar [schade
Een ruyme winst, naar 's vyants ongenade
De welkomst, naar veel zuurs een zoet gelagh,
Als d' uur, wanneer hij 't groot krakkeel ter Zee
Ziet bygeleyt, den oorlog van twee Staten,
Daar hangens 's hoofts veel duyzenden om [zaten,
Die rijzen, nu men blaast de Peys en Vreê.

XL. 3. S. INGEN.

Danck-klinck-dicht, en Gebedt tot Godt de Heere.

Wy dancken u, ô Godt, voor vreed' in onse [dagen,
In plaets van wreede krijgh; laet Broederlijcke [haet,
Die opgenomen was, by d'een en d'and're Staet,
Door Broederlicke liefd' zijn wederom verslagen.
Vrijdt ons van sonden, Heer, om vry te sijn van [plagen.
Geeft dat ons Hollants hert, met 't hert van [Engelandt,
Om strijdt, tot uwen dienst, tot uwer liefde brant.
Leert ons, ô Vrede-vorst, leert ons na vrede [jaegen
Met u en met ons selfs. Soo vast sy ons verbont
Met Engelandt, als sy ons' oorlogh met de [sond',
Daer van wy eeuwigh sijn van uur tot uur [bestreden,
Laet dit de laetste uur van Christen on-heil zijn,
O Heylant, tot dat wij uws hemels Sonne-schijn,
Genieten, en daer zijn in 't eeuwig huys van [vreden,

XLVII, 344 H. BRUNO.

M. H. TROMP. OP DEN ZEGEWAGEN.

GEGRAV. PORTRET DOOR C. VAN DALEN NAAR P. HOLSTEIJN.

M. P. 2081.

Zo klimt dien grooten Tromp, op Hollandts zegewaagen:
En voert den gaffel, als Neptunis in de ruist
Om dat hy 't heiloos volk (met 's Koninghs bloet begruist)
Zo voor als na zyn doot, heefft uit de zee geslaagen.

Dus zal dien grooten Tromp veel Eeuwen Triumpheeren,
En pralen op zyn graff in 't blinkend Marmersteen.
De gladde stategoôn die zwemmen voor hem heên;
Om met haar zeegeluit zyn grootheit te vermeeren.

Aldus herleefft dien grooten Dolphyn van de staaten;
Die voor zyn vaderlant, als stuurman zat an 't roer.
Off schoon 't verraders Loot hem door den boezem voer,
Zo zal zyn braaffheits geur de wereld nooit verlaaten.

Hy die van Koninghen en prinssen wiert beschonken,
Met gouwde lelien en Roozen op zyn Schildt;
Heeft op den Teems en taag zyn leven zo verspilt,
Dat al haar zeegewelt leit in de zee verzonken.

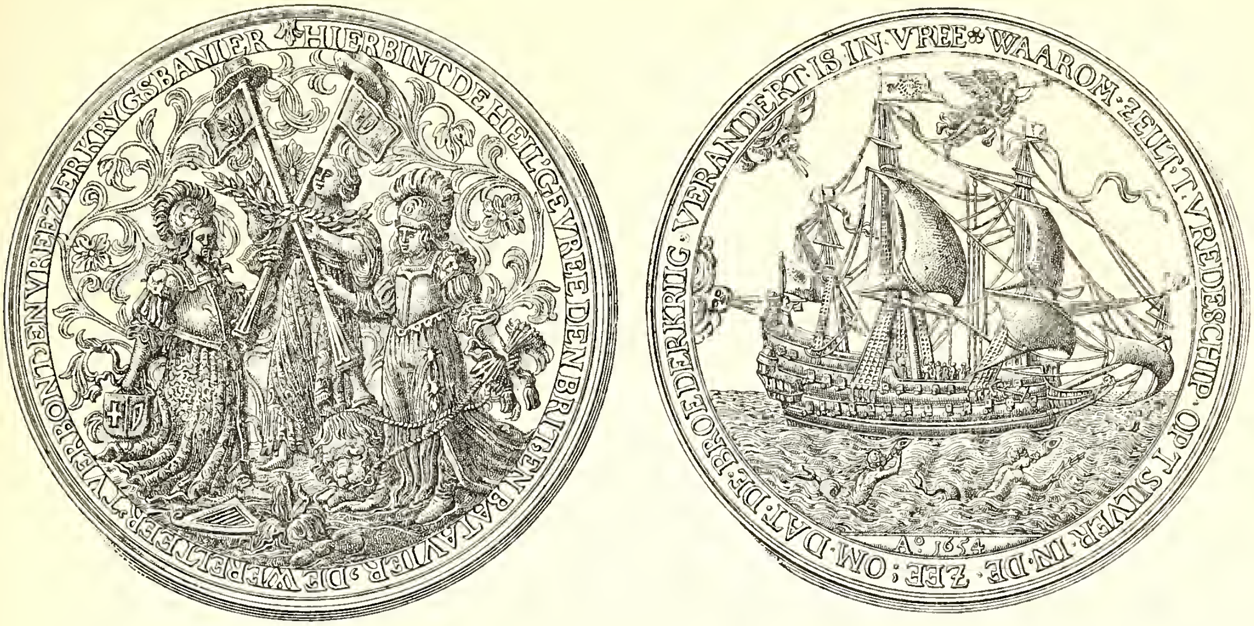
H. F waterloos.

Holsteyn fecit

Dese afbeeldinge als mede het wesen van den E. H Tromp zal.r syn soo in prent als op Goude en silvere penningen en gevesten van degens te becomen by Wouter Muller gout-smit tot Amsterdam in de vergulde Dolphyn.

C. van Dalen sculpsit

Wouter Muller excudit

Gedenkpenning op den Vrede van Westminster, 1654. v. L. II. 383.

Den Vyerigen Triumph-Wagen van den Vroomen Marten Herpertsz. Tromp, Ridder in zijn leven L. Admiraal van Hollandt en West-Vrieslandt, door een vyerige Cogel opgenoomen, ons naelatende den lieffelicken Mantel, of Olijftack des Vredes.

Zijn E is A° 1653 gestorven A° 1654 is Vrede met Engelandt verworven.

Ziet hier den grooten Tromp ten Hemel op-
[geheven
Rijt op Elias Koets, om heerelick te leven,
Soo Zege-praalt hij nu, Matroosen-Beste-vaâr
Die stervend' Vrede baant en ziet ons alle gaar:
Ik ga nu, zoo je meent, ghy Batavieren, sterven;
Maar dat mij hier geschiet en zal mij niet
[verderven
Ik ben dies wel gewis. Ik worde wederbaart,
Vermits ik voor het Landt mij niet en heb
[gespaart.
Dit is den zoeten dagh, den dagh van mijn
[geboorte,
Die mij nu meer en meer gaat stellen in de poorte
Om in te mogen gaan, daar beter leven is,
Ik ben, gelooft' et mij, ik ben dies wel gewis
Daar zal ik zooveel Zeëns en Blixems niet be-
[sueren
Het zal er stilder zijn, het zal er langer dueren;
Het is een kalme Bay die zoete Vrede geeft,
Nadat men veel gebeên, geleên, gestreden heeft.
Ik ga voor Lauren Krans een Hemels Kroon
[ontfangen
Een kleet van enkel glans zal om mijn leden
[hangen
Wat heeft 'et aardsche goet, wat heeft de
[Werelt in?
Al voert de Doot mij wegh, ik acht 'et mij gewin
Want zo is Helden-doot, een Wagen voor haar
[Zielen,
Die haar ten Hemel voert met wondersnelle
[wielen.
2 Reg. 2:11.
Zij is een Zegekoets die Tromp was toebereit,

En die hem na het Rijk van zijnen Vader leit.
God woud' hem, na de doot, in hoog-geboude [Zalen.
Jes. 57: 12
Met onbegrepen vreucht en hertenlust onthalen
Ziet, om u Vrede heeft hij Zee, noch Doot [gevlucht.
Nadien hij lang den smaak des Hemels had [gekregen,
Zoo stont hem ook de twist en al de werelt tegen;
De Vrede was zijn lust, den Hemel was zijn zin
O Aller-Helden-Roem! hoe groot is u Gewin!
Phil. 1 : 21.

Gelijk de zoete spijs quam van den sterken Eter
Gelijk den honing zoet quam van den dooden [Wreter
Sampson Jud. 14 : 14.
Ten tijden van dien Helt, die Israel verlost,
Zo komt nu zoete Vree na uwe doot te post
God geve dat de Vreê der Bueren nooit en sterve.
Ps. 122:6. 7. 8. 9.
God geve dat de Vreê der Broeders nooit verderve.
O Vreede-Vorst! vereent der Bueren hert en [moet.
Met stale Vrede-bant na 't Christ gestorte bloet [Amen.

M. 2083 CASPARUS DE CARPENTIER.

Gedenkpenning op den Vrede van Westminster, 1654. v. L. II. 383.

AANTEEKENINGEN.

De cijfers verwijzen naar de bladzijden, de kolommen zijn door a en b aangeduid.

1 b 24. ghetrijs — getalm.
2 a 9. Melisbende — Roomsch Katholieken.
2 a 19. rotsel — vendel.
2 a 25. catijven — ellendigen, rampzaligen.
6 b 8. pompen — zie Spotlied, blz. 8.
7 a 19. tijdvers — De hoofdletters gelezen als Romeinsche cijfers en opgeteld geven het getal 1573.
8 b 7. rut — ruut; grof, plomp, dom.
10 a 27. deus aes — de laagste nummers der dobbelsteenen: 2 en 1.
10 b 27. schampado spelen — vluchten. Verg. het Fransch: poudre d'escampette. Ital.: Scampare = ontvluchten.
11 a 39. partuer — wedstrijd, kaatsspel.
12 b 35. minioot — lief, bevallig. Veel als stopwoord gebruikt.
13 b 25. oorboren — behalen.
15 a 18. dorren — durven.
16 a 1. jent — lief, mooi.
16 a 5. tot dien fijn — tot dat doel.
18 13. expaerde — expert, bekwame.
19 a 1. Pitho — Delphi, de orakelstad.
19 b 5. In Amor'perseverando — zinspreuk van Cornelis Taemssoon.
19 a 22. Schaamt u niet te beteren — zinspreuk van P. Hogerbeets.
19 b 15. ghejont — gegund.
19 b 18. Palinurus — stuurman van Aeneas.
19 b 18. Thyphis — stuurman der Argonauten.
19 b 18. Peter die van Medynen — Pedro de Medina, Spaansch zeevaartkundige. Zijn hoofdwerk: „De Zeeuaert oft conste van ter zee te varen", verscheen in het Nederlandsch te Antwerpen in 1580, te Amsterdam in 1589, 92 en 98.
19 b 18. Waghenaar — Lucas Jansz. Waghenaar, zeevaartkundige en kaartdrukker.
20 a 2. Tabin — Kaap Tabin, door Mercator als de noordpunt van Azië in kaart gebracht. Daarnaast vermoedde men een rivier Tartar.
20 a 4. 't Strect al tot een — zinspreuk van H. Compostel.
20 b 10. Cathay — China.
21 a 18. Barrelts — eilanden bewesten Portugal.
21 a 20. Vyghenbergh — berg bij Kaap Sint Vincent.
21 a 28. Codes — Cadix.
21 a 29. Calis Malis — Cadix.
21 b 2. hackelderoy — stukhakken.
21 b 9. ydone — schoon.
22 a 6. poinctael — landtong.
22 b 10. schampado — zie: 10 b.
23 b 6. Pharao — Faraon.
23 b 31. Crongie — Corunna.
23 b 34. Tvoorhol — Ferrol.
23 b 36. Caep Prijor — Kaap nabij Corunna.
29 a 26. jent — zie 16 a.
29 b 24. minjoot — zie: 12 b.
30 a 13. zwarte gat — toegang tot Sluis.
30 a 14. Casande — Cadsand.
30 a 24. Hof-stee — Plaats bij Sluis.
30 a 25. Lippijne — id.
30 b 7. Cocxie — id.
30 b 9. Sinte Flippe — id.
30 b 19. Sinte Cathelijn — id.
34 a 4. stuck van achten — muntstuk.

34 a 10. Magellani — Ferdinand Magellanes.
34 a 10. Candis — Thomas Candish.
34 a 10. Draeck — Francis Drake.
35 b 10. straetvaerders — schepen, die door de Straat van Gibraltar voeren.
36 b 13. Condaet — samenvloeiing van Rio Odiel en Rio Tinto. De naam werd ook toegepast op een kuststreek van Andalusië.
36 b 14. Sint Lucas — Landtong benoorden Cadix.
36 b 14. Calis — Cadix.
38 b 10. Liefde baert pays — zinspreuk van W. J. IJselveer.
38 b 27. klaveren — klauteren.
39 a 3. dubbelt pylaert strand — Gibraltar. Een der twee zuilen van Herakles; de andere is de rots van Ceuta.
39 a 5. hakelt kruys — getakte Boergondische kruis.
39 a 17. Mulciber — Vulkanus.
40 a 16. Maraen — scheldwoord voor Spanjaard.
40 b 25. Liber — God van het leven der natuur.
41 a 8. Tydeus — vader van Diomedes, den held van Troye.
41 b 16. Brontes — een der kyklopen.
41 b 17. Steropes — „ „ „
41 b 17. Mulciber — Vulkanis.
41 b 19. Terrae volck — de hemelstormende giganten.
41 b 20. Ossa — Berg in Thessalië, woonplaats der giganten.
41 b 21. Pelion — idem idem.
42 a 5. Speck — scheldnaam voor Spanjaard.
42 a 9. leuren — sollen.
42 a 11. Acheron — Rivier der onderwereld.
42 a 12. Charon — Veerman der onderwereld.
42 a 17. Styx — Rivier der onderwereld.
42 a 17. Phlegeton — „ „ „
43 b 1. Incarnatie — tijdvers, verg. 7 a 19. Zie Nederl. Woordenboek op incarnatie.
43 b 14. Mausolis — Koning, beroemd door zijn grafmonument.
44 a 1. Thetis — Zeenymph. Dochter van Nereus.
45 a 11. Scylla — Draaikolk bij Sicilië.
45 a 11. gebuir — buur. Hier wordt de Charibdis bedoeld.
45 b 3. Escuriael — Paleis der Spaansche Koningen.
46 a 18. firtuut — deugd.
46 a 21. compaigne — kampanje, licht dek.
46 a 23. calaigne — ramp.
47 a 24. Ferdinand — zie: 34 a.
47 a 25. Draek — zie: 34 a.
47 a 25. Thomas — zie 34 a.
48 a 1. Anagramma — letterkeer, omzetting der letters.
48 b 8. golgen — golven.
48 b 10. Palinuer — stuurman van Aeneas.
48 b 14. Adriaen de jonghe — Adrianus Junius, beroemd geschiedschrijyer.
48 b 25. rotst — rost, rijdt.
50 b 22. Acapulco — Haven in Mexico.
51 a 3. Capul — Eiland der Philippijnen.
51 a 8. Joncken, Champans — jonken, sampans, Chineesche vaartuigen.
52 a 2. Kranen — lees: Kraken.
52 a 6. Gerrit Rugs — Gerrit Reynst.
52 a 17. Balanbaen — Palembang.
52 a 19. Sinckepien — Singapore.
54 b 21. loose — leus.
55 a 3. invye — wangunst.
55 b 3. advars — overzijde.
55 b 4. hoveren — jubelen.
56 a 24. Conquet — haven in Bretagne.
57 a 1. Carvel — karveel, vaartuig.
57 a 8. Courais — courage.
57 a 17. Rosebernart — Rochebernart.
58 a 5. Achab — Koning van Israël, geweldig afgodendienaar.
59 a 25. Pegazen — Pegaes — gevleugeld paard.
59 b 19. Perseus — zoon van Zeus. Vloog over de zee om de Medusa te bevechten.
61 a 8. Tethys — zie: 44 a 1.
61 b 16. Eurus — Zuid-Oosten wind.
62 a 6. Trevesbanden — bedingen van het 12-jarig bestand.
62 a 20. gheslist — gestild.
62 b 7. strenh' — strenge.
62 b 12. Phalaris — wreede tiran van Akragas.
62 b 13. Pisard — Pizarro.
63 a 22. Beëmen — Boheme.

63 b 20. Cuzco — Stad in Peru.

64 a 1. Heylige Geest — Het zinken van dit schip was een gevolg van storm en hield dus geen verband met een Nederlandsch wapenfeit. Het was het vice-admiraalschip van de zilvervloot van 1624, niet te verwarren (zooals Posthumus Meyjes in zijn boek over J. Revius doet (blz. 267) met de zilvervloot, in 1628 door Piet Hein buit gemaakt. G. Baudartius, Memorien II, Boek 16, blz. 59.

65 a 6. Caraken — kraken, soort schepen.

66 b 20. gebraets — lees: gebralts (= Gibraltars).

68 a 14. Scheurken — Ingang van Duinkerken.

74 a 22. Barrels — zie: 21 a.

74 b 11. Plie blance — In I. de Laet's Historie van de West-Ind. Comp., Leiden, 1644, wordt herhaaldelijk vermeld hoe men op de reis naar de West op *Isla Blanca* ging bokken jagen.

75 b 34. Sirre van Hankes — Sir John Hawkins. Eerst slavenhandelaar. Later vice-Admiraal tegen de Onoverwinnelijke Vloot.

75 b 36. Lord Commerland — George Clifford, 1558—1605. Bevocht Spanje met kaperschepen.

76 a 13. concenille — cochenille, verfstof.

76 b 22. plat-luys — een platboomd vaartuig.

76 b 38. garnade — garde.

77 b 8. verfijmeld — verbeuzeld.

77 b 14. t'eynden a'em — ten einde adem = dood.

78 a 1. vernijnt — giftig.

78 a 7. P'rusche salff — Peru-balsem, beroemd geneesmiddel.

78 a 11. denningh — scheepsdek.

78 a 15. Men — lees: met.

78 a 24. puuren — zuiveren.

78 b 2. gekrenst — van afval gezuiverd.

78 b 3. schimmen — glans.

78 b 15. geepzen — bleekgeel.

81 a 34. Spotlied — Onderschrift van een spotprent, waarop voorgesteld wordt, wat het gedicht nader omschrijft.

81 b 21. jopen bier — een soort dun bier.

84 a 4. slissen — beëindigen, tot bedaren brengen.

84 b 2. lapis — steen der wijzen.

85 a 24. a Iube singhen — gezang vóór de lezing van het evangelie. Jube Domine benedicere.

86 a 7. schampado — zie: 10 b 27.

87 b 7. chronologicon — tijdvers, zie: 7 a 19.

34. om — lees: ons.

89 b 12. Phoebus quam 10 maal door de stooters van den Ram — De zon ging tienmaal door het sterrebeeld de Ram, er verliepen tien jaren.

89 b 21. ribbe-sackt — ribbestooten geeft.

89 b 27. snel — glaasje, dat men snel uitdrinkt.

90 a 4. slibber-suchten — ontglippende zucht.

90 a 19. Fatalen — lots-beschikking.

90 b 3. besuckt — stopwoord: beroerd.

90 b 10. dwerssers — dwarsdrijvers.

91 a 4. Voor en achter Hout — Voorhout en andere stadsdeelen.

91 a 5. kokers — kanonnen.

91 a 11. bepeckte duygh — pekton.

91 b 16. doet lippen-kalven slaen — woorden uitbraken.

92 a 19. Harmiaens — Arminiaansch.

92 b 14. sint Angdries — Burgemeester Andries Bicker.

92 b 15. sint Japik — Jakob Witz.

92 b 16. sinte Klaes — Majoor Hasselaar.

92 b 16. Sijmen vaêr — Simon Verdoes.

92 b 18. byget — bij God.

93 a 21. scheurtje — zie 68 a 14.

93 b 9. Capo de Griep — Verbastering voor Kaap Gris Nez?

94 b 3. in een wetsteen (slijpsteen) knoopen — eene onmogelijkheid.

94 b 17. gheslant — geslaegt?

95 a 17. Pontane — Vocativus van Pontanus, vriend van Revius.

95 b 14. Nederl. raet — pamflet, Knuttel nr. 3801.

96 a 2. dry susters — drie godinnen van het lot.

96 b 15. wapentuers — wapenknechten.

101 a 4. prang — neusknijper voor paarden.

104 a 13. clevren — klauteren.

105 a 22. priculen — gevaren.

105 b 18. prijckel — gevaar.

106 a 24. looren — schelmen.
110 b 9. Graef Jan — zie blz. 114.
110 b 10. Barbançon — zie blz. 114.
113 a 22. cap en covel — hoofddeksels van priesters en kloosterlingen.
113 b 3. brodder — broddelaar.
113 b 29. pleyt — klein vaartuig.
113 b 31. hayen — heggen.
116 a 14. beiren — misbaar maken.
116 b 32. krevelden — kriebelden.
117 a 10. vedder — neef (hier Frederik Hendrik).
117 a 30. glas — tijdsbepaling aan boord: half uur.
119 a 24. zubyt — subito, dadelijk.
119 a 36. Mavors — Mars.
119 b 2. Nereus — Zeegod.
119 b 20. Steropes, Brontes, Mulciber — zie: 41 a en 41 b.
125 a 18. platingh — houten dijkbekleeding.
129 b 4. verpynt — gezwoegd.
129 b 16. Gerion — Vorst op een eiland in het Westen van den Oceaan. Herakles hem bevechtend, richtte zijne zuilen op aan de straat van Gibraltar.
129 b 22. Alcijd — Alcides = Hercules.
130 b 19. Don Keerte-Koe enz. — kapiteins der Staatsche vloot. Don Speck is de Spanjaard.
131 a 31. Staart — scheldnaam voor Engelschman.
131 b 11. bescheeld — bedekt.
131 b 12. geschaveelt — ontkomen.
131 b 14. Thete zoon — zoon van Thetis, de zeenimph.
132 a 21. hazeleerden — het hazepad kiezen.
132 b 36. gedult — als een dolle gehandeld.
133 b 24. mijdt — kleinigheid.
134 a 20. pooc — degen.
135 b 17. sanght — heilige.
135 b 21. beverdt — bedevaart.
135 b 27. geschroockt — geschroeid.
136 a 12. Tante Marten — lees: Sante Marten.
136 a 15. seper — zeker.
136 b 5. 't Lant vol Spaengiaerts — Men had moeite de vele krijgsgevangenen onder dak te brengen.
137 a 8. Ackermenten — Vloek. Afkorting van Gods sacrement.
137 a 28. tyngjes — tijdingen, nieuwtjes.
137 b 14. by gort — bij God.
137 b 23. edick — azijn.
137 b 29. seper — zeker.
138 a 7. zypel — ui.
138 b 21. daggen — dolken.
139 a 7. Galissen — Galicië.
139 a 12. poock — zie: 134 a 20.
139 b 7. incarnatie — zie: 43 b 1.
140 b 6. cipel — ui.
141 a. Matrozenlied — Dit lied komt nog honderd jaar later in liedboeken voor.
142 a 6. brageren — pronken.
144 a 22. snorken — lees: snorkers.
146 a 29. ayren — eieren.
146 b 37. vaets gekleed — sjofel.
148 a 28. avontytsche — westelijke.
148 b 23. minion — mignon, verwijfde man.
152 a 2. gheslist — gestild. Zie: 84 a.
153 a 30. Jaert — Yard.
153 b 33. geroockte Roock — tabak.
153 b 36. Vergynisse Landen — Virginia.
155 a 15. Kandie — Kreta.
155 a 21. Sarmatië — Land tusschen Wolga en Weichsel.
155 a 21. glaien — galeien.
155 a 26. galeas — Venetiaansch vaartuig.
155 b 9. Riva — Venetiaansch admiraal.
155 b 29. Agar — Hagar, van wie de Arabieren afstammen.
157 b 7. Staartman — Scheldnaam voor de Engelschen.
158 a 25. Roode Cruys en Herp — Engelsche vlag.
158 b 23. Duytsche — Nederlandsche.
161 a 17. pisjaerden — krijgsraad houden.
161 a 29. schinckels — schenkel = een eind touw, dat aan de nok van de ra vast gesplitst werd.
161 b 7. boute en reevants — bouten = touwen om verbroken want te verzorgen. Reevants = reebanden, touwtjes, waarmede de zeilen aan de ra (ree) werden vastgebonden.
161 b 16. Tergoes — Het schip Der Goes werd

gecommandeerd door Kpt. K. Kuiper. De Ruyter was op de Neptunus.

161 b 18. avoes — avous, een dronk.

164 b 9. blindhoekt — blinddoekt.

165 a 15. 's Konings strot — Doelt op het onthoofden van Koning Karel I.

165 b 11. Perseus — zie 59 b 19.

168 b 34. Drie Maartens — Martin Luther, Maarten van Rossem, M. H. Tromp.

169 a 15. Dood van Jan van Galen. — Hierop zijn nog tal van gedichten gemaakt, zelfs in het Fransch, Spaansch, Italiaansch.

171 b 3. behemot — zeemonster (Vondel, Lucifer IV).

172 b 12. Alcides — Hercules.

174 b 41. Hydra — veelhoofdig monster.

176 a 29. staarts — Engelsch-gezind.

180 — — Hier is slechts een greep gedaan uit den stortvloed gelegenheidsgedichten, bij den dood van Tromp verschenen. Zeer vindingrijk was men op het gebied der titels: Droevige doot, Droeve Klachte, Treurzang, Scheepskroon, Aemtocht, Klachliet, Nederlandsche klacht, Treur- en eerverzen, Uytvaert, Bee, Rouklacht, enz. enz.

186 a 8. straamen — striemen.

186 a 15. oosen — hoosvaten, schepvaten.

186 a 23. krochen — zuchten, klagen.

186 a 32. Loevensteyn — Staatsche partij.

188 a 6. dard — durft.

188 a 16. popelsy — apoplexie.

188 a 21. Kill him — Sla dood!

188 b 13. Nemaer — maar.

196 b 10. Pater — Adm. Pieter Adriaansz. Pater sneuvelde 12 Sept. 1631 nabij Bahia, tegen Oquendo.

197 b 12. Alcides — Hercules.

197 b 22. met een saan — spoedig, dadelijk.

197 b 22. Oovermoeselaar — Moezelwijn.

200 a 1. Lojolijtsch — Jezuitisch.

200 a 5. Montrosse, James Montrose, generaal in dienst der Stuarts. Werd in 1650 ter dood gebracht.

200 b 32. J. N. = Jan Neef = J. van Neer.

202 a 6. boelijn — lijn, waarmede het loeflijk der vierkante zeilen aan den wind wordt gehaald.

202 a 6. brassen — touwen, waarmede men de ra van richting doet veranderen.

202 b 3. verduyt — vertuyen = vastmaken met een kabel voor- en achteruit.

GETTY RESEARCH INSTITUTE
3 3125 01490 3559

